Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, *Κυριακή 24 Οκτωβρίου 2021 • Ετος 13ο • Αρ. φύλλου 685* | Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα | www.kathimerini.com.cy | €2,90

Στην τελική ευθεία για το ’23 ο Αβέρωφ

Ποια εμπόδια θα πρέπει να υπερπηδήσει ο συναγερμικός πρόεδρος και ποια είναι τα δυνατά χαρτιά του

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ επιδιώκει να μεταλλαχθεί στον Αναστασιάδη του ’13, όμως ο δρόμος για τον Λόφο είναι μακρύς. Την ώρα που ο Αβέρωφ Νεοφύτου έκανε το μεγάλο βήμα του να εξαγγείλει ένα ιδεολογικοπολιτικό μανιφέστο για τον ΔΗΣΥ και κατ’ επέκταση να βάλει στο τραπέζι την υποψηφιότητά του για το 2023, το Ευρωκοινοβούλιο έβγαζε ψήφισμα για τα Pandora Papers, το οποίο συμπεριλάμβανε και το όνομα του προέδρου Αναστασιάδη. Μία κίνηση που επισκίασε το όλο συμβάν, χωρίς, ωστόσο, να αναιρέσει πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ήδη ξεκινήσει την πορεία για τον Λόφο. Ο δρόμος βεβαίως είναι μακρύς και δύσκολος, καθώς θα κληθεί να χειριστεί την κυβερνητική φθορά, να λάβει σαφή θέση για το αν θα αποτελέσει τη συνέχεια του Νίκου Αναστασιάδη, αλλά και να διαχειριστεί τη χαμηλή δημοτικότητά του. **Σελ. 9**

Η Γη ως άλλος Ικαρος οδηγείται στην πτώση

ΚΥΠΕ

Η διάσκεψη για την κλιματική αλλαγή (COP26) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που θα πραγματοποιηθεί στη Γλασκώβη, θα εξετάσει την απειλή της κλιματικής κρίσης και τους τρόπους αποτροπής των δυσμενέστερων συνεπειών της. Η παγκόσμια σύνοδος συνιστά, σύμφωνα με τους ειδικούς, πιθανώς την ύστατη ευκαιρία για αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Στόχος της διάσκεψης είναι ο επανακαθορισμός των στόχων για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων που παράγονται από την καύση ορυκτού άνθρακα, πετρελαίου και φυσικού αερίου, τους βασικούς παράγοντες που προκαλούν την υπερθέρμανση του πλανήτη. **Σελ. 23**

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Προσαρμογή των εξοπλιστικών σχεδίων της Ε.Φ.

Ο υπουργός Άμυνας Χαράλαμπος Πετρίδης, στη συνέντευξή του στην «Κ», μιλάει για τα εξοπλιστικά προγράμματα της Εθνικής Φρουράς και προσδιορίζει τα οπλικά συστήματα που την ενδιαφέρουν. Χαρακτηρίζει τη Γαλλία στρατηγικό εταίρο της Κύπρου και απαντά για την πορεία αναβάθμισης της ναυτικής βάσης στο Μαρί. **Σελ. 8**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Κενά αέρος για τις κυρώσεις

Σε παιχνίδι για γερά νεύρα μετατρέπεται η συζήτηση για κυρώσεις σε βάρος της Τουρκίας, καθώς τον χορό των ενστάσεων σέρνει η Γερμανία, η οποία τήρησε αποστάσεις ακόμη και επί του πρώτου βήματος της ετοιμασίας μιας «λίστας επιλογών». **Σελ. 4**

ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Πολιτικοί-κομματικοί τριγμοί λόγω Πεκέρ

Ο αναβρασμός στα Κατεχόμενα εντείνεται με την αναστάτωση στην οικονομία εξαιτίας της κρίσης των καυσίμων. Την ίδια στιγμή, η τουρκική μαφία επιτίθεται στο πολιτικό σύστημα Άγκυρας και Κατεχομένων, με απρόβλεπτες συνέπειες. **Σελ. 6**

GIDEON BEHAR

Η κλιματική κρίση δεν ωφελεί κανέναν

Ο πρέσβης Gideon Behar, ειδικός απεσταλμένος για την Κλιματική Αλλαγή και Αειφορία, του ισραηλινού υπουργείου Εξωτερικών, μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις που θέτει ενώπιον χωρών και κυβερνήσεων η κλιματική κρίση. **Σελ. 16**

ΕΛΛΑΔΑ

Εκλογές στο ΚΙΝΑΛ αλλαγή σκηνικού

Νέα δεδομένα στην πολιτική σκηνή δημιουργούν η μάχη ηγεσίας στο ΚΙΝΑΛ, με αποτέλεσμα να έρχονται στο προσκήνιο σενάρια σύμφωνα με τα οποία ο Κυριάκος Μητσοτάκης θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί το ρευστό τοπίο. **Σελ. 18**

PANDORA PAPERS

Οι προεκτάσεις σε Ε.Ε. και Κύπρο από το ψήφισμα

Πέραν της σημειολογίας που έχει για τη Λευκωσία η συμπερίληψη του ονόματος του προέδρου Αναστασιάδη, το Ευρωκοινοβούλιο ζητάει από την Κομισιόν να κλείσουν τα παραθυράκια που καθιστούν νομότυπες τις πρακτικές φοροδιαφυγής, ενώ καλεί τα κράτη μέλη να διερευνήσουν όσα προκύπτουν από τις συνεχείς αποκαλύψεις ερευνών. **Σελ. 5**

ΛΙΒΑΝΟΣ

Τι φέρνει η κρίση στην Κύπρο

Σε μια «μεγαλογραφία» των όσων συνέβησαν στην Κύπρο, ο Λίβανος αποτελεί την τέλεια περιπτωσιολογία του πώς η πολιτική διαφθορά και η ανικανότητα μπορούν να οδηγήσουν μια χώρα στην καταστροφή. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ο διασυρμός

Η ψηφοφορία της Πέμπτης στο Ε.Κ. σχετικά με τα Pandora Papers θα έπρεπε να είχε φέρει ήδη σε αμηχανία την Κ.Δ., μετά και τη συμπερίληψη του ονόματος του προέδρου. Η αναστήλωση της αξιοπιστίας της χώρας και των θεσμών της θα πρέπει να τεθεί πολύ ψηλά στην ατζέντα της κυβέρνησης, ώστε οι πολίτες της να νιώσουν ασφάλεια και δικαιοσύνη στο εσωτερικό της. Τα μέτρα για πάταξη της διαφθοράς που είχαν ανακοινωθεί θα πρέπει να γίνουν πλέον το «Ευαγγέλιο» του Λόφου, και φυσικά θα πρέπει να εξευρεθούν οι τρόποι για να παταχθεί στο μέτρο του δυνατού τόσο η φοροαποφυγή όσο και η φοροδιαφυγή. Το ζητούμενο είναι ένας λαός που να νιώθει υπερήφανος και όχι περίγελος διεθνώς.

Ηλεκτροσόκ από το καλώδιο

Διασύνδεση Ελλάδας-Αιγύπτου

Λυδία λίθος για τις ελληνοτουρκικές σχέσεις είναι η εκτέλεση του έργου της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Αιγύπτου. Η Αθήνα ωστόσο επιθυμεί να κρατήσει ανοιχτούς διαύλους και θέλει να διατηρηθεί η αποκαλούμενη «θετική ατζέντα». **Σελ. 19**

Εβδομο πιο ψηλό χρέος η Κύπρος

Επιτυχημένη η αποκλιμάκωσή του από το 1ο στο 2ο τρίμηνο 2021

Το δημόσιο χρέος της Κύπρου παραμένει υψηλό, όμως τα σημάδια αποκλιμάκωσής του είναι εμφανή. Η Κύπρος είχε τη μεγαλύτερη μείωση του χρέους στο δεύτερο τρίμηνο του 2021 συγκριτικά με το πρώτο ανάμεσα στις χώρες της Ευρωζώνης. Το δημόσιο χρέος στο τέλος του 2021 θα φτάσει στο 107,7%, το 2022 στο 100,9%, ενώ θα χρειαστεί να φτάσει το 2023 για να πέσει σε διψήφιο ποσοστό. Η χώρα κατείχε την πέμπτη χειρότερη θέση χρέους συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωζώνης στο τέταρτο τρίμηνο του 2020, καταδεικνύοντας πως αν και αργά, υπάρχει πρόοδος. Εν τω μεταξύ άρχισε ο κυπριακός δανεισμός από το Ταμείο Ανάκαμψης. **Οικονομική, σελ. 3**

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Η αρχιτέκτονας Θεώνη Ξάνθη στην «Κ»

Η αρχιτέκτονας Θεώνη Ξάνθη, επικεφαλής της αρχιτεκτονικής ομάδας για το Νέο Κυπριακό Μουσείο με αφορμή την παρουσία της στο 4ο DigitalAgenda μιλάει στην «Κ» για το μεγαλύτερο έργο του κρατικού προϋπολογισμού. **Ζωή, σελ. 4**

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Το «Παιχνίδι του καλαμαριού» κι η Κορέα

Μέσα σε τέσσερις εβδομάδες από την κυκλοφορία της στο Netflix, περισσότεροι από 110 εκατομμύρια άνθρωποι διεθνώς παρακολούθησαν την κορεατική σειρά-φαινόμενο «Παιχνίδι του καλαμαριού» («Squid Game»), εκτοξεύοντάς την στην πρώτη θέση της σχετικής λίστας. **Ζωή, σελ. 1**

ΠΡΟΣΩΠΟ

Ο Αντώνης Κατσαρής στην «Κ»

Ο ηθοποιός Αντώνης Κατσαρής μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Ο προφήτης», που είναι βασισμένη στο ομώνυμο ποίημα του Χαλίλ Γκιμπράν, και είναι μια ιδέα της χορογράφου και χορεύτριας Ελένης Aneesha Μιχαήλ. **Ζωή, σελ. 3**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / *Γράφει ο* **ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Γυμνές αλήθειες

Ήταν μια συνηθισμένη Δευτέρα. Η Ελλού έκανε το συνηθισμένο σιδέρωμα στο μέσα δωμάτιο, η Σβετλάνα Αλεξάντροβα ετοίμαζε τα συνηθισμένα gin and tonic και οι κυρίες του καρέ έπαιζαν τη συνηθισμένη απογευματινή τους μπιρίμπα. Τη συνηθισμένη σιωπή έσπασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, με μια διόλου συνηθισμένη δήλωση: «Αν κάμει σεξ μαζί σου που το πρώτο ραντεβού εν σημαίνει ότι "εν εύκολη"» είπε κι απέμειναν να την κοιτάνε οι υπόλοιπες αποσβολωμένες.
«Γυμνές αλήθκειες» εξήγησε η πάντοτε ενημερωμένη περί τα διαδικτυακά Κουλλίτσα. Καμπάνια του Κυπριακού Συνδέσμου Οικογενειακού Προγραμματισμού, η οποία λέει επιτέλους τα αυτονόητα».
«Τουτέστιν;» ρώτησε συγκρατημένα η Καλαμαρού. «Τουτέστιν, ότι "μπορεί να μείνεις έγκυος τζιαι που την πρώτη φορά", ότι "τα προφυλακτικά έννεν μόνον δουλειά του άντρα" ή ότι "έννεν αντροπή να ρωτάς τι θέλει τζιαι πώς το θέλει"». Οι κυρίες κούνησαν τα κεφάλια τους εμφανώς προβληματισμένες...

Η εκτυφλωτική επιστροφή της Βίκυς Κουλιανού στο GNTM ξύπνησε μνήμες από τη γυμνή αλήθεια των super models που ήταν λουσμένα με τη χρυσόσκονη των 90s.

«Οι λεσβίες έννεν λεσβίες γιατί "εν ήβραν τον σωστό άντρα"» συνέχισε ακάθεκτη η Κουλλίτσα, προκαλώντας οισοφαγική παλινδρόμηση στην Ευγενία, καθώς ένιωθε το Hendrick's ν' αναδεύεται μέσα της.
Στον κύκλο τους άλλωστε ποτέ δεν λένε «λεσβία» αλλά «Σαπφώ», μ' ένα υπομειδίαμα του τύπου «καταλαβαίνετε...». Εδώ το μυθιστόρημα «Λεσβία» του Βαγγέλη Ραπτόπουλου, για να το διαβάσει έντυσε το εξώφυλλο με μπλε χαρτί, όπως έκαναν προπολεμικά στα σχολικά τετράδια. «Προσωπικά δεν αισθάνομαι έτοιμη να αντιμετωπίσω τόσο γυμνές αλήθειες» ομολόγησε η Καλαμαρού.

«Αυτή κι αν ήταν γυμνή αλήθεια» είπε η Ιουλία και τους έδειξε το καλλιτεχνικό γυμνό της Βαλεντίνας Σοφοκλέους στο Instagram, από φωτογράφιση εβδομαδιαίου περιοδικού το μακρινό 2010. Την ίδια ώρα με καλούσε στο κινητό... «Υπό τη δική σας διεύθυνση αναδείχθηκε η γυμνή αλήθεια της Βαλεντίνας;» με ρώτησε η χήρα χωρίς περιστροφές. «Εκάμαμεν τζιαι 'μείς πολλά, κυρία Ιουλία» ψέλλισα, αλλά προτού προλάβω να ολοκληρώσω τη φράση μου έκλεισε η γραμμή.

Με τούτα και με κείνα, μοιραία οδηγήθηκαν στη γυμνή αλήθεια μιας απροκάλυπτα σέξι Ρωσίδας, αγνώστων λοιπόν στοιχείων. Η οποία φωτογραφήθηκε μπροστά στη γιγαντιαία φαλλική πατάτα της Ξυλοφάγου, με γυμνά τα οπίσθιά της, δικαιώνοντας την πίστη του οραματιστή Κόκου Τάσου στο αξίωμα «any publicity is good publicity». «Στο δρόμο που χάραξε η Ιωάννα Τούνη» αναφώνησαν εν χορώ οι κυρίες, ενώ τσούγκριζαν τα κοκτέιλ τους.

Αφού η κουβέντα έφτασε μέχρι τη «μοντελάρα» Ιωάννα Τούνη, λογικό ήταν να σχολιάσουν και το επικό comeback της Βίκυς Κουλιανού στο GNTM. «Άλλου επιπέδου sexiness» υπερθεμάτισε η Ιουλία και τους θύμισε τα super models των 90s, τα συγκλονιστικά γυμνά του Χερμπ Ριτς και τη χρυσόσκονη που τα κάλυπτε όλα χωρίς ίχνος φτήνιας και χυδαιότητας.

«Ας ανεβάσουμε το επίπεδο κοπέλες!» είπε η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον και με μια αποφασιστική κίνηση έκανε delete τις πόζες της Ρωσίδας με την εξωστρεφή λίμπιντο. «Η Ερατώ Κοζάκου Μαρκουλλή κοινοποίησε το απολυτήριο γυμνασίου της, το σωτήριον έτος 1966-67, με γενικό βαθμό δεκαεννέα 10/13». «Εξαιρετικά νέα. Γιατί όμως μας κόφτει ή γιατί να κόφτει τον οποιοδήποτε;» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η Ευγενία η Καλαμαρού. «Το 2023 έχουμε εκλογές. Ο καθένας λοιπόν υπενθυμίζει την παρουτοί που είναι φτωχοί κάνουν λάθος επιλογές σε κρίσιμες στιγμές» επανέλαβε με στόμφο η Καλαμαρού το απόφθεγμα της πάλαι ποτέ κοινοβουλευτικής εκπροσώπου του Ποταμιού Αντιγόνης Λυμπεράκη. «Chapeau» μουρμούρισε η Ιουλία, υποκλινόμενη στο μεγαλείο τής φλου κεντροαριστεράς.

«Καλέ, γιορτάζει η Αννίτα!» αναφώνησε η χήρα, ευγνωμονώντας τα social media για την υπενθύμιση. Οι κυρίες δεν έχασαν καθόλου χρόνο... Πήραν τηλέφωνο την Αυγούστα να ετοιμάσει μια αγκαλιά μπλε ορτανσίες και έγραψαν σε μια κάρτα Smythson, με καλλιγραφικά γράμματα: «Εις έτη πολλά, κυρία Πρόεδρε».

Τα 36α γενέθλια της προέδρου της Βουλής προκάλεσαν ένα αίσθημα χαρμολύπης στην Ιουλία. «Το γήρας...» ψιθύρισε, όμως ευθύς το μετάνιωσε και με ένα πλατύ χαμόγελο διάβασε στις φιλενάδες της τον δεκάλογο που έλαβε στο What's app... «Είμαι σε ηλικία που: Δεν φοβάμαι μη μείνω στο ράφι, αλλά στον τόπο. Που δεν κάνω τσεκ ιν, αλλά τσεκ απ. Που όταν μου λένε καλή επιτυχία στις εξετάσεις, εννοούν να μην έχω ανεβασμένα τριγλυκερίδια. Που νομίζουν ότι βγάζω σέλφι, ενώ εγώ προσπαθώ να διαβάσω μήνυμα. Που έχω δει Καρρά χωρίς κοιλιά. Που βγαίνω μια νύχτα και θέλω δύο μέρες για να συνέλθω. Που ο πρώτος τοίχος που είδα να μετακινείται, ήταν ο τοίχος του "Ραντεβού στα τυφλά" με τη Βάσια Τριφύλλη. Που όταν λέγαμε τρικάβαλο εννοούσαμε τρεις σε μηχανάκι. Που κάνω ό,τι θέλω και θέλω ό,τι κάνω. Είμαι επιτέλους σε ηλικία που δε χρειάζεται να πιω για να ξεχάσω, ξεχνάω από μόνη μου...». Γέλασαν οι κυρίες και παρήγγειλαν στη Ρωσίδα ένα ακόμα γύρο gin and tonic.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πρίν στην «Κ»

24.10.1931

ΕΛΠΙΔΕΣ: Κατά τα τηλεγραφήματα των Γάλλων ανταποκριτών οι οποίοι συνώδευσαν τον κ. Λαβάλ εις την Αμερικήν [φωτ.], δικαιολογούνται πολλαί ελπίδες διά τα αποτελέσματα των συνομιλιών του μετά του Προέδρου κ. Χούβερ. Αι συνομιλίαι των δύο πολιτικών θα διεξαχθούν κατ' ιδίαν και παρουσία μόνον δύο διερμηνέων. Κυρίως θα στραφούν περί το ζήτημα του αφοπλισμού επί του οποίου η Γαλλία είνε αποφασισμένη να μη υποχωρήση επιμένουσα εις το ζήτημα της ασφαλείας της.

ΚΥΠΡΟΣ: [..] το επαναστατικόν κίνημα της Κύπρου φαίνεται επεκτεινόμενον ταχέως εις όλην την νήσον, παρά την άφιξιν ισχυρών αγγλικών στρατιωτικών τμημάτων [...]. Οι επαναστάται έχουν επί κεφαλής ιερείς κρατούντας τον σταυρόν. Αι στρατιωτικαί αρχαί ετοποθέτησαν συρματοπλέγματα προ των δημοσίων κτιρίων. Καθ' όλην την ημέραν οι κώδωνες των εκκλησιών ήχουν καλούντες τον λαόν εις εξέγερσιν. Από της μεσημβρίας της σήμερον εκηρύχθη ο στρατιωτικός νόμος. Μετά την 7ην εσπερινήν η κυκλοφορία εις τας οδούς απαγορεύεται. Επίσημον ανακοινωθέν του υπουργείου Αποικιών επί της εν Κύπρω καταστάσεως αναφέρει ότι αι ταραχαί της Πάφου και αι συγκρούσεις της Λευκωσίας, όπου καθ' ανηγγέλθη, εκάη το διοικητήριον, είνε ακριβείς, με την διαφοράν ότι δεν εσημειώθησαν ανθρώπινα θύματα. Η τάξις απεκατεστάθη άμα τω κατάπλω πολεμικών.

ΔΕΛΤΙΑ: Το εκπαιδευτικόν συμβούλιον απεφάσισε την σύστασιν επιτροπής διά την εφαρμογήν των νεωτάτων εκπαιδευτικών μεθόδων. Οι μαθηταί θα εφοδιασθούν με ατομικά δελτία επί των οποίων θα αναγράφεται η σωματική, διανοητική και ψυχική των κατάστασις. Αλλά με την απλήν επί δελτίων αναγραφήν όλων τούτων είνε προφανές ότι δεν πρόκειται να σημειωθή καμμιά βελτίωσις. Θα ήτο προτιμότερον να καταρτισθούν ατομικά δελτία διδασκάλων διά να πληροφορούνται οι γονείς από ποιους διδάσκονται τον αναλφαβητισμόν και τας νεωτεριστικάς ιδέας τα τέκνα των.

ΑΥΘΟΡΜΗΤΩΣ / *Γράφει ο* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

Πολλά μπράβο Ι

Ακούω πολλά καλά για τη νέα υφυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας Αναστασία Ανθούση και μάλιστα σχετικά με το ενδιαφέρον της για τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας. Απ' ό,τι μαθαίνω όχι μόνο κατανοεί τις ανάγκες της υπηρεσίας, αλλά βλέπει και τα προβλήματα και θέλει να λύνονται, με την ίδια να μπαίνει πολλές φορές μπροστά, γιατί απλώς θέλει λύση και όχι άσκοπες γραφειοκρατικές συζητήσεις. Μάλλον η πολύχρονη προϋπηρεσία της στα της Υγείας την έκανε ευαίσθητη στον άνθρωπο. Μάλιστα, όπως μου μετέφεραν, υπήρξε άτομο από το Υφυπουργείο που σχεδόν αναφώνησε «Εν να με κάνει να ψηφίσω ΔΗΣΥ, ετούτη!». Είναι καιρός λοιπόν οι Υπηρεσίες να μπουν στον 21ο αιώνα και να αρχίσουν να καταλαβαίνουν πρώτα απ' όλα τα προβλήματα με όρους σύγχρονους. Μπράβο, κυρία Ανθούση, και εδώ είμαστε να βλέπουμε τι κάνετε.

Πολλά μπράβο ΙΙ

Και μιας και πιάσαμε τις καλές δημόσιες υπηρεσίες δεν μπορώ να μην ξανακαταγράψω την αρτιότητα με την οποία δουλεύει το Κέντρο Αιμοδοσίας στο Κέντρο Υγείας της Έγκωμης. Είτε ένας/μία έχει πάει για να δώσει αίμα, είτε σαρανταδώδεκα οι λειτουργοί του Κέντρου δείχνουν ακριβώς την ίδια έγνοια και επαγγελματισμό, αλλά το κυριότερο, χαμογελούν, ναι, και μόνο σοκολατάκια έμεινε να κερνάνε –πέραν όσων προβλέπονται μετά την αιμοληψία, ήτοι μπισκοτάκια και χυμούς. Στο πρόσωπο του κυρίου Σωκράτους, διευθυντή του Κέντρου, δίνουμε τα

Μπράβο και πάλι μπράβο στο Κέντρο Αιμοδοσίας Έγκωμης. Και όσοι/ες δεν είχατε την ευκαιρία να πάτε για να δώσετε αίμα, κάντε το, άφοβα, έχουν και χυμούς και ωραία ατμόσφαιρα.

ολόθερμά μας συγχαρητήρια προς όλες και όλους που κάνουν ό,τι μπορούν για να αισθάνονται οι αιμοδότες/τριες άνετα. Μπράβο και πάλι μπράβο. Και όσοι/ες δεν είχατε την ευκαιρία να πάτε για να δώσετε αίμα, κάντε το, άφοβα.

Προσοχή!

Τα Pandora Papers έφεραν τη χώρα σε δύσκολη θέση, κυρίως στο Ευρωκοινοβούλιο, με το ψήφισμα να εγκρίνεται με 578 ευρωβουλευτές να ψηφίζουν υπέρ, 28 κατά και 79 να προτιμούν το λευκό. Το όνομα του προέδρου της Δημοκρατίας, μαζί με εκείνο του Τσέχου πρωθυπουργού Andrej Babi και του Wopke Hoekstra, υπουργού Οικονομικών των Κάτω Χωρών, δυστυχώς αναφέρεται στο ψήφισμα και αυτό είναι κάτι που πρέπει επιτέλους στο Προεδρικό να τους ανησυχήσει, διότι όπως και άλλοτε έχουμε πει από αυτή εδώ τη στήλη, αλλά και από άλλα βήματα, η γυναίκα του Καίσαρα πρέπει και να είναι και να δείχνει τίμια. Όλα τα άλλα είναι άλλα λόγια να αγαπιόμαστε και δεν αξίζει στην κοινωνία, κύριε πρόεδρε, να της υποτιμάτε τη νοημοσύνη.

Πράσινα μπράβο

Δεν μπορώ να πω, το νέο σχέδιο επιδότησης για την αγορά ποδηλάτου από την κυβέρνηση είναι καλό αυξήσεις» πείσμωσε η Ελλού. «Αυκαι προς την ορθή κατεύθυνση και αυτό θα πρέπει να είναι η αρχή μπας και γίνουν οι πόλεις μας φιλικότερες και περισσότερο πράσινες. Θα πρέπει λοιπόν οι δήμοι και οι κοινότητες να φροντίσουν να φτιαχτούν ασφαλείς ποδηλατόδρομοι και να αυξηθούν τα κίνητρα για τη χρήση μη ρυπογόνων μέσων. Φυσικά και τα μέσα μαζικής μεταφοράς, ναι αυτά που έχουμε, να αντιληφθούν τη σημασία της μεταφοράς του ποδηλάτου, και να προσαρμόσουν τα εισιτήριά τους για τους ιδιοκτήτες ποδηλάτων και τη γενικότερη πολιτική τους στη μεταφορά τους.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: Δημητρης Λοττιδης • Διευθύντρια: Μαρινα Οικονομιδου • Σύμβουλος Εκδοσης: Αλκης Ανδρεου
Υπεύθυνος Υλης: Αποστολος Κουρουπακης • Υπεύθυνος Ατελιέ: Παντελης Δαμιανου

Νίκου Κρανιδιώτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: Αλεξης Παπαχελας • Διεύθυνση συντάξεως: Κωστης Φαφουτης - Νοτης Παπαδοπουλος

Τη στιγμή που αποφασίζεις,
ξεκινάς να προχωράς.
Μαζί σου κινούμαστε κι εμείς,
προς τους δικούς σου στόχους.
Στηρίζοντας τις επιλογές σου
σε κάθε επόμενη κίνηση.
Σε κάθε επόμενη κίνηση
Τράπεζα Κύπρου
ΚΟΙΝΟ ΚΥΠΡΙΩΝ

Κενά αέρος προκύπτουν από τις κυρώσεις

Ο ΥΠΕΞ της Γερμανίας αποχώρησε από το Συμβούλιο χωρίς να τοποθετηθεί για τη «λίστα επιλογών» της Τουρκίας

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Παιχνίδι για γερά νεύρα εκτυλίσσεται στην Ε.Ε. αναφορικά με το ενδεχόμενο επιβολής πολιτικών μέτρων κατά της Τουρκίας, στο πλαίσιο της «λίστας επιλογών» (option paper/list), την ετοιμασία της οποίας αποφάσισαν οι ΥΠΕΞ των κρατών-μελών την περασμένη Δευτέρα, στο Λουξεμβούργο. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι τον χορό των ενστάσεων σέρνει η Γερμανία, η οποία τήρησε αποστάσεις ακόμη και επί του πρώτου βήματος της ετοιμασίας μιας «λίστας επιλογών», ενώ την ίδια ώρα ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης επιχειρεί να εξασφαλίσει τη στήριξη μιας ομάδας χωρών, προκειμένου «να αποκτήσουν πλάτες» οι κυπριακές επιδιώξεις.

Όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο ΥΠΕΞ της Γερμανίας Χάικο Μάας φρόντισε να αποχωρήσει από το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων πριν καν συζητηθεί το αίτημα της Λευκωσίας για ετοιμασία «λίστας επιλογών», κίνηση η οποία εκ των πραγμάτων δημιουργεί μια εικόνα αποστασιοποίησης του Βερολίνου από «τα θέλω» της Λευκωσίας. Η αποχώρηση Μάας επέτρεψε στη Λευκωσία να εξασφαλίσει την ετοιμασία της «λίστας επιλογών», αφού κανένα κράτος-μέλος δεν διατύπωσε επίσημα διαφωνία στο τραπέζι του Συμβουλίου. Άλλωστε, η «λίστα επιλογών» αποτελεί ένα πρώτο βήμα για ενεργοποίηση συζήτησης ενδεχόμενων κυρώσεων και δεν προκαταλαμβάνει με οποιονδήποτε τρόπο τη λήψη ουσιαστικών αποφάσεων. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ», αναφέρουν ωστόσο ότι πριν από τη συνεδρία του Συμβουλίου Υπουργών Εξωτερικών, το Βερολίνο «είχε επικοινωνήσει ανεπίσημα προς τις Βρυξέλλες έντονες διαφωνίες και προβληματισμούς», γύρω από το ενδεχόμενο επιβολής πολιτικών μέτρων κατά της Τουρκίας, στην οποία ως γνωστόν έχει εμπιστευθεί από το 2016 τα κλειδιά της Ευρώπης, για να διαχειριστεί το προσφυγικό/μεταναστευτικό.

Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπορέλ, εμφανίστηκε με δύο διαφορετικά πρόσωπα στο Συμβούλιο της 18ης Οκτωβρίου. Όπως πληροφορούμαστε, στην κεκλεισμένων των θυρών συνεδρία (και στην απουσία του Γερμανού ΥΠΕΞ) υιοθέτησε πλήρως τις θέσεις της Λευκωσίας και στήριξε την ετοιμασία «λίστας επιλογών», ενώ στη συνέντευξη Τύπου που ακολούθησε δεν είπε λέξη γύρω από το ζήτημα, το οποίο αποκαλύφθηκε δημοσίως μόνο όταν του υποβλήθηκε ερώτηση και ήταν πλέον αναγκασμένος να αναφερθεί στις αποφάσεις που λήφθηκαν. Όσοι μάλιστα γνώριζαν τι είχε αποφασιστεί εντός της αίθουσας του Συμβουλίου, δεν πίστευαν στα αφτιά τους, ακούγοντας την αρχική τοποθέτηση Μπορέλ στη συνέντευξη Τύπου, ο οποίος αντί να αναφέρει την απόφαση για ετοιμασία «λίστας επιλογών», επέλεξε να υπενθυμίσει γενικώς και αορίστως τα ζητήματα της ΑΟΖ και των Βαρωσίων, είπε ότι τα κράτη-μέλη εξέφρασαν αλληλεγγύη και παρέπεμψε στη λύση του Κυπριακού, ως τη συνταγή για «πάσα νόσο»...

Στην εξίσωση των «περίεργων» συμπεριφορών αξιωματούχων και θεσμών, που προφανώς δεν θέλουν να δυσαρεστήσουν το Βερολίνο, θα πρέπει δικαιωματικά να συμπεριληφθεί και η Κομισιόν, η οποία δημοσιοποίησε πριν από μερικές μέρες την έκθεσή της για την Τουρκία, που χαρακτηρίζεται και από μια προκλητική παράλειψη. Η έκθεση κατέγραψε μεν όλα τα γεγονότα, περιλαμβανομένης της «οπισθοδρόμησης» της Άγκυρας σε όλους τους τομείς, με ειδικές αναφορές στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας και στο Βαρώσι. Αλλά

Ο Μπορέλ, στην κεκλεισμένων των θυρών συνεδρία, υιοθέτησε πλήρως τις θέσεις της Λευκωσίας και στήριξε την ετοιμασία «λίστας επιλογών», ενώ στη συνέντευξη Τύπου δεν είπε λέξη γύρω από το ζήτημα.

ειδικά στο ζήτημα αυτό, της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου, «ξέχασε» να αναφέρει την απόφαση των ΥΠΕΞ των κρατών-μελών (εδώ και τρεις ολόκληρους μήνες, από τις 27 Ιουλίου), σύμφωνα με την οποία «θα εξετάσουν μέτρα στην περίπτωση που η Τουρκία δεν ανακαλέσει τις ενέργειές της ενάντια στις αποφάσεις 550/84 και 789/92 του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών».

Γίνεται κατανοητό ότι η απώλεια μνήμης της Κομισιόν, που «ξέχασε» να συμπεριλάβει σε έκθεση 120 και πλέον σελίδων δύο γραμμές για την απόφαση που διατηρεί ανοικτό τον δρόμο για επιβολή μέτρων κατά της Τουρκίας, ειδικά για το Βαρώσι, ως επίσης και η απώλεια μνήμης που βίωσε ο κ. Μπορέλ, «ξεχνώντας» να αναφέρει στη συνέντευξη Τύπου την απόφαση που έλαβαν τα κράτη-μέλη για ετοιμασία «λίστας επιλογών» (την οποία ο ίδιος είχε στηρίξει μερικά λεπτά πριν, εντός της αίθουσας) δεν μπορούν να αποδοθούν σε απλές συμπτώσεις.

Αν σε όλα αυτά μάλιστα προστεθεί και η εμπειρία του παρελθόντος, σε σχέση με το πλαίσιο κυρώσεων για τις έκνομες ενέργειες της Τουρκίας στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, τότε γίνεται κατανοητό ότι η νέα προσπάθεια για επιβολή πολιτικών μέτρων κατά της Άγκυρας σε σχέση με το Βαρώσι, θα αποδειχθεί πολύ δύσκολη υπόθεση.

Πηγή στην έδρα της Ε.Ε. έλεγε στην «Κ» ότι «αν για τις πειρατικές ενέργειες που αποδεδειγμένα έκανε η Άγκυρα σε σημεία που εμπίπτουν στην ΑΟΖ κράτους μέλους, η μόνη επίπτωση ήταν η επιβολή κυρώσεων σε δύο φυσικά πρόσωπα, γίνεται κατανοητό ότι δεν υπάρχει πολιτική βούληση για λήψη μέτρων κατά της Τουρκίας και ότι ανάλογη προσέγγιση θα επιδεχθεί και για το ζήτημα της παραβίασης του καθεστώτος των Βαρωσίων. Ας μην ξεχνούμε ότι η λίστα επιλογών είναι μόνο ένα πρώτο βήμα και ότι για την επιβολή μέτρων θα απαιτηθεί ομόφωνη απόφαση των κρατών-μελών», κατέληξε η ίδια πηγή, δίνοντας το στίγμα της δυσκολίας που αντιμετωπίζει η προσπάθεια του ΥΠΕΞ της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η αποχώρηση Μάας επέτρεψε στη Λευκωσία να εξασφαλίσει την ετοιμασία της «λίστας επιλογών», αφού κανένα κράτος-μέλος δεν διατύπωσε επίσημα διαφωνία στο τραπέζι του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων.

Μαραθώνιος ΥΠΕΞ για τη «λίστα»

Ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης επιδιώκει την εξασφάλιση συμμαχιών που θα επιτρέψουν στην Κύπρο να επενδύσει επί της απόφασης για ετοιμασία «λίστας επιλογών», αναφορικά με την άρνηση της Άγκυρας να ανακαλέσει τις αποφάσεις της για πιλοτικό άνοιγμα τμήματος της περίκλειστης Αμμοχώστου. Την ίδια ώρα, όπως πληροφορούμαστε, ο κ. Χριστοδουλίδης αναμένεται να επιδιώξει να διασφαλίσει ότι η «λίστα επιλογών» που θα ετοιμάσουν από κοινού η ΕΥΕΔ και η Κομισιόν, θα περιλαμβάνει πολιτικά μέτρα, τα οποία θα είναι σε θέση να πείθαναγκάσουν την Τουρκία να διαφοροποιήσει τη συμπεριφορά της, τόσο στο ζήτημα του Βαρωσίου, όσο και γενικότερα στο Κυπριακό. Γίνεται κατανοητό ότι για να αποκτήσει «δόντια», η όποια «λίστα επιλογών» για ενδεχόμενα μέτρα κατά της Τουρκίας, θα πρέπει αφενός να περιλαμβάνει την προοπτική παγώματος των συζητήσεων για αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης και αφετέρου να εξασφαλίσει σημαντικές πιθανότητες έγκρισης από τους «27». Υπενθυμίζεται ότι ενδεχόμενη αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης, θα οδηγήσει σε υπερδιπλασιασμό του ευρωτουρκικού όγκου εμπορικών συναλλαγών, από 140 δισεκατομμύρια ευρώ, σε 320 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως και γι' αυτό η Άγκυρα θεωρεί ότι θα αποτελέσει μεσοπρόθεσμα, σωσίβιο για την τουρκική οικονομία.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στις συζητήσεις που έγιναν την περασμένη Δευτέρα, ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε., Γιοσέπ Μπορέλ, ανέφερε ότι η συμπεριφορά που αναπτύσσει η Τουρκία (Βαρώσι-«Nautical Geo») δεν επιτρέπει στην Ε.Ε. να ανταποκριθεί θετικά στην αναθεώρηση της ευρωτουρκικής συμφωνίας για το προσφυγικό/μεταναστευτικό (στην οποία περιλαμβάνεται και η αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης), ενώ έκανε ειδική αναφορά, με αρνητικό πρόσημο και σε σχέση με το τουρκικό αίτημα για ελευθέρωση των ευρωπαϊκών θεωρήσεων διαβατηρίων.

Σε επίπεδο κρατών-μελών, οι τοποθετήσεις Χριστοδουλίδη στο Συμβούλιο για ετοιμασία «λίστας επιλογών» έτυχαν θετικής υποδοχής από μια σημαντική ομάδα, περιλαμβανομένων της Αυστρίας, της Ελλάδας, του Βελγίου, της Ισπανίας, της Εσθονίας, της Λετονίας, της Ιρλανδίας, του Λουξεμβούργου και της Γαλλίας. Κανένα κράτος-μέλος δεν τοποθετήθηκε αρνητικά επί της ετοιμασίας της «λίστας επιλογών», κάτι που θα πρέπει όμως να επαναληφθεί και όταν η λίστα μπει στο τραπέζι των «27» και φτάσουμε στην ουσία των συζητήσεων για επιβολή μέτρων, προκειμένου να έχουν τύχη οι κυπριακές επιδιώξεις.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Ο κόρακας των Βαρωσίων

Ο κόρακας ψηλά σε μπαλκόνι της ερειπωμένης πολυκατοικίας δίπλα στο λευκό Λύκειο Ελληνίδων χαλάει τη γιορτινή ατμόσφαιρα στο «Πάρκο του Τσαγιού» που στήθηκε στο προαύλιο του Ελληνικού Γυμνασίου, όπου οι σημαίες της Τουρκίας και των Τουρκοκυπρίων κρύβουν την πρόσοψη με τα σβησμένα ελληνικά γράμματα. Κράζει μονότονα, ακούραστος. Καλύπτει το τιτίβισμα των τουριστών που κάθονται στα πλαστικά τραπεζάκια, εκεί που κόπηκαν οι θάμνοι και χόρτα μισού αιώνα για να αναδυθεί το αναψυκτήριο στο οποίο πήρε το τσάι του ο ψευδοσουλτάνος όταν έκανε τον γύρω του θριάμβου στην αιχμάλωτη πόλη πριν από έναν χρόνο. Ενα πουλμανάκι του δήμου Αμμοχώστου διασχίζει την πόλη. Μέσα σε ένα σύννεφο ντίζελ κυλάει πάνω σε φρεσκοστρωμένη άσφαλτο πίσω από τους λεπλατημένους ουρανοξύστες της παραλίας, ανάμεσα στα βυθισμένα στον βάλτο του χρόνου σπίτια που άφησαν οι κάτοικοι για λίγες ώρες τον Αύγουστο του 1974 και δεν επέστρεψαν ακόμη. Στο τέρμα, το τελευταίο αξιοθέατο της πόλης: η παραλία όπου, τον περυσινό Νοέμβριο, ο Ερντογάν έστησε το πικνίκ της αλαζονείας υπό βροχή.

Εκτός από τις κραυγές του κόρακα, και ενός Τούρκου στρατιώτη οπότε κάποιος επισκέπτης επιχειρήσει να φωτογραφίσει ένα κτίριο με τη σημαία του ΟΗΕ, τα Βαρώσια είναι βυθισμένα σε μια σιωπή τόσο απόλυτη που είναι σαν κάθε σταγόνα ζωής να ρουφήχτηκε από τον τόπο εδώ και δεκαετίες.

Η παραλία με τους έρημους ουρανοξύστες είναι γνωστή από φωτογραφίες που βλέπαμε εδώ και δεκαετίες. Ομως, τα Βαρώσια, το προάστιο των Ελληνοκυπρίων της Αμμοχώστου στο οποίο ζούσαν 30.000 άνθρωποι και εργάζονται χιλιάδες άλλοι, και που πλημμύριζε με τουρίστες κάθε χρόνο, ξαφνιάζει με μια απρόσμενη ομορφιά που διατηρεί. Τα εγκαταλελειμμένα και πλήρως λεπλατημένα κτίρια, οι επιχειρήσεις και σπίτια διατηρούν κάτι από την ομορφιά μιας εύρωστης κοινωνίας που πέθανε όρθια.

Τα Βαρώσια είναι βυθισμένα σε μια σιωπή τόσο απόλυτη που είναι σαν κάθε σταγόνα ζωής να ρουφήχτηκε από τον τόπο εδώ και δεκαετίες.

Οι ταμπέλες των επιχειρήσεων, τα φανάρια στις διασταυρώσεις, τα παρκόμετρα, υπογραμμίζουν τη σιωπή, την απόλυτη απουσία ζωής. Η ραγδαία ανάπτυξη που είδε το προάστιο να αποκτά 10.000 ξενοδοχειακές κλίνες σε λίγα χρόνια πριν από την καταστροφή δεν πρόλαβε να αλλοιώσει τους δρόμους του εμπορικού κέντρου. Αυτό το κατάφερε η τουρκική εισβολή και τα 47 χρόνια που πέρασαν έκτοτε. Χωρίς πόρτες και παράθυρα, πνιγμένα στη βλάστηση, τα κτίρια είναι έρμαια καιρού και χρόνου.

Οι νέοι που έφυγαν γέρασαν μακριά από τον αγαπημένο τόπο, οι μεγαλύτεροι πέθαναν. Η πόλη που η Τουρκία κράτησε ως «διαπραγματευτικό χαρτί» μετατρέπεται σε «ανοικτό μουσείο». Τουρίστες με ποδήλατα και πατίνια απολαμβάνουν το παγωτό τους σε ένα σκηνικό εγκλήματος, φωτογραφίζονται γελαστοί με φόντο την καταστροφή.«Ερχονται οι Τούρκοι και καμαρώνουν για όσα διέπραξαν», σχολιάζει Τουρκοκύπριος φίλος που ελπίζει ακόμη στην επανένωση της Κύπρου μέσω μιας δικοινοτικής διζωνικής ομοσπονδίας.

Τα Βαρώσια, σιωπηλά και παράλυτα, δεν μετρούν μόνο τη σιωπή, δεν καταγράφουν μόνο τη βία της εισβολής και της κατοχής, μαρτυρούν τον χρόνο που πέρασε και που περνάει. Ο κόσμος προχώρησε, όλα αλλάζουν, βρισκόμαστε στο 2021, όμως, το Κυπριακό μένει άλυτο. Και τα Βαρώσια έγιναν σύμβολο της αδράνειας, της προσήλωσης σε ατέρμονες διαδικασίες, του βολέματος, της εξοικείωσης με το πρόβλημα που το κάνει ολοένα πιο δυσεπίλυτο. Τα Βαρώσια παραμένουν όμηρος της τουρκικής εισβολής και κατοχής και της αδυναμίας των δύο πλευρών της Κύπρου να βρουν μια λύση. Οσες προτάσεις έγιναν για μερική λύση που θα συμπεριλάμβανε τα Βαρώσια προσέκρουσαν στο δόγμα ότι μόνο συνολική λύση είναι αποδεκτή.

Οι δυναμικές της διεθνούς κοινότητας πιέζουν την Τουρκία και τους Τουρκοκύπριους χωρίς να συμβάλλουν σε λύση. Εως τώρα. Δύο ψηφίσματα του ΟΗΕ απαιτούν να κατοικηθεί η πόλη μόνο από τους κατοίκους της, υπό τη διοίκηση του ΟΗΕ. Η τουρκική πλευρά αρνείται να εφαρμόσει τα ψηφίσματα. Ομως, από το 1995, όταν το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων εκδίκασε μεγάλη αποζημίωση για την Τιτίνα Λοϊζίδου, για τη στέρηση της περιουσίας της στα κατεχόμενα, η Τουρκία πιέζεται να βρει λύση, καθώς την ευθύνη της περίκλειστης περιοχής έχει ο τουρκικός στρατός. Ετσι, η Τουρκία θέσπισε Επιτροπή Ακίνητης Περιουσίας για να προσφύγουν Ελληνοκύπριοι εκεί αντί για το ΕΔΑΔ, με το σκεπτικό ότι τις αποζημιώσεις θα πληρώνουν και οι Τουρκοκύπριοι. Η επιστροφή περιουσιών σε Ελληνοκύπριους, η ή απόφασή τους να τις πουλήσουν, απαλλάσσει τους Τούρκους από ένα δυσβάστακτο κόστος. Γι' αυτό ο Ερντογάν και το ανδρείκελό του στα κατεχόμενα, ο Ερσίν Τατάρ, πιέζουν την κατάσταση, λέγοντας ότι θα «ανοίξουν» το 3,5% των Βαρωσίων για εποικισμό.

Για περίπου δέκα χρόνια, μέλη της κοινωνίας των πολιτών από τις δύο πλευρές πιέζουν για λύση. Ο Μουσταφά Ακιντζί, τέως ηγέτης των Τουρκοκυπρίων, είχε προτείνει επιστροφή των Βαρωσίων στους κατοίκους του υπό τη διοίκηση του ΟΗΕ, με αντάλλαγμα το άνοιγμα του αεροδρομίου Τύμβου για διεθνείς πτήσεις. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά επιμένει σε συνολική λύση - μια λύση που τον τελευταίο καιρό φάνηκε να μην επιδιώκει. Εν τω μεταξύ, τα Βαρώσια καταρρέουν και κινδυνεύουν από το ενδεχόμενο της διχοτόμησης. Οι άνθρωποι που ελπίζουν σε λύση απογοητεύονται, χάνονται. Το αδιέξοδο απαιτεί λύση.

Ψήφισμα-χαστούκι για τα «παραθυράκια»

Η μικροπολιτική σε Κύπρο και Ευρώπη και η ουσία της ονομαστικής αναφοράς στον Πρόεδρο Αναστασιάδη στα Pandora Papers

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Στην ευρωπαϊκή μικροπολιτική μπλέχτηκε η κυπριακή αντιπαράθεση ΔΗΣΥ - ΑΚΕΛ κατά τη διαδικασία της διαμόρφωσης του ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τα Pandora Papers την περασμένη Τετάρτη και την Πέμπτη. Το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (EPP), από τη μία, και οι ομάδες των Σοσιαλδημοκρατών (S&D), των Φιλελευθέρων (Renew), των Πρασίνων και της Αριστεράς, από την άλλη, διαφώνησαν για το κατά πόσο το ψήφισμα με το οποίο το Κοινοβούλιο καταδικάζει τις πρακτικές χρήσης υπεράκτιων εταιρειών και άλλων μεθόδων, θα εξέφραζε τη λύπη του για τη συμπερίληψη Ευρωπαίων ηγετών στις αποκαλύψεις των Pandora Papers, κάνοντας ονομαστικές αναφορές στους ηγέτες αυτούς.

Το Ευρωκοινοβούλιο ζητάει από την Κομισιόν να κλείσουν τα παραθυράκια που καθιστούν νομότυπες τις πρακτικές φοροδιαφυγής και από τα κράτη μέλη να διερευνήσουν όσα προκύπτουν από τις αποκαλύψεις.

Το ζήτημα έπαιξε πολύ στο πλαίσιο της αντιπαράθεσης μεταξύ του κυβερνώντος και των αντιπολιτευόμενων κομμάτων στην Κύπρο, με τους ευρωβουλευτές του ΔΗΣΥ (μέλη του EPP) να προβάλλουν στην κυπριακή δημόσια σφαίρα το επιχείρημα πως η αντιπολίτευση χρησιμοποιεί το θέμα για μικροπολιτικά οφέλη και πως με την προσθήκη του ονόματος του προέδρου Αναστασιάδη στο ψήφισμα διασύρεται η χώρα, τη στιγμή που ο ίδιος δεν συνδέεται ευθέως με τέτοιες πρακτικές όπως γίνεται σε άλλες περιπτώσεις, και τους ευρωβουλευτές του ΑΚΕΛ (μέλη της Αριστεράς) και του ΔΗΚΟ και της ΕΔΕΚ (S&D) να δείχνουν προς την κατεύθυνση της παγκόσμιας και ευρωπαϊκής κοινής γνώμης και να απαντούν ουσιαστικά πως η κριτική στον πρόεδρο δεν αποτελεί επίθεση στη χώρα.

Σύμβολα και ουσία

Η συζήτηση αυτή, όπως και το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου το οποίο δεν έχει δεσμευτική ισχύ, έχει συμβολική και ηθική αξία. Η ουσία και ο πυρήνας του ψηφίσματος δεν είναι το κατά πόσο αναφέρεται σε αυτό το όνομα του προέδρου Αναστασιάδη, αλλά το κάλεσμα από 578 συνολικά ευρωβουλευτές (με 28 ψήφους κατά και 79 αποχές) προς την Κομισιόν να κινηθεί νομικά κατά των κρατών μελών που δεν εφαρμόζουν τους κανόνες της Ε.Ε. για την αποτροπή της φοροδιαφυγής και να κλείσει τα νομικά κενά που διευκολύνουν αυτές τις πρακτικές. Επίσης, και αυτό είναι αρκετά πιο ουσιαστικό, το ψήφισμα καλεί τις αρχές των κρατών μελών να διερευνήσουν ενδελεχώς τις παρατυπίες που αποκαλύπτονται στα Pandora Papers, αλλά και τα ονόματα των προσωπικοτήτων που εμπλέκονται (και που στην Κύπρο δεν αφορούν μόνο τον πρόεδρο).

Δεν είναι τυχαίο άλλωστε πως αμέσως μετά το ψήφισμα, η Προεδρία της Δημοκρατίας ανακοίνωσε πως ο κ. Αναστασιάδης βρίσκεται στη διάθεση των αρχών. Και ούτε, ενδεχομένως τυχαίες, οι λεπτομερείς ανακοινώσεις από την πλευρά του γενικού εισαγγελέα για τη συνάντηση που είχε με τον Επίτροπο Δικαιοσύνης Ντίντιερ Ρέιντέρς την Πέμπτη.

Το ότι ο πρόεδρος Αναστασιάδης αναφέρεται ονομαστικά δίπλα από τον Τσέχο πρωθυπουργό Αντρέι Μπάμπις είναι ενδεικτικό του πόσο βαθιά συνδέεται πλέον το όνομα της Κύπρου με τη διαφθορά στη διεθνή και ευρωπαϊκή κοινή γνώμη και μεταξύ των όσων ασκούν πολιτική στις Βρυξέλλες και σε πολλές άλλες πρωτεύουσες. Συσχετισμός για τον οποίο βεβαίως ευθύνεται και η διαχείριση του Κυπριακού Επενδυτικού Προγράμματος από τη σημερινή κυβέρνηση, ο τρόπος αντίδρασης του προέδρου Αναστασιάδη στις επικρίσεις της Κομισιόν μετά την έκθεση για τα «χρυσά διαβατήρια» τον Ιανουάριο του 2019, καθώς και οι συνεχείς αποκαλύψεις που άγγιξαν και την αντιπολίτευση αλλά βεβαίως και τον τέως πρόεδρο της Βουλής.

Το τελευταίο επεισόδιο αυτής της σαπουνόπερας ήταν η διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου που κατέληξε μόλις αυτόν τον Ιούνιο σε αιτιολογημένη γνώμη (το τελευταίο στάδιο πριν από την παραπομπή στο Δικαστήριο της Ε.Ε.), καθώς η Κύπρος συνέχιζε να εξετάζει εκκρεμούσες αιτήσεις επενδυτών παρά την κατάργηση του προγράμματος.

Το ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης αναφέρεται ονομαστικά δίπλα από τον Τσέχο πρωθυπουργό Αντρέι Μπάμπις είναι ενδεικτικό του πόσο βαθιά συνδέεται πλέον το όνομα της Κύπρου με τη διαφθορά στη διεθνή κοινή γνώμη και μεταξύ όσων ασκούν πολιτική στις Βρυξέλλες και σε πολλές άλλες πρωτεύουσες.

Το παρασκήνιο και τα προσχέδια

Η αιτιολόγηση της απόφασης της ομάδας του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος από τον επικεφαλής της, Μάνφρεντ Βέμπερ, να καταψηφίσει την τροποποίηση για τις ονομαστικές αναφορές αλλά να υπερψηφίσει την έκθεση, καταδεικνύει και την προσπάθεια της ομάδας της ευρωπαϊκής κεντροδεξιάς να σώσει τα προσχήματα αλλά και την αδυναμία της, δεδομένης της παγκόσμιας κατακραυγής, να «προστατεύσει» ηγέτες - μέλη της. Για αυτό άλλωστε και από τους 13 ευρωβουλευτές του ΕΛΚ που ψήφισαν υπέρ της τροποποίησης, πέντε ήταν Τσέχοι και δύο Σλοβάκοι, και θεωρείται πως υπερψήφισαν ώστε να συμπεριληφθεί στη λίστα ο Αντρέι Μπάμπις. Οι υπόλοιποι ήταν πέντε Γάλλοι (και ένας Βέλγος), πράγμα το οποίο ίσως φαντάζει περίεργο μέχρι να θυμηθούμε πως το κόμμα του κ. Μπάμπις σχετίζεται με την ομάδα των Φιλελευθέρων, στην οποία ανήκει (ή μάλλον δημιούργησε) ο Εμμανουέλ Μακρόν, και πως στη Γαλλία πλησιάζουν εκλογές. Εκ του αποτελέσματος, φάνηκε πάντως πως δεν υπήρξε διάθεση να δοθεί κεντρική γραμμή στο πλαίσιο του ΕΛΚ, εξ ου και υπήρξαν διαφοροποιήσεις μεταξύ ευρωβουλευτών σε εθνικό επίπεδο, όπως αυτές που είδαμε από τους Κύπριους ευρωβουλευτές που προφανώς βρέθηκαν σε δύσκολη θέση μεταξύ αρχών και κομματικής ταυτότητας και ψήφισαν εναντίον του τελικού ψηφίσματος, αλλά και από τους Έλληνες ευρωβουλευτές της Νέας Δημοκρατίας που τήρησαν αποχή στην τελική ψηφοφορία. Το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα πάντως δεν επιδίωξε να διασυνδέσει την τροπολογία, την οποία κατέθεσαν οι άλλες τέσσερις πολιτικές ομάδες, με τη στάση του επί του τελικού ψηφίσματος, επιλέγοντας εκ των πραγμάτων να υιοθετήσει το ψήφισμα για να στείλει ένα ευρύτερο πολιτικό μήνυμα. Από την άλλη, το ΕΛΚ είχε καταθέσει τροπολογία με αναφορά μόνο στον κ. Μπάμπις, η οποία ωστόσο ήταν βέβαιο πως θα καταψηφιζόταν από τις άλλες τέσσερις ομάδες, όπως και έγινε. Το ΕΛΚ ήταν το μόνο που υπερψήφισε μαζικά την εν λόγω τροπολογία.

Καζάνι που βράζει με περίεργα υλικά η Βηρυτός

Οι σοβαρές προκλήσεις και τα διδάγματα που πρέπει να λάβει υπόψη της η Κύπρος από την κατάσταση πραγμάτων στον Λίβανο

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Υπό άλλες συνθήκες οι εικόνες ενόπλων, στο κέντρο της Βηρυτού της πρωτεύουσας του Λιβάνου, να ανταλλάζουν πυρά και ο θάνατος έξι πολιτών, δεν θα αποτελούσαν καν είδηση. Εξάλλου η κληρονομιά του εμφυλίου πολέμου στον Λίβανο (1975-1990), αλλά και οι μεταγενέστερες συγκρούσεις όπως ο πόλεμος του 2006 με το Ισραήλ, όχι μόνο έχουν ταυτίσει τη χώρα με την κατακερματισμένη βία, αλλά έχουν δημιουργήσει και ένα «πλέγμα αντοχής», το οποίο παραδόξως την περασμένη εβδομάδα, παρά τις εικόνες πολεμικής σύγκρουσης μεταξύ πολιτών και στρατού και μελών της Χεζμπολάχ, εκτόνωσε τη ρίψη πυροβολισμών σε πορεία που συνδιοργάνωσε η τελευταία με το κίνημα Amal. Ο Λίβανος απέκτησε μετά την καταστροφική έκρηξη στο λιμάνι της Βηρυτού, τον Αύγουστο του 2020, ένα πολιτικό κενό 13 μηνών που ήρθε να καλύψει η νέα κυβέρνηση του Νατζίμπ Μικάτι τον περασμένο Σεπτέμβριο. Έκτοτε δοκιμάζεται από μια βαθιά, συστημική, οικονομική κρίση ως αποτέλεσμα χρονίζουσας διαφθοράς, εθνοσεκταρισμού και πολέμων, η οποία δημιουργεί εικόνες διάλυσης: έλλειψη καυσίμων, σκουπίδια που πνίγουν τις πόλεις, διακοπές του ηλεκτρισμού με φοβερά προβλήματα στις αλυσίδες εφοδιασμού, έλλειψη βασικών ειδών ανάγκης κι ένας τραπεζικός τομέας που παραπαίει. Την ίδια στιγμή, η υπερχείλιση της σύγκρουσης από τη γειτονική Συρία, η διαχρονικά εκρηκτική κατάσταση στα σύνορα με το Ισραήλ και η ύπαρξη 1,2 εκατ. Σύρων προσφύγων (με το 89% να ζει κάτω από το όριο της φτώχειας) δημιουργούν αναπόφευκτα το ερώτημα αν θα αντέξει ως χώρα ή αν θα επανέλθει στη δίνη μιας νέας κατακερματισμένης εμφύλιας σύγκρουσης. Το δεύτερο σενάριο, για λόγους που θα εξηγήσουμε στη συνέχεια, επηρεάζει και την Κύπρο. Αν δει κανείς στην ιστορική του ολότητα τον εμφύλιο του Λιβάνου (1975-1990), αντιλαμβάνεται και την πολιτική διά αντιπροσώπων στον άξονα της σεκταριστικής σύγκρουσης χριστιανών-μουσουλμάνων και σιιτών-σουνιτών και τις ψυχροπολεμικές προεκτάσεις λόγω και της παρουσίας των Παλαιστινίων προσφύγων αλλά και της διπλής, ιστορικά, κατοχής από το Ισραήλ και τη Συρία του Άσαντ. Πέραν αυτού, όμως, αντιλαμβάνεται ότι ο σεκταρισμός κληρονομήθηκε στη χώρα –λόγω Γαλλίας μετά το 1943– με τρόπο που η διαφθορά επιβίωσε μέσα από ένα προβληματικό σύστημα εξουσίας, συχνά κληρονομικό, και από τους ισχυρούς άντρες των πολιτοφυλακών που προέκυψαν ως φορείς εξουσίας μετά τη δεκαετία του ’90. Η διαφθορά στον Λίβανο και το αναποτελεσματικό σύστημα εξουσίας (ένας σιίτης, ένας χριστιανός και ένας σουνίτης αντίστοιχα στη θέση του ΠτΒ, του προέδρου και του πρωθυπουργού) εκτόνωναν τις πολιτικές κρίσεις με διαστήματα πολεμικών συγκρούσεων και πολιτικής βίας, καθώς και την έξωθεν επέμβαση κρατών όπως το Ιράν (διάβαζε Χεζμπολάχ) ή τη Σαουδική Αραβία (το συμβάν με την παραίτηση Σαάντ Χαρίρι, το 2017). Ωστόσο, η έκρηξη της 4ης Αυγούστου 2020 ήρθε να υπενθυμίσει πως απέναντι σε μια βιομηχανική καταστροφή τέτοιου εύρους, η παραδοσιακή «muhasasa» (σ.σ. η διανομή εξουσίας, θέσεων και ρόλων των πολιτικών ελίτ στη βάση της θρησκευτικής ταυτότητας και των ισχυρών πελατειακών δικτύων) ξεγυμνώθηκε. Στην πολιτική και οικονομική κρίση που προέκυψε, το παιχνίδι επίρριψης ευθυνών για τη χρόνια αμέλεια που στοίβαζε τις ύλες που εξερράγησαν στο λιμάνι αλλά και οι αντικειμενικές συνέπειες (εξωτερικό χρέος, υποτίμηση νομίσματος, κτλ.) από την έκρηξη επιταχύνθηκαν. Φέρνοντας τη χώρα πιο κοντά σε ένα σενάριο αποκαλυπτικής καταστροφής (σ.σ. ο Λίβανος αποτελεί ίσως την πιο υπερχρεωμένη χώρα του κόσμου με το δημόσιο χρέος να ανέρχεται σε ποσοστό περίπου 160% επί του ΑΕΠ και να εκτιμάται μεταξύ 92 και 98 δισ. δολαρίων). Σε μια «μεγαλογραφία» όσων συνέβησαν στην Κύπρο, ο Λίβανος αποτελεί την τέλεια περιπτωσιολογία του πώς η πολιτική διαφθορά και η ανικανότητα μπορούν να οδηγήσουν μια χώρα στην καταστροφή.

Παρά τις συγκρούσεις στη Βηρυτό την περασμένη εβδομάδα, η χώρα οριακά άντεξε από το να εισέλθει σε μια νέα κατακερματισμένη σύγκρουση.

Στο επίκεντρο η Κύπρος

Η Κύπρος θα μπορούσε να επηρεαστεί άμεσα από το χειρότερο σενάριο, σύμφωνα με το οποίο η κυβέρνηση Μικάτι δεν θα αντέξει και η χώρα θα βυθιστεί σε ένα νέο γύρο εμφυλιακών συγκρούσεων με άγνωστες συνέπειες. Τρεις άξονες χρήζουν επεξεργασίας και ανάλυσης εδώ:

1. Ένα προσφυγικό ρεύμα, διά θαλάσσης, από τον Λίβανο προς την Κύπρο. Το προσφυγικό έχει δύο πτυχές. Αυτή του σεναρίου των αυξημένων ροών αφίξεων όπου μαζικά Λιβανέζοι, αλλά και Σύροι, πρόσφυγες θα επιχειρούν με βάρκες να προσεγγίσουν τις ακτές της Κύπρου σε μεγάλους αριθμούς αλλά και τη διάσταση της έκθεσης της Κύπρου διεθνώς για αμφιλεγόμενες πρακτικές επαναπροώθησης προσφύγων στη βάση της διμερούς συμφωνίας με τον Λίβανο, που μελλοντικά θα μπορούσε να στοιχειοθετήσει νομικά υπόθεση καταδίκης της Κ.Δ. σε διεθνές επίπεδο. Η αίσθηση που επικρατεί εδώ είναι πως η Κύπρος δεν θα υποδεχτεί αποκλειστικά, όπως στη δεκαετία του ’80, Λιβανέζους πρόσφυγες από υψηλά οικονομικά στρώματα.

2. Η διάσταση της διαχείρισης κρίσεων σε περίπτωση που η Κ.Δ. κληθεί να ενεργοποιήσει σχέδιο εκκένωσης Ευρωπαίων πολιτών από τον Λίβανο μέσω της Κύπρου. Ήδη αριθμός Λιβανέζων με διπλή υπηκοότητα έχει μετακινηθεί στην Κύπρο ή την έχει χρησιμοποιήσει ως ενδιάμεσο προορισμό για την ασφαλή μετακίνησή του στην Ευρώπη, ενώ και οι μαθητές στο Γαλλο-Κυπριακό Σχολείο της Λευκωσίας έχουν αυξηθεί λόγω Λιβάνου και αποτελούν μιας πρώτης τάξης ευκαιρία για την εξαγωγή συμπερασμάτων.

3. Διάφορες επιμέρους πτυχές που χρήζουν προσοχής και σοβαρού σχεδιασμού αλλά και παρακολούθησης επί των εξελίξεων στον Λίβανο. Από τον επηρεασμό του κυπριακού τραπεζικού συστήματος λόγω της ύπαρξης λιβανέζικων τραπεζών στην Κύπρο (τρία υποκαταστήματα) που θα μπορούσαν να καταρρεύσουν μέχρι πτυχές ασφάλειας και δημογραφικής ισορροπίας σε περίπτωση εγκατάστασης Λιβανέζων προσφύγων στην Κύπρο –δεδομένης και της επιχειρησιακής παρουσίας της Χεζμπολάχ, στο παρελθόν, στην Κύπρο.

Η διάσταση της ΑΟΖ

Η Κύπρος οριοθέτησε με τον Λίβανο Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ) από το 2007, η επικύρωση της οποίας εκκρεμεί από το κοινοβούλιο της αραβικής χώρας μιας και περνάει μέσα από την αντιδικία της με το Ισραήλ (η Βηρυτός θεωρεί πως το Ισραήλ επεμβαίνει παράνομα στην ΑΟΖ του Λιβάνου, σε μια θαλάσσια περιοχή περίπου 860 τετραγωνικών χλμ.). Ωστόσο, και παρά την κρίση στο εσωτερικό του Λιβάνου, οι συνομιλίες Τελ Αβίβ - Βηρυτού συνεχίστηκαν πρόσφατα για την επίλυση του εν λόγω προβλήματος, αποδεικνύοντας και την ευελιξία της ισραηλινής διπλωματίας να συζητάει το κλείσιμο ενός τέτοιου θέματος σε μια τόσο δύσκολη συγκυρία. Για την Κ.Δ. η επικύρωση της συμφωνίας του 2007 από την κυβέρνηση Μικάτι θα πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα τόσο ως προς την ενεργό στήριξη της νέας κυβέρνησης του Λιβάνου όσο και αναφορικά με την ολοκλήρωση της οριοθέτησης, και τυπικά, θαλασσίων ζωνών με τα όμορα κράτη νοτίως της (Αίγυπτος, Ισραήλ και Λίβανος, πλην της Συρίας) λόγω και των τουρκικών αναθεωρητικών κινήσεων που επανέρχονται στην Ανατολική Μεσόγειο.

Αναταράξεις μεγατόνων έρχονται από τα βίντεο Πεκέρ

Λανθασμένες επιλογές από τον Ερντογάν αφήνουν οικονομικό χάος στα Κατεχόμενα

Του **ΝΙΚΟΥ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Ο μεγάλος πολιτικός αναβρασμός στα Κατεχόμενα εντείνεται με την αναστάτωση στην οικονομία εξαιτίας της κρίσης των καυσίμων, του πληθωρισμού και της ατέρμονης κατρακύλας της τουρκικής λίρας. Η κυβέρνηση του Ερντογάν, η οποία πριν από περίπου ενάμιση έτος δρομολόγησε σαρωτικές αλλαγές στην τ/κ πολιτική σκηνή και κατ' επέκταση στην προσέγγιση της τουρκικής πλευράς στο Κυπριακό, βρίσκεται πλέον αντιμέτωπη με σοβαρές προκλήσεις. Στην πρώτη επέτειο της απομάκρυνσης του Μουσταφά Ακιντζί από την ηγεσία των Τ/κ, ο οποίος ήταν ένθερμος υποστηρικτής της διζωνικής, δικοινοτικής ομοσπονδίας, οι λανθασμένες επιλογές του τουρκικού Προεδρικού μεγεθύνουν την πολιτική κρίση στα Κατεχόμενα. Την ίδια στιγμή, η τουρκική μαφία επιτίθεται στους συνεργάτες και τις πολιτικές της Άγκυρας στα Κατεχόμενα.

Πριν από έναν χρόνο, εξαιτίας των παρασκηνιακών κινήσεων και τις μεθοδεύσεις της Άγκυρας, ο Ερσίν Τατάρ αναδείχθηκε στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας και αμέσως μετά την εκλογή του άρχισε να προβάλλει την ιδέα της λύσης των δύο κρατών, η οποία δεν κατόρθωσε να πείσει τις εμπλεκόμενες πλευρές στο Κυπριακό. Παράλληλα με την αποτυχημένη προσπάθεια της τροποποίησης της βάσης της λύσης του Κυπριακού, η Άγκυρα συνέχισε τις παρεμβάσεις της στην τ/κ ηγεσία και στον τ/κ πολιτικό κόσμο.

Οι άνθρωποι του Τούρκου αντιπροέδρου, Φουάτ Οκτάι, ο οποίος είναι αρμόδιος για θέματα των Τ/κ, επενέβησαν μετά την εκλογή του κ. Τατάρ στα εσωτερικά θέματα του μεγαλύτερου τ/κ κόμματος για να επιβάλλουν τον δικό τους υποψήφιο στην ηγεσία της τ/κ Δεξιάς. Έτσι, στα τέλη του 2020, η Άγκυρα «μπλόκαρε» το συνέδριο του Κόμματος Εθνικής Ενότητας (UBP) και υποχρέωσε υψηλόβαθμα στελέχη του κινήματος να αποσύρουν την υποψηφιότητά τους για την ηγεσία του κινήματος. Λόγω ακριβώς αυτών των «παρεμβάσεων», ο γενικός γραμματέας του UBP, Ερσάν Σανέρ, μετακόμισε στο γραφείο του ηγέτη του κόμματος και ανέλαβε την «πρωθυπουργία». Η τρικομματική «κυβέρνηση» μειοψηφίας σχηματίστηκε πριν από περίπου ένα έτος. Είχε προηγηθεί η «αφαίρεση» δύο «βουλευτών» του Κόμματος του Λαού (HP), οι οποίοι στην ουσία υποχρεώθηκαν σε παραίτηση και η συνάντηση των Τούρκων αξιωματούχων με τους αρχηγούς των κομμάτων της τ/κ Δεξιάς στην Άγκυρα.

Η «κυβέρνηση» Σανέρ, στους 10 μήνες που παρέμεινε στην εξουσία, δεν κατάφερε να επιλύσει κανένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τ/κ κοινότητα. Αντιθέτως, οι λανθασμένοι χειρισμοί σε διάφορα μέτωπα πυροδότησαν νέες κρίσεις. Έτσι, μεγάλες μερίδες της τ/κ κοινότητας σήμερα αμφισβητούν τους χειρισμούς της στο μέτωπο της πανδημίας και της οικονομικής κρίσης. Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, τις τελευταίες ημέρες ήρθαν στο προσκήνιο της επικαιρότητας οι αποκαλύψεις που αφήνουν σε δύσκολη θέση τους πολιτικούς της τ/κ Δεξιάς. Τη νύχτα της Τετάρτης στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κυκλοφόρησε ένα βίντεο στο οποίο εμφανίζεται μια γυναίκα και ένα άτομο που φαίνεται να μοιάζει με τον κ. Σανέρ. Το βίντεο δόθηκε στη δημοσιότητα λίγες μόλις ημέρες πριν από το μεγάλο συνέδριο του UBP, στο οποίο ο κ. Σανέρ θα επαναδιεκδικήσει την ηγεσία του κόμματος.

Χαοτική κατάσταση

Ο τ/κ πολιτικός, το πολιτικό αστέρι του οποίου έλαμψε πριν από ένα έτος με την υποστήριξη της Άγκυρας, βρίσκεται πλέον ένα βήμα πριν την απόσυρση από την πολιτική. Παράλληλα μια βδομάδα νωρίτερα είχαν ξεκινήσει οι διεργασίες για τον σχηματισμό μεταβατικής «κυβέρνησης» μετά την παραίτηση του κ. Σανέρ από την «πρωθυπουργία». Οι πρώτες επαφές του κ. Τατάρ με τους Τ/κ πολιτικούς αρχηγούς για τις εν λόγω διεργασίες και τον καθορισμό ημερομηνίας διεξαγωγής πρόωρων «εκλογών» δεν απέδωσαν θετικό αποτέλεσμα.

Το διαλυμένο «κυβερνητικό» σχήμα, το οποίο είχε την υποστήριξη της Άγκυρας άφησε πίσω του μια χαοτική οικονομική κατάσταση. Παράλληλα με την συνεχιζόμενη πτώση της αξίας της τουρκικής λίρας, οι Τ/κ αντιμετωπίζουν στη νέα περίοδο μια άκρως προβληματική κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα.

Στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας, επικαλούμενοι την ραγδαία πτώση της αξίας της λίρας, οι δυο εταιρείες που προμηθεύουν καύσιμα στα κατεχόμενα διέκοψαν την παροχή καυσίμων στα τ/κ πρατήρια καυσίμων. Η συγκεκριμένη κίνηση προκάλεσε «έμφραγμα» στα τ/κ πρατήρια καυσίμων, με χιλιάδες οχήματα να σχηματίζουν μεγάλες ουρές στην είσοδο των πρατηρίων. Προς τα τέλη της εβδομάδας, στην ενεργειακή κρίση επενέβη η υπό διάλυση πλέον «κυβέρνηση». Έτσι, την Πέμπτη ξεκίνησε η περιορισμένη τροφοδοσία των τ/κ πρατηρίων καυσίμων. Εν τω μεταξύ, αρκετοί Τ/κ πέρασαν την Πράσινη Γραμμή με σκοπό να προμηθευτούν καύσιμα και είδη πρώτης ανάγκης.

Το πρόβλημα της τροφοδοσίας των τ/κ πρατηρίων καυσίμων ήρθε σε μια στιγμή που η τ/κ κοινότητα αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στην ηλεκτροδότηση οικιών και παραγωγικών μονάδων. Το απαρχαιωμένο σύστημα ηλεκτροδότησης των κατεχομένων δεν ανταποκρίνεται στις αυξημένες ανάγκες των κατεχομένων. Παράλληλα, οι μονάδες παραγωγής ενέργειας αντιμετωπίζουν μεγάλες προκλήσεις σε ό,τι αφορά την εξασφάλιση νέων καυσίμων, κυρίως εξαιτίας της ανόδου της τιμής των καυσίμων στις διεθνείς αγορές και την κατρακύλα της τουρκικής λίρας. Όλες οι προαναφερόμενες εξελίξεις, και κυρίως η πτώση της αγοραστικής δύναμης της τουρκικής λίρας πλήττουν πολυδιάστατα τους Τ/κ. Όπως πληροφορείται η Κ από διάφορες πόλεις του βόρειου κομματιού του νησιού, το τελευταίο διάστημα, οι Τ/κ περιορίζουν τα έξοδα τους και καθυστερούν την αποπληρωμή χρεών. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των τ/κ φαρμακείων, οι υπεύθυνοι των οποίων καταγράφουν με έντονο προβληματισμό την ραγδαία εμπορική πτώση των μη αναγκαίων προϊόντων, όπως λ.χ. τα καλλυντικά.

«Η κυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ), η οποία ήρθε στην εξουσία με την υπόσχεση της αντιμετώπισης της διαφθοράς και όλων των παράνομων δραστηριοτήτων, έχει μετατραπεί σήμερα σε κομμάτι του σάπιου κατεστημένου στην Άγκυρα και στην ΤΔΒΚ», αναφέρουν οι πληροφορίες της «Κ».

Η «κυβέρνηση» Σανέρ δεν κατάφερε να επιλύσει κανένα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η τ/κ κοινότητα.

Οι λανθασμένοι χειρισμοί της «κυβέρνησης» Σανέρ σε διάφορα μέτωπα πυροδότησαν νέες κρίσεις, με μεγάλες μερίδες της τ/κ κοινότητας σήμερα να αμφισβητούν τους χειρισμούς της στο μέτωπο της πανδημίας και της οικονομίας.

Στα μέσα της προηγούμενης εβδομάδας, επικαλούμενοι την ραγδαία πτώση της αξίας της λίρας, οι δυο εταιρείες που προμηθεύουν καύσιμα στα κατεχόμενα διέκοψαν την παροχή καυσίμων στα τ/κ πρατήρια καυσίμων.

Μαφία Vs Ερντογάν

Η τ/κ κοινότητα, η οποία αυτή τη στιγμή είναι στην ουσία «ακυβέρνητη» ελλείψει ενός λειτουργικού «κυβερνητικού» σχήματος και έχει να αντιμετωπίσει την αυξανόμενη οικονομική κρίση, παρακολουθεί άναυδη την τουρκική μαφία να επιτίθεται στους συνεργάτες της Άγκυρας στο νησί. Την προηγούμενη εβδομάδα, η διαρροή του βίντεο-ντοκουμέντου, που έφερε σε δύσκολη θέση τον κ. Σανέρ, ήρθε λίγο μετά την «προφυλάκιση» του Τ/κ «επιχειρηματία» Χαλίλ Φάλγιαλι. Ο κ. Φάλγιαλι και οι συνεργάτες του αντιμετωπίζουν την κατηγορία της άσκησης σωματικής βίας κατά ενός πρώην εργαζόμενου της επιχείρησής τους. Στο πλαίσιο της διερεύνησης της όλης υπόθεσης, ο κ. Φάλγιαλι οδηγήθηκε στην «φυλακή». Και ενώ συνέβαιναν όλα αυτά, στα κατεχόμενα κυκλοφόρησε η πληροφορία ότι ο Τ/κ «επιχειρηματίας», ο οποίος είναι γνωστός για τη δράση του στον «κόσμο» των στοιχημάτων και των καζίνο, έχει στη διάθεση του μια «πλούσια» συλλογή ντοκουμέντων που αφορά τις προσωπικές στιγμές σημαντικών Τ/κ πολιτικών. Το όνομα του κ. Φάλγιαλι, το έφερε στο προσκήνιο της επικαιρότητας πριν από λίγους μήνες, ο Τούρκος μαφιόζος Σεντάτ Πεκέρ. Ο κ. Πεκέρ, ο οποίος βρίσκεται σήμερα αυτοεξόριστος στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, επιτίθεται εδώ και μήνες κατά του υπουργού Εσωτερικών της κυβέρνησης Ερντογάν, δίνοντας στη δημοσιότητα διάφορα ντοκουμέντα που φέρνουν την Άγκυρα σε πολύ δύσκολη θέση. Στο πλαίσιο αυτών των αποκαλύψεων, ο κ. Πεκέρ άφησε να εννοηθεί ότι ο κ. Φάλγιαλι, μαζί με τον γιο του τέως πρωθυπουργού της Τουρκίας, Μπιν Αλί Γιλντιρίμ, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αγορά των ναρκωτικών της Ανατολικής Μεσογείου.

Ο κ. Πεκέρ «ξαναχτύπησε» την προηγούμενη εβδομάδα, στον απόηχο της δημοσιοποίησης του βίντεο-ντοκουμέντου που αφορά τον κ. Σανέρ, προειδοποιώντας τους Τ/κ πολιτικούς ότι το αρχείο του κ. Φάλγιαλι βρίσκεται πλέον στην κατοχή του. Ο Τούρκος μαφιόζος είναι έτοιμος να προβεί σε νέες αποκαλύψεις για Τ/κ πολιτικούς, με τους οποίους έχει προσωπικές διαφορές ήδη από την προηγούμενη περίοδο.

Η αχίλλειος πτέρνα

Στην Άγκυρα, καλά ενημερωμένες πηγές σχολιάζοντας τη νέα προειδοποίηση του κ. Πεκέρ εστιάζουν σε δύο σημαντικά κατά την άποψή τους σημεία. Πρώτον, οι πηγές τονίζουν ότι οι πρώτες πληροφορίες δείχνουν ότι στο αρχείο του κ. Πεκέρ «πρωταγωνιστούν» υψηλόβαθμα και γνωστά στελέχη της τ/κ ηγεσίας και του τ/κ πολιτικού κόσμου. Η δημοσιοποίηση ντοκουμέντων που «καίνε» αυτές τις προσωπικότητες ενδέχεται να πυροδοτήσει αλυσιδωτές εξελίξεις στην τ/κ πολιτική σκηνή. Δεύτερον, η νέα επίθεση του κ. Πεκέρ, πέραν των Τ/κ πολιτικών έχει ως αποδέκτη και την ίδια την κυβέρνηση Ερντογάν. Όπως σημειώνει χαρακτηριστικά πηγή που ασχολείται εδώ και δεκαετίες με τα ζητήματα εθνικής ασφαλείας της Τουρκίας : «Ο κ. Πεκέρ δεν ενδιαφέρεται να προκαλέσει έναν πολιτικό σεισμό στην ΤΔΒΚ. Αυτό που θέλει είναι η απαξίωση της Άγκυρας και των επιλογών της στην Κύπρο». Η ίδια πηγή προσθέτει ότι ο κ. Πεκέρ γνωρίζει πολύ καλά τις παράνομες δραστηριότητες σε διάφορα πεδία των Κατεχομένων, οι οποίες συνεχίζονται εδώ και δεκαετίες με τη σιωπηλή υποστήριξη της Άγκυρας και του τουρκικού στρατού. Η πηγή αναφέρει επίσης ότι «ο Πεκέρ μας δηλώνει ότι η κυβέρνηση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (ΑΚΡ), η οποία ήρθε στην εξουσία με την υπόσχεση της αντιμετώπισης της διαφθοράς και όλων των παράνομων δραστηριοτήτων, έχει μετατραπεί σήμερα σε κομμάτι του σάπιου κατεστημένου στην Άγκυρα και την ΤΔΒΚ. Με άλλα λόγια μας δηλώνει ότι «ο βασιλιάς είναι γυμνός». Παράλληλα, ο κ. Πεκέρ προειδοποιεί τον Ερντογάν ότι η βόρεια Κύπρος αποτελεί την αχίλλεια πτέρνα του».

ταξίδια

Αφιέρωμα:
10 αξέχαστες πεζοπορικές διαδρομές

φθινόπωρο
στη φύση

ΚΥΡΙΑΚΗ
31/10
ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΑΜΥΝΑΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Οπλα ακριβείας και αποστάσεων για Ε.Φ.

Αναπροσαρμογή σχεδιασμών και προσαρμογή εξοπλιστικών προγραμμάτων, προαναγγέλλει ο κ. Χαράλαμπος Πετρίδης

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΤΟΜΑΡΑ

Μια πρώτη γεύση για τον προσανατολισμό των εξοπλιστικών προγραμμάτων της Εθνικής Φρουράς στα νέα δεδομένα που προσπαθεί να δημιουργήσει η Τουρκία στις κατεχόμενες περιοχές αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, δίνει στην «Κ» ο υπουργός Άμυνας. Ο Χαράλαμπος Πετρίδης, στη συνέντευξή του, προσδιορίζει τα οπλικά συστήματα που ενδιαφέρουν την Ε.Φ., τα οποία, όπως τονίζει, θα αναβαθμίσουν την αποτελεσματικότητά της. Ο κ. Πετρίδης, απέναντι στις συνεχιζόμενες τουρκικές προκλήσεις, τοποθετεί τις στρατηγικές συμμαχίες που έχει συνάψει η Κύπρος, στο πνεύμα των οποίων αντιμετωπίζεται και η παρενόχληση του ερευνητικού σκάφους «Nautical Geo». Χαρακτηρίζει τη Γαλλία στρατηγικό εταίρο της Κύπρου και απαντά για την πορεία αναβάθμισης της ναυτικής βάσης στο Μαρί.

–Η Τουρκία ανεβάζει και πάλι την ένταση στην κυπριακή ΑΟΖ. Πώς μπορούν να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις;

–Δεν μας προκαλούν εντύπωση οι κινήσεις της Τουρκίας. Πρόκειται για την προσφιλή τακτική της Άγκυρας που επιδιώκει διακαώς την πρόκληση έντασης στην περιοχή, παραβιάζοντας κατάφωρα το Διεθνές Δίκαιο και το Δίκαιο της Θάλασσας. Από την πλευρά μας παρακολουθούμε με ψυχραιμία όλες τις κινήσεις που γίνονται από την Τουρκία. Ταυτόχρονα, προβάλλουμε τις δίκαιες θέσεις μας σε όλους τους διεθνείς οργανισμούς, την Ε.Ε. και τα γειτονικά μας κράτη με σκοπό την αποτροπή τετελεσμένων που προωθεί η Άγκυρα και επηρεάζουν τόσο την Κυπριακή Δημοκρατία όσο και το σύνολο των κρατών της περιοχής, των οποίων θίγονται τα εθνικά συμφέροντα. Επιπρόσθετα, ενισχύουμε την εξωστρεφή αμυντική πολιτική της Κυπριακής Δημοκρατίας με την προώθηση περιφερειακών συνεργασιών, ώστε να διαδραματίσουμε ουσιαστικό ρόλο στις προσπάθειες δημιουργίας συνθηκών ασφάλειας, ειρήνης και σταθερότητας τόσο στην περιοχή μας όσο και ευρύτερα στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Με αυτά τα δεδομένα, έχουμε αναπτύξει διμερείς συνεργασίες στους τομείς άμυνας και ασφάλειας, με περιφερειακές χώρες όπως την Αίγυπτο, τα ΗΑΕ, την Ιορδανία, το Ισραήλ, τον Λίβανο, με ευρωπαϊκές χώρες όπως την Αυστρία, τη Γαλλία, την Ιταλία, την Ολλανδία, και με άλλες σημαντικές χώρες που ενεργούν στην περιοχή όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι ΗΠΑ. Σε προηγμένο στάδιο βρίσκεται η έναρξη συνεργασίας σε διμερές επίπεδο, με τη Γερμανία και την Ινδία. Συνεργασίες έχουν αναπτυχθεί με τη Σερβία και την Αρμενία. Πρώτη πάντοτε στην εξίσωση των διμερών αμυντικών συνεργασιών παραμένει η Ελλάδα, με την οποία από κοινού επενδύουμε συμπληρωματικά σε τριμερή και πολυμερή σχήματα συνεργασίας.

–Η διασφάλιση του απρόσκοπτου έργου του ερευνητικού σκάφους «Nautical Geo» είναι υποχρέωση μόνο της Κυπριακής Δημοκρατίας ή και των υπολοίπων χωρών που συμμετέχουν στον EastMed; Η Κύπρος, από μόνη της, μπορεί να αναλάβει την περιφρούρηση των εργασιών του σκάφους;

–Ακριβώς επειδή το έργο που επιτελεί το σκάφος «Nautical Geo» αφορά και άλλες χώρες της περιοχής αλλά και την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση, σε απόλυτο συντονισμό με την Ελλάδα, και σε συνεννόηση με τις άλλες ενδιαφερόμενες χώρες, προβήκαμε σε όλα τα απαραίτητα διαβήματα. Όπως γνωρίζετε, με τον ίδιο τρόπο που παρενοχλήθηκε το σκάφος στις κυπριακές θαλάσσιες ζώνες, παρενοχλήθηκε και στις ελληνικές. Γνωρίζουμε ότι με αυτό τον τρόπο η Τουρκία επιδιώκει να δημιουργεί τετελεσμένα, με τη λογική της ισχύος των κανονιοφόρων. Αυτό μπορεί να έχει κάποια πολύ προσωρινά αποτελέσματα επί του εδάφους, αλλά σε καμία περίπτωση δεν παράγει δίκαιο. Την ίδια ώρα δεν περιοριζόμαστε στις γνωστές διπλωματικές καταγγελίες. Όπως είπε και ο ΠτΔ, έχουμε επανειλημμένα τονίσει ότι προχωράμε με αποφασιστικότητα στην υλοποίηση του ενεργειακού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, πράγμα που θα διαπιστώσετε και στους επόμενους μήνες, ενώ και έμπρακτα, επιδιώκουμε να αναδεικνύουμε την δικαιοδοσία της Κυπριακής Δημοκρατίας στις συγκεκριμένες περιοχές. Αυτό το επιτυγχάνουμε με σειρά συμφωνιών, ασκήσεων και δραστηριοτήτων με χώρες από την περιοχή, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Ηνωμένες Πολιτείες, που βλέπουμε να αναβαθμίζουν σταθερά τις σχέσεις τους με τη χώρα μας. Παρακολουθήσαμε πρόσφατα κοινές ασκήσεις με Ένοπλες Δυνάμεις από τις ΗΠΑ, κοινές ασκήσεις με την Αίγυπτο, την άσκηση «Ευνομία» και ακολουθεί η άσκηση «Μέδουσα» τον Νοέμβριο.

> *Οπως είπε και ο ΠτΔ, έχουμε επανειλημμένα τονίσει ότι προχωράμε με αποφασιστικότητα στην υλοποίηση του ενεργειακού προγράμματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, πράγμα που θα διαπιστώσετε και στους επόμενους μήνες.*

Η Γαλλία αποτελεί για εμάς στρατηγικό εταίρο, με ένα ευρύ φάσμα συνεργασίας που αφορά στη διμερή στρατιωτική μας συνεργασία και σε κοινές ενέργειες για την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο, τονίζει ο υπουργός Άμυνας Χαράλαμπος Πετρίδης στην «Κ».

–Η Κύπρος μπορεί να κινηθεί στα ίδια βήματα υπογράφοντας μια συμφωνία αμοιβαιότητας με τη Γαλλία;

–Οποιαδήποτε συμφωνία μεταξύ φίλιων χωρών με θέμα την Άμυνα και Ασφάλεια που προάγει την ειρήνη και σταθερότητα στην περιοχή είναι ευπρόσδεκτη και καλοδεχούμενη. Όπως για παράδειγμα η πρόσφατη συμφωνία Αθήνας – Παρισιού. Μια συμφωνία μεταξύ δύο χωρών, με τις οποίες η Κυπριακή Δημοκρατία διατηρεί πολύ στενούς δεσμούς, βασισμένη σε ισχυρές βάσεις με κοινές αρχές και αξίες.

Οι συμμαχίες, που δημιουργούνται στην περιοχή τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο, ειδικά με χώρες που πρωταγωνιστούν στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα (ΗΠΑ, Γαλλία) και οι οποίες έχουν ειδικό βάρος στη λήψη αποφάσεων σε διεθνείς οργανισμούς (ΟΗΕ, Ε.Ε.) είναι ξεκάθαρα προς όφελος της χώρας μας που επιδιώκει με κάθε τρόπο τον σεβασμό και την τήρηση του διεθνούς δικαίου και το αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Εμείς χαιρετίζουμε την πρόσφατη ιστορική συμφωνία Ελλάδας – Γαλλίας, καθώς εκτιμούμε ότι αποτελεί ουσιαστικό βήμα για τη σταθερότητα και την ασφάλεια στην περιοχή, αλλά και βήμα προς τη στρατιωτική αυτονομία της Ε.Ε. Να υπενθυμίσω ότι η Κυπριακή Δημοκρατία διαθέτει με τη Γαλλία διμερή Συμφωνία Αμυντικής και Στρατιωτικής Συνεργασίας, η οποία είχε υπογραφεί αρχικά το 2007 και επικαιροποιήθηκε το 2020. Η Γαλλία αποτελεί για εμάς στρατηγικό εταίρο, με ένα ευρύ φάσμα συνεργασίας που αφορά στη διμερή στρατιωτική μας συνεργασία και σε κοινές ενέργειες για την ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο. Δεν πρέπει να διαφεύγει την προσοχή μας ότι η Κύπρος διαθέτει σημαντικό αριθμό γαλλικών οπλικών συστημάτων. Κατά συνέπεια, εκτιμώ ότι Κύπρος και Γαλλία έχουν τη δυνατότητα να αναβαθμίσουν ακόμα περισσότερο την αμυντική και στρατιωτική τους συνεργασία στο μέλλον, με πρωταρχικό στόχο τη διαφύλαξη των κοινών μας συμφερόντων στην ευρύτερη περιοχή.

–Συμφωνείτε ότι μια παρόμοια συμφωνία θα ήταν ένα σοβαρός παράγοντας απέναντι στην τουρκική προκλητικότητα;

–Κάθε συμφωνία ή μνημόνιο συνεργασίας για αμυντική και στρατιωτική συνεργασία που συνάπτει η Κυπριακή Δημοκρατία συμβάλλει στην ενίσχυση της αποτρεπτικής μας ικανότητας και του ισοζυγίου ισχύος στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. Βλέπουμε, παραδείγματος χάριν, ότι η Τουρκία αντιδρά κάθε φορά που θα διεξαχθεί κάποια τριμερής ή τετραμερής άσκηση μεγάλης κλίμακας. Η Κύπρος, με τη συμμετοχή της σε τέτοιου είδους ασκήσεις, αυξάνει την αποτελεσματικότητά της και ενισχύει τη διαλειτουργικότητά της με ένοπλες δυνάμεις άλλων χωρών. Εμείς θα συνεχίσουμε την αναβάθμιση των συνεργασιών μας και τη διεύρυνσή τους με στόχο τη σταθερότητα και ασφάλεια στην Ανατολική Μεσόγειο και στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

–Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε η ετήσια άσκηση «Ευνομία». Το σενάριο της άσκησης μπορεί να αποτελέσει ασπίδα σε προκλητικές συμπεριφορές στην περιοχή;

–Η άσκηση «Ευνομία» γεννήθηκε πριν από περίπου δύο χρόνια. Είναι προϊόν της απόφασης των Υπουργών Άμυνας Κύπρου, Ελλάδας, Γαλλίας και Ιταλίας και εκφράζει την κοινή βούληση και τον κοινό στόχο για υποστήριξη της ελεύθερης ναυσιπλοΐας στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς και την τήρηση του δικαίου της θάλασσας. Η εν λόγω άσκηση έχει διεξαχθεί δύο φορές, σε αυτό το πνεύμα, η πρώτη τον Αύγουστο του 2020 και η πιο πρόσφατη τον Σεπτέμβριο του 2021. Οι δύο ασκήσεις διεξήχθησαν με απόλυτη επιτυχία, αναδεικνύοντας την ισχυρή θέληση των τεσσάρων κρατών να συνεχίσουν αλλά και να ενισχύσουν περαιτέρω τη συνεργασία των Ενόπλων Δυνάμεών τους. Στόχος της τετραμερούς συνεργασίας είναι η μόνιμη παρουσία των δυνάμεων αυτών στην περιοχή.

Στο στάδιο των σχεδιασμών η αναβάθμιση της ναυτικής βάσης στο Μαρί

–Το τελευταίο διάστημα λέγονται και γράφονται αρκετά για τα εξοπλιστικά προγράμματα της Εθνικής Φρουράς. Πόσα αυτά έχουν βάση και πόσα όχι;

–Το εξοπλιστικό πρόγραμμα της Εθνικής Φρουράς είναι μια διαρκής και πολύπλοκη διαδικασία, η οποία απαιτεί προσεκτικούς χειρισμούς για να επιτύχουμε το επιθυμητό αποτέλεσμα. Η δημοσιοποίηση πληροφοριών που αφορούν οποιοδήποτε στάδιο αυτής της προσπάθειας δεν βοηθά τις διαδικασίες που είναι σε εξέλιξη. Παρόλα αυτά εμείς συνεχίζουμε απρόσκοπτα τον προγραμματισμό μας και ακολουθούμε πιστά το πλάνο που καταρτίστηκε σε συνεργασία με το ΓΕΕΦ, με ιδιαίτερη έμφαση στην αεράμυνα. Παράλληλα, είναι απόλυτα ταυτισμένο με τις οικονομικές μας δυνατότητες. Θέλω επίσης να σημειώσω ότι με συγκεκριμένες ενέργειες η πανδημία του κορωνοϊού και η κρίση που προκάλεσε δεν επηρέασε το πλάνο μας σε ό,τι αφορά την ενίσχυση και επαύξηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων της Εθνικής Φρουράς.

> *Η πανδημία του κορωνοϊού και η κρίση που προκάλεσε δεν επηρέασε το πλάνο της Κ.Δ. σε ό,τι αφορά την ενίσχυση και επαύξηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων της Εθνικής Φρουράς.*

–Τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί αύξηση των πιστώσεων που διατέθηκαν για εξοπλιστικά προγράμματα.

–Οι απαιτήσεις που προέκυψαν τα τελευταία χρόνια και η διαφοροποίηση των δεδομένων έχουν καταστήσει αδήριτη την ανάγκη για αναβάθμιση της Εθνικής Φρουράς και την προμήθεια νέων συστημάτων. Στο πλαίσιο των οικονομικών μας δυνατοτήτων, έχουμε καταρτίσει τον σχεδιασμό για προσαρμογή σε αυτά τα νέα δεδομένα, ώστε οι Ένοπλες Δυνάμεις μας να έχουν τα μέσα να φέρνουν σε πέρας την αποστολή τους. Περαιτέρω λεπτομέρειες για μέσα που προμηθευτήκαμε και άλλα που έπονται, για ευνόητους λόγους, δεν μπορώ να αναφέρω. Ωστόσο, αυτό το οποίο μπορούμε να σημειώσουμε είναι ότι η ολοκλήρωση αυτού του σχεδιασμού θα προσδώσει πρωτόγνωρες δυνατότητες στην Εθνική Φρουρά. Σε γενικές γραμμές τα μέσα αυτά θα αφορούν στην ενίσχυση των δυνατοτήτων έγκαιρης προειδοποίησης, συλλογής πληροφοριών και επίγνωσης της κατάστασης, καθώς επίσης και προσβολής στόχων με ακρίβεια σε μεγάλες αποστάσεις. Ένας άλλος τομέας στον οποίο εργαζόμαστε είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών που προέρχονται από τον αέρα, τη θάλασσα και τον χερσαίο χώρο, συμπεριλαμβανομένων των UAVs και του αρματικού δυναμικού των κατοχικών δυνάμεων.

Ένας άλλος τομέας στον οποίο εργαζόμαστε είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών που προέρχονται από τον αέρα, τη θάλασσα και τον χερσαίο χώρο, συμπεριλαμβανομένων των UAVs και του αρματικού δυναμικού των κατοχικών δυνάμεων, σημειώνει ο Χαράλαμπος Πετρίδης.

–Η στενή συνεργασία με Γαλλία και Ισραήλ πώς μπορεί να μετουσιωθεί στο κομμάτι των εξοπλιστικών προγραμμάτων της Ε.Φ.;

–Τόσο η Γαλλία όσο και το Ισραήλ είναι προηγμένες στρατιωτικά χώρες. Από τη στιγμή που ενδιαφερόμαστε για προμήθεια σύγχρονων συστημάτων θωράκισης της άμυνας του τόπου, τόσο οι συγκεκριμένες χώρες όσο και άλλες προηγμένες τεχνολογικά μας ενδιαφέρουν. Πόσω μάλλον όταν πρόκειται για χώρες με τις οποίες έχουμε εξαιρετικές σχέσεις και εν εξελίξει προγράμματα αμυντικής συνεργασίας με αμοιβαία οφέλη.

–Υπάρχει ένα πρώτο σχόλιο για όσα λέγονται για μονομερείς ενέργειες από πλευράς Άγκυρα με ανακήρυξη ΑΟΖ στην περιοχή;

–Οπωσδήποτε θα πρόκειται για νέα πολύ σοβαρή πρόκληση εάν συμβεί, καθώς γνωρίζουμε την αντίληψη της Τουρκίας για το τι συνιστά κατά την έκφρασή τους τη «Γαλάζια Πατρίδα». Προς το παρόν ένα τέτοιο ενδεχόμενο, παραμένει στο επίπεδο της δήλωσης προθέσεων, αλλά αυτό δεν μας καθησυχάζει. Αντιθέτως, λαμβάνουμε υπόψη πολύ σοβαρά τις σχετικές αναφορές.

Χωρίς να θέλω να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες, επισημαίνω ότι λαμβάνουμε όλα τα δυνατά προληπτικά μέτρα, που αφορούν συντονισμένες παρεμβάσεις του ιδίου του προέδρου της Δημοκρατίας, τις οποίες είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι ήδη έχει προβεί, όπως επίσης σε διπλωματικό επίπεδο από το Υπουργείο Εξωτερικών αλλά και το δικό μας Υπουργείο.

–Σε ποια φάση βρίσκεται ο εκσυγχρονισμός της ναυτικής βάσης στο Μαρί;

–Για την αναβάθμιση και τον εκσυγχρονισμό της ναυτικής βάσης στο Μαρί υπάρχει ειλημμένη απόφαση. Βρισκόμαστε στο στάδιο της σχεδίασης σύμφωνα με τις επιχειρησιακές ανάγκες, αλλά προσβλέπουμε στη δημιουργία μιας βάσης η οποία θα εξυπηρετεί τις ανάγκες της Ε.Ε. και φίλιων χωρών που έχουν ενδιαφέρον στην περιοχή.

Το κρίσιμο σκαλοπάτι του Αβέρωφ για τον Λόφο

Οι δυσκολίες στον δρόμο του Προέδρου του ΔΗΣΥ και τα ατού που θα αξιοποιήσει

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν πριν από λίγους μήνες, ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε εξομολογηθεί στο «Ψυχογράφημα» της Ελένης Ξένου ότι το μπούλινγκ που έφαγε στο σχολείο ήταν το καύσιμο για να ασχοληθεί με την πολιτική και πως αυτό αποτέλεσε την κινητήρια δύναμη για να τους αποδείξει πως «εσείς θα μείνετε δαμέ αλλά εγώ εν να πεταχτώ του χωρκού», πολλοί ήταν εκείνοι που χαμογέλασαν και συμφώνησαν πως έτσι εξηγούνται πολλά, αλλά κυρίως το πείσμα που τον διακατέχει. Έτσι, λοιπόν, όταν την περασμένη Πέμπτη ο Αβέρωφ Νεοφύτου ανακοίνωνε πως ο ΔΗΣΥ θα έχει δικό του υποψήφιο στις προεδρικές εκλογές και στην ουσία εξήγγειλε την υποψηφιότητά του, κανένας δεν φάνηκε να εκπλήσσεται. Ακόμα και εκείνοι που μέχρι και τις βουλευτικές εκλογές, χαμογελούσαν σκωπτικά απέναντι από ένα σενάριο υποψηφιότητας Αβέρωφ Νεοφύτου, σήμερα τον θεωρούν, όχι μόνο σίγουρο υποψήφιο του ΔΗΣΥ για την προεδρία, αλλά –γιατί όχι– ίσως και φαβορί για τη νίκη.Ο Αβέρωφ Νεοφύτου τρέχει με χίλια σε μία κούρσα για την οποία προετοιμαζόταν χρόνια τώρα. Σε μία κούρσα που φαίνεται πως δεν κάμπτεται, ούτε από τη συμπερίληψη Αναστασιάδη στο ψήφισμα της Ευρωβουλής, που επισκίασε τις φιλόδοξες εξαγγελίες του για το ιδεολογικοπολιτικό συνέδριο του ΔΗΣΥ, ούτε όμως από τους δελφίνους που βρίσκονται στο κόμμα και στο κάδρο της υποψηφιότητας για το ’23. Οι προεδρικές βεβαίως είναι πρωταθλητισμός που απαιτεί ικανότητα, υπομονή, κατάλληλους ελιγμούς και ψυχραιμία. Επί του παρόντος, βρισκόμαστε στην προθέρμανση και όσο περνά ο καιρός ο δρόμος θα γίνεται δυσκολότερος. Αν και ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει αποδείξει πως μπορεί να υπερπηδήσει κάποια εμπόδια και με συνοπτικές διαδικασίες να αποδυναμώσει τους αντιπάλους του (κυρίως τους εσωκομματικούς), αυτή η μάχη δεν φαίνεται να είναι ένας υγιεινός περίπατος. Και σίγουρα δεν θα θυμίζει σε τίποτα όσα μέχρι σήμερα γνώριζε, καθώς μεταξύ άλλων θα κληθεί αυτή τη φορά να πάρει σαφή θέση αν στηρίζει τελικώς τις πολιτικές Αναστασιάδη ή αν χαράζει δικό του δρόμο.

Ο νέος Αναστασιάδης;

Όσο όμως κάποιοι συζητούν ποια είναι η θέση του Αβέρωφ Νεοφύτου στις πολιτικές Αναστασιάδη, υπάρχουν και οι πολιτικοί κύκλοι που θεωρούν πως ακολουθεί με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο τα βήματά του. Ο νυν πρόεδρος της Δημοκρατίας θεωρήθηκε από πολλούς ξεγραμμένος για την προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας ιδιαίτερα μετά το 2004, καθώς δεν είχε ούτε το έρεισμα σε άλλες πολιτικές δυνάμεις, ούτε βεβαίως την κατάλληλη δημοτικότητα ούτως ώστε να διεκδικήσει την προεδρία. Καθόλου τυχαία και η κίνησή του να ρίξει στη μάχη των προεδρικών εκλογών του 2008 τον δημοφιλή και άλλοτε εσωκομματικό του αντίπαλο Γιαννάκη Κασουλίδη. Η διακυβέρνηση Χριστόφια, στη συνέχεια και ιδιαίτερα η περίοδος από το 2011 και μετά, υπήρξε ο λόγος σύμφωνα με πολλούς που έκαναν τον Νίκο Αναστασιάδη τον ηγέτη «που μπορεί να διαχειριστεί την κρίση». Στο ίδιο μοτίβο και ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιχειρεί να καταστεί ο μόνος υποψήφιος που ξέρει και μπορεί να κυβερνήσει. Πολλοί ήταν εκείνοι που υποστήριζαν για καιρό πως δεν γεμίζει την καρέκλα για την προεδρία του ΔΗΣΥ, καθώς ήταν ένα πολύ καλό πρώτο βιολί, αλλά όχι και ο κατάλληλος για να διευθύνει την ορχήστρα. Δεν ήταν τυχαίο που μέχρι και πρόσφατα πολλοί εντός του κόμματος υποστήριζαν πως ο ΔΗΣΥ ελέγχεται ακόμα πλήρως από τον Νίκο Αναστασιάδη και όχι από τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Το κλίμα βεβαίως άρχισε να αλλάζει, όταν την περίοδο του μνημονίου ο Αβέρωφ Νεοφύτου έβρισκε τον τρόπο αφενός να ικανοποιεί μέσω τροπολογιών την αντιπολίτευση και αφετέρου να περνά δύσκολα μνημονιακά νομοσχέδια. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου συσπείρωσε γύρω του και τα οικονομικά συμφέροντα του τόπου, τα οποία αποτελούν κλειδί για τον όποιο υποψήφιο για την προεδρία.Το κρίσιμο σημείο που έθεσε τον Αβέρωφ Νεοφύτου από «καλό» δεύτερο σε εν δυνάμει υποψήφιο για την προεδρία, ήταν οι βουλευτικές εκλογές του 2021 και σίγουρα οι χειρισμοί κατά την προεδρία της Βουλής. Και αυτό για δύο λόγους: 1) Ο ΔΗΣΥ κατάφερε να μείνει –έστω και με απώλειες– πρώτη δύναμη, παρά τη φθορά της κυβέρνησης και 2) Πέρασε το μήνυμα πως μπορεί να χειραγωγήσει την αντιπολίτευση, η οποία ακόμη και την κρισιμότερη στιγμή δεν κατάφερε να συνασπιστεί εναντίον της κυβέρνησης

Σε αυτό το κλίμα, πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΣΥ, αλλά και της κυβέρνησης, ακόμα και κάποιοι που τον έβλεπαν με επιφύλαξη, άρχισαν να υποστηρίζουν πλέον ανοικτά πως ο συναγερμικός πρόεδρος μπορεί να κυβερνήσει και θα πρέπει να είναι ο υποψήφιος του ΔΗΣΥ.

Όσο όμως κι αν ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει πλέον τον πλήρη έλεγχο του κομματικού μηχανισμού και τη συμπαράσταση μεγάλων οικονομικών συμφερόντων δεν είναι μία εύκολη κούρσα το 2023, ούτε ό,τι έχει μάθει μέχρι τώρα να χειρίζεται ο Αβέρωφ Νεοφύτου, καθώς έχει να αντιμετωπίσει τρεις σοβαρές αδυναμίες: α) τη χαμηλή δημοτικότητά του, β) τη φθορά από την χρόνια παραμονή στην εξουσία και γ) τις πολιτικές αντιφάσεις.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου επιδιώκει να αποτελέσει τον Αναστασιάδη του 2013, δίδοντας έμφαση στο ότι ο ίδιος μπορεί να μην είναι ο δημοφιλέστερος όλων, αλλά μπορεί να κουμαντάρει το καράβι.

Ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ ελέγχει πλήρως το κόμμα, έχει στο πλευρό του τα πρωτοκλασάτα στελέχη, ωστόσο θα πρέπει να δώσει απαντήσεις, αν συμπλέει πλήρως με τη σημερινή πολιτική Αναστασιάδη.

Ο Συναγερμικός πρόεδρος κρύφτηκε την περίοδο των εξαγγελιών Ερντογάν, σε μία προσπάθεια να αποφύγει να τοποθετηθεί ή να χρειαστεί να συμπλεύσει με τον πρόεδρο, του οποίου επιδιώκει τη στήριξη.

Η κακή εικόνα

Μία ανασκόπηση στις δημοσκοπήσεις των τελευταίων χρόνων επιβεβαιώνουν πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου δεν θεωρείται και το αγαπημένο παιδί του εκλογικού σώματος. Είτε δικαίως, είτε αδίκως, έχει αποκτήσει την εικόνα πως βρίσκεται πίσω από κάθε παρασκήνιο. Και ενώ για τα ζητήματα της Βουλής αυτό αποτελεί ατού, τη στιγμή που τα σκάνδαλα δίνουν και παίρνουν, μία τέτοια εικόνα προκαλεί άλλες προεκτάσεις. Ο ίδιος, βεβαίως, σε προσωπικές του συζητήσεις, υπογραμμίζει πως οι βουλευτικές εκλογές του 2021 αποτελούν μάθημα πως οι δημοσκοπήσεις πέφτουν έξω. Όσο, όμως, κι αν υποστηρίζει κάτι τέτοιο δημοσίως, η αλήθεια είναι πως στο παρασκήνιο παρακολουθεί ανελλιπώς τις μετρήσεις και τις κυλιόμενες έρευνες που κάνει το κόμμα. Φέρεται να ελπίζει σε μία αναβίωση της περίπτωσης Αναστασιάδη. Δεν θα γίνει δηλαδή σε μία νύχτα ο πιο δημοφιλής πολιτικός αρχηγός, αλλά ο υποψήφιος που σε σύγκριση με τους άλλους μπορεί να κουμαντάρει το καράβι. Πέραν τούτου, όμως, έχει ξεκινήσει ήδη πορεία προς τη συναγερμική βάση, με το πρόγραμμά του να είναι γεμάτο καθημερινά με συναντήσεις και επαφές. Οι όποιες βεβαίως του επαφές δεν περιορίζονται στο συναγερμικό ακροατήριο, καθώς με το επιχείρημα ότι μπορεί να κυβερνήσει, επιχειρεί να κερδίσει στο πλευρό του το Δημοκρατικό Κόμμα. Όπως λέγεται από πολιτικούς κύκλους, ο Αβέρωφ Νεοφύτου ασκεί έντονες κρούσεις στον Νικόλα Παπαδόπουλο για μία συγκυβέρνηση, δίδοντας μάλιστα στον τελευταίο ό,τι ζητήσει. Το κατά πόσο θα το καταφέρει τελικώς είναι ακόμη ανοικτό και θα εξαρτηθεί από το ποιος θα είναι ο εκλεκτός της αντιπολίτευσης και δη του ΑΚΕΛ.

Περιμένοντας το δαχτυλίδι

Βεβαίως, αν ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ διαπιστώσει πως βρίσκεται πολύ πίσω σε θέμα δημοτικότητας, δεν πρόκειται να κάνει «σάλτο μορτάλε», αλλά θα βάλει άλλον μπροστά. Τα ονόματα ποικίλλουν, με κάποιους να αναφέρουν την υπουργό Εργασίας Ζέτα Αιμιλιανίδου ή ακόμα μία επανάληψη της πετυχημένης συνταγής για την προεδρία της Βουλής, Άννιτας Δημητρίου. Το σίγουρο είναι πως μέσα στις επιλογές του αυτή τη στιγμή δεν είναι ο Νίκος Χριστοδουλίδης, έστω και αν είναι βάσει των μετρήσεων ένας από τους δημοφιλέστερους υπουργούς της κυβέρνησης Αναστασιάδη. Οι λόγοι ποικίλλουν, ωστόσο, ο κυριότερος είναι πως η κόντρα των δύο είναι πλέον τόσο μεγάλη που δεν έχει χώρο ούτε για μεγαθυμία από πλευράς του συναγερμικού προέδρου ούτε για τέτοιους ελιγμούς. Καθόλου τυχαία η αναφορά του Αβέρωφ Νεοφύτου, μετά και τη συνέντευξη Τύπου της Πέμπτης, ότι ο ΔΗΣΥ είναι ένα ανοικτό δημοκρατικό κόμμα, που υποψήφιοι για την προεδρία ήταν «ο Γλαύκος Κληρίδης με Γιαννάκη Μάτση, ήταν Νίκος Αναστασιάδης με Ελένη Θεοχάρους. Δεν έχει να φοβηθεί τίποτα ο ΔΗΣΥ από τη δημοκρατία», σημείωνε και στην ουσία έριχνε το γάντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη να διεκδικήσει απέναντί του, μέσω των συλλογικών οργάνων, όπως έκαναν άλλα στελέχη.

Μία μάχη που θεωρείται χαμένη, αν ληφθεί υπόψη πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι εκείνος που ελέγχει πλήρως τον κομματικό μηχανισμό και κατ’ επέκταση τους συνέδρους που θα ψηφίσουν. Μαζί του άλλωστε έχουν στοιχηθεί όλα τα πρωτοκλασάτα στελέχη (Χάρης Γεωργιάδης, Νίκος Τορναρίτης, Άννιτα Δημητρίου, Δημήτρης Δημητρίου, Μιχάλης Σοφοκλέους, Ξένια Κωνσταντίνου) και από την κυβέρνηση ο Κωνσταντίνος Πετρίδης. Κάποιοι επειδή πιστεύουν έντονα πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι ικανότερος, άλλοι γιατί δεν συμπαθούν ιδιαιτέρως τον υπουργό Εξωτερικών, άλλοι γιατί αντιλαμβάνονται πως η δική τους ανέλιξη σε κάποιο άλλο πόστο θα έρθει μέσω του Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο ίδιος, άλλωστε, επεδίωξε να τοποθετηθούν δημοσίως οι πλείστοι εκ των προαναφερθέντων αφενός για να κόψουν τον βήχα και τις φιλοδοξίες του υπουργού Εξωτερικών και αφετέρου για να έχουν μερίδιο ευθύνης, αν την επόμενη μέρα κάτι δεν πάει καλά. Όμως μέχρι και την ημέρα των εκλογών, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα κληθεί να τοποθετηθεί ξεκάθαρα, αν στηρίζει πλήρως τις πολιτικές Νίκου Αναστασιάδη ή αν διαφωνεί σε κάποιες από αυτές. Εν μέσω του προεκλογικού θα κληθεί να αναφέρει κατά πόσο ο Νίκος Αναστασιάδης χειρίστηκε ορθά το Κυπριακό, αν ήταν παρών στις όποιες συζητήσεις περί λύσης δύο κρατών όπως άλλωστε έχει καταγραφεί σε δημοσιεύματα, τι πιστεύει για το ζήτημα της διαφθοράς που έχει πλήξει τη χώρα και το κυριότερο, αν θα κυβερνήσει στο μοτίβο Αναστασιάδη ή διαφορετικά.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα κληθεί να τοποθετηθεί ξεκάθαρα αν στηρίζει πλήρως τις πολιτικές Αναστασιάδη, αν θα αποτελέσει τη συνέχειά του ή αν θα διαφοροποιηθεί.

Οι αντιφάσεις

Στο ίδιο πλαίσιο, ο Αβέρωφ Νεοφύτου θα πρέπει να παρουσιάσει το πλάνο που θέλει για την Κύπρο του αύριο. Το ιδεολογικοπολιτικό μανιφέστο που έχει εξαγγείλει ήδη αποτελεί εν πολλοίς μέρος του προεκλογικού του. Το ποιες αλλαγές και αν θα γίνουν τελικά αλλαγές στο κόμμα, θα αντανακλούν στον ίδιο. Το ερώτημα βεβαίως είναι κατά πόσο είναι έτοιμος να σπάσει αβγά. Ενώ δηλαδή επιδίωκε όλο αυτό το διάστημα να παρουσιάζεται ως ο συνεχιστής της κληριδικής σχολής σκέψης, θα πρέπει να απαντήσει, αν ο νέος ΔΗΣΥ που θα αφήσει ως παρακαταθήκη, χωράει ακροδεξιές τάσεις και ξενοφοβία, η οποία φάνηκε να ευδοκιμεί το προηγούμενο διάστημα σε Πινδάρου και Προεδρικό, ή αν είναι έτοιμος να επαναπατρίσει με τις αλλαγές το φιλελεύθερο ακροατήριο. Αυτό που του καταλογίζεται είναι ότι ενώ ο ίδιος λέει συχνά πως μπαίνει στη φωτιά και το έχει κάνει κατά την μνημονιακή περίοδο, πλέον τηρεί αποστάσεις ασφαλείας, ούτως ώστε να μην προκαλέσει την οργή του προέδρου, του οποίου τη συναίνεση επιδιώκει, με την ενδεχόμενη διαφοροποίησή του, αλλά ούτε να απομακρύνει το πιο φιλελεύθερο ακροατήριο στο οποίο μιλάει για λύση του Κυπριακού και πάταξη της διαφθοράς. Αν λάβει κάποιος υπόψη το πώς ο Αβέρωφ Νεοφύτου τοποθετείτο στο παρελθόν και πώς τώρα δίδεται η εντύπωση πως συμπλέει πλήρως με τον Νίκο Αναστασιάδη. Δεν πέρασε απαρατήρητη η σιγή ιχθύος που τήρησε την ώρα που ο Τούρκος πρόεδρος άνοιγε το Βαρώσι. Θα κληθεί να απαντήσει συνεπώς πού ήταν και γιατί δεν τοποθετήθηκε, ιδιαίτερα αφού το αφήγημά του είναι πως η Κύπρος χρειάζεται κάποιον να κουμαντάρει το καράβι. Θα πρέπει παράλληλα να απαντήσει αν το εθνικό τσουνάμι επήλθε ή αν είναι πλήρως ικανοποιημένος με τους χειρισμούς του προέδρου Αναστασιάδη στο Κυπριακό. Το τελευταίο και το πιο σημαντικό είναι το πώς θα χειριστεί την κακή εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό εξαιτίας της διαφθοράς και των σκανδάλων. Ο Νίκος Αναστασιάδης για παράδειγμα το 2013, όταν διεκδικούσε την ψήφο των πολιτών, μιλούσε για αποκατάσταση της εικόνας της Κύπρου στο εξωτερικό. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου είναι έτοιμος να μιλήσει για κάτι τέτοιο; Ο δρόμος είναι πολύ μεγάλος μέχρι την ανάβαση στον Λόφο και αυτό το γνωρίζει ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ. Και προς το παρόν βρισκόμαστε στην προθέρμανση.

Διασπορά του ιού από τα σχολεία

Η απουσία εμβολιασμού στους μαθητές κάτω των 12 ετών τροφοδοτεί την πανδημία

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Το κλείσιμο δύο σχολείων, ένα στη Λευκωσία και ένα στη Λεμεσό, μπορεί να θεωρηθεί ως η κορυφή του παγόβουνου στο πρωταρχικό ζητούμενο των προσπαθειών περιορισμού της πανδημίας, στην παρούσα φάση. Η ενεργοποίηση του πλάνου δράσης για κλείσιμο σχολικών μονάδων όπου εντοπίζεται αλυσίδα διασποράς του ιού, έρχεται αφενός να επισκιάσει τη γενικότερη θετική επιδημιολογική εικόνα με μείωση των νέων κρουσμάτων και του αριθμού των νοσηλειών και αφετέρου να κάνει πράξη τους αρχικούς φόβους που ήθελαν τα σχολεία ως τον αδύναμο κρίκο στις προσπάθειες που καταβάλλονται. Συμπέρασμα που προκύπτει και από τα στοιχεία που έδωσε η ιχνηλάτηση στις δύο συγκεκριμένες σχολικές μονάδες και σχετίζονται άμεσα με τα κενά που υπάρχουν στον επαρκή υγειονομικό έλεγχο, μικρών ηλικιών του πληθυσμού τόσο με τον εμβολιασμό όσο και με τα τεστ. Στη Λεμεσό η ιχνηλάτηση έδειξε 35 νέα κρούσματα εντός του σχολείου που αφορούσαν μαθητές και προσωπικό. Τα 12 από αυτά αφορούν μαθητές της πρώτης τάξης Δημοτικού και όπως διαφάνηκε η διασπορά έγινε εντός της τάξης. Ωστόσο, το πλέον ανησυχητικό είναι οι διαπιστώσεις από την ιχνηλάτηση σε σχέση με κρούσματα που εντοπίστηκαν σε άλλα τμήματα. Η ομάδα ιχνηλάτησης κατέληξε στο συμπέρασμα πως η μετάδοση των 12 κρουσμάτων έγινε εξωσχολικά είτε από συγγενικά πρόσωπα των μαθητών, που μολύνθηκαν, είτε από φιλικά τους πρόσωπα, που συμμετέχουν σε εξωσχολικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές δραστηριότητες. Επίσης, πιστεύεται, και αυτό είναι που προκαλεί προβληματισμό στους ειδικούς για το πλαίσιο υγειονομικών ελέγχων στα δημοτικά, πως κάποια άτομα από την αλυσίδα διασποράς του ιού, ενώ είχαν παρουσιάσει συμπτώματα συνέχισαν τις καθημερινές σχολικές τους δραστηριότητες.

Πρόβλημα οι κάτω των 18

Ενώ σε άλλες περιπτώσεις άλλων ομάδων του πληθυσμού το πλαίσιο υγειονομικών ελέγχων θα επέτρεπε άμεσες και δραστικές παρεμβάσεις, στην περίπτωση των δημοτικών σχολείων, εκ των πραγμάτων, περιορίσθηκαν σε απομόνωση των περιστατικών, κλείσιμο των μονάδων και μια ισχυρή σύσταση για πιο αυστηρή τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Και αν στις δυο περιπτώσεις των δημοτικών, με τον ένα ή άλλο τρόπο, εντοπίσθηκε η αλυσίδα διασποράς του ιού, οι ειδικοί δεν αποκλείουν το πρόβλημα να διογκωθεί στο άμεσο μέλλον εάν δεν υπάρξουν δραστικά μέτρα και για ηλικίες κάτω των 12 ετών. Η απουσία υποχρεωτικού επιδημιολογικού ελέγχου σε μαθητές των δημοτικών σχολείων θεωρείται ένα από τα βασικά προβλήματα που υπάρχουν στον περιορισμό διασποράς του ιού. Επί του προκειμένου, χαρακτηριστικά όσα έλεγαν στην «Κ» πηγές κοντά στην ομάδα διαχείρισης της πανδημίας. «Τα πιο πολλά κρούσματα, μακράν σε αριθμό, αφορούν ηλικίες κάτω των 18 ετών. Τα νεαρά άτομα με βάση τα στοιχεία είναι αυτά που συνεχίζουν να διατηρούν την πανδημία». Όπως αξιολογείται από την ομάδα διαχείρισης δύο είναι τα ζητήματα που αυτή την περίοδο παρακολουθούνται με ιδιαίτερη προσοχή και αναλόγως των εξελίξεων ενδεχομένως να πιέσουν για αποφάσεις. Πρώτον, η μεγάλη διασπορά του ιού σε χώρες με χαμηλή εμβολιαστική κάλυψη όπως οι χώρες της Βαλτικής, η Ρουμανία και η Βουλγαρία. Με το δεδομένο αυτό οι ειδικοί, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θεωρούν πως ο ιός, το επόμενο διάστημα, θα κινηθεί μεταξύ ανεμβολίαστων ενηλίκων που στην περίπτωση της Κύπρου το ποσοστό είναι μικρό. Δεύτερον, στους ανεμβολίαστους κάτω των 12 ετών, που είναι το μεγαλύτερο ποσοστό, και η κατηγορία εκείνη που μετατρέπει στα σχολεία σε χώρους διασποράς του ιού. Οι ανησυχίες που εκφράζονται φαίνονται ξεκάθαρα και στα στοιχεία της πρόσφατης εθνικής αναφοράς των τελευταίων 14 ημερών για την κατανομή των νέων κρουσμάτων ανά ηλικιακή ομάδα. Από τις 1.345 περιπτώσεις COVID-19 οι 299 αφορούν βρέφη, παιδιά και εφήβους 0-19 ετών (22,2%), 886 ενήλικες ηλικίας 20-59 ετών (65,9%), 160 άτομα ηλικίας 60 ετών και άνω (11,9%). Οι ειδικοί θεωρούν πως η αχίλλειος πτέρνα των δημοτικών σχολείων είναι οι υγειονομικοί έλεγχοι, οι οποίοι γίνονται μόνο με τη συγκατάθεση των γονέων. Όπως έχει παρατηρηθεί από την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς και φαίνεται στον πίνακα των ημερήσιων αναφορών για την πανδημία, το μεγαλύτερο ποσοστό των μαθητών δεν ελέγχεται, διότι δεν υπάρχει η συγκατάθεση των γονέων.

Με στοιχεία της πρόσφατης εθνικής αναφοράς, από τις 1.345 περιπτώσεις COVID-19 που εντοπίσθηκαν τις τελευταίες 14 μέρες, οι 299 αφορούσαν βρέφη, παιδιά και έφηβους 0-19 ετών (22,2%), 886 ενήλικες ηλικίας 20-59 ετών (65,9%), και 160 άτομα ηλικίας 60 ετών και άνω (11,9%).

Οι ειδικοί θεωρούν ως αχίλλειο πτέρνα του πλαισίου υγειονομικών ελέγχων στα σχολεία τη συγκατάθεση που θα πρέπει να δώσουν οι γονείς.

Εμβολιασμός κάτω των 12 ετών

Το επόμενο διάστημα οι ειδικοί θα βρεθούν ενώπιον σοβαρών αποφάσεων-εισηγήσεων για διαφοροποίηση του υφιστάμενου πλαισίου υγειονομικών ελέγχων στα δημοτικά σχολεία. Ωστόσο, το πρώτο βήμα που αναμένεται να γίνει θα αφορά τον εμβολιασμό ατόμων μέχρι 12 ετών, κάτι που απασχολεί ήδη σε επιστημονικό αλλά και πολιτικό επίπεδο τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Εν προκειμένω, το πλαίσιο θα καθορίσει, σε μεγάλο βαθμό, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Φαρμάκων (ΕΜΑ) το πράσινο φως του οποίου αναμένουν οι ευρωπαϊκές χώρες, ανάμεσά τους και η Κύπρος. Την αναγκαιότητα αύξησης των εμβολιαστικών ποσοστών ως καθοριστικό εργαλείο αντιμετώπισης της πανδημίας τόνισαν στο 4ο Digital Agenda Cyprus Summit τόσο η Επίτροπος Υγείας Στέλλα Κυριακίδου όσο και η Ζωή Πανά, μέλος της Συμβουλευτικής Ομάδας. Όπως ειπώθηκε, το επόμενο διάστημα αναμένονται εξελίξεις υπό το πρίσμα της αξιολόγησης του φακέλου που έχει καταθέσει η Pfizer και αφορά εμβόλιο mRNA για παιδιά από 5 έως 12 ετών. Τόσο η κα Κυριακίδου όσο και η κα Πανά τόνισαν την ανάγκη εμβολιασμού των μικρών ηλικιών σε μια προσπάθεια αναχαίτισης της διασποράς του ιού εντός των οικογενειών.

ΑΡΘΡΟ / *Της* **ΑΛΕΞΙΑΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΗ**

Πειθαρχικό Συμβούλιο Δικηγόρων, ένας χρόνος μετά

Η λογοδοσία και η διαφάνεια είναι έννοιες σύμφυτες με τηνόμιμη άσκηση κάθε μορφής εξουσίας. Την ίδια στιγμή, λειτουργούν ως χρήσιμο εργαλείογια αυτοέλεγχο,για εποικοδομητική κριτική και για βελτίωση. Έχοντας αυτά κατά νουν, μέσα στο πλαίσιο της συνέντευξης Τύπου που δόθηκε την περασμένη Δευτέρα,με την ευκαιρία συμπλήρωσης ενός έτους από την εκλογή του νέου προέδρου και μελών του Δ.Σ.του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, έγινε παρουσίαση της δράσης του νέου Πειθαρχικού Συμβουλίου των Δικηγόρων.

Από την αρχή της ανάληψης των καθηκόντων μας θέσαμε ως προτεραιότητάμας τρεις βασικούς άξονες: Την επιτάχυνση των διαδικασιών, τη διαφάνεια στα πεπραγμένα μας και την ανοικοδόμηση της εμπιστοσύνης τόσο του δικηγορικού κόσμου, όσο και της κοινωνίας προς τον θεσμό τουΠειθαρχικούΣυμβουλίου. Για την υλοποίηση των πιο πάνω στόχων έχουμε προβεί σε αυτόν τον ένα χρόνο σε μία σειρά από ενέργειες,οι σημαντικότερες από τις οποίες θεωρώ ότι είναι οι εξής:Δημιουργήσαμε τρία μόνιμα κλιμάκια, με σκοπό τον διαμοιρασμό υποθέσεων για γρηγορότερη και αποτελεσματικότερη μελέτη. Δίδουμε για πρώτη φορά στη δημοσιότητα στοιχεία αναφορικά με τον αριθμό των υποθέσεων που εκκρεμούν και που εξετάστηκαν. Επιγραμματικά, αναφέρεται ότι από τις 5/11/2020, ημερομηνία ανάληψης των καθηκόντων του, μέχρι τις 13/10/2021 το Πειθαρχικό Συμβούλιο επιλήφθηκε συνολικά 283 υποθέσεων. Δόθηκε προτεραιότητα στις παλαιότερες υποθέσεις, κάποιες από τις οποίες εκκρεμούσαν για πάρα πολλά χρόνια. Με την εξέταση σημαντικού αριθμού υποθέσεων των προηγούμενων χρόνων, στόχος είναι να επιταχυνθεί από τώρα και στο εξής η διαδικασία εξέτασης των νέων υποθέσεων που καταχωρούνται.

Δρομολογήσαμε την αντιμετώπιση του δύσκολου ομολογουμένως ζητήματος που δημιουργείται, στις περιπτώσεις όπου καταχωρείται κατηγορητήριο εναντίον δικηγόρου για σοβαρά ποινικά αδικήματα, ένα ζήτημα το οποίο αυτή τη στιγμή δεν ρυθμίζεται νομοθετικά. Μελετούμε την τροποποίηση του Νόμου περί Δικηγόρωνγια να αντιμετωπίζονται αυτές οι περιπτώσεις και ζητήσαμε γνωμάτευση για το θέμα της συνταγματικότητας της σκοπούμενης τροποποίησης.

Οι αποφάσεις όλων των Ποινικών Δικαστηρίων που αφορούν καταδίκες δικηγόρων αποστέλλονται πλέον αυθημερόν κοντά μας και αποφασίζεται κατά περίπτωση η έναρξη ή όχι πειθαρχικής διαδικασίας. Αποφασίσαμε τη δημοσιοποίησητων σημαντικώναποφάσεων του Πειθαρχικού Συμβουλίου. Κατόπιν συνεννόησης με την Επίτροπο Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων, η δημοσιοποίηση θα συνοδεύεται από ανωνυμοποίηση, στο πρότυπο της ανωνυμοποίησης των αποφάσεων των Δικαστηρίων. Εξαίρεση θα αποτελούν οι περιπτώσεις αναστολής της άδειας άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος και της διαγραφής από το μητρώο των δικηγόρων, αφού εκεί η δημοσιοποίηση του ονόματος εξυπηρετεί το δημόσιον συμφέρον. Οι πρώτες αποφάσεις έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί με την ανάρτησή τους στην ιστοσελίδα του Συλλόγου.

Στον ένα χρόνο ανάληψης των καθηκόντων μας δεν διεκδικούμε το αλάθητο. Αυτό όμως που ευελπιστούμε ότι θα μας πιστωθεί, είναι η βούληση που έχουμε και τα έμπρακτα βήματα που έχουμε κάνει για να αναβαθμίσουμε τον θεσμό και τον ρόλο του Πειθαρχικού Συμβουλίου και για να βελτιώσουμε νοοτροπίες του παρελθόντος. Είμαστε εδώ για να υπηρετήσουμε αυτό για το οποίο ταχθήκαμε.Για να διασφαλίσουμε την εφαρμογή των κανόνων δεοντολογίας του δικηγορικού επαγγέλματος. Ενός επαγγέλματος που διαμορφώθηκε για να ανταποκριθεί στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η τιμή και η αξιοπρέπεια του δικηγορικού επαγγέλματος θα πρέπει να προστατεύονται πρώτα και κύρια από την ίδια τη δικηγορική κοινότητα. Οι βασικές αρχές μας είναι η εξυπηρέτηση της αλήθειας και του δικαίου με εντιμότητα, ειλικρίνεια και σεβασμό προς τους πελάτες, τους συναδέλφους, τους θεσμούς και την κοινωνία ολόκληρη. Η κάθε δικηγόρος και ο κάθε δικηγόρος ξεχωριστά και η δικηγορική κοινότητα ως σύνολοέχουμε ευθύνη να συμβάλουμε στην οικοδόμηση της εμπιστοσύνης που θα πρέπει να έχει το κοινό προς το επάγγελμά μας. Έναεπάγγελμααπαραίτητο για την ομαλή λειτουργία κάθε ανθρώπινης κοινωνίας.

Η κα Αλεξία Κουντουρή είναι δικηγόρος και μέλος του Πειθαρχικού Συμβουλίου των Δικηγόρων.

Ένας προεκλογικός που άρχισε νωρίς

Το σημείο μηδέν

Την προηγούμενη Κυριακή στον «Φιλελεύθερο» ο πρόεδρος της Δημοκρατικής Παράταξης υπογράμμιζε πως θα έχει λόγο και ρόλο στην επόμενη διακυβέρνηση. Μία τοποθέτηση που δεν αποτελεί στην ουσία είδηση για όσους γνωρίζουν το πολιτικό παρασκήνιο και δεδομένου ότι ο Μάριος Καρογιάν ήξερε ανέκαθεν να ελίσσεται και να βρίσκεται κοντά στην εξουσία. Αυτό που προκάλεσε αίσθηση ωστόσο, είναι να βάλει κάποιος δίπλα από τη συνέντευξη Καρογιάν αυτήν του Νικόλα Παπαδόπουλου που προηγήθηκε στη ίδια εφημερίδα. Ήταν πανομοιότυπες. Ο Νικόλας Παπαδόπουλος έλεγε στην ουσία πως το κόμμα του θα βρίσκεται με κάθε τρόπο στην εξουσία το 2023. Είτε αυτό θα επιτευχθεί με το ΑΚΕΛ, είτε με τον ΔΗΣΥ, που βρισκόταν, όπως έλεγε πέρσι, στην πιο διεφθαρμένη κυβέρνηση.

Τι ακριβώς συνέβη όμως και ο Νικόλας Παπαδόπουλος «έπαθε» Μάριο Καρογιάν; Οι λόγοι ποικίλλουν λένε πολιτικοί κύκλοι στη στήλη. Ένας από αυτούς ήταν ότι ο πέμπτος όροφος κατέληξε στο συμπέρασμα πως το ΔΗΚΟ κινδυνεύει να μετατραπεί σε ΔΗΠΑ και η ΔΗΠΑ σε ΔΗΚΟ, αν δεν καταφέρουν να βρεθούν και σε αυτές τις εκλογές στην κυβέρνηση.
Όπως λένε πολλοί, ο Νικόλας Παπαδόπουλος δέχεται σοβαρή πίεση για την χρόνια απουσία από την εξουσία και γι' αυτό του επιρρίπτονται ευθύνες. Κάποιοι μάλιστα σημειώνουν πως δεν πρέπει να θεωρείται ανάθεμα το ενδεχόμενο σύμπλευσης με τη Δημοκρατική Παράταξη.

Και στη Δημοκρατική Παράταξη φαίνεται να υπάρχουν διάφορες απόψεις και αναλύσεις για το ενδεχόμενο συνεργασίας των δύο «ΔΗΚΟ» στις προεδρικές εκλογές. Υπάρχουν στελέχη που θεωρούν πως μία τέτοια εξέλιξη δεν θα είναι αρνητική, αλλά θα ενισχύσει τη Δημοκρατική Παράταξη. Υπάρχουν βεβαίως και οι πρώην ΔΗΚΟϊκοί που δεν θέλουν ούτε να σκέφτονται τη σύμπραξη με τον Νικόλα Παπαδόπουλο. Βεβαίως, υπάρχει και η ανάλυση πως μία κοινή πορεία των δύο αναιρεί ένα από τα δύο κόμματα. Το αν κάτι τέτοιο ισχύσει και ποιο από τα δύο κόμματα θα αναιρεθεί θα φανεί βεβαίως στην πορεία.

Τα Pandora στη Θεσμών

Μπορεί αρχικά να απορρίφθηκε από την Επιτροπή Θεσμών με τη νικώσα ψήφο του προέδρου της Επιτροπής Δημήτρη Δημητρίου, η συζήτηση για τα Pandora papers, ωστόσο ο ίδιος ο ΔΗΣΥ άλλαξε μετά από λίγα εικοσιτετράωρα γνώμη και κατέθεσε ο ίδιος το θέμα στην Επιτροπή Θεσμών υποστηρίζοντας πως δεν έχει κάτι να κρύψει. Ήταν μία κίνηση υπό τη σκιά των επικρίσεων για προσπάθεια συγκάλυψης που οδήγησαν στην εν λόγω απόφαση; Ήταν ίσως το γεγονός ότι η αντιπολίτευση ετοιμαζόταν να εγγράψει το θέμα στην Επιτροπή Ελέγχου, όπου εκεί με πρόεδρο τον Ζαχαρία Κουλία και τη loose canon αναπληρώτρια της Επιτροπής Ειρήνη Χαραλαμπίδου θα χανόταν εντελώς ο έλεγχος; Ήταν το γεγονός ότι προετοιμαζόταν ψήφισμα από την ευρωβουλή που συμπεριλάμβανε τελικώς τον πρόεδρο Αναστασιάδη; Ίσως ρόλο να έπαιξαν και τα δύο. Το ενδιαφέρον βεβαίως θα είναι ποιοι θα κληθούν να τοποθετηθούν για τα Pandora papers. Θα καλέσει άραγε ο πρόεδρος της Επιτροπής την Προεδρία; Το δικηγορικό Νίκος Αναστασιάδης; Και τι θα τους ρωτήσουν ακριβώς;

«Ο πολεμιστής είναι δυνατός, όταν αναγκάζει τον εχθρό να του απαντήσει. Είναι αδύναμος, όταν αυτός απαντά στον εχθρό». Η Τέχνη του Πολέμου.

Το αφήγημα για το '23

Το όλο συμβάν πάντως με τα Pandora Papers και τη συμπερίληψη τελικώς του ονόματος του Νίκου Αναστασιάδη επισκίασαν εν μέρει τη μεγαλοπρεπή πρεμιέρα του Αβέρωφ Νεοφύτου για το 2023. Ο συναγερμικός πρόεδρος παρουσίασε τους κύριους άξονες του ιδεολικοπολιτικού μανιφέστου του ΔΗΣΥ. Η στήλη κατέγραφε την προηγούμενη βδομάδα πως αυτό το μανιφέστο θα αποτελέσει και μέρος του προεκλογικού αφηγήματος του Αβέρωφ Νεοφύτου : ότι δηλαδή ανανεώνει το συντηρητικό κόμμα που ρέπει προς την ακροδεξιά και δεν έχει πολλές φορές σαφή πορεία. Κύριοι συντελεστές του όμως είναι δύο στελέχη, τα οποία πολλές φορές μπήκαν μέσα στη φωτιά για να υπερασπιστούν τις φιλελεύθερες αξίες του κόμματος αλλά και την κληριδική σχολή σκέψης. Πρόκειται για τον Μιχάλη Σοφοκλέους, ο οποίος ανέλαβε επικεφαλής της οργανωτικής επιτροπής του πολιτικού ιδεολογικού συνεδρίου και η Ξένια Κωνσταντίνου, η οποία ανέλαβε γραμματέας πολιτικού σχεδιασμού και συντονίστρια των ομάδων παραγωγής πολιτικής.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Ζαχαρίας Κουλίας

Ο Ζαχαρίας Κουλίας, που την περασμένη Πέμπτη προήδρευε της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μία είδηση που πέρασε απαρατήρητη.

Γράφει ο **ΙΑΝΟΣ**

Η μύγα στον τοίχο

Ο στίχος του Γιώργου Θεοφάνους «κι ας ψάχνεις σε πολυώροφα, στα υπόγεια είναι η θέα» μου προέκυψε αβίαστα, ακούγοντας τις αδυσώπητες περιγραφές από τις φιλανθρωπικές πρωτοβουλίες των συζύγων των μονομάχων για το χρίσμα του 2023 στο κυβερνητικό στρατόπεδο. Οι πολιτικοί συντάκτες διυλίζουν τις στερεότυπες δηλώσεις των Αβέρωφ Νεοφύτου και Νίκου Χριστοδουλίδη, μπας και αποκτήσουν γεύση τα ρεπορτάζ τους. Αλλού όμως είναι το αλατοπίπερο. Στα έτερά τους ήμισυ βρίσκεις χρώμα, μυρωδιές και κρυμμένα στο ημίφως πολιτικά μηνύματα.
Χλιδάτο φιλανθρωπικό δείπνο στο Sands Beach Club-Resto στη Λεμεσό παρέθεσε το ζεύγος Χριστοδουλίδη. Οικοδέσποινα η Φιλίππα, με κότσο chignon που αναδείκνυε τα μακριά της σκουλαρίκια, το μοναδικό κόσμημα που συμπλήρωνε το chic σύνολο μπλούζας με ακάλυπτους ώμους και παντελόνι. Ήταν το ετήσιο ευχαριστώ στους δωρητές «στη μεγάλη φιλανθρωπική μας προσπάθεια στη μνήμη Σάββα Χριστοδουλίδη», αείμνηστου αδελφού του υπουργού Εξωτερικών. Πολιτικό high light, η βράβευση (από τη Φιλίππα) της πρώτης κυρίας Άντρης Αναστασιάδη, η οποία περιορίσθηκε σ' ένα αμήχανο χαμογελαστό ευχαριστώ. Από τους συναδέλφους του ΥΠΕΞ στο Υπουργικό εντοπίστηκαν ο νυν υπουργός Κώστας Καδής και ο πρώην Γιώργος Λακκοτρύπης.
Παραλιακά εξέδραμε και η Μαρία Σελίπα Νεοφύτου, αλλά σε σαφώς πιο λαϊκά λημέρια. Εμφανίστηκε στο σουβλάκι της αγάπης στο Παραλίμνι για ενίσχυση του Κέντρου Ανακουφιστικής Φροντίδας, με ψήστες τον σκληροτράχηλο δήμαρχο Παραλιμνίου (γύριζε τις γρίλιες πάνω από τα αναμμένα κάρβουνα με γυμνά χέρια) και τον Αμμοχωστιανό υπουργό Υγείας (φορούσε γάντια μαγειρικής για την ίδια δουλειά). Η Μαρία, με το απλό καθημερινό της χτένισμα, φορούσε ένα μακρυμάνικο μάξι φόρεμα σε μία απόχρωση τιρκουάζ, χαμηλοτάκουνα μαύρα pumps με ασορτί ζώνη αλλά χωρίς εκθαμβωτικά κοσμήματα. Μόνο τρία μικρά σκουλαρίκια σε κάθε αφτί. Ουδείς θα ανέμενε πολιτικές προεκτάσεις σε μπάρμπεκιου πνιγμένο στην τσίκνα, αλλά ο Νικόλας Παπαδόπουλος εξέπληξε. Όχι μόνο πέρασε από την εκδήλωση, αλλά φρόντισε να έχει τη Μαρία Σελίπα δίπλα του, όταν ανέλαβε για λίγο καθήκοντα ψήστη (χωρίς γάντια μαγειρικής).
Στη μάχη των social, η ανάρτηση της Μαρίας τσίμπησε 471 likes στο Instagram και 363 στο Facebook. Οι αντίστοιχες επιδόσεις της Φιλίππας ήταν 224 και 348, τη στιγμή συγγραφής της στήλης. Ενώ η Ευρωπαία Επίτροπος Στέλλα Κυριακίδου έκανε like στις αναρτήσεις και των δύο κυριών, η πρόεδρος της Βουλής Αννίτα Δημητρίου πάτησε «μου αρέσει» μόνο στης Μαρίας Σελίπα Νεοφύτου.

Κλωθώ

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / *Γράφει ο* **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Ο ανεξίτηλος λεκές και ποιος φταίει

Ένας λεκές που δεν θα φύγει

Η Πέμπτη, 21 Οκτωβρίου 2021, έχει ήδη καταγραφεί ως μια μαύρη ημέρα για τον Νίκο Αναστασιάδη. Μπορεί όλες τις άλλες φορές να πέρασε ξυστά από το name and shame σε διεθνές επίπεδο ή έστω πανευρωπαϊκό, αυτή τη φορά δεν το κατάφερε. Είναι η πρώτη φορά που ονόματα αρχηγών κρατών της Ε.Ε. αναφέρονται τόσο δηκτικά σε ψήφισμα της Ευρωβουλής για τη διαπλοκή. Ο ένας είναι ο δικός μας πρόεδρος και ο άλλος είναι ο πρωθυπουργός της Τσεχίας, οι άλλοι είναι χαμηλόβαθμοι. Ευθύνεται πραγματικά ο Νίκος Αναστασιάδης για όσα αναφέρονται στα δημοσιεύματα για τα Pandora Papers; Φέρει ευθύνη το δικηγορικό που φέρει το όνομά του ή και κανένας από τους δύο; Τα ερωτήματα πια μόνο ρητορικά μπορούν να τεθούν.

Αποτελεί αλήθεια ότι κανένας δεν αναφέρεται σε ευθύνες που βαρύνουν τον ίδιο τον Αναστασιάδη και οι επικρίσεις γίνονται για το δικηγορικό με το οποίο ο ίδιος δεν έχει πια σχέση. Ωστόσο, ολίγον ενδιαφέρει αυτό. Το θέμα είναι ο λεκές που δημιουργήθηκε και κηλίδωσε για πάντα το όνομα του Νίκου Αναστασιάδη σε ένα διεθνές και πολύ συγκεκριμένο επίπεδο. Ούτε η ηρωική καταψήφιση των ευρωβουλευτών του ΔΗΣΥ κατάφερε να λειτουργήσει καθαρτικά, ούτε η παρέμβαση του Βέμπερ, ούτε και η αποχή που τήρησαν Ελλαδίτες ευρωβουλευτές. Η ευθύνη βαραίνει τον ίδιο, και μόνον. Για το ότι διατήρησε το όνομά του στο δικηγορικό γραφείο που δουλεύουν οι κόρες του, η ευθύνη τον βαραίνει για τον διασυρμό της χώρας στο όνομά του.

Η ευθύνη τον βαραίνει που δεν έβαλε αυστηρούς κανόνες λειτουργίας στο γραφείο και στις κόρες του που δουλεύουν εκεί (και αν έβαλε έχει ευθύνη, αν δεν υπάκουσαν τους κανόνες). Και όλα αυτά από έναν άνθρωπο που πολιτικά χρησιμοποίησε παρόμοια εμπλοκή του γραφείου του πρώην προέδρου Τάσου Παπαδόπουλου σε «δουλειές» για να τον αποδομήσει και να τον ρίξει από την εξουσία. Είναι να απορείς.
Το ΑΚΕΛ κάνει ήδη πάρτι και ζητάει την παραίτηση του Αναστασιάδη, ακολουθούμενο από το ΔΗΚΟ και τους Οικολόγους που δεν μπορούν κρύψουν τη χαρά τους από τις εξελίξεις.

Αξίζει στον Νίκο Αναστασιάδη να τερματίσει την προεδρική του θητεία με μια τέτοιου μεγέθους τάτσα στο όνομά του; Ταιριάζει εδώ το «ας πρόσεχε»; Είναι θύμα της κεκτημένης ταχύτητας των υπερασπιστών της διαφάνειας στην Ευρωβουλή ή στόχος των πολιτικών αντιπάλων; Τις απαντήσεις μόνο ο ίδιος μπορεί πια να τις δώσει και ίσως συνομιλώντας με τον εαυτό του να τις βρήκε και μπορεί να μην τις μάθουμε ποτέ.

Ο λεκές του Ευρωκοινοβουλίου όμως είναι ανεξίτηλος. Κανένα καθαριστικό δεν θα μπορέσει να τον αφαιρέσει εξ ολοκλήρου, όσες έρευνες και να γίνουν, όσα αθωωτικά πορίσματα και να εκδοθούν. Ιδιαίτερα όταν το ψήφισμα πέρασε με συντριπτική πλειοψηφία ακόμα και από το ίδιο το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα, παρά τις προσπάθειες που έγιναν για αφαίρεση της αναφοράς στα ονόματα. Έχει ο Νίκος Αναστασιάδης αυτή τη θλιβερή πρωτιά: να είναι ο πρώτος πρόεδρος του οποίου το όνομα καταγράφεται σε ψήφισμα της Ευρωβουλής συνδεόμενο με θέματα διαπλοκής.

Ονειρεύομαι μια επόμενη ημέρα χωρίς λεκέδες, χωρίς papers, χωρίς τσουνάμια...

Η επόμενη μέρα του Φούλη

Προεδρική δίχως άλλο ήταν η εμφάνιση του Αβέρωφ Νεοφύτου στη συνέντευξη Τύπου που έδωσε για να παρουσιάσει σε μια εντυπωσιακή εκδήλωση κάτω από την Πλατεία Ελευθερίας το πρόγραμμά του για την επόμενη ημέρα. Για πολλούς το πρόγραμμά του για την επόμενη ημέρα επί δικής του προεδρίας.

Τόσο εντός του ΔΗΣΥ όσο και σε άλλα κόμματα, αυτό που συζητείται είναι πως ο Αβέρωφ με την συνέντευξή Τύπου έχει ουσιαστικά αρχίσει οργανωμένα πια την προεκλογική του εκστρατεία. Όχι ότι οι συναντήσεις που κάνει από την επόμενη των βουλευτικών εκλογών σε χωριά, πόλεις και βιομηχανίες, δεν έχουν προεκλογική σημασία. Η συνέντευξη όμως με όλο το σκηνικό που έστησε και η εικόνα που επέλεξε να στείλει προς τα έξω, μόνο σε προεκλογική εκδήλωση για προεδρικές ταιριάζει. Και είναι μόνο η αρχή, όπως και ο ίδιος άφησε να εννοηθεί αφού πολύ σύντομα ετοιμάζεται το πρώτο Town Hall Meeting, στις 3 Νοεμβρίου για τον προσυνεδριακό (βλέπε προεκλογικό) διάλογο. Η επικοινωνιακή του προσέγγισή θυμίζει λίγο από Κασουλίδη το 2008, με το αλησμόνητο ΚΥΠΡΟΣ21. Λογικό αφού έβαλε τον πολιτικό γκουρού Σοφοκλέους μπροστά στο όλο πρότζεκτ.

Ως προς το σκηνικό, στις εποχές των καθυστερήσεων της πλατείας ήταν και αυτός ανάμεσα σε όσους αμφισβητούσαν το έργο και τον δήμαρχο. Περασμένα ξεχασμένα.

Ποια κόμματα δεν θέλουν Σιζό;

Σε δύο κόμματα ανώτερα στελέχη τρίβουν τα χέρια τους για όσα συμβαίνουν στην ΕΔΕΚ, ελπίζοντας ότι η κατάσταση θα αλλάξει και ίσως παραμεριστεί ο Σιζό. Όχι βεβαίως γιατί ενδιαφέρονται για την ίδια την ΕΔΕΚ και τους ψηφοφόρους της, αλλά για τις δικές τους σχέσεις με το άλλοτε αγωνιστικό και ανυπόταχτο κόμμα του Λυσσαρίδη. Ιδιαίτερα ενόψει του προεκλογικού για τις προεδρικές του 2023 που έχει αρχίσει άτυπα αλλά... δυναμικά.

Ποια είναι τα δύο κόμματα; Το ΑΚΕΛ και οι Οικολόγοι, που δεν θα ήθελαν με τίποτα να έχουν απέναντί τους τον Σιζόπουλο και τα καπρίτσια του, όπως αυτοί υποστηρίζουν. Από την άλλη, ο Σιζό χρησιμοποιεί ως επιχείρημα και σωσίβιο την αντιπαλότητά του με τις ηγεσίες κάποιων κομμάτων, διαμηνύοντας ότι η ΕΔΕΚ κινδυνεύει από γνωστούς και άγνωστους εχθρούς.

Υπάρχουν βεβαίως και οι εσωκομματικοί αντίπαλοί του που δηλώνουν με κάθε ευκαιρία ότι επί του παρόντος, ο μεγαλύτερος εχθρός της ΕΔΕΚ είναι ο ίδιος ο Σιζό. Και επιμένουν πως με ανανέωση της θητείας του το ιστορικό κόμμα βαδίζει πια οριστικά στον δρόμο της διάλυσης. Βέβαια εκλογικά ο ίδιος φροντίζει να τους διαψεύδει.

ΚΟΥΙΖ: Αληθεύει ότι εντός των Οικολόγων άρχισαν να ακούγονται φωνές για προσεγγίσεις του ΑΚΕΛ στις προεκλογικές διαδικασίες του κινήματος; Κάποιοι μάλιστα θεωρούν ότι αυτές στοχεύουν κυρίως στην πολιτική φυσιογνωμία του κινήματος για να μπορέσει να επιτευχθεί μελλοντική συνεργασία για τις προεδρικές.

Ποιος ακούει ποιον;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Πήραν τους δρόμους, τα όρη και τα λαγκάδια οι αρχηγοί των κομμάτων. Πάνε σε πλατείες, λαϊκές, χωριά, καφενέδες, περβόλια προκειμένου να κάνουν την παρουσία τους κάτι παραπάνω από αισθητή, τουτέστιν επιθυμητή. Θέλουν, λένε, να ακούσουν τον κόσμο. Και θεωρούν πως έτσι θα ξαναχτίσουν τις γέφυρες επικοινωνίας που έχουν γκρεμιστεί. Και μέσα σε αυτό τον περιπατητικό οίστρο δεν χάνουν βέβαια και την ευκαιρία να ανταλλάζουν πυρά, τα οποία πυροδοτούν ανακοινώσεις θλιβερού περιεχομένου. Ο κ. Στεφάνου, μαζί με άλλα πρωτοκλασάτα στελέχη του ΑΚΕΛ, κατηγορεί τον ΔΗΣΥ και την κυβέρνηση ότι δεν ξέρουν τι τους γίνεται σε ό,τι αφορά το θέμα της ακρίβειας (κλασική προσέγγιση αριστερής παράταξης προκειμένου να ξαναβρεί την απωλεσθείσα επικοινωνία της με τους πάλαι ποτέ οπαδούς της).

Και το κυβερνών κόμμα, εν μέσω της περιοδεύουσας βόλτας του, ανταπαντά, το ίδιο θλιβερά στερεοτυπικά, πως είναι σε καθημερινή επαφή με τον κόσμο και δεν περιμένει τις επισκέψεις του κ. Στεφάνου στις λαϊκές αγορές για να αντιληφθεί τα προβλήματα. Από την άλλη, ο κ. Παπαδόπουλος βρίσκεται σε πυρετό συναντήσεων με φορείς και σύνολα και παρασύνολα της κοινωνίας προκειμένου να αποφασίσει προς τα πού θα γείρει το κόμμα του για να καταφέρει «πάση θυσία», να βρίσκεται στην εξουσία το 2023 (όπου πάση θυσία εννοείται η θυσία της δικής μας νομοσύνης). Και ο χορός καλά κρατεί με τους αρχηγούς να θεωρούν ότι μας πείθουν πως έχουν αυτή την «αγνή» πρόθεση: να μας ακούσουν.

Μήπως ωστόσο αντί να γυρίζουν τα όρη και τα παραρά παριστάνοντας τους καλούς ακροατές, είναι σαφώς πιο χρήσιμο να ακούσουν πρώτα οι ίδιοι τους εαυτούς τους; Το τι λένε τώρα, το τι έλεγαν πριν από κάτι μήνες (και πριν από κάτι χρόνια) και τι θα έπρεπε να έλεγαν και τώρα και πριν από κάτι μήνες και πριν από κάτι χρόνια προκειμένου να μας αποδείξουν πως αυτή είναι η μοναδική τους έγνοια; Τα προβλήματα του κόσμου και όχι η καρέκλα ή τα ποσοστά τους ή η πάση θυσία παρουσία τους στο επόμενο κυβερνητικό σχήμα; Διότι από όλο αυτό το οδοιπορικό που εκτυλίσσεται, δύο δράμια νου να διαθέτει ένας ψύχραιμος παρατηρητής, αντιλαμβάνεται πώς οι κομματάρχες δεν έχουν καταλάβει καν τους βασικούς λόγους της απώλειας της επαφής τους με τους πολίτες. Και μερικοί από αυτούς τους βασικούς λόγους είναι ότι εδώ και μήνες, αντί να κάνουν την υπέρβαση που όφειλαν να κάνουν προκειμένου να ενώσουν δυνάμεις –δεν θα κουραστώ να το λέω– αποδεικνύοντας ότι γι' αυτούς προέχει το δημόσιο συμφέρον, δημιουργούσαν ένα αφόρητα τοξικό κλίμα την ίδια ώρα που οι πολίτες, για τους οποίους τάχα κόπτονται τώρα, αγωνιούσαν για τη ζωή τους ή πέθαιναν διασωληνωμένοι στα νοσοκομεία.

Την ίδια ώρα που οι πολίτες αναγκάζονταν από τις συνθήκες της πανδημίας να κάνουν προσωπικές υπερβάσεις προκειμένου να αντεπεξέλθουν, εκείνοι τσακώνονταν εντός και εκτός Βουλής ανίκανοι να επιτελέσουν το ένα και μοναδικό καθήκον που οφείλουν να επιτελούν: να υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον, υπερβαίνοντας εαυτούς και θέτοντας τη χώρα πάνω από το κόμμα και τους πολίτες πάνω από τους οπαδούς τους. Και δεν ήταν μόνο η πανδημία που απαιτούσε επιτακτικά αυτή την υπέρβαση, αλλά και το εθνικό θέμα, το οποίο βρισκόταν και βρίσκεται σε εξίσου επείγουσα κατάσταση. Κι αυτοί το μακρύ και το κοντό τους. Το ποιος θα βγει μια ώρα αρχύτερα πιο καθαρός και πιο ηθικός. Την ώρα που πολιτική ηθική σήμαινε ένα και μόνο πράγμα: τη συνεργασία τους. Αλλά… αγρόν ηγόρασαν. Και τώρα παίρνουν τους δρόμους. Για να αρχίσουν και πάλι να λένε τα δικά τους. Βολιδοσκοπώντας πώς θα μας πλασάρουν, ως δικό μας συμφέρον, τις γελοίες συμμαχίες που πρόκειται να συνάψουν για τον δικό τους. Γλείφοντας τώρα εκεί όπου έφτυναν, όταν εμείς αγωνιούσαμε για τη ζωή και την ψυχική μας υγεία. Και κατά τ' άλλα πιστεύουν πως ξέρουν να χτίζουν γέφυρες!

elenixenou11@gmail.com

EPA/THAIS LLORCA

Αντίπαλος του πρώην κυβερνήτη του Πουέρτο Ρίκο, Ρικάρντο Ροσέλο, διαδηλώνει φορώντας μάσκα γουρουνιού, έξω από το Μουσείο Jose Celso Barbosa, στην πόλη Μπαγιαμόν. Ο Ροσέλο εγκατέλειψε το αξίωμά του μετά από αυστηρή κριτική σε άτομα από διαφορετικά κοινωνικά υπόβαθρα, ζήτησε ενότητα για να επιτευχθεί η πλήρης προσάρτηση του Πουέρτο Ρίκο στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Απολογισμός 50 ετών στη μάχη κατά του καρκίνου

Των **ΜΑΡΙΑΣ ΓΑΒΡΙΑΤΟΠΟΥΛΟΥ** και **ΜΕΛΕΤΙΟΥ Α. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ**

Η **Αμερικανική** Εταιρεία για την Έρευνα του Καρκίνου δημοσίευσε πρόσφατα επετειακό τεύχος για την πρόοδο και τις επιστημονικές εξελίξεις τα τελευταία 50 έτη στη μάχη κατά του καρκίνου. Παράλληλα περιγράφεται και ο αρνητικός αντίκτυπος της πανδημίας COVID-19 στην έρευνα στον χώρο της Ογκολογίας και στη φροντίδα αυτών των ασθενών. Τόσο η πανδημία όσο και ο καρκίνος εξακολουθούν να επηρεάζουν σε μεγαλύτερο βαθμό ανθρώπους που ανήκουν σε μειονότητες και έχουν περιορισμένη πρόσβαση σε υγειονομικές υποδομές, ενώ ταυτόχρονα το οικονομικό βάρος και από τις δύο νοσολογικές οντότητες έχει επηρεάσει σημαντικά την αμερικανική οικονομία. Το 2020 οι ΗΠΑ δαπάνησαν 200,7 δισ. δολάρια για υπηρεσίες υγείας που αφορούσαν ογκολογικά νοσήματα, με το νούμερο αυτό να αυξάνεται λογαριθμικά τα τελευταία έτη. Το κόστος αυτό μάλιστα είναι υποεκτιμημένο αν συνυπολογιστούν και άλλοι δείκτες, όπως η μειωμένη παραγωγικότητα και η αυξημένη οικονομική επίπτωση της πανδημίας στους ογκολογικούς ασθενείς.

Τα τελευταία 50 χρόνια η σημαντική πρόοδος που έχει καταγραφεί στον χώρο της Ογκολογίας έχει ως αποτέλεσμα να μειωθεί η επίπτωση του καρκίνου και της σχετιζόμενης θνητότητας στις ΗΠΑ, ενώ ταυτόχρονα αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των «επιβιωσάντων». Η θνητότητα από ογκολογικά νοσήματα έχει μειωθεί κατά 31% από το 1991 έως το 2018 στις ΗΠΑ, νούμερο που αντιστοιχεί σε 3,1 εκατομμύρια ανθρώπους που επιβίωσαν. Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζει και η περαιτέρω μείωση κατά 2,4% ανάμεσα στο 2017 και στο 2018 – η μεγαλύτερη που έχει καταγραφεί ποτέ μέσα σε ένα έτος. Ο αριθμός δε των επιβιωσάντων τα τελευταία 50 έτη έχει ανέλθει από τρία σε 16,9 εκατομμύρια. Οι αντικαπνιστικές καμπάνιες έχουν κατορθώσει να μειώσουν κατά 41% τους θανάτους από καρκίνο του πνεύμονα από το 1991 έως το 2018.

Η ανάπτυξη των στοχευμένων θεραπειών και της ανοσοθεραπείας έχει κατορθώσει να αυξήσει σημαντικά την 5ετή επιβίωση ακόμη και σε καρκίνους με δυσμενή πρόγνωση, όπως ο καρκίνος του πνεύμονα και το μελάνωμα. Η σχετική 5ετής επιβίωση για όλους τους τύπους καρκίνου έχει αυξηθεί σε 68% για το διάστημα 2011-2017 έναντι μόλις 49% για εκείνους που είχαν διαγνωστεί τη δεκαετία του '70. Η σημαντική αυτή βελτίωση αφορά και τους όγκους της παιδικής και εφηβικής ηλικίας.

Σε αυτά τα 50 έτη υπήρξαν σημεία-σταθμοί στην έγκριση νέων αντινεοπλασματικών φαρμάκων. Ενδεικτικά, από τον Αύγουστο του 2020 έως τον Ιούλιο του 2021 ο Αμερικανικός Οργανισμός Φαρμάκων ενέκρινε 16 αντικαρκινικές θεραπείες και αρκετά νέα διαγνωστικά τεστ.

Σημαντικούς σταθμούς στην εξατομικευμένη Ιατρική αποτελούν η έγκριση του sotorasib, του πρώτου παράγοντα που στοχεύει το ογκογονίδιο KRAS· του αντισώματος fam-trastuzumab deruxtecan-nxki για τη θεραπεία του HER2-θετικού γαστρικού καρκίνου· και του relugolix, της πρώτης από του στόματος ορμονικής θεραπείας για τον προχωρημένο καρκίνο του προστάτη.

Μεγάλη πρόοδο στον τομέα της ανοσοθεραπείας το τελευταίο έτος αποτελεί και η έγκριση του idecabtagene vicleucel, της πρώτης CAR T-cell θεραπείας για ασθενείς με ανθεκτικό πολλαπλούν μυέλωμα, του dostarlimab-gxly, ενός νέου checkpoint αναστολέα για την αντιμετώπιση ασθενών με υποτροπή καρκίνου του ενδομητρίου, και του nivolumab σε συνδυασμό με ipilimumab για την αντιμετώπιση του μεσοθηλιώματος.

Παρά όμως την πρόοδο που έχει διατελεσθεί, 1,9 εκατομμύριο ασθενείς θα διαγνωστούν στις ΗΠΑ ετησίως με καρκίνο και πάνω από 600.000 θα καταλήξουν από τη νόσο τους. Η αύξηση της χρηματοδότησης του Εθνικού Κέντρου Υγείας και του Εθνικού Αντικαρκινικού Ινστιτούτου έχει ως κύριο στόχο να βελτιώσουν περαιτέρω την επιβίωση και την ποιότητα ζωής αυτών των ασθενών. Η ενισχυμένη χρηματοδότηση καλείται να υποκαταστήσει την καθυστέρηση που δημιούργησε στην κλινική έρευνα η πανδημία. Η αντιμετώπιση του καρκίνου και η έρευνα έχουν πλέον εστιάσει σε όλους τους βασικούς άξονες, την πρόληψη, τη διάγνωση και τη θεραπεία. Η προσπάθεια πρέπει να συνεχιστεί αμείωτη, ειδικά αν λάβουμε υπόψη πως δεν ωφελούνται ακόμη όλοι οι ασθενείς από τις υπάρχουσες διαθέσιμες θεραπείες. Και στην προσπάθεια αυτή όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους για την επίτευξη του κοινού αυτού σκοπού.

Η κ. Μαρία Γαβριατοπούλου είναι επίκουρη καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής του ΕΚΠΑ.
Ο κ. Μελέτιος Α. Δημόπουλος είναι καθηγητής της Ιατρικής Σχολής και πρύτανης του ΕΚΠΑ.

Ο καλός και ο κακός μπάτσος

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Η ιστορία είναι τόσο παλιά όσο και τα αμερικάνικα b movies. Ο καλός και ο κακός μπάτσος. Ένα παιχνίδι ρόλων. Καρότο και μαστίγιο. Στην πολιτική εφαρμόζεται για να εξυπηρετήσει συνήθως κυβερνητικές ατζέντες, κατευθύνοντας ή αποκοιμίζοντας την κοινή γνώμη. Κάτι τέτοιο έγινε και με τον ΟΑΥ, όταν οι εκπρόσωποί του ανηφόρισαν τον λόφο του Προεδρικού. Ο Νίκος Αναστασιάδης όχι μόνο τους έδωσε διαβεβαιώσεις για στήριξη, αλλά ως παλιά καραβάνα της πολιτικής υπερέβη τον εαυτό του. «Μόνο πάνω από το πτώμα μου θα αλλάξει το ΓεΣΥ» δήλωσε, εξασφαλίζοντας τους πηχυαίους πρωτοσέλιδους τίτλους που αρμόζουν σε τέτοιου είδους πολιτικά μπέσα. Δεν πέρασαν όμως ούτε δύο 24ωρα και αίφνης το κυβερνητικό αφήγημα άλλαξε δραματικά. Το «μαστίγιο» εμφανίστηκε στο προσκήνιο και το κρατούσε στα χέρια του ο φύσει και θέσει ορθολογιστής υπουργός Οικονομικών. Ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, στον ρόλο του «κακού μπάτσου», κατάφερε να θολώσει τα νερά, βάζοντας στην ίδια εξίσωση τη φιλοσοφία του ΓεΣΥ, τα οικονομικά του ΟΑΥ και τον προϋπολογισμό του ΟΚΥΠΥ. Γι' αυτό έχει ενδιαφέρον να πάρουμε τα πράγματα με τη σειρά, για να αποκωδικοποιήσουμε τις κυβερνητικές προθέσεις.

Σε ό,τι αφορά τη φιλοσοφία του ΓεΣΥ ισχύουν δύο τινά: είτε ο Πετρίδης δεν μπορεί να διαβάσει την πολιτική σκέψη του πολιτικού του προϊστάμενου, είτε αμφότεροι μας δουλεύουν ψιλό γαζί.

Όταν ο Πρόεδρος διαβεβαίωνε σε δραματικούς τόνους ότι πάνω από το πτώμα του θα αλλάξει το ΓεΣΥ προφανώς και δεν εννοούσε… τον σφαιρικό προϋπολογισμό! Όπως άλλωστε πολύ ορθά δήλωσε ο πρόεδρος του ΟΣΑΚ: «Η φιλοσοφία του ΓεΣΥ δεν είναι ο σφαιρικός προϋπολογισμός. Είναι η ίση μεταχείριση, η ισότιμη πρόσβαση των πολιτών στις υπηρεσίες υγείας, η αλληλεγγύη του Συστήματος και πολλά άλλα». Συμπληρώνοντας πως «δεν πρέπει να μπερδεύουμε τα οικονομικά του ΟΑΥ με τα ελλείμματα και τα προβλήματα του ΟΚΥπΥ».

Ας πάμε λοιπόν και στα περιβόητα οικονομικά για να κατανοήσουμε πόσο επικίνδυνο είναι το παιχνίδι που επιχειρεί να παίξει ο Κωνσταντίνος Πετρίδης σε βάρος του ΓεΣΥ. Τι ζήτησε ο ΟΑΥ από την κυβέρνηση; Σαράντα εκατομμύρια για να τα χρησιμοποιήσει ως «μαξιλάρι» σε βάθος τριετίας. Η πανδημία κόστισε στον Οργανισμό 240 εκατομμύρια, τα οποία προέκυψαν με δύο τρόπους: Τα μισά «χάθηκαν» λόγω της μείωσης της εισοδηματικής βάσης, των μισθών δηλαδή. Με άλλα λόγια η ανεργία που έφερε η πανδημία είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των εισφορών που θα έμπαιναν στα ταμεία του ΓεΣΥ. Τα υπόλοιπα 120 εκατομμύρια προέκυψαν ως διαφυγόντα έσοδα από την απόφαση του κράτους να καθυστερήσει τις αυξημένες εισφορές της δεύτερης φάσης για τρεις μήνες. Ο ΟΑΥ ξεκαθάρισε ότι θα καλύψει αυτά τα 240 εκατ. από το απόθεμα 300 εκατ. που διαθέτει. Ζήτησε όμως από την κυβέρνηση τα 40 εκατ. ως ένα κονδύλι ασφαλείας, το οποίο ας σημειωθεί ο Νίκος Αναστασιάδης είχε δεσμευτεί να δώσει στο όχι και τόσο μακρινό παρελθόν. Αν ο ΥΠΟΙΚ διαθέτει ασθενή μνήμη, να του θυμίσουμε ότι ο Πρόεδρος είχε υποσχεθεί στον ΟΑΥ 70 εκατ. για την ενδονοσοκομειακή περίθαλψη και 50 εκατ. για τα εξωνοσοκομειακά, εάν παραστεί απόλυτη ανάγκη. Πιο απόλυτη ανάγκη από την πανδημία πάντως δεν θα υπάρξει, οπότε καλό θα ήταν και αυτά τα «δεσμεύομαι» να μην καταλήξουν στα αζήτητα της κυβερνητικής πολιτικής.

Το πιο απαράδεκτο πάντως από όλα είναι η προσπάθεια του υπουργού Οικονομικών να μπερδέψει τα οικονομικά των δημόσιων νοσηλευτηρίων με αυτά του Γενικού Συστήματος Υγείας. Το θέμα φυσικά έχει ουρά και δεν εκπλήσσει όσους γνωρίζουν ποιοι πολέμησαν λυσσαλέα το ΓεΣΥ και την αυτονόμηση μέσα από την κυβέρνηση. Επειδή δε το θέμα αγγίζει και τον ΔΗΣΥ, αναμένουμε από τον Αβέρωφ Νεοφύτου να ξεκαθαρίσει εάν στηρίζει ένα Σύστημα Υγείας με κοινωνικά χαρακτηριστικά. Για να το θέσουμε απλά: Συμφωνεί ο ΔΗΣΥ π.χ. να κλείσει το νοσοκομείο της Πόλης Χρυσοχούς λόγω του ότι δεν είναι οικονομικά βιώσιμο; Όταν το απαντήσουν αυτό ας διαμηνύσουν και στον πιστολέρο υπουργό Οικονομικών ότι το σενάριο του καλού και κακού μπάτσου εκτός από κακόγουστο είναι και παρωχημένο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Το ΥΠΕΞ της Δευτέρας και το Προεδρικό της Πέμπτης

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Την περασμένη Δευτέρα, ο ΥΠΕΞ Νίκος Χριστοδουλίδης πήγε στο Λουξεμβούργο και εξασφάλισε ότι η Ε.Ε. θα κάνει ένα πρώτο βήμα για ενεργοποίηση συζητήσεων αναφορικά με το ενδεχόμενο επιβολής μέτρων κατά της Τουρκίας, ως αποτέλεσμα των εξαγγελιών Ερντογάν στο ζήτημα της περίκλειστης πόλης της Αμμοχώστου.

Οι Ευρωπαίοι δεν μας έδωσαν βέβαια τον ουρανό με τ' άστρα, αλλά την ετοιμασία μιας «λίστας επιλογών» (option list/paper), η οποία, για να οδηγήσει έστω σε πολιτικά μέτρα κατά της Τουρκίας, θα πρέπει να εξασφαλίσουμε ομόφωνη απόφαση από τους «27». Κάτι που αυτή τη στιγμή, και με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, φαντάζει πολύ δύσκολο, αν όχι απίθανο. Άρα, για να μη μείνει μετέωρο αυτό το βήμα θα χρειαστεί να δοθούν μάχες σε πολιτικά αντίξοες συνθήκες. Κυρίως λόγω Γερμανίας, η οποία, όπως δημοσιεύουμε και σήμερα στην «Κ», εμφανίζεται προκλητικά αρνητική να συζητήσει θέμα πολιτικών μέτρων ή οποιασδήποτε μορφής κυρώσεων κατά της Τουρκίας.

Αυτό όμως δεν θα έπρεπε να πτοεί τη Λευκωσία, η οποία σε όλα τα επίπεδα, όφειλε και οφείλει να οικοδομεί ή έστω να προσπαθεί να οικοδομήσει επί της «λίστας επιλογών» που συνεπεία της απόφασης της περασμένης Δευτέρας, δρομολογούν από κοινού, η ΕΥΕΔ και η Κομισιόν. Γιατί απλούστατα δεν έχει άλλη επιλογή. Εκτός, εάν η Λευκωσία αποφάσισε να υψώσει τα χέρια…

Η γραπτή δήλωση που εκδόθηκε από τον κυβερνητικό εκπρόσωπο Μάριο Πελεκάνο, την περασμένη Πέμπτη, σύμφωνα με την οποία ο Πρόεδρος Αναστασιάδης θα ενημέρωνε τους ηγέτες της Ε.Ε., στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για το ζήτημα της Αμμοχώστου, είναι αν μη τι άλλο επικοινωνιακά ανεπαρκής. Και σε μια πρώτη ανάγνωση, δημιουργεί την εντύπωση ότι δεν υπάρχει πολιτική αλληλουχία, ούτε και συντονισμός, μεταξύ των επιδιώξεων του ΥΠΕΞ και του Προεδρικού.

Θα ανέμενε λοιπόν κανείς ότι η γραπτή ανακοίνωση που εκδόθηκε για τη Σύνοδο Κορυφής από την κυβέρνηση, θα αναδείκνυε ως δεύτερο θέμα (μετά την ακρίβεια που κυριάρχησε στη Σύνοδο Κορυφής), το ζήτημα επιβολής πολιτικών μέτρων κατά της Τουρκίας, παίρνοντας το «ριμπάουντ» της απόφασης των υπουργών Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι είθισται να λειτουργούν τα σοβαρά κράτη. Συντονίζονται σε όλα τα επίπεδα για να οικοδομήσουν επί των επιδιώξεών τους. Και έτσι είθισται να εμφανίζονται και δημοσίως.

Όταν το ζήτημα του Βαρωσιού για το οποίο η Ε.Ε. ετοιμάζει «λίστα επιλογών» είναι στην τελευταία παράγραφο μιας κυβερνητικής δήλωσης, τι εικόνα δημιουργείται; Και όταν η κυβερνητική αυτή δήλωση, αρκείται να αναφέρει απλώς ότι ο Πρόεδρος Αναστασιάδης «θα ενημερώσει επίσης για τις νέες προκλήσεις της Τουρκίας στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας και για τη συνέχιση των έκνομων ενεργειών των κατοχικών δυνάμεων στην περίκλειστη περιοχή της Αμμοχώστου», τι να υποθέσει κάποιος;

Αλήθεια, πού εξαφανίστηκε το «διά ταύτα»; Να υποθέσουμε δηλαδή ότι με βάση την εν λόγω κυβερνητική δήλωση της περασμένης Πέμπτης, ο Πρόεδρος Αναστασιάδης θα περιοριζόταν σε μια ενημέρωση και δεν θα ζητούσε τίποτα από τους 26 εταίρους του στη Σύνοδο Κορυφής;

Ή να πιστέψουμε ότι ήταν πολύ δύσκολο να περιληφθεί σε μια δήλωση κάτι που θα έπρεπε να είναι αυτονόητο; Εύλογα κάποιος θα ανέμενε ότι μια τέτοια δήλωση θα περιελάμβανε μια σαφή και ξεκάθαρη θέση, ότι ο Πρόεδρος θα ζητούσε από τους 26 εταίρους του να συνδράμουν τις προσπάθειες της Λευκωσίας για να εξασφαλίσει μέτρα κατά της Τουρκίας. Όχι ως αυτοσκοπό, αλλά προκειμένου να πειθαναγκάσει τον Ερντογάν να αλλάξει ρότα στο Κυπριακό. Και μη μας πείτε ότι επειδή είναι αυτονόητο, δεν περιλήφθηκε στην κυβερνητική γραπτή δήλωση, γιατί θα εκληφθεί ως προσπάθεια υποτίμησης της νομοσύνης μας.

Άλλωστε, αυτονόητα στην πολιτική δεν υπάρχουν. Και αυτό θα έπρεπε να το γνωρίζουμε μετά από 17 χρόνια στην Ε.Ε.

Η απουσία λοιπόν των διεκδικήσεων της κυβέρνησης στο ζήτημα των Βαρωσίων και των μέτρων κατά της Τουρκίας, είναι τόσο «χτυπητή» στην εν λόγω γραπτή δήλωση της περασμένης Πέμπτης, ώστε κάποιος θα μπορούσε –σε μια δεύτερη ενδεχομένως ανάγνωση– να ισχυριστεί ότι άλλη προσέγγιση υιοθέτησε τη Δευτέρα το ΥΠΕΞ και άλλη ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης (και του Προεδρικού), την Πέμπτη. Αν και δεν καταλήγω σε αυτό τον συνειρμό, δεν μπορώ να μην τον αναφέρω, ως ένα απλό ενδεχόμενο. Αν θέλετε και ως «σχήμα λόγου», δημοσιογραφική αδεία…

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Για τα πανηγύρια ή για τις πλημμύρες;

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Κάποια στιγμή πρέπει να σοβαρευτούμε στο πώς ψηφίζουμε δημάρχους και περιφερειάρχες, γενικώς. Και εμείς οι ψηφοφόροι, αλλά και τα κόμματα που έχουν τεράστια ευθύνη για το ποιους επιλέγουν να στηρίξουν. Η ασυμμετρία ανάμεσα στις απειλές και προκλήσεις, από τη μία, και στην ποιότητα του πολιτικού προσωπικού, από την άλλη, είναι τρομακτική, ειδικά στις μέρες μας. Οι

Η ασυμμετρία ανάμεσα στις απειλές και προκλήσεις, από τη μία, και στην ποιότητα του πολιτικού προσωπικού, από την άλλη, είναι τρομακτική.

περιφερειάρχες έγιναν πριν από μερικά χρόνια «μικροί πρωθυπουργοί» με τεράστιες εξουσίες και σημαντικούς προϋπολογισμούς. Ηταν μια λογική επιλογή, που όμως υποτίμησε την ελληνική πραγματικότητα. Και τώρα βλέπουμε πολιτικούς που τρέχουν πίσω από τις εξελίξεις, απροετοίμαστοι και με μοναδική ενασχόληση την επικοινωνία.

Το ίδιο συμβαίνει και με τους δημάρχους. Πολλά νησιά αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα λόγω του υπερτουρισμού, της έλλειψης υποδομών και της κλιματικής αλλαγής. Οι δήμαρχοι συνεχίζουν, όμως, να εκλέγονται στις περισσότερες περιπτώσεις με βάση εντελώς προσωπικά ή τοπικά κριτήρια: σε πόσα βαφτίσια έχουν πάει, πόσα ρουσφέτια έχουν κάνει. Το αποτέλεσμα είναι προβλέψιμο. Οι δήμαρχοι εξαντλούνται σε μια χαζή διαχείριση και τα προβλήματα περιμένουν.

Ζούμε, όμως, σε μια εποχή που η διοίκηση είναι σύνθετη και δύσκολη δουλειά. Απαιτεί ικανότητες μάνατζερ. Ενας περιφερειάρχης ή ένας δήμαρχος πρέπει να πάρει ένα έργο από το Α και να το περπατήσει έως το Ω, να εκμεταλλευθεί τους πόρους χρηματοδότησης και να έχει σχέδιο.

Το κεντρικό κράτος δεν μπορεί να κάνει τη δουλειά του αποτελεσματικά εάν η τοπική αυτοδιοίκηση δεν έχει επάρκεια και επαγγελματισμό. Οι συναρμοδιότητες, από το κόψιμο των κλαδιών έως το καθάρισμα των φρεατίων, είναι τόσο μπλεγμένες, άλλωστε, που επιτρέπουν στους τεμπέληδες ή στους ανίκανους να κρυφτούν πίσω από γραφειοκρατικές δικαιολογίες. Οι καταστροφές έρχονται μετά, μαζί και οι εξάστηλοι τίτλοι για το αλαλούμ των αρμοδιοτήτων. Τίποτα δεν αλλάζει ωστόσο, και η ανεπάρκεια με όνομα και υπογραφή χάνεται μέσα στη γενική και άσκοπη «βαβούρα». Ευθύνη έχει, βεβαίως, και το κεντρικό πολιτικό σύστημα. Οι επιλογές υποψηφίων είναι ανάγκη να γίνονται με σοβαρότητα και με μοναδικό κριτήριο την απάντηση στο ερώτημα «μπορεί να κάνει τη δουλειά;». Ευθύνη έχουμε κι εμείς όλοι. Που κάποια στιγμή πρέπει να σκεφθούμε αν θέλουμε δημάρχους ή περιφερειάρχες για τα πανηγύρια ή για τις πλημμύρες και τα δύσκολα.

Τρεις φαύλοι κύκλοι

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Παντοιοτρόπως κατηγγέλθη εδώ και περίπου διακόσια χρόνια το καθεστώς των «προστάτιδων δυνάμεων» –Αγγλίας, Ρωσίας και Γαλλίας– που βάσει της Συνθήκης του Λονδίνου, το 1827, αποφάσισαν την ειρήνευση της περιοχής προτείνοντας στον σουλτάνο Μουράτ Β΄ την παραχώρηση ανεξαρτησίας στους Ελληνες. Παράδοξο, ωστόσο, είναι και ομολογία αδυναμίας το γεγονός ότι η προμήθεια αμυντικών συστημάτων από τη Γαλλία, καθώς και η νέα αμυντική συμφωνία με τις ΗΠΑ –δύο ενέργειες απολύτως αναγκαίες για την ασφάλεια της χώρας παρά τις επιπόλαιες αντιρρήσεις του ΣΥΡΙΖΑ–, εκλαμβάνονται λόγω συνοδευτικών εγγράφων ότι εξασφαλίζουν την Ελλάδα έναν-

Οι ΗΠΑ και η Γαλλία είναι πολύτιμοι σύμμαχοί μας, αλλά όχι «προστάτιδες δυνάμεις», όπως περίπου εμφανίζονται από πολιτικούς και αναλυτές.

τι της Τουρκίας. Θα ήταν, όμως, φρόνιμο να έχει κανείς υπ' όψιν ότι εμείς οι Ελληνες θα πολεμήσουμε εάν εκεί οδηγηθούν τα πράγματα και ότι οι «ρήτρες» των συνοδευτικών εγγράφων έχουν περιεχόμενο συμβολικό.

Ειδικότερα, μια στρατιωτική σύγκρουση με την Τουρκία θα είναι αεροναυτική –και όχι πόλεμος χαρακωμάτων– με αλόγιστη χρήση πυρός και συντομότατης διάρκειας. Δεν θα υπάρχει καν ο χρόνος για γαλλική στρατιωτική συνδρομή.

Από την άλλη πλευρά, οι αμερικανικές βάσεις στην Ελλάδα έχουν ως στόχο την ανάσχεση της ρωσικής στρατιωτικής καθόδου προς τον Νότο. Η πρόταση της ελληνικής κυβερνήσεως να χρησιμοποιηθεί η Σκύρος ως βάση αεροπορική των ΗΠΑ στο κέντρο του Αιγαίου θα καθιστούσε την Ουάσιγκτον «επιδιαιτητή» της ελληνοτουρκικής διαμάχης γύρω από τον έλεγχο του εναερίου χώρου στο Αιγαίο. Γι' αυτό και απερρίφθη. Εν ολίγοις, οι ΗΠΑ και η Γαλλία είναι πολύτιμοι σύμμαχοί μας, αλλά όχι «προστάτιδες δυνάμεις», όπως περίπου εμφανίζονται από πολιτικούς και αναλυτές. Εχουν η κάθε μία ευρύτερες στρατηγικές επιδιώξεις, που κάποιες από αυτές συμπίπτουν –ή απλώς αυτό υποθέτουμε εμείς– με τα ειδικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Καθ' όσον αφορά την Τουρκία και ανεξαρτήτως από τις νεοοθωμανικές προθέσεις που της αποδίδονται, πάσχει εμφανώς —δικαίως ή αδίκως, αδιάφορο– από σύνδρομο περικυκλώσεως. Η επιδίωξη της Αγκυρας να επιτύχει απόλυτη ασφάλεια δημιουργεί ανασφάλεια στις χώρες της περιοχής. Η ρήση ανήκει στο πρώην υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Χένρι Κίσινγκερ και αφορούσε την ΕΣΣΔ. Ισχύει απολύτως και για την Τουρκία. Αλλά με αυτόν τον τρόπο προκύπτει φαύλος κύκλος. Το μείζον διακύβευμα στην παρούσα συγκυρία και με άμεση αναφορά στα ευρύτερα ελληνικά συμφέροντα είναι η Κύπρος. Και είναι σφάλμα να αποδίδεται η κρίση στον αυταρχισμό ή στον μεγαλοϊδεατισμό του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν. Διότι και ο ευρωπαϊστής Αχμέτ Νταβούτογλου κατέστησε σαφές στο έργο του «Στρατηγικό βάθος» ότι «μια χώρα που αγνοεί την Κύπρο δεν μπορεί να ενεργεί στις παγκόσμιες και περιφερειακές πολιτικές». Γεωστρατηγική είναι, λοιπόν, η προσέγγιση της Τουρκίας. Νομοκρατούμενη η ελληνική. Ετσι προκύπτει και ο δεύτερος φαύλος κύκλος. Πριν από περίπου διακόσια χρόνια, τρεις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής που ονομάσθηκαν «προστάτιδες» απαίτησαν από τον σουλτάνο να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία των Ελλήνων. Σήμερα, Μεγάλες Δυνάμεις που δεν είναι «προστάτιδες» αλλά «σύμμαχοι» δεν έχουν αποφασίσει για τη θέση της Τουρκίας στη νέα τάξη πραγμάτων. Ο τελευταίος φαύλος κύκλος.

Ελλάδα «1821-2021». Ας διάβαζαν Σεφέρη.

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Η κυρία Αγγελοπούλου, παρότι, όπως λέει η ίδια, δεν συνηθίζει να απαντά σε «δημοσιογραφικά κείμενα», αποφάσισε να κάνει μια εξαίρεση με την ταπεινότητά μου για άρθρο μου που αφορά την Επιτροπή για τα διακόσια χρόνια. Το κείμενό μου με τίτλο «Απογοήτευση για τα διακόσια χρόνια» δημοσιεύθηκε σ' αυτή τη στήλη πριν από δύο Κυριακές (10.10.2021). Η κ. Αγγελοπούλου θεωρεί ότι υπερέβην τα όρια. Αν και αναγνωρίζει πως ο «κάθε αρθρογράφος έχει το δικαίωμα στην άποψή του». Και την ευχαριστώ για την ελευθερία που μου επιτρέπει. Και συμπληρώνει: «ακόμα και αν αυτή δεν εδράζεται στα γεγονότα, αλλά στο πώς ο ίδιος προσλαμβάνει αυτό που συμβαίνει». Ως εδώ πάμε καλά. Οντως ο Τύπος, σε όλες του τις μορφές, έχει διττή λειτουργία. Ενημερώνει το κοινό μεταφέροντας γεγονότα, συγχρόνως όμως έχει και τη δυνατότητα της ερμηνείας αυτών των γεγονότων. Ας πούμε, αν γίνει μια εκδήλωση στην Τρίπολη, στη Λάρισα ή στη Νέα Υόρκη για την επέτειο των διακοσίων ετών, υποχρέωση του αρθρογράφου δεν είναι να μεταφέρει μόνον τα στοιχεία του δελτίου Τύπου, αλλά και να αποτιμήσει τη σημασία της.

Ερχομαι στο προκείμενο. Μπορεί να έγιναν και δυο και τρεις και χίλιες δεκατρείς εκδηλώσεις ανά τον κόσμο σ' αυτούς τους μήνες. Αξιοι όσοι τις οργάνωσαν. Θα μου επιτρέψετε όμως να αμφισβητήσω την προστιθέμενη αξία τους. Σε τι στόχευαν; Πώς συνεισέφεραν στους εορτασμούς των διακοσίων ετών και με ποιον τρόπο ανέδειξαν την Αναγέννηση του Εθνους που οδήγησε στη διαμόρφωση ενός Κράτους; Και με ποιους τρόπους επηρέασε η Αναγέννηση του Εθνους την πορεία αυτού του Κράτους στους δύο αιώνες που μεσολάβησαν; Και πώς όλ' αυτά επηρεάζουν τη συνείδηση του Ελληνα - Ευρωπαίου πολίτη του 21ου αιώνα;

Η Επιτροπή «1821-2021» έχει συντονιστικό ρόλο. Αναρωτιέμαι μήπως έχει παρερμηνεύσει τη σημασία της λέξης «συντονισμός». Υποθέτω ότι δεν αφορά το ημερολογιακό πρόγραμμα και τα ωράρια των εκδηλώσεων που οργανώνουν σύλλογοι και οργανισμοί. Υποθέτω ότι αφορά στην «ομογενοποίηση» όλων αυτών των εκδηλώσεων, με όλον τον σεβασμό στην πολυμορφία τους. Ομως, όπως και να το κάνουμε, κάποιο συμπέρασμα πρέπει να βγει στο τέλος.

Και συμπέρασμα δεν βγαίνει απ' τις δραστηριότητες της Επιτροπής. Ούτε καν κεντρική ιδέα. Επειδή, δε, διάφοροι απορούν και εξίστανται μήπως εννοώ εθνικοπατριωτικές τελετές και χορούς, εξηγούμαι. Ακούσατε κάτι για την ελληνική γλώσσα στη διάρκεια των εορτασμών; Μας είπε κανείς ότι, μέσα σ' αυτά τα διακόσια χρόνια, αυτή η πανάρχαια γλώσσα συνεχίζει να οργανώνει τη συνείδησή μας; Παρ' όλους τους διχασμούς και τους εμφυλίους. Αναρωτιέμαι αν σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα σκοτώθηκαν άνθρωποι για τη γλώσσα όπως παρ' ημίν με τα «Ευαγγελικά» και τα «Ορεστειακά». Ανέδειξε η «Επιτροπή» όσους κράτησαν αυτή τη γλώσσα ζωντανή; Απ' τον Σολωμό ώς τον Σεφέρη; Ας διάβαζαν την ομιλία του Σεφέρη για το Νομπέλ αν ήθελαν να καταλάβουν ποια είναι η Ελλάδα που γιορτάζουμε σήμερα. «Ανήκω σε μια χώρα μικρή... Η ελληνική γλώσσα δεν έπαψε ποτέ να μιλιέται...» Ακούσατε τίποτε για τη μεγάλη ζωγραφική μας ή την αρχιτεκτονική μας που με το βλέμμα στραμμένο στην Ευρώπη ανακάλυψε το ελληνικό φως και την «ελληνική γραμμή»; Ακούσατε κάτι για τον Γύζη, τον Χαλεπά, τον Παρθένη; Αχρείαστοι να 'ναι. Μας φτάνουν οι εορτασμοί με τις χιλιάδες εκδηλώσεις τους και την haute couture της Παλιγγενεσίας που προβάλλει την ελληνική χειροτεχνία.

Επανέρχομαι στον Σεφέρη. «Είναι μικρός ο τόπος μας, αλλά η παράδοσή του είναι τεράστια, και το πράγμα που τη χαρακτηρίζει είναι ότι μας παραδόθηκε χωρίς διακοπή». Ως τη γενιά του Σεφέρη, άντε και τη δική μου. Το πρόβλημα είναι η συνέχεια, το rebranding. Αν θα μπορούσαν να καλύψουν το κενό της αμνησίας της σημερινής γενιάς, με τη μνήμη τους.

Παρά την εργασιομανία της και τις εκατοντάδες εκδηλώσεις της, φοβάμαι ότι η λειτουργία της Επιτροπής για τα διακόσια χρόνια αφήνει κενά. Τίποτε φοβερό. Εξάλλου, υπάρχει και η εναλλακτική. Διάβασα ότι η Επιτροπή 2021 θα επεκτείνει τις δραστηριότητές της ώς το 2040. Καλά να είμαστε ώς τότε. Και έχουν όλον τον χρόνο για να διαβάσουν Σεφέρη.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ, apetroulakis@kathimerini.gr

Παιδεία: Αλγος διαρκές

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Στη σημερινή Ελλάδα, κάθε κυβέρνηση κρίνεται προτού ορκιστεί, κρίνεται από τη σύνθεσή της. Η σύνθεση αποκαλύπτει αν η κυβέρνηση συγκροτήθηκε για να παραγάγει έργο ή για να εξασφαλιστούν εσωκομματικές ισορροπίες, να εξοφληθούν υποχρεώσεις έναντι οικονομικών υποστηρικτών, να ικανοποιηθούν ξένες πρεσβείες, να κολακευτούν εκλογικές περιφέρειες.

Στο απολυταρχικό καθεστώς της πρωθυπουργικής μοναρχίας που εγκαινίασε ο Ανδρέας Παπανδρέου (και ασμένως συντηρούν τα «κόμματα εξουσίας») η σύνθεση της κυβέρνησης είναι προνόμιο αποκλειστικό του κομματάρχη-προέδρου-μονάρχη. Προκλητικά, ενδεχομένως, μπορεί και να εμπαίζει ο πρωθυπουργός με τις επιλογές του την κοινή γνώμη, να είναι κατάφωρη η περιφρόνηση των κριτηρίων επάρκειας των εκλεκτών του.

Συνταγματική δυνατότητα να εκφράσουν οι πολίτες την αποδοκιμασία τους για τη σύνθεση μιας κυβέρνησης δεν υπάρχει. Ακόμα και η περίπτωση υπουργών με εξόφθαλμο πρόβλημα διανοητικής ανεπάρκειας ή προκλητικής απαιδευσίας ή ανάγωγου χαρακτήρα, είναι αδύνατο να καταγγελθεί. Υπήρξαν δύο περιπτώσεις τα τελευταία χρόνια που το Σύνταγμα των Ελλήνων ατιμάσθηκε, προκλητικά και αναιδέστατα, χωρίς να παραπεμφθεί κανένας από τους αυτουργούς υπουργούς στη Δι-

Ο κάθε κομματικός τυχάρπαστος «παίζει» με τα όνειρα παιδιών και της πατρίδας.

καιοσύνη ή έστω στον αποκλεισμό από την πολιτική. Πρώτη περίπτωση ήταν η αυθαίρετη ακύρωση της λαϊκής ετυμηγορίας (δημοψηφίσματος) το 2015, από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ. Και δεύτερη περίπτωση, η αναγνώριση της ονομασίας «Μακεδονία» για το κρατίδιο των Σκοπίων, παρά την αντίσταση μεγάλης μερίδας πολιτών με συλλαλητήρια και ποικιλόμορφες διαμαρτυρίες.

Ρίγος τρόμου θα μας διέτρεχε αν μπορούσαμε οι ενήλικες να συλλάβουμε την αγωνία των εφήβων στην Ελλάδα σήμερα, όταν πιστοποιούν ότι το μέλλον τους το διαχειρίζονται «υπουργοί» δραματικά άσχετοι με τις αρμοδιότητες και δυνατότητες των υπουργείων τους. Το επαγγελματικό πρόβλημα των παιδιών (τον βιοπορισμό τους, την κοινωνική τους ένταξη, το ενδεχόμενο γάμου τους κ.ο.κ.) το εμπιστευόμαστε σε μια «πολιτική» (κεντρική μέριμνα για τα κοινά) υποταγμένη απολύτως σε μωροφιλοδοξίες κομματικής σκοπιμότητας, δηλαδή τέλειας αδιαφορίας για τα κοινά.

Το μέλλον, στη συνείδηση ενός παιδιού ή εφήβου σήμερα, μοιάζει μονόδρομος, επιλογές δεν υπάρχουν: Θα τελειώσει το σχολείο (ή θα το παρατήσει, αν οι γονείς του δεν έχουν τα χρήματα για «φροντιστήριο»), όμως ξέρει καλά ότι η ευτυχία του δεν θα κριθεί από τα γράμματα που ξέρει. Με πτυχίο ή χωρίς πτυχίο, το μέλλον του θα κριθεί από τις «ευκαιρίες»: δηλαδή από τις γνωριμίες, τα «τυχερά», τις λοβιτούρες.

Το επαγγελματικό πρόβλημα των παιδιών στην Ελλάδα σήμερα δεν συναρτάται με τις σπουδές ή τις μη σπουδές τους, ούτε με τα φυσικά προσόντα ευφυΐας τους, ούτε με το ήθος και την ποιότητα του χαρακτήρα τους. Στην Ελλάδα σήμερα κρίση αξιολογική μοιάζει να μη λειτουργεί πουθενά και για τίποτα, κανένας δεν αξιολογείται για τη δουλειά του και την ποιότητα της δουλειάς του – ούτε καν για την τήρηση των Νόμων ή την καταστρατήγηση των Νόμων. Η κριτική βαθμολόγηση του μαθητή στο Δημοτικό Σχολείο έχει καταργηθεί και στο Γυμνάσιο-Λύκειο λειτουργεί σαν γραφικότητα, που καθένας από τους διδάσκοντες τη διαχειρίζεται με τις δικές του πεποιθήσεις ή με τα γούστα του.

Χωρίς άμιλλα, χωρίς στόχους αριστείας, μια συλλογικότητα γίνεται πολτός ισοπεδωμένων συνειδήσεων και αρένα ανταγωνισμού για τυφλή επικράτηση ισχύος. Ο πολτός αναμηρυκάζει κρετινικές συνθηματολογίες για «ισότητα δικαιωμάτων» και θωράκιση ουδετεροποιημένων ατόμων –απαιτούμε δικαιοκρισία, αλλά στην πράξη το αιτούμενο είναι η ακρισία, εκ των πραγμάτων, όχι από πρόθεση. Σημαδεύει την περίπτωση της ακαδημαϊκής ειδικά παρακμής μας ένα γεγονός: Πριν ένα χρόνο, στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών προκηρύχθηκε η πλήρωση μίας έδρας Φιλοσοφίας. Υποβλήθηκαν τριάντα εννέα (ναι, 39) υποψηφιότητες. Και δεν εξελέγη κανείς! Οι εκλέκτορες δεν βρήκαν ούτε έναν από τους τριάντα εννέα που να τον εκτιμήσουν και αξιολογήσουν ισάξιον για συνάδελφό τους.

Αν θέλουμε να είμαστε ρεαλιστές και ειλικρινείς, οφείλουμε να ομολογήσουμε ότι η λειτουργία των εκπαιδευτικών θεσμών στην Ελλάδα έχει φτάσει στο κατώτατο δυνατό σημείο παρακμιακής αναποτελεσματικότητας, κυριολεκτικά στο ναδίρ. Η έκπτωση είναι τόσο κραυγαλέα, που αποκλείεται να μην την αντιλαμβάνονται τα «κόμματα εξουσίας», οι κυβερνήσεις των τελευταίων σαράντα επτά ετών (οι μεταχουντικές). Είτε εσκεμμένη, είτε όχι αυτή η παρακμή, το σίγουρο είναι ότι μοιάζει πειθήνια συντονισμένη με τον φημολογούμενο κεντρικό προγραμματισμό ρόλων των κρατών-μελών της Ε.Ε. Οι Ελληνες χρειάζονται για γκαρσόνια, καμαριέρηδες, μικροπωλητές, μικροξενοδόχοι, κατώτερο προσωπικό των τουριστικών επιχειρήσεων.

Ποιες μορφές μπορεί να πάρει η συλλογική αντίσταση σε τόση κρατική παρακμή, τόση εσκεμμένη απανθρωπία;

Περί κυρώσεων στην Τουρκία

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Το ενδεχόμενο επιβολής κυρώσεων στην Τουρκία για τις έκνομες γεωτρήσεις της στην κυπριακή ΑΟΖ πρωτοακούστηκε στην κυπριακή δημόσια σφαίρα στα τέλη του 2018. Έκτοτε, αποτέλεσε για την κοινή γνώμη ένα εργαλείο εσωτερικής κατανάλωσης που παραφούσκωσε από τους πηχυαίους τίτλους των κυπριακών ΜΜΕ για την τιμωρία της Τουρκίας – που θα της προκαλούσε μάλιστα ισχυρό πολιτικό και οικονομικό κόστος. Η Κ.Δ. σε ευρωπαϊκό τουλάχιστον επίπεδο δεν κατόρθωσε, πέραν του καλοκαιριού του 2019, να επιβάλει κάποιες ισχυρές κυρώσεις στην Τουρκία. Προστέθηκαν –σε σχετική λίστα– δύο ονόματα υψηλά ιστάμενων αξιωματούχων της τουρκικής κρατικής εταιρείας υδρογονανθράκων (TPAO) που ωστόσο ούτε αποθάρρυναν την Τουρκία από το να συνεχίσει το παράνομο ερευνητικό της πρόγραμμα πέριξ της Κύπρου, αλλά ούτε κατέστησαν την τουρκική εταιρεία μη ικανή στο να στρατολογήσει εξειδικευμένο προσωπικό για τους σκοπούς, τεχνικά, μιας offshore γεώτρησης. Η επιμονή μάλιστα της Κυπριακής Δημοκρατίας στο να επαναφέρει, διά του ΥΠΕΞ της, σε ευρωπαϊκό επίπεδο το ζήτημα των κυρώσεων στην Τουρκία δημιούργησε και μια ευέλικτη προσαρμοστικότητα στην Τουρκία ως προς το ενεργειακό της πρόγραμμα στην ανατολική Μεσόγειο: την έκανε να «εθνικοποιήσει» τον τρόπο και τα Μέσα προκειμένου να επιτύχει κάτι τέτοιο, να «αποκρύψει» τα πολύτιμα assets της και να εστιάσει εξ ολοκλήρου, καθώς ο καιρός περνούσε και η εμπειρία αυξάνονταν, σε μια στρατηγική «ιδίων μέσων» προκειμένου να μη βασίζεται σε προσωπικό και τεχνογνωσία από χώρες με παράδοση στην εξόρυξη πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Σήμερα, η Τουρκία διαθέτει έναν ολοκληρωμένο στόλο από πλοία-γεωτρύπανα και ερευνητικά σκάφη και επανέρχεται στην Ανατολική Μεσόγειο για να ολοκληρώσει το γκριζάρισμα των θαλάσσιων ζωνών, αλλά και με απώτερο στόχο να δημιουργήσει ένα τετελεσμένο επί της κυπριακής ΑΟΖ με την εξεύρεση κοιτάσματος. Και λόγω των εξελίξεων στο Βαρώσι η Κ.Δ. επανέρχεται με το χαρτί των κυρώσεων, σε μια πολιτική που μάλλον έχει χάσει σε επίπεδο Βρυξελλών, την έξωθεν καλή μαρτυρία της. Λίγο οι ακροβατισμοί με το ζήτημα της Λευκορωσίας, λίγο η πρόσληψη μεταξύ των ευρωπαϊκών κύκλων για επίλυση του Κυπριακού έναντι σκληρών κυρώσεων στην Τουρκία για τις ενέργειές της στο τελευταίο και λίγο οι... «παλιές αμαρτίες» αποδυναμώνουν την πολιτική της Λευκωσίας για επιβολή κόστους στην Άγκυρα.

Παράλληλα, για ζητήματα μεγαλύτερης γεωπολιτικής αξίας από το Κυπριακό, η Ουάσινγκτον επιβάλλει CAATSA (The Countering America's Adversaries Through Sanctions Act) για το ζήτημα των ρωσικών S-400, ενώ περιπτώσεις όπως του Osman Kavala δείχνουν να αποκτούν μεγαλύτερη σημασία από τις παράνομες γεωτρήσεις του «Yavuz» στα αδειοδοτημένα τεμάχια «6», «7» και «8» της κυπριακής ΑΟΖ. Ενδείξεις που θα έπρεπε να προβληματίσουν τη Λευκωσία σε επίπεδο χάραξης και εφαρμογής πολιτικής στη λογική του ή κάποιος κάνει πολύ μεγάλα λάθη ή κάτι, εξαρχής δεν πάει τόσο καλά. Δεν γίνεται κάθε φορά να ευθύνεται, αποκλειστικά, η Γερμανία ή η Ολλανδία ή το γεγονός πως η τουρκική οικονομία απειλεί να τινάξει στον αέρα το ισπανικό τραπεζικό σύστημα. Όλα αυτά είναι γνωστά και εντός της δυναμικής των 27 χωρών της Ε.Ε. είναι προφανή τα εμπλεκόμενα συμφέροντα και οι λεπτές ισορροπίες σε σχέση με την Τουρκία. Μήπως φταίει κάτι άλλο;

Για να απαντήσει κανείς στο κρίσιμο αυτό ερώτημα πρέπει να προσεγγίσει την έννοια της πρόκλησης πολιτικού και οικονομικού κόστους προς την Τουρκία πέραν των συνθημάτων και των πρωτοσέλιδων για εσωτερική κατανάλωση: Πρέπει να λάβει υπόψη του τη μετά το 2004 ευρωπαϊκή πορεία της Τουρκίας και τη στάση της Λευκωσίας, τη συνέπεια της Κ.Δ. ως προς τον ευρωπαϊκό της προσανατολισμό, ιδίως κοντά στην κρίση του 2012-2014 αλλά και με τη Ρωσία, το Κυπριακό ως πρόσληψη στους κόλπους των ευρωπαϊκών πρωτευουσών και την αξιοπιστία της Κ.Δ. έναντι της αναθεωρητικής και επιθετικής Τουρκίας αμέσως μετά την κατάρρευση των συνομιλιών του 2017. Και πρέπει επίσης να αναστοχαστεί ως προς την ουσία των πολιτικών επιβολής κυρώσεων (sanctions policy) σε σχέση με την αποτελεσματικότητά τους αναφορικά με την πρόκληση οικονομικού και πολιτικού κόστους. Από το καθεστώς του Φιντέλ Κάστρο και την προ του 2003 περίοδο επιβολής κυρώσεων στον Σαντάμ Χουσεΐν μέχρι τη σύγχρονη συζήτηση για τη χρήση των κρυπτονομισμάτων ως συνθήκης αναθεώρησης και επανασχεδιασμού της πολιτικής κυρώσεων, πολλοί και διάφοροι δρώντες έχουν δείξει ισχυρή ανθεκτικότητα σε κάτι τέτοιο. Γιατί να μην το πράξει και η Τουρκία, όσο επιθυμητές και επιβεβλημένες και αν είναι οι κυρώσεις στην Τουρκία του Ερντογάν για τις έξι παράνομες γεωτρήσεις της στην κυπριακή ΑΟΖ και την παραβίαση των ψηφισμάτων του ΣΑ του ΟΗΕ για το Βαρώσι;

Με άλλα λόγια: Θέλουμε να παίξουμε σκληρή πρόταξη στο Κυπριακό και να μπαίνουμε στις Συνόδους Κορυφής ως πραγματικοί παίκτες αρνησικυρίας (veto players), να μας βλέπουν οι εταίροι μας και να λαμβάνουν το μήνυμα; Ας το κάνουμε σωστά, επανακαθορίζοντας, στην πορεία, ξανά την αξιοπιστία μας και ανακτώντας το ηθικό μας πλεονέκτημα ως της μόνης κατεχόμενης χώρας της Ε.Ε. Απαιτεί κόπο αυτό και πολιτική βούληση. Ειδάλλως, είναι καλός και ο σανός για λόγους εσωτερικής κατανάλωσης όσο η Τουρκία θα συνεχίζει απρόσκοπτα τις παρανομίες της.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

EPA/MOHAMMEDABUBAID

Κενυάτες διαδηλώνουν υπέρ της πολιτικής της κυβέρνησης του Αμπντάλα Χάμντοκ στο Χαρτούμ.

«Χρυσοπράσινο φύλλο» σε περιδίνηση...

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Πόσες αφρικανικές χώρες έχει επισκεφθεί ο Τ. Ερντογάν; Απάντηση: 28. Πόσες φορές έγιναν «τριμερείς», «τετραμερείς», «πενταμερείς» με κυπριακή πατέντα; Απάντηση: Χάσαμε τον λογαριασμό! Τα πράγματα σε μια σειρά:

Α. Μητσοτάκης, Αναστασιάδης, Σίσι, στις 19/10 στην Αθήνα, συνέχισαν την άνευ ουσίας περιοδική συνάντηση, καλούμενη «Τριμερή». Τόσα χρόνια τι άλλαξε; Ποιο χειροπιαστό όφελος είχε η Κύπρος; Η Αθήνα αναπροσαρμόζει την πολιτική της –αγωγός Φ.Α. από την Αίγυπτο στην Ελλάδα μέσω Λιβύης. Η εσωτερική κατανάλωση βύθισε στον γκρεμό το ενεργειακό πρόγραμμα της νήσου. Γιατί τότε Τριμερείς; Επειδή δεν αποδέχεσαι την αρχή «πρώτα οι λύσεις, ύστερα οι ρυθμίσεις!». Πρώτα επίλυση στο Κυπριακό με κεντρικούς παίκτες ΟΗΕ-Ε.Ε., ύστερα ΑΟΖ, ρυθμίσεις, Χάγη. Πρώτα συνυποσχετικό Αθήνας-Άγκυρας για Διεθνές Δικαστήριο για Χάγη, ύστερα έρευνες σε οριοθετημένες θαλάσσιες ζώνες με βούλα Χάγης, όχι με βούλα Δένδια, ή Ακάρ. Τι κάνουν Μητσοτάκης και Αναστασιάδης; Επειδή δεν θέλουν να πάνε στο μύλο, κοσκινίζουν με Σίσι. Ακόμα χειρότερα: φανατίζουν την κοινή γνώμη, πράγμα ιδιαιτέρως επικίνδυνο, γιατί οδηγεί στο ανεξέλεγκτο και το τυχαίο. Το τελευταίο παράδειγμα συνδέεται με το ερευνητικό σκάφος «Nautical Geo» που κάνει έρευνες για λογαριασμό της Κύπρου και της Ελλάδας. Παρεμποδίστηκε, ως γνωστόν, από τουρκικά πολεμικά στις έρευνες που επιχείρησε πέρα από τα 6ν.μ. που συνιστούν τα ελληνικά χωρικά ύδατα –επεισόδιο στα ανατολικά της Κρήτης. Έφτασε σε 4 μέρες σε θαλάσσια ζώνη στα δυτικά της Πάφου. Τουρκικά πολεμικά πλοία το οδήγησαν στη Λάρνακα. Η Κύπρος δεν διαθέτει ναυτικό. Η Ελλάδα έχει. Τι έκανε ο λαλίστατος Μητσοτάκης στο πρώτο επεισόδιο; Απολύτως τίποτε. Προσπάθησε να μην το μάθουν «πολύ», οι ιθαγενείς κινητοποιώντας ανάλογα τα ελεγχόμενα Μέσα! Μπροστά σε Σίσι-Αναστασιάδη (19/10) κατάγγειλε τη συμπεριφορά της Τουρκίας ανοικτά της Πάφου, αλλά ξέχασε να πει τι έκανε ο ίδιος για το επεισόδιο ανοικτά της Κρήτης!

Β. Σύμπτωση; Ίσως. Την ίδια ημέρα της αθηναϊκής τριμερούς, ο Τ. Ερντογάν από τις 17/10 πραγματοποιούσε 4ήμερη περιοδεία σε τρεις αφρικανικές χώρες, Αγκόλα, Νιγηρία, Τόγκο. Συνολικά έχει επισκεφθεί 28 αφρικανικές χώρες. Οι αριθμοί ομιλούν μόνοι τους: το 2002 η Τουρκία είχε 12 πρεσβείες στην αφρικανική ήπειρο, τώρα 43. Το 2003 οι εμπορικές συναλλαγές Τουρκίας-Αφρικής έφταναν τα 5,4 δισ. δολ., το 2020 έφτασαν στα 25,3 δισ. δολ. (στοιχεία από «Χουρριέτ», 16/10).

Γ. Στις 16/10 ο καγκελάριος Μέρκελ πραγματοποίησε την τελευταία της επίσκεψη στην Τουρκία. Όλα τα ζητήματα ήταν στην ατζέντα : διμερή, περιφερειακά, Λιβύη, Συρία, Αφγανιστάν, ευρωτουρκικές σχέσεις. Θεωρώ ότι η απόφαση Μέρκελ να κλείσει τον κύκλο της στην καγκελαρία και με επίσκεψη στην Τουρκία, ενείχε ιδιαίτερο συμβολισμό:

1. Για το σύνολο της γερμανο-τουρκικής σχέσης-εμπόριο, βιομηχανία, τουρισμός, μικτές επιχειρήσεις, τουρκική κοινότητα στη Γερμανία κ.λπ.

2. Για το μεταναστευτικό: η Μέρκελ γνωρίζει πως αν η Τουρκία δεν αναλάμβανε την ευθύνη της φιλοξενίας 3,5 εκατομμυρίων προσφύγων, κυρίως από τη Συρία, η Ε.Ε. δεν θα άντεχε την πίεση με άγνωστες τις συνέπειες για την εσωτερική της συνοχή. Η συνεργασία της Μέρκελ με τον Ερντογάν πέτυχε να φέρει καλό αποτέλεσμα και αυτό το αναγνώρισε η καγκελάριος μπροστά στον τουρκικό λαό.

Η Γερμανία, ως γνωστόν, αποτελεί κινητήρια δύναμη στην Ε.Ε. αλλά το Κυπριακό βρισκόταν εκτός της ατζέντας της συνάντησης Μέρκελ-Ερντογάν. Τα μηνύματα Αναστασιάδη σε Ερντογάν μέσω Μέρκελ έχουν μηδενική αξία, όσο η γενικότερη αξιοπιστία του. Όταν ένα ρεαλιστικό σχέδιο αντικαταστήσει την γκρίνια τότε θα βρίσκεται στην ατζέντα: με ανασυγκρότηση της ευρωτουρκικής σχέσης με το Κυπριακό στον πυρήνα της. Με κίνητρα, με αμοιβαία συμφέροντα, με συμμαχίες, άρα με σύγχρονο ηγέτη στη Λευκωσία. Τότε ο Σολτς θα μπορούσε. Όπως μπόρεσε ο Σρέντερ. Όπως μπόρεσε ο Φίσερ.

Δ. Λοιπόν, πολιτική σημαίνει να βάζεις στόχους, να παρακολουθείς την πορεία της εξέλιξής τους και έτσι να κρίνεσαι πάνω σε μετρήσιμα αποτελέσματα. Διακινείται γενικά η εντύπωση ότι το δίκαιο, η διαμαρτυρία ή η καταγγελία συνιστούν «πολιτική». Η παγκόσμια ιστορία βεβαιώνει ότι πολιτική ίσον συμφέροντα, συσχετισμοί δύναμης, συμμαχίες, συγκυρίες, δίκαιο, άρα ορισμός της «ως τέχνης του εφικτού». Επιτρέπουν οι συσχετισμοί δύναμης αλλαγές ή ένας μικρός τόπος, όπως η Κύπρος, είναι καταδικασμένος στον μαρασμό όπως πολλοί συμπατριώτες μας πιστεύουν; Το παράδειγμα του 2004 μιλάει από μόνο του: Η Κύπρος ήταν μπροστά, η Τουρκία ακολουθούσε. Ένταξη της νήσου στην Ε.Ε., έναρξη ενταξιακών Τουρκίας - Ε.Ε., κλειδί για όλα η «ταυτόχρονη» επίλυση του Κυπριακού, 2004/2006. Η win win, ή kazan kazan, ή «αμοιβαίως επωφελής πολιτική», έφερε τη στήριξη της Τουρκίας σε σχέδιο λύσης του Κυπριακού με σφραγίδα ΟΗΕ-Ε.Ε. για πρώτη φορά από το 1974. Όταν λειτουργούσε ο καταλύτης, ο τότε Ε/κ ηγέτης ανακάλυπτε πως ο πλανήτης συνωμοτούσε για να αφανίσει το «χρυσοπράσινο φύλλο». Όταν το 2017 η συστηματική δουλειά του ΟΗΕ και της Ε.Ε. έφερε πρόταση με σφραγίδα Γκουτέρες για τερματισμό των επεμβατικών δικαιωμάτων με την υπογραφή του κειμένου της συμφωνίας, ο Ε/κ ηγέτης ανακάλυπτε πως η Λεμεσός «πετά».

Όχι, ένας μικρός τόπος δεν είναι καταδικασμένος στον μαρασμό. Οι κοινωνίες πείθονται, πλειοψηφίες σχηματίζονται, οι ηγέτες φτιάχνουν τις συγκυρίες. Η Κύπρος καλείται να σκεφθεί με ειλικρίνεια, συζητώντας με τον εαυτό της, το δέον γενέσθαι. Οι ζυμώσεις για «Προεδρικές 2023» μεγαλώνουν και αυτό δίνει ελπίδες ότι η προοδευτική αλλαγή είναι μια υπόθεση στα χέρια των πολιτών.

www.larkoslarkou.org.cy

Στην Κύπρο είσαι ό,τι δηλώσεις...

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Παραφράζοντας την περίφημη ρήση του Γιάννη Τσαρούχη «στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις...» με σιγουριά θα μπορούσε να πει κάποιος, ότι και στην «Κύπρο είσαι ό,τι δηλώσεις...». Έχουμε καταγγελίες για «πειρατές» ταξιτζήδες, οι οποίοι τρώνε το ψωμί των νόμιμων οδηγών ταξί. Έχουμε καταγγελίες για «άσχετους» μηχανικούς, οι οποίοι εξαπατούν ανύποπτους κατόχους οχημάτων και καταστρέφουν τα αυτοκίνητα. Έχουμε καταγγελίες για ανειδίκευτους ηλεκτρολόγους, οι οποίοι αποτελούν κίνδυνο-θάνατο, ενώ κανείς δεν ξεχνά τραγικά φονικά περιστατικά ηλεκτροπληξίας. Καταγγελίες έχουμε και για «άσχετους» υδραυλικούς, οι οποίοι αντί να διορθώνουν βλάβες, αντικαθιστούν ολόκληρα πανάκριβα συστήματα. Το έλα να δεις γίνεται και με τους οικοδόμους, οι οποίοι χαλούν αντί να κτίζουν. Τα ίδια και χειρότερα μπορεί να ακούσει κάποιος για όλα τα χειρωνακτικά επαγγέλματα. Πρώτοι «κατήγοροι» οι άνθρωποι μιας μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι ξέρουν να ξεχωρίζουν την καλή δουλειά, από την απατεωνιά.

Όλα αυτά «σάζονται», όλα αυτά διορθώνονται, αφού πρόκειται για υλικά αντικείμενα. Τι να πει κανείς όμως για τους «ψευδογιατρούς», οι οποίοι ακόμη δεν ξέρουμε τι απέγιναν, ούτε και γνωρίζουμε πόσοι άνθρωποι υποφέρουν, από τις «τέχνες» τους. Τα «δράματα» συνεχίζονται με τους «ανίκανους και προβληματικούς» εκπαιδευτικούς, οι οποίοι καταστρέφουν ολόκληρες γενιές. Με τους «επικίνδυνους» κομπιουτεράδες με το άυλο» έγκλημα. Με τους «απατεώνες» δικηγόρους και λογιστές, οι οποίοι ξεπλένουν βρώμικο χρήμα. Και με τους «πλημμελούς» δημοσιογράφους, οι οποίοι καθίστανται συνένοχοι στις «λαμογιές» πολιτικών και όχι μόνο. Σε αυτό το επίπεδο οι «κατήγοροι» είναι συνήθως νέοι και πολύ μορφωμένοι, οι οποίοι δεν αντέχουν να δουλεύουν για τους «άσχετους», οι οποίοι κατέχουν διευθυντικές θέσεις, ελέω «μέσου» και κομματικής ταυτότητας. Αλλά ας όψεται η φτώχια, οι μισθοί πείνας και η αγάπη για τους γονιούς, η οποία κατά τα άλλα, «γλυτώνει» πολλούς νέους από την ξενιτιά.

Η θεραπεία σε αυτή τη χαώδη κατάσταση, η οποία επικρατεί στο νησί των «αγυρτών» και των αγίων, βρίσκεται στη θεσμοθέτηση αναγκαίων ελάχιστων προσόντων, για να μπορεί κάποιος να ασκεί ένα επάγγελμα. Μετά τη θεσμοθέτηση, ακολουθεί ο έλεγχος, για την αποτελεσματικότητα της εργασίας. Για παράδειγμα, για να ασκήσει κάποιος το επάγγελμα του δικηγόρου, θα πρέπει να περάσει εξετάσεις για την άσκηση επαγγέλματος, για να εργαστεί κάποιος ως γιατρός, θα πρέπει να έχει άδεια από τον Παγκύπριο Ιατρικό Σύλλογο, ενώ για να υπηρετήσει κάποιος ως εκπαιδευτικός, πρέπει να έχει το ανάλογο πτυχίο και να περάσει κάποιες εξετάσεις. Από εκεί και πέρα το χάος, αφού δεν υπάρχουν θεσμοθετημένα προσόντα για την άσκηση εργασίας. Ξεκίνησε στο παρελθόν μια προσπάθεια από την Αρχή Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού, για να κατοχυρωθούν τα προσόντα για κάθε επάγγελμα, αλλά η προσπάθεια έμεινε στη μέση. Σε άλλες χώρες, υπάρχουν ελάχιστα προαπαιτούμενα και για τους ξένους εργάτες, με πρώτο και σημαντικότερο, την γνώση της εθνικής γλώσσας. Η κατοχύρωση των προσόντων, συνήθως συνοδεύεται και με κατοχύρωση ελάχιστων μισθών για κάθε επάγγελμα.

Το συνεχιζόμενο εδώ και δεκαετίες «χάος», σίγουρα κάποιους εξυπηρετεί και πρώτα και κύρια τους εργοδότες, οι οποίοι μπορούν και εξασφαλίζουν φθηνό εργατικό προσωπικό. Την ίδια ώρα εξυπηρετεί και πολλούς πολίτες, οι οποίοι εξασφαλίζουν υπηρεσίες σε χαμηλότερες τιμές. Μεγάλος χαμένος είναι το κράτος και τα δημόσια ταμεία, αφού η «μαύρη» εργασία σημαίνει απώλεια φόρων. Υπάρχει και η άποψη «πονηρών» τεχνοκρατών, οι οποίοι λένε ότι στο τέλος της ημέρας «αρπάζουμε τα μαύρα» με το ΦΠΑ και τους άλλους φόρους. Με άλλα λόγια, διατηρείται ένα «σαθρό σύστημα», το οποίο στα «κρυφά» εξυπηρετεί όλους και το κράτος με τον ΦΠΑ, όσους έχουν ανάγκη από «κουτσοδούλια» και βεβαίως τους εργατικούς Κύπριους, οι οποίοι ασκούν και δεύτερη και τρίτη δουλειά, να έχουν ένα επιπλέον εισόδημα για τη δική τους διασκέδαση και για το καλό των παιδιών τους.

Ο χρόνος κυλά και ο κόσμος γυρνά και η νέα γενιά αντιλαμβάνεται ότι άλλαξαν οι καιροί. Η ευημερία των γονιών τους χάνεται και επιστρέφουν σε εποχές φτώχιας τις οποίες βίωσαν οι παππούδες τους. Οι νέοι αισθάνονται φυλακισμένοι σε ένα σύστημα με μισθούς πείνας, με εκμετάλλευση των «άσχετων» διευθυντών και το χειρότερο χωρίς προοπτική αλλαγής. Αντιλαμβάνονται ότι είναι και αδύνατο να αποσβέσουν τα χρήματα τα οποία πλήρωσαν οι γονιοί τους για να σπουδάσουν. Η κατάσταση, μέρα με τη μέρα, φθάνει στο απροχώρητο, με αποτέλεσμα τα πιο «δυνατά μυαλά» να «χάνονται» σε ξένες «ψυχρές» χώρες, οι οποίες ξέρουν να εκμεταλλεύονται και να «ξεζουμίζουν» τα «εκλεκτά μυαλά». Και τελικά, απλά, για ό,τι παθαίνουμε φταίει το ξερό μας το κεφάλι.

kaparispan@yahoo.gr

Είμαστε ακόμα ζωντανοί

Του **ΠΑΝΟΥ ΛΟΪΖΟΥ ΠΑΡΡΑ**

Σε πρόσφατο άρθρο μου έγραψα για την ανάγκη μιας υπερκομματικής Προοδευτικής Συμμαχίας που θα οδηγήσει τη χώρα σε αλλαγή διακυβέρνησης στις επερχόμενες προεδρικές εκλογές. Η συμμαχία αυτή δεν αφορά σε κλασικού τύπου συνεργασίες ΑΚΕΛ-ΔΗΚΟ-ΕΔΕΚ, στις οποίες έχουμε συνηθίσει τόσες δεκαετίες, αλλά σε συμμαχία απλών πολιτών που αγαπούν και νοιάζονται αυτόν τον τόπο. Άνθρωποι που αγανακτούν να βλέπουν τον ξεπεσμό μιας ολόκληρης χώρας και που θα συμμαχήσουν παρά τις επιμέρους διαφωνίες τους, σε μια προσπάθεια να σηκώσουμε κεφάλι από τον βούρκο. Επειδή όμως κινδυνεύω να χαρακτηριστώ ρομαντικός, θα ήθελα να παραθέσω τις σκέψεις μου, για το πώς ακριβώς βλέπω αυτή τη συμμαχία να σχηματίζεται.

Πρώτα απ' όλα, αξίζει να αναγνωρίσουμε το πλαίσιο στο οποίο διαβιούμε. Είμαστε στη δεύτερη θητεία μιας κυβέρνησης, της οποίας ο πρόεδρος βρέθηκε μπλεγμένος σε αμέτρητα σκάνδαλα διαπλοκής και σύγκρουσης συμφερόντων, έλαβε επανειλημμένα διευκολύνσεις από ανθρώπους που ευεργετήθηκαν από τις αποφάσεις του και που χωρίς αιδώ ψηφίζει νομοσχέδια από τα οποία πλουτίζουν οι επιχειρήσεις του στενού του οικογενειακού περιβάλλοντος. Η οικονομία βρίσκεται σε δύσκολη καμπή, η ακρίβεια μειώνει το βιοτικό μας επίπεδο και οι ακροβατισμοί στο Κυπριακό το έχουν ρίξει στα βράχια.

Στον πρόεδρο και στην κυβέρνηση παρέχουν κάλυψη όλα τα στελέχη του κυβερνώντος κόμματος, που ελάχιστες φορές διαφοροποιήθηκαν, κυρίως σε ήπια ζητήματα και μάλλον εκ του ασφαλούς. Τη μεγαλύτερη στήριξη παρείχε ο ίδιος ο Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος συμπρωταγωνιστούσε στη «Συμμορία» του Μ. Δρουσιώτη, ενώ συνεισέφερε τα μέγιστα στο κλίμα πόλωσης και λαϊκισμού μέσα από τις προεκλογικές καμπάνιες του κόμματός του (π.χ. κατηγορίες προς Κιζιλγιουρέκ). Είναι καλά γνωστό ότι ο επικεφαλής του κυβερνώντος κόμματος ξεκίνησε ήδη προεκλογική για το 2023, αλλά αν σκεφτεί κανείς από ποιες πολιτικές ομάδες και χώρους επιδιώκει στήριξη, εύκολα θα αντιληφθεί ότι δεν πρόκειται να εκλεγεί με ψήφους του ΕΛΑΜ, της λαϊκής δεξιάς και του συντηρητικού κέντρου και έπειτα να μας βγει φιλελεύθερος. Ούτε αδιάφθορος μπορεί να μας βγει, ο άνθρωπος που εδώ και οκτώ χρόνια έχει κανονικοποιήσει την πολιτική του παρασκηνίου. Για όλους τους πιο πάνω λόγους και άλλους τόσους που δεν χωράνε εδώ, η χώρα δεν αντέχει ακόμα μια πενταετία με τον ΔΗΣΥ στην εξουσία. Η ξενοφοβία, η διαπλοκή, ο διεθνής ξεπεσμός και οι στρεβλώσεις στην οικονομία που έχουν προκαλέσει οι πολιτικές αθέμιτου πλουτισμού όσων πρόσκεινται στην αυλή των Αναστασιάδη-Αβέρωφ δεν μπορούν να είναι το δικό μας μέλλον.

Πώς αλλάζουν λοιπόν τα πράγματα; Κατά τη δική μου ταπεινή άποψη, οι συνταγές του παρελθόντος, κυρίως όχι για τα συστατικά τους μέρη, αλλά για τη βάση συνεργασίας τους, δεν μπορούν να λειτουργήσουν σήμερα. Με απλά λόγια, ΑΚΕΛ και ΔΗΚΟ δεν έχουν καμία κοινή συνισταμένη, δεν μοιράζονται κάποιο κοινό όραμα κάτι που δυσκολεύει εξαιρετικά την εξεύρεση κοινού, εκλέξιμου υποψηφίου. ΕΔΕΚ-Οικολόγοι έχουν τις δικές τους παθογένειες και αν ακόμα συνεργαστούν με το ΑΚΕΛ, τα μαθηματικά δεν βγαίνουν. Παράλληλα, οι εποχές που περιμέναμε τον ένα και μοναδικό σωτήρα να εμφανιστεί ως από μηχανής θεός, για να μας σώσει από τα δεινά των προηγούμενων, έχει παρέλθει ανεπιστρεπτί. Ακόμα και το πρόσωπο να βρεθεί, με τον ΔΗΣΥ ήδη σε θέση μάχης, θα ξεκινήσει δεύτερος και καταϊδρωμένος, παλεύοντας να περάσει το αφήγημά του στην κοινωνία, χωρίς την κοινωνία.

Τι μένει λοιπόν; Εμείς! Ποιοι είμαστε εμείς; Ο καθένας. Ο αόρατος κανένας, που μετριέται στις δημοσκοπήσεις κάποτε στην αποχή και άλλοτε στις «επιλογές» που δεν επέλεξε. Απλοί πολίτες, καθοδηγητές γνώμης (opinion leaders),influencers, σημαίνουσες προσωπικότητες που χαίρουν εκτίμησης στην κοινωνία, επιστήμονες διαφόρων κλάδων και ειδικοτήτων. Άνθρωποι νέοι, άφθαρτοι από το σύστημα, ομάδες και πρωτοβουλίες που θα συμμαχήσουν σε μια συνειδητή προσπάθεια να ξεκολλήσει η χώρα από τον πάτο. Όλοι εμείς μπορούμε σιγά σιγά να οργανωθούμε με ένα μίνιμουμ πλαίσιο βασικών θέσεων, με χαλαρές δομές και ομάδες εργασίας. Απώτερος στόχος θα είναι η παραγωγή πολιτικής και ένα εναλλακτικό πρόγραμμα διακυβέρνησης, με ρεαλιστικές εισηγήσεις σε ζητήματα που ταλαιπωρούν την κοινωνία. Αν αντιλαμβανόμαστε όλοι την κατηφόρα, θεσμών, αρχών, αξιών και της ίδιας της δημοκρατίας μας που νοσεί, τότε την ευθύνη για τη σωτηρία της χώρας, έχουμε όλοι εμείς μαζί και ο καθένας από εμάς ξεχωριστά. Η εγγύηση για την αλλαγή πλεύσης δεν μπορεί να είναι ένα και μόνο πρόσωπο, αλλά μια ολόκληρη ομάδα ανθρώπων με τις γνώσεις της και τις εμπειρίες τους. Στην πορεία και αναλόγως των εξελίξεων θα επιλεγεί και το πρόσωπο που φυσικά θα πλαισιώνει η δυναμική της ομάδας, στην οποία μπορούν να συμπαραταχθούν επίσημα όποιοι πολιτικοί χώροι συναινούν στο πλαίσιο θέσεων και αρχών. Αν θέλουμε να πάει η χώρα μας μπροστά, θαρρώ πως πρέπει πρώτα να την πάρουμε στα χέρια μας.

Ο κ. Πάνος Λοΐζου Παρράς είναι οικονομολόγος.

Μια ατέλειωτη κουραστική προεκλογική περίοδος

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΝΟΥ**

Όταν πριν από ένα περίπου μήνα πάρθηκε η απόφαση για αναβολή των δημοτικών εκλογών κανείς δεν πείστηκε πως ο λόγος ήταν η μεταρρύθμιση για την τοπική αυτοδιοίκηση. Στο πίσω μέρος του μυαλού όλων είναι οι προεδρικές εκλογές. Στον ΔΗΣΥ δεν έχουν καμιά διάθεση να ρισκάρουν τυχόν εκλογικές απώλειες σε μια νέα εκλογική μάχη και να χάσουν το μομέντουμ που έχουν αποκτήσει από την επιτυχία των βουλευτικών εκλογών. Από την άλλη, το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ μπροστά στον κίνδυνο μιας νέας εκλογικής πανωλεθρίας συμφώνησαν για την αναβολή των εκλογών για να μπορέσουν να ανασυνταχθούν ενόψει των επικείμενων προεδρικών εκλογών.

΄Εχουμε μπει ξανά σε προεκλογική περίοδο και ας έχουμε ακόμα 15 μήνες μέχρι τις προεδρικές εκλογές. Η αίσθηση που έχει ο μέσος Κύπριος πολίτης είναι πως ζει σε μια συνεχόμενη προεκλογική περίοδο χωρίς τέλος. Αρκετοί αποδίδουν το συγκεκριμένο φαινόμενο στο γεγονός πως έχουμε πολλές εκλογικές αναμετρήσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα. Κατά μέσο όρο κάθε δυόμισι χρόνια περίπου έχουμε εκλογές. Το θέμα όμως δεν είναι αυτό, το πρόβλημα είναι η συμπεριφορά των ίδιων των πολιτικών. Οι ίδιοι οι πολιτικοί συμπεριφέρονται με αυτή τη λογική ακόμα και αν απέχουμε πολύ από τις επόμενες εκλογές. Δεν υπάρχει παραγωγή πολιτικού λόγου αλλά μια λογική μάρκετινγκ και επικοινωνίας.

Ακόμη και ο τρόπος που εργαλειοποιούνται οι εκάστοτε εκλογές είναι προβληματικός. Καταλήξαμε στο να έχουν μετατραπεί σε ένα εργαλείο μέτρησης δυνάμεων και απόκτησης εξουσίας από το πολιτικό σύστημα, ενώ ο πραγματικός του ρόλος του θα έπρεπε να είναι ο έλεγχος και η αξιολόγηση των πολιτικών. Όταν όμως δεν είναι συμφέρουσα

Κατά μέσο όρο κάθε δυόμισι χρόνια περίπου έχουμε εκλογές. Το θέμα όμως δεν είναι αυτό, το πρόβλημα είναι η συμπεριφορά των ίδιων των πολιτικών. Οι ίδιοι οι πολιτικοί συμπεριφέρονται με αυτή τη λογική ακόμα και αν απέχουμε πολύ από τις επόμενες εκλογές.

η διεξαγωγή εκλογών αυτές αναβάλλονται χωρίς τον παραμικρό δισταγμό. Αυτό είναι κάτι που βλέπουμε συνήθως σε ελλειμματικές Δημοκρατίες και όχι σε μια χώρα που όπως η δική μας που θέλει να ονομάζεται σύγχρονη.

Τα πολιτικά κόμματα δεν βλέπουν τους πολίτες ως ψηφοφόρους αλλά σαν πελάτες και όπως κάθε καλός διαφημιστής ξέρουν καλά τους πελάτες τους. Οι πολιτικές δυνάμεις στρέφονται προς αυτούς που πάνε να ψηφίσουν και η πλειοψηφία αυτών είναι το σκληρό κομματικό ακροατήριο. Ο λόγος τους απευθύνεται στους σκληρούς κομματικούς πυρήνες, που θα προσέλθουν ούτως ή άλλως στις κάλπες, καθώς γνωρίζουν πως έχουν χάσει το παιχνίδι μ' ένα μεγάλο κομμάτι του εκλογικού σώματος που επιλέγει την αποχή από τις εκλογές.

Η αποχή είναι μεγάλος κίνδυνος για τις δημοκρατικές διαδικασίες αλλά κανένας δεν προβληματίζεται γι' αυτό. Η απαξίωση μεγάλης μερίδας των πολιτών δεν φαίνεται να ενοχλεί ουσιαστικά το πολιτικό σύστημα παρά την αντίθετη ρητορική που αναπτύσσεται κατά διαστήματα. Για αυτόν τον λόγο παρατηρείται η όξυνση του πολιτικού λόγου, ο λαϊκισμός και η πόλωση καθώς με αυτούς τους τρόπους θα ικανοποιηθούν οι πελάτες – ψηφοφόροι των κομμάτων.

Την ώρα που οι πολίτες βλέπουν τη μία κρίση να έρχεται μετά την άλλη και περιμένουν από αυτούς που έχουν στα χέρια τους τις τύχες του τόπου να διαχειριστούν αυτή την κατάσταση, για τους περισσότερους οι έγνοια τους είναι οι προεδρικές εκλογές. Κυριολεκτικά το τελευταίο πράγμα που χρειαζόμαστε αυτή τη στιγμή είναι ανούσιες πολιτικές αντιπαραθέσεις με φόντο τις προεδρικές εκλογές. Αν και κάποιοι ράβουν προεδρικό κοστούμι εδώ και χρόνια, αυτό δεν είναι η προτεραιότητα για τους πολίτες. Προτεραιότητα θα έπρεπε να είναι η διαχείριση των συνεπειών της πανδημίας. Η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός του κρατικού μηχανισμού. Η πάταξη της διαφθοράς που μας έχει μετατρέψει σε περίγελο ολόκληρης της υφηλίου. Η κλιματική αλλαγή που μας επηρεάζει και εμάς ασχέτως πως θεωρούμε πως θα την γλιτώσουμε, όπως νομίζαμε και με την παγκόσμια οικονομική κρίση. Το τελματωμένο Κυπριακό όπου βρισκόμαστε στο και πέντε της διχοτόμησης.

Αυτή η νοοτροπία να συμπεριφέρονται οι πολιτικοί λες και βρισκόμαστε συνεχώς σε προεκλογική περίοδο έχει κουράσει. Είναι ένας και από τους λόγους για την απαξίωση του πολιτικού συστήματος. Υπάρχουν αρκετοί κίνδυνοι από αυτές τις συμπεριφορές και αν δεν το καταλάβουν γρήγορα και να αλλάξουν τρόπο σκέψης, ίσως κληθούμε να διαχειριστούμε δυσάρεστες καταστάσεις που θα θέσουν σε κίνδυνο την ίδια την Δημοκρατία.

Ο κ. Χρίστος Κυπριανού κατέχει Βα Κοινωνιολογίας και Μα New Media And Society.

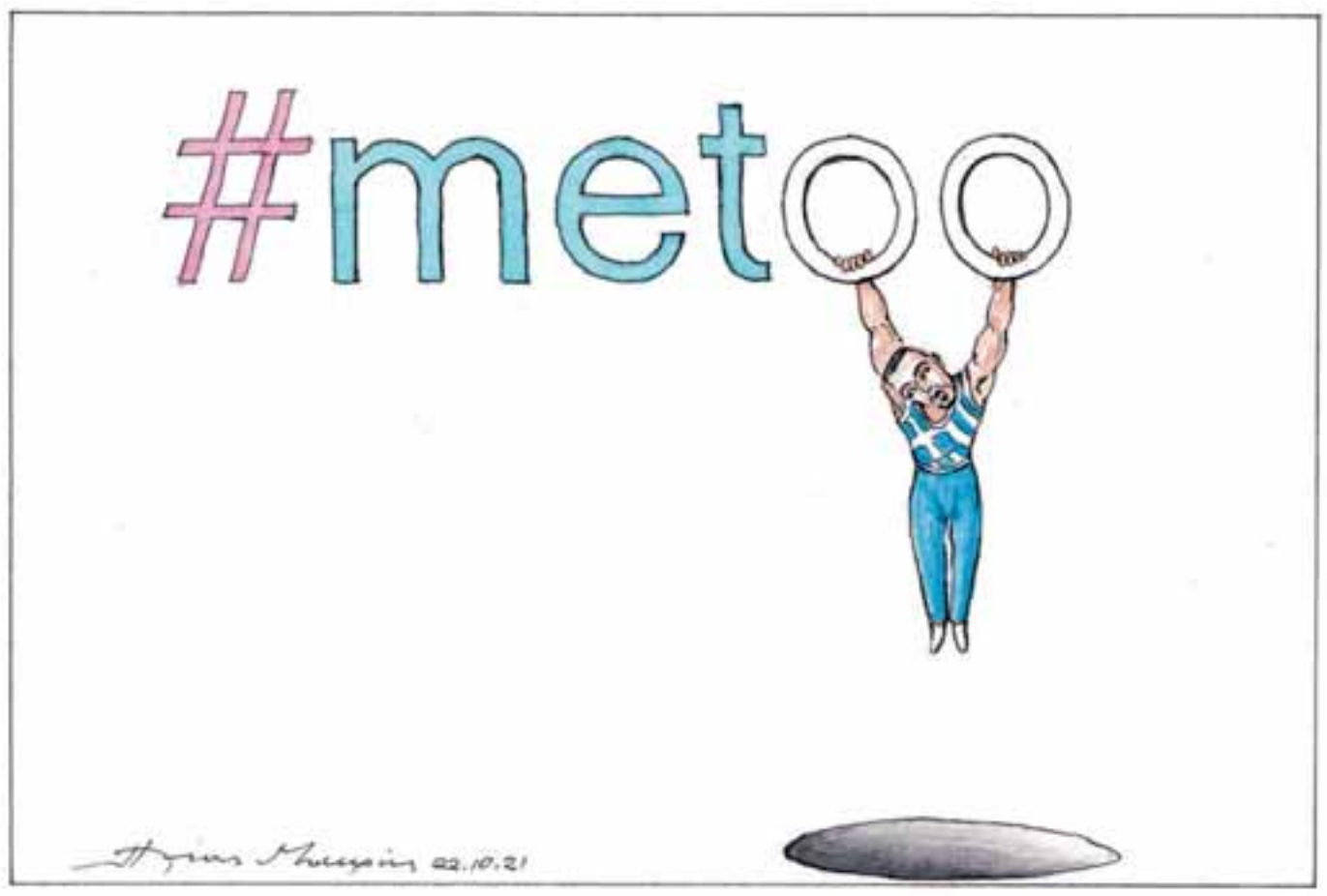

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

«Η μεγάλη αντικατάσταση»: ανάλυση ενός ιδεολογήματος

Συγγραφέας, θεωρητικός της ακροδεξιάς, ο Renaud Camus εισήγαγε τη δημοφιλή στον ευρύτερο χώρο της ακροδεξιάς έννοια της «μεγάλης αντικατάστασης». Σύμφωνα με τον ίδιο τον συγγραφέα, «οι ευρωπαϊκοί, λευκοί και χριστιανικοί πληθυσμοί απειλούνται με εξαφάνιση λόγω της μουσουλμανικής μετανάστευσης από το Μαγκρέμπ και τη Μαύρη Αφρική». Η δημογραφική αλλαγή, που λαμβάνει χώρα εξαιτίας αυτής της μετανάστευσης, αλλοιώνει συνεπώς και τα εθνικά-πολιτισμικά χαρακτηριστικά των Ευρωπαίων. Αν ωστόσο υποθέσουμε ότι πράγματι, σύμφωνα με τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, το ήμισυ της αύξησης του πληθυσμού της Γαλλίας οφείλεται στη μετανάστευση, είναι αυτό ικανό να απειλήσει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό; Οι θιασώτες της θεωρίας της «μεγάλης αντικατάστασης» εμπνέονται από ρατσιστικές ιδεολογίες του τέλους του 19ου και των αρχών του 20ού αιώνα, σύμφωνα με τις οποίες υπάρχει άρρηκτη σχέση ανάμεσα στα φυλετικά χαρακτηριστικά ενός λαού και στις πολιτισμικές συντεταγμένες του πνεύματός του. Η απάντηση στις αιτιάσεις αυτές ήρθε βέβαια πολύ νωρίς από φιλοσόφους όπως ο Edmund Husserl, ο οποίος σε ομιλία του το 1935 στη Βιέννη διακήρυττε ότι «δεν υπάρχει ζωολογία των εθνών».

Ο Γερμανός φιλόσοφος εβραϊκής καταγωγής επιχείρησε προς το τέλος της ζωής του να στηρίξει τις επιστήμες του πνεύματος πάνω σε αμιγώς πνευματικά θεμέλια και να αντικρούσει έτσι τον ψευδοεπιστημονισμό του υλισμού που κυριαρχούσε στις επιστήμες της εποχής του. Στην προσπάθειά του αυτή, εισήγαγε την έννοια του «ζωντανού πνευματικού περιβάλλοντος» (Lebensumwelt). Οι πολιτισμοί, ζωντανοί ή νεκροί, δεν είναι αποτέλεσμα φυλετικών χαρακτηριστικών, αλλά πνευματικών διεργασιών. ΄Ενας πολιτισμός δεν δημιουργείται ποτέ σε απομόνωση, αλλά ζυμώνεται με άλλους μέσα από τις ποικίλες αλληλεπιδράσεις και τη δυναμική που αυτές δημιουργούν. ΄Οπως ένα οικοσύστημα είναι σε διαρκή αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα και διαμορφώνεται μέσα από αυτή, έτσι και τα «ζωντανά πνευματικά περιβάλλοντα» επηρεάζονται και επηρεάζουν τα γειτονικά τους. Υπάρχει κάτι το ιδιαίτερο βέβαια σε κάθε πνευματικό περιβάλλον, κάτι δηλαδή που το διαφοροποιεί από όλα τα υπόλοιπα και του προσδίδει την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του. Αυτό όμως δεν είναι ούτε τα φυλετικά χαρακτηριστικά ούτε η θρησκεία. Τα δύο συγκεκριμένα στοιχεία δεν αποτελούν άλλωστε ιδιαιτερότητες κανενός πολιτισμού. Τούρκοι, Πέρσες και Άραβες ανήκουν σε διαφορετικές φυλετικές ομάδες, με διαφορετικές καταγωγές και ιστορία. Είναι όμως όλοι μουσουλμάνοι ως προς το θρήσκευμα. Το ίδιο ισχύει για τον χριστιανικό, μαύρο, αραβικό, ασιατικό ή ευρωπαϊκό πληθυσμό. Στην περίφημη ομιλία του στη Βιέννη το 1935 «Η κρίση του Ευρωπαίου ανθρώπου και η φιλοσοφία» ο Husserl είχε εντοπίσει την ιδιαίτερη συμβολή του ευρωπαϊκού πνεύματος και πολιτισμού στη γέννηση και την άνθηση της φιλοσοφίας στις πόλεις της Ιωνίας και την Αθήνα κατά την ελληνορωμαϊκή εποχή.

΄Ενα από τα χαρακτηριστικά του φιλοσοφικού τρόπου σκέψης είναι και η αέναη αναζήτηση του εαυτού του, η αμφισβήτηση των ίδιων των πολιτισμικών του προκειμένων, το άνοιγμά του σε άλλους τρόπους σκέψης και η δυναμική ενσωμάτωση άλλων τρόπων σκέψης στο πολιτισμικό του σώμα. Το μεγαλείο της Ρώμης έγκειται ακριβώς στην υπεροχή του τρόπου σκέψης των Ρωμαίων και το άνοιγμά τους στον κόσμο. Οι Ρωμαίοι, κατανοώντας τα προβλήματά τους και κρίνοντας ορθά τις προοπτικές του μέλλοντός τους, παραχώρησαν τη ρωμαϊκή υπηκοότητα σε όλους τους λαούς που αποτελούσαν την αυτοκρατορία.Το φιλοσοφικό πνεύμα άσκησε άλλωστε καταλυτική επιρροή σε όλες τις εποχές της ευρωπαϊκής ιστορίας. Από τον μεσαίωνα και τον σχολαστικισμό έως την Αναγέννηση και τον Διαφωτισμό, η ταυτότητα της Ευρώπης ουδέποτε συνδέθηκε με φυλετικά χαρακτηριστικά, αλλά ούτε και ταυτίστηκε με τη χριστιανική θρησκεία. Αντίθετα, οι Ευρωπαίοι αποδεσμεύτηκαν μέσω της φιλοσοφίας από τον θρησκευτικό φανατισμό, δίνοντας έμφαση στον διάλογο ανάμεσα στην πίστη και στον λόγο. Ο σύγχρονος ευρωπαϊκός πολιτισμός έχει τις ρίζες του στον φιλοσοφικό αγώνα κατά των κοινωνικών διακρίσεων της φεουδαρχίας που είχε επιβάλει η Καθολική Εκκλησία. Το θεσμικό πλαίσιο που γεννήθηκε με τον Διαφωτισμό και οδήγησε στην εγκαθίδρυση των φιλελεύθερων καθεστώτων στην Ευρώπη ήταν πάλι αποτέλεσμα του φιλοσοφικού λόγου. Αυτός ο λόγος βρίσκεται στον πυρήνα της ευρωπαϊκής πνευματικής ιδιαιτερότητας. Αυτόν οφείλει να προβάλει η Ευρώπη και όχι την άρνησή του.

Εντέλει, το φιλοσοφικό πνεύμα, το οποίο και θεμελιώνει το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο, είναι ακριβώς αυτό που αποζητούν όσοι μεταναστεύουν από το Μαγκρέμπ και τη Μαύρη Αφρική. Οι πληθυσμοί αυτοί, όσο κι αν οι οπαδοί ευφάντασταν ιδεολογημάτων επιμένουν να το παραβλέπουν, δεν έρχονται ως ξένοι σε έναν ακατοίκητο τόπο. ΄Εχουν ήδη μυηθεί στον γαλλικό και στον ευρωπαϊκό πολιτισμό στους τόπους καταγωγής τους, μέσα από το ίδιο τους το εκπαιδευτικό σύστημα, στις χώρες τους στη Βόρειο Αφρική (Μαγκρέμπ) και στις πάλαι ποτέ ευρωπαϊκές αποικίες της Μαύρης Αφρικής. ΄Ερχονται σε έναν τόπο στον οποίο ονειρεύονται να ζήσουν ευτυχισμένοι με τις οικογένειές τους και τα παιδιά τους, γνωρίζοντας τη γλώσσα του τόπου, την ιστορία του, τα ήθη και τις συνήθειές του. ΄Ερχονται επειδή εκτιμούν την ελευθερία και την ανοχή του ευρωπαϊκού πολιτισμού και αναπτύσσουν έναν γόνιμο κοινωνικό διάλογο προσφέροντας τις εμπειρίες τους και τα αφηγήματά τους προς συζήτηση. Το μόνο που μπορεί να απειλήσει τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και την «ιδέα της Ευρώπης» είναι το κλείσιμο του ευρωπαϊκού πνεύματος που επαγγέλλεται η θεωρία της «μεγάλης αντικατάστασης». Αυτό συνέβη και κατά τη θλιβερή για την Ευρώπη περίοδο των δύο παγκοσμίων πολέμων, όταν, όπως χαρακτηριστικά έγραψε στα 1915 ο Georg Simmel, χάθηκε η «ενιαία πνευματική μορφή», ό,τι αποκαλούμε Ευρώπη.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Ο χρόνος δεν είναι με το μέρος μας

Ο Gideon Behar, απεσταλμένος για την Κλιματική Αλλαγή του Ισραήλ, μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις της εποχής μας

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο πρέσβης Gideon Behar, ειδικός απεσταλμένος για την Κλιματική Αλλαγή και Αειφορίας, του ισραηλινού υπουργείου Εξωτερικών, ο οποίος συμμετείχε στο 2ο Διεθνές Συνέδριο για την Κλιματική Αλλαγή στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή, στην Πάφο, μιλάει στην «Κ» για τις προκλήσεις που θέτει ενώπιον χωρών και κυβερνήσεων η κλιματική κρίση. Ο κ. Behar τονίζει πως το παράθυρο ενεργειών είναι πάρα πολύ περιορισμένο, έχουμε, λέει, μία δεκαετία περίπου για να μειώσουμε τα αέρια του θερμοκηπίου παγκοσμίως έως το 45% έως το 2030. Σημειώνει επίσης ότι οι πολύ καλές σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Κυπριακής Δημοκρατίας και η αμοιβαία κατανόηση περί των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής, που επηρεάζουν την περιοχή μας, είναι ένα εξαιρετικό όχημα για να προωθηθούν διμερείς συνεργασίες.

–Η πανδημία του κορωνοϊού πιστεύετε ότι έχει δυσχεράνει τα περιβαλλοντικά ζητήματα ή έδωσε στις εθνικές κυβερνήσεις ευκαιρίες προς όφελος του περιβάλλοντος;

–Πράγματι, μπορούμε να δούμε την κρίση του κορωνοϊού και με τις δύο οπτικές. Εγώ θα ήθελα να επικεντρωθώ στις ευκαιρίες που αυτή η άνευ προηγουμένου κατάσταση μας έδωσε ώστε να ξαναχτίσουμε σε πιο γερά θεμέλια. Έχουμε μία ευκαιρία να επανεκκινήσουμε την οικονομία και τον τρόπο ζωής μας, με μία πιο φιλική και θετική προσέγγιση προς το περιβάλλον και το κλίμα. Πρέπει να αδράξουμε αυτή την ευκαιρία, να μην τη χάσουμε μέσα από τα χέρια μας.

–Είναι η διεθνής κοινότητα έτοιμη ωστόσο να λάβει σοβαρές αποφάσεις σχετικά με την κλιματική κρίση; Πόσο δυνατή είναι η «κλιματική διπλωματία»;

–Αν δείτε τις διακηρύξεις τις οποίες έκαναν πολλές κυβερνήσεις ανά το παγκόσμιο, πράγματι η διεθνής κοινότητα είναι έτοιμη να αναλάβει σοβαρές αποφάσεις σχετικά με την κλιματική αλλαγή. Ωστόσο, όλα αποδεικνύονται στην πράξη και οφείλουμε να βεβαιωθούμε ότι αυτές οι διακηρύξεις τίθενται σε εφαρμογή και εν τέλει πραγματοποιούνται. Η πιο πρόσφατη έκθεση της διεθνούς επιτροπής για την κλιματική αλλαγή (Intergovernmental Panel on Climate Change [IPCC]) αναφέρει με πολύ ξεκάθαρο τρόπο ότι το παράθυρο ενεργειών είναι πάρα πολύ περιορισμένο και έχουμε μία δεκαετία περίπου για να μειώσουμε τα αέρια του θερμοκηπίου παγκοσμίως έως το 45% έως το 2030. Αν όντως θέλουμε να το επιτύχουμε και να μην ξεπεράσουμε το threshold του 1,5 βαθμού Κελσίου, το οποίο θεωρείται ήδη αξιοσημείωτη αύξηση στην παγκόσμια θερμοκρασία με μεγάλη επίπτωση στην ανθρωπότητα, αλλά και στον πλανήτη. Η δε «κλιματική διπλωματία» είναι ένα σημαντικό εργαλείο, ώστε να αποκτήσουμε έναν κλιματικά σταθερό κόσμο.

–Το Ισραήλ είναι μια πρωτοπόρος χώρα σε νέες και καινοτόμες πρακτικές για το περιβάλλον (εναλλακτικές πρωτεΐνες, ενέργεια από τα θαλάσσια κύματα κ.ά.), πόσο θετικό είναι το αποτύπωμά τους στην προστασία του περιβάλλοντος; Πώς αυτές οι τεχνολογίες μπορούν να μοιραστούν με τον υπόλοιπο κόσμο;

–Η κλιματική καινοτομία και οι σχετικές τεχνολογίες στο πεδίο της προσαρμογής και της σωστής διαχείρισης των πόρων αποτελούν μία σημαντική στρατηγική για να καταπολεμηθεί η κλιματική κρίση.

> *Καμιά χώρα στον κόσμο δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η κλιματική κρίση δημιουργεί μόνο ηττημένους! Δεν υπάρχουν νικητές.*

Το Ισραήλ και η Κύπρος συνεργάζονται επ' αυτής της πρωτοβουλίας και θα επιθυμούσαμε να δούμε περισσότερες διμερείς συνεργασίες στα διαφορετικά πεδία της κλιματικής καινοτομίας, όπως η διαχείριση υδάτινων πόρων, η αφαλάτωση και ο περιορισμός της απώλειας νερού στα αστικά υδρευτικά συστήματα, λέει ο πρέσβης Gideon Behar.

Πράγματι αυτές οι τεχνολογίες είναι πολύ εξελιγμένες στο Ισραήλ και επιθυμούμε να τις μοιραστούμε με τον υπόλοιπο κόσμο. Αυτό μπορεί να γίνει είτε διά της συνεργασίας των κυβερνήσεων, είτε και μέσω του ιδιωτικού τομέα, των πανεπιστημίων, της κοινωνίας των πολιτών και των ΜΚΟ. Αυτές οι τεχνολογίες είναι κομβικής σημασίας, εάν θέλουμε να αναμετρηθούμε με τις τεράστιες προκλήσεις που η κλιματική κρίση θέτει ενώπιόν μας.

–Ποια είναι τα κοινά βήματα που το Ισραήλ μπορεί να κάνει με την Κύπρο σχετικά με την κλιματική κρίση; Έχουμε αναπτύξει τέτοιες συνέργειες;

–Την περασμένη εβδομάδα η Κύπρος διοργάνωσε το δεύτερο περιφερειακό και διεθνές συμπόσιο για την κλιματική αλλαγή στην Ανατολική Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή (regional and international meeting of its initiative for climate change in the eastern Mediterranean and the Middle East). Εμείς υποστηρίζουμε πάρα πολύ αυτή την πρωτοβουλία και τη βλέπουμε ως ακρογωνιαία πράξη ώστε να δημιουργήσουμε resilience στην περιοχή μας. Το Ισραήλ και η Κύπρος συνεργάζονται επ' αυτής της πρωτοβουλίας και θα επιθυμούσαμε να δούμε περισσότερες διμερείς συνεργασίες στα διαφορετικά πεδία της κλιματικής καινοτομίας, όπως η διαχείριση υδάτινων πόρων, η αφαλάτωση, ο περιορισμός της απώλειας νερού στα αστικά υδρευτικά συστήματα, έξυπνη και ακριβή άρδευση, αποθήκευση/εξοικονόμηση ενέργειας, ενεργειακή επάρκεια, λύσεις βασισμένες στη φύση και φυσικά στην προστασία του περιβάλλοντος και του φυσικού πλούτου εν γένει. Αυτό μπορεί να γίνει πιο εύκολο με περισσότερες συνέργειες και συνεργασίες μεταξύ των κυβερνήσεων, του ιδιωτικού τομέα και της ακαδημαϊκής κοινότητας. Οι πολύ καλές σχέσεις μεταξύ Ισραήλ και Κυπριακής Δημοκρατίας και η αμοιβαία κατανόηση περί των κινδύνων της κλιματικής αλλαγής που επηρεάζουν την περιοχή μας είναι ένα εξαιρετικό όχημα για να προωθήσουμε αυτή τη συνεργασία. Η ανανεώσιμη ενέργεια είναι ακόμα ένα κλειδί κοινού ενδιαφέροντος για αμφότερες τις χώρες, και μάλιστα μια ιδέα που επεξεργάζεται η Πρεσβεία μας στη Λευκωσία είναι να συνδεθεί η ισραηλινή τεχνολογία με Κύπριους συνεργάτες. Η συνεργασία σε πιλοτικά πρότζεκτ, αξιοποιώντας την Κύπρο ως πεδίο μελέτης. Ο υδάτινος τομέας είναι παραδοσιακά ένας διμερής τομέας συνεργασίας, με τα διάφορα προγράμματα αφαλάτωσης να είναι ένα ενδεικτικό παράδειγμα. Η τεχνολογία εξοικονόμησης υδάτινων πόρων και διαχείρισης υδάτινων διαρροών επίσης προσφέρουν έδαφος για περαιτέρω συνεργασίες. Ο υπουργός κ. Καδής τον Οκτώβριο του 2018 τέθηκε επικεφαλής μιας ομάδας τεχνοκρατών, ιδιωτών και εμπορικών ενώσεων που επισκέφθηκαν το Ισραήλ, όπου τους παρουσιάστηκαν οι πιο πρόσφατες αναπτύξεις και τεχνολογίες που έχει να προσφέρει το Ισραήλ.

–Η κλιματική κρίση μπορεί να πυροδοτήσει λοιπόν συγκρούσεις και να διαμορφώσει νέες γεωπολιτικές σχέσεις, ιδιαίτερα σε «θερμές» περιοχές όπως της Μέσης Ανατολής, ποια βήματα πρέπει να ακολουθήσουν οι κυβερνήσεις για αποσόβησή τους;

– Η κλιματική αλλαγή ήδη δημιουργεί διεθνείς σχέσεις με πρωτόγνωρους και απίστευτους τρόπους. Όπως σας είπα και πριν, οι επιλογές που έχουμε είναι σύγκρουση ή συνεργασία, θα πρέπει λοιπόν να κάνουμε ό,τι καλύτερο μπορούμε για να προωθήσουμε συνέργειες, ειδικά στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Πραγματικά πιστεύω ότι η πρωτοβουλία της Κύπρου θα έχει επιτυχία. Σας διαβεβαιώνω ότι το Ισραήλ είναι απόλυτα δεσμευμένο σε αυτό τον σκοπό και εκτιμούμε ότι η Κύπρος έχει την ίδια δέσμευση, μιας και είναι σημαντικό για το μέλλον μας, τη σταθερότητα, από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στη Μέση Ανατολή, μια περιοχή που θεωρείται ένα κλιματικό «επίκεντρο», που υπερθερμαίνεται ήδη μιάμιση φορά περισσότερο από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

–Ο ιστορικός Yuval Noah Harari έχει πει ότι κλιματική αλλαγή, πυρηνικός πόλεμος και τεχνολογικές αναταράξεις είναι οι τρεις υπαρξιακές απειλές και μπορούν να αντιμετωπιστούν μόνο με παγκόσμια συνεργασία... έχουμε χρόνο ή είμαστε στο και πέντε;

–Όπως είπα και προηγουμένως, δεν έχουμε άλλη επιλογή! Καμιά χώρα στον κόσμο δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνη της τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η κλιματική κρίση δημιουργεί μόνο ηττημένους! Δεν υπάρχουν νικητές. Ακόμα και αν κάποιος πιστεύει ότι υπάρχουν πλεονεκτήματα από την κλιματική αλλαγή, τα αρνητικά και η καταστροφή που θα έρθουν από τις επηρεαζόμενες περιοχές του πλανήτη θα ανατρέψουν αυτά τα προσωρινά πλεονεκτήματα. Πράγματι, ο χρόνος δεν είναι με το μέρος μας! Θα ήθελα όμως να σας ρωτήσω, ποια άλλη επιλογή έχουμε, αν όχι να προσπαθήσουμε να αναστρέψουμε τα αρνητικά effects της κλιματικής αλλαγής, με πράξεις και συνεργαζόμενοι όλοι μαζί. Αν το κάνουμε αυτό, όπως η έκθεση του IPCC αναφέρει, θα αποφύγουμε τις πιο επικίνδυνες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Είμαι αισιόδοξος και έχω ελπίδα ότι θα πετύχουμε αυτό τον στόχο.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΣΠΥΡΟΥ ΣΦΕΝΔΟΥΡΑΚΗ**

Για την κλιματική κρίση

Καθημερινά ακούμε για «κλιματική αλλαγή», για την υπερθέρμανση του πλανήτη που μας απειλεί. Σήμερα, μάλιστα, όλο και συχνότερα η «αλλαγή» αντικαθίσταται από την «κλιματική κρίση». Ξέρουμε πλέον ότι η τρέχουσα αύξηση της θερμοκρασίας οφείλεται σε ανθρώπινες δραστηριότητες, κυρίως στην έκλυση διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα από την καύση ορυκτών καυσίμων και οργανικών υλών. Ίσως συμβάλλουν και άλλοι παράγοντες, όπως οι μεταβολές της ηλιακής δραστηριότητας κ.ά., αλλά όλα τα στοιχεία συγκλίνουν στο ότι η μερίδα του λέοντος ανήκει στις ανθρώπινες δραστηριότητες. Μιλάμε πλέον για «κρίση», επειδή η ταχύτητα των αλλαγών είναι τεράστια, με σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία, την υγεία και, γενικότερα, την ποιότητα ζωής των περισσότερων ανθρώπων. Η απότομη κλιματική αλλαγή, βέβαια, έχει σοβαρές επιπτώσεις και για τους υπόλοιπους οργανισμούς με τους οποίους μοιραζόμαστε τον πλανήτη. Μπορεί οι άνθρωποι να αναζητούμε τεχνολογικές λύσεις για να τις αντιμετωπίσουμε, όμως τα εκατομμύρια άλλα είδη προφανώς δεν έχουν αυτή τη δυνατότητα. Θεωρητικά, οι οργανισμοί θα μπορούσαν να προσαρμοστούν στις περιβαλλοντικές μεταβολές μέσα από: α) Εξελικτικές αλλαγές, δηλαδή την επιλογή παραλλαγών που αντεπεξέρχονται καλύτερα στην αυξημένη θερμοκρασία και ξηρασία. Για τη συντριπτική πλειονότητα των ειδών, όμως, οι εξελικτικές αλλαγές απαιτούν χιλιάδες χρόνια, άρα δεν υπάρχει χρόνος να συμβούν, β) Μετακινήσεις σε ευνοϊκότερες περιοχές. Όσα μπορούν να αλλάξουν τη γεωγραφική τους εξάπλωση αναμένεται να μετακινηθούν είτε σε μεγαλύτερα υψόμετρα είτε σε μεγαλύτερα γεωγραφικά πλάτη. Ωστόσο, δεν προσφέρεται πάντοτε τέτοια δυνατότητα. Η Κύπρος, ας πούμε, δεν έχει ψηλότερες κορφές για τους οργανισμούς που ζουν μόνο στις κορυφές του Τροόδους ούτε και μπορούν όλοι να φύγουν από τα όρια του νησιού. Άρα, κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και γ) Αλλαγές στη συμπεριφορά. Αυτές συμβαίνουν γρηγορότερα από τις εξελικτικές αλλά μόνον όταν το επιτρέπει η βιολογία των οργανισμών. Κλασικό παράδειγμα προσφέρουν τα φυτά που ανθούν νωρίτερα την άνοιξη, αλλά ταυτόχρονα η αναπαραγωγή τους εξαρτάται από επικονιαστές, δηλαδή έντομα ή πουλιά που μεταφέρουν γύρη από άνθος σε άνθος. Οπότε, για να έχει αποτέλεσμα η πρώιμη άνθηση, πρέπει να συγχρονίζεται με αντίστοιχες μεταβολές στον κύκλο ζωής των επικονιαστών, κάτι αβέβαιο. Έτσι, η αλληλεπίδραση φυτών-επικονιαστών συχνά διαταράσσεται, οδηγώντας φυτά και έντομα σε εξαφάνιση. Ας μην ξεχνάμε πως 80% των καλλιεργειών μας εξαρτάται από την επικονίαση μέσω εντόμων. Είναι, όμως, η κλιματική αλλαγή ο σημαντικότερος κίνδυνος για τα είδη και το περιβάλλον; Αν, δηλαδή, την αντιμετωπίζαμε αποτελεσματικά, θα μπορούσαμε να κοιμηθούμε ήσυχοι; Δυστυχώς, όχι! Η ανάδειξη της κλιματικής αλλαγής ως του κύριου στόχου των περιβαλλοντικών προσπαθειών μας συχνά υπονομεύει τις προσπάθειες αντιμετώπισης άλλων σοβαρών αιτίων υποβάθμισης του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. Στην πραγματικότητα, η κλιματική αλλαγή επιδεινώνει τις επιπτώσεις πολλών άλλων παρεμβάσεών μας. Η αποτέφρωση και η αποψίλωση των δασών, ας πούμε, προχωρούν ταχύτατα εξυπηρετώντας άλλα συμφέροντα και απλώς διευκολύνονται από την κλιματική αλλαγή. Ακόμα και οι εμπρησμοί από «αμέλεια» οφείλονται εντέλει σε αλόγιστους τρόπους ανάπτυξης. Οι πυρκαγιές κι οι αποψιλώσεις, πάλι, ενισχύουν την κλιματική αλλαγή αφού η καύση απελευθερώνει διοξείδιο του άνθρακα και η απώλεια δάσους μειώνει τη δέσμευσή του από τα δέντρα. Αντίστοιχα, πολλές επιπτώσεις του κατακερματισμού ή της εξάλειψης φυσικών βιοτόπων για σκοπούς «ανάπτυξης» και οικιστικής επέκτασης, όπως η πληθυσμιακή μείωση πολλών ειδών, η διάβρωση του εδάφους, η αυξημένη πιθανότητα πανδημιών κ.λπ., ενισχύονται από την κλιματική αλλαγή, καθώς αυξάνεται η ξηρασία, αλλάζει το τοπικό κλίμα, εξασθενούν φυσικές άμυνες και πιέζονται περισσότερο οι πληθυσμοί που είναι πλέον πιο εκτεθειμένοι στην αυξημένη θερμοκρασία.

Εν κατακλείδι, η κλιματική κρίση, επιπλέον των άμεσων καταστροφών που επιφέρουν τα ακραία καιρικά φαινόμενα, είναι σημαντικός αποσταθεροποιητικός παράγοντας που ενισχύει καταστροφές που προκαλούμε στο περιβάλλον μέσα από πλήθος άλλων ενεργειών μας. Καταστροφές, που συχνά επιστρέφουν και σε μας. Έτσι, η αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης επιβάλλει να δράσουμε άμεσα προς όλες τις κατευθύνσεις. Η προστασία της βιοποικιλότητας, η αλλαγή του τρόπου ζωής ώστε να μειωθεί το αποτύπωμά μας στη φύση, η ορθολογική επέκταση μη καταστροφικών πηγών ενέργειας και η ανάπτυξη τεχνολογίας που βελτιώνει την ποιότητα ζωής χωρίς να καταστρέφει την υπόλοιπη φύση, είναι άρρηκτες συνιστώσες των δράσεων αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής. Χωρίς αυτές, ακόμα κι αν αύριο σταματούσαν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, η υποβάθμιση της φύσης και της ποιότητας ζωής μας θα συνέχιζε ακάθεκτη.

Ο κ. Σπύρος Σφενδουράκης είναι καθηγητής Οικολογίας και Βιοποικιλότητας στο Τμήμα Βιολογικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Η μεταβλητή Παπανδρέου, η Ν.Δ., ο ΣΥΡΙΖΑ και τα σενάρια

Πώς η μάχη για την ανάδειξη ηγεσίας στο ΚΙΝΑΛ επηρεάζει το πολιτικό σκηνικό

Του **Κ. Π. ΠΑΠΑΔΙΟΧΟΥ**

Νέα δεδομένα στην πολιτική σκηνή δημιουργούν η μάχη ηγεσίας στο ΚΙΝΑΛ, που πήρε νέα τροπή με την υποψηφιότητα Παπανδρέου, αλλά και οι πρώτες αναταράξεις στον ΣΥΡΙΖΑ ενόψει του συνεδρίου, με αποτέλεσμα να έρχονται στο προσκήνιο σενάρια σύμφωνα με τα οποία ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης θα επιχειρήσει να εκμεταλλευτεί το ρευστό τοπίο στον χώρο της αντιπολίτευσης, βρίσκοντας «παράθυρο ευκαιρίας» για εκλογές την άνοιξη.

Η συζήτηση περί εκλογικού αιφνιδιασμού τους επόμενους μήνες απορρίπτεται με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο και με στέρεη επιχειρηματολογία από το Μέγαρο Μαξίμου. Είναι όμως σαφές πως η ολοκλήρωση της αλλαγής φρουράς στη Χαριλάου Τρικούπη θα επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις πολιτικές ισορροπίες, ακόμη και εάν η χώρα οδηγηθεί στις κάλπες στο τέλος της τετραετίας. Με δεδομένο ότι ο κ. Παπανδρέου ανακοίνωσε πως θα είναι υποψήφιος μόλις την περασμένη Τετάρτη, δεν υπάρχει «εμπειρική» και πολύ περισσότερο δημοσκοπική εικόνα για το εάν ο ίδιος ή οι Ανδρέας Λοβέρδος, Νίκος Ανδρουλάκης, Χάρης Καστανίδης, Παύλος Γερουλάνος και Παύλος Χρηστίδης θα είναι στον β΄ γύρο και πολύ περισσότερο για το ποιος θα διαδεχθεί την κ. Φώφη Γεννηματά στην ηγεσία του ΚΙΝΑΛ.

Ομως, από την αναφορά του πρώην πρωθυπουργού στην ανάγκη «προοδευτικής διακυβέρνησης» και την τοποθέτηση του κ. Λοβέρδου ότι εάν εκλεγεί θα βάλει τέλος στο σενάριο ενός μετώπου ΚΙΝΑΛ - ΣΥΡΙΖΑ και ενδεχομένως του κ. Βαρουφάκη, δημιουργείται ένα «δίπολο» από το οποίο δύσκολα θα ξεφύγει η εσωκομματική συζήτηση έως τις κάλπες της 5ης Δεκεμβρίου, καθώς και οι άλλοι υποψήφιοι θα κληθούν να τοποθετηθούν στο δίλημμα ακόμη και εάν δεν το επιθυμούν. Μάλιστα, αυτή η «τομή», που αφορά τη μετεκλογική στάση του ΚΙΝΑΛ, ανάλογα με τον νέο επικεφαλής του, έχει μπει στο μικροσκόπιο τόσο της Πειραιώς όσο και της Κουμουνδούρου, παρότι επισήμως και ευλόγως τονίζεται πως οι εκλογικές διαδικασίες αποτελούν αποκλειστικά εσωτερικό θέμα του τρίτου σε δύναμη κόμματος.

INTIME NEWS

Σε ό,τι αφορά πιθανές μετεκλογικές συνεργασίες, ο κ. Μητσοτάκης έχει διαμηνύσει πως θα οδηγήσει τη χώρα σε δεύτερες εκλογές με στόχο την αυτοδυναμία.

Γιατί ο Κυρ. Μητσοτάκης απορρίπτει με κατηγορηματικό τρόπο το ενδεχόμενο των πρόωρων εκλογών την άνοιξη.

Σύμφωνα με τις κυρίαρχες εκτιμήσεις, εάν επικρατήσει η πρόταση του κ. Παπανδρέου περί προοδευτικής διακυβέρνησης, το ΚΙΝΑΛ είναι πολύ πιθανό να επαναπατρίσει κάποιους ψηφοφόρους του, που στις τελευταίες αναμετρήσεις είχαν στραφεί στον Αλέξη Τσίπρα. Στον αντίποδα, όμως, μπορεί να έχει διαρροές προς τη Ν.Δ., καθώς μεγάλο τμήμα της εκλογικής βάσης του ΚΙΝΑΛ, σύμφωνα με όλες τις τρέχουσες δημοσκοπήσεις, αποτιμά θετικά πολλές από τις πολιτικές Μητσοτάκη και είναι σε ισχυρό βαθμό «αντι-ΣΥΡΙΖΑ».

Επίσης, η Ν.Δ. αναμένεται να επωφεληθεί, καθώς η ανάδειξη ενός «αριστερόστροφου» ως επικεφαλής θα επιτείνει προεκλογικά τη μάχη μεταξύ ΚΙΝΑΛ και ΣΥΡΙΖΑ για τον διαμοιρασμό των ψηφοφόρων του κεντροαριστερού χώρου. Αντιθέτως, στα «μείον» για το κυβερνών κόμμα είναι πως με πιθανή εκλογή του Γιώργου Παπανδρέου ή άλλου υποψηφίου ανοικτού σε συνεργασία με τον ΣΥΡΙΖΑ, αποκτά και πάλι υπόσταση το αφήγημα του Αλέξη Τσίπρα για κυβερνητική συνεργασία των προοδευτικών δυνάμεων, ακόμη και μετά τις πρώτες εκλογές, που ως γνωστόν θα διεξαχθούν με απλή αναλογική. Επίσης, εκτιμάται πως μέσω της σύμπλευσης με το ΚΙΝΑΛ μπορεί να υπάρξει «νομιμοποίηση» του ΣΥΡΙΖΑ ως κόμματος κοντά στο Κέντρο του πολιτικού φάσματος, κάτι που η Κουμουνδούρου δεν έχει επιτύχει ακόμη για μεγάλη μερίδα των ψηφοφόρων.

Στον αντίποδα, η εκλογή του Ανδρέα Λοβέρδου ή υποψηφίου με ανάλογες προσεγγίσεις για τις κυβερνητικές συμμαχίες, εκ των πραγμάτων δημιουργεί έναν δυνάμει κυβερνητικό εταίρο για τον κ. Μητσοτάκη, παρότι ο πρωθυπουργός έχει διαμηνύσει πως θα οδηγήσει τη χώρα σε δεύτερες εκλογές με στόχο την αυτοδυναμία. Ταυτόχρονα, πάντως, θα δημιουργηθούν και όροι πιθανής ηγεμονίας του ΣΥΡΙΖΑ στον κεντροαριστερό χώρο.

Τέλος, έχει ενδιαφέρον αν και ποιοι εκ των υποψηφίων θα εμφανιστούν ανοικτοί σε συνεργασίες τόσο με τη Ν.Δ. όσο και με τον ΣΥΡΙΖΑ. Υπενθυμίζεται πως ο Νίκος Ανδρουλάκης πρόσφατα ανέφερε πως διαφωνεί με τη λογική το ΚΙΝΑΛ να εξελιχθεί σε «ΚΚΕ του Κέντρου».

Οι κάλπες

Οπως προαναφέρθηκε, οι εξελίξεις στο ΚΙΝΑΛ, αλλά και η δρομολόγηση της πορείας προς το συνέδριο επανέφεραν στο προσκήνιο τα εκλογικά σενάρια. Αυτά, πάντως, απορρίπτονται με κατηγορηματικό τρόπο από το Μέγαρο Μαξίμου, ενώ οι σχετικές συζητήσεις έχουν υποχωρήσει και εντός του ΣΥΡΙΖΑ. Οπως λέγεται, ο κ. Μητσοτάκης έχει προβάδισμα που φθάνει κατ' ελάχιστον τις 9 ποσοστιαίες μονάδες και Κοινοβουλευτική Ομάδα 157 βουλευτών. Παράλληλα, η οικονομία αναμένεται να «τρέξει» και του χρόνου με ταχύτατους ρυθμούς, ενώ θα δρομολογηθεί και η αξιοποίηση των πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης. Ως εκ τούτου, ο χρόνος για τις κάλπες –που όπως φαίνεται θα είναι διπλές–, ακόμη και εάν η κυβέρνηση δεν ολοκληρώσει την τετραετία, ουσιαστικά ανοίγει από το φθινόπωρο του 2022 και μετά.

Παρασκήνιο με δύο «τάσεις» στην Κουμουνδούρου

Οι διαφωνίες στο Πολιτικό Συμβούλιο

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Σε ρόλο «αποκωδικοποιητή» των προθέσεων, των τάσεων και των κορυφαίων στελεχών λειτούργησε το πρόσφατο Πολιτικό Συμβούλιο του ΣΥΡΙΖΑ. Κανείς δεν διαφωνεί στην Κουμουνδούρου πως ο όγκος της δουλειάς που πρέπει να γίνει για την κοινωνική διεύρυνση είναι μεγάλος, ωστόσο η διπλή διαφωνία που καταγράφηκε αγγίζει περισσότερο την πολιτική διεύρυνση και το ταυτοτικό ζήτημα, που απασχολούν το κόμμα εδώ και καιρό.

Η ομοθυμία που καταγράφηκε σε όλα τα σημαντικά ζητήματα που έθεσε ο Αλέξης Τσίπρας (εξωστρέφεια, ποιοτικός ανασχηματισμός, προοδευτική διακυβέρνηση, ημερομηνία συνεδρίου κ.λπ.) ήταν ενθαρρυντική για τη συνέχιση της προσυνεδριακής διαδικασίας. Παρ' όλα αυτά, «προεδρικοί» και «Ομπρέλα» έκαναν σαφές πως ετοιμάζονται να μετρήσουν τις δυνάμεις τους. Η αριστερή πτέρυγα είπε «όχι» στη συμμετοχή των «συμμάχων» κατά 20% στη νέα Κεντρική Επιτροπή, αλλά και στην αριστίνδην ισότιμη παρουσία (με δικαίωμα ψήφου) 150 προσωπικοτήτων στο σώμα του συνεδρίου. Και η πλευρά της πλειοψηφίας βγήκε από τα ρούχα της...

Πίσω από τη διπλή ένσταση κρύβονται οι βασικές διαφωνίες: Οι «προεδρικοί» ζητούν διεύρυνση αμφίπλευρη πολιτικά, πολύπλευρη κοινωνικά, ενώ η εσωκομματική αντιπολίτευση, διευρυμένη πια, επιμένει στις αξίες της ριζοσπαστικής Αριστεράς λέγοντας «όχι» στον «ανερμάτιστο πολυσυλλεκτισμό». Σε αυτή τη γραμμή, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», κινήθηκε ο Πάνος Λάμπρου, που είπε στο Πολιτικό Συμβούλιο πως ομάδες «πασοκογενών» είναι αυτές που ενοχλούν, και όχι στελέχη προερχόμενα από τη «Γέφυρα» ή τη ΔΗΜΑΡ.

Οι κομματικές πηγές από τις δύο τάσεις που μίλησαν στην «Κ» ήταν αποκαλυπτικές για όλα όσα διημείφθησαν στην εξάωρη συνεδρίαση. Ο Θανάσης Θεοχαρόπουλος υπενθύμισε τις αποφάσεις για τις ποσοστώσεις που λήφθηκαν στην Κεντρική Επιτροπή στις αρχές του 2020: «Δεν μπορεί να έχει προηγηθεί ομόφωνα ψηφοφορία και οι ίδιοι άνθρωποι να μην ψηφίζουν την ίδια απόφαση. Δεν άλλαξε καμία συνθήκη». Εχει επέλθει ώσμωση, απάντησε η πλευρά της «Ομπρέλας», με άλλα στελέχη να σημειώνουν πως έπειτα από δύο χρόνια Προοδευτικής Συμμαχίας δεν νοείται πλέον η έννοια του παλαιού και του νέου μέλους.

Ο Νίκος Φίλης φέρεται να επισήμανε πως «ο ΣΥΡΙΖΑ δεν μπορεί να καρπωθεί τη φθορά της Ν.Δ., γιατί παρουσιάζει μια προγραμματική αμορφία και πρόβλημα φυσιογνωμίας». Στην ίδια γραμμή, ο Πάνος Σκουρλέτης τόνισε πως «δεν αρκούν οι ομοφωνίες εντός των οργάνων, όταν παραμένουν κενό γράμμα την αμέσως επόμενη και βρίσκονται πολλές φορές σε αναντιστοιχία με την καθημερινή πολιτική του κόμματος». Τα δύο στελέχη ζήτησαν να καταγραφεί η διπλή διαφωνία τους πριν αποχωρήσουν εξαιτίας υποχρεώσεων που είχαν.

Ο Νίκος Παππάς παίρνοντας τον λόγο υποστήριξε πως «είναι θετικό που γίνεται μια απολύτως ειλικρινής συζήτηση και είναι θεμιτό που διατυπώνονται διαφωνίες σε σχέση με τη διεύρυνση». Συμπλήρωσε πως «το κόμμα πρέπει να προχωρήσει, σύμφωνα με τη διακήρυξη, από τη ριζοσπαστική Αριστερά μέχρι το προοδευτικό Κέντρο». Κόκκινο πανί για τα παλαιά κομματικά στελέχη αποτέλεσαν όσα υπονοήθηκαν περί «στρατηγικού στόχου μετασχηματισμού του ΣΥΡΙΖΑ» σε μια ευρύτερη δημοκρατική παράταξη.

Νίκος Βούτσης και Θεόδωρος Δρίτσας συντάχθηκαν με τις απόψεις της «Ομπρέλας», με τον τελευταίο να ζητεί τη σύγκληση της Κεντρικής Επιτροπής, δηλαδή του εκλεγμένου οργάνου του ΣΥΡΙΖΑ στο οποίο δεν συμμετέχουν πρόσωπα της Προοδευτικής Συμμαχίας. Ο Γιάννης Ραγκούσης με τη Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου σημείωσαν πως δεν μπορεί να παρθούν πίσω ειλημμένες αποφάσεις, με τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο να συμπληρώνει ότι «είναι θέμα αξιοπιστίας και συνέπειας του κόμματος». «Τα σοβαρά προβλήματα που έχουμε να αντιμετωπίσουμε είναι ζητήματα πολιτικής και όχι συσχετισμών μέσα στο συνέδριο που δεν αφορούν κανένα», συμπλήρωσε ο Νίκος Μπίστης.

Οι «προεδρικοί» ζητούν διεύρυνση αμφίπλευρη πολιτικά, πολύπλευρη κοινωνικά, ενώ η εσωκομματική αντιπολίτευση επιμένει στις αξίες της ριζοσπαστικής Αριστεράς.

Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο Αλέξης Τσίπρας στη δευτερολογία του επισήμανε ότι την αποφασισμένη ποσόστωση του 25% την έριξε στο 20%, και όμως η πλευρά της «Ομπρέλας» δεν δέχεται ούτε τον συμβιβασμό. Μάλιστα πρότεινε οι 150 προσωπικότητες που θα συμμετάσχουν στο συνέδριο να βγουν ομόφωνα από την Κεντρική Οργανωτική Επιτροπή. Είχαν προηγηθεί παράπονα από μέλη της «Γέφυρας» για παζάρια που κάνει η αριστερή πτέρυγα σε σχέση με την ποσόστωση για την Κ.Ε. Να πέσει, δηλαδή, στο 10%. Στο τέλος της συνεδρίασης ο Ευκλείδης Τσακαλώτος και ο Θεόδωρος Δρίτσας ζήτησαν να καταγραφεί η διαφωνία τους στα δύο επίμαχα σημεία. Ο τέως υπουργός Οικονομικών παρουσίασε ένα κείμενο με «21 δεσμεύσεις του ΣΥΡΙΖΑ» για την κοινωνία, την οικονομία και τη δημοκρατία που θα μπορούσαν, όπως ανέφερε, να δώσουν το πλεονέκτημα του ενιαίου πολιτικού αφηγήματος.

INTIME NEWS

Ευκλ. Τσακαλώτος (αριστερά) και Θ. Δρίτσας ζήτησαν να καταγραφεί η διαφωνία τους στα δύο επίμαχα σημεία της πρότασης Τσίπρα.

ΑΠΟΨΗ

Η κ. Κεραμέως και η δήθεν αξιολόγηση

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΝΟΥ***

Ο Ανδρέας Δρυμιώτης είναι φίλος μου. Οχι τωρινός, εδώ και δεκαετίες. Στα τακτικά άρθρα του στην οικονομική «Κ» της Κυριακής χρησιμοποιεί συχνά ένα επιχείρημα, γροθιά στο στομάχι, για να μας κάμει να αντιδράσουμε σωστά: «Σκεφτείτε να ήταν οι προηγούμενοι...» Αντί της κυβέρνησης Μητσοτάκη, δηλαδή, οι χαρούμενοι «μάγοι» του κ. Τσίπρα. Η ομάδα Τσίπρα για τον κορωνοϊό, ή τις φωτιές, ή τους Τούρκους στον Εβρο, ή την παιδεία. Το σκέφτεσαι και σε πιάνει ανατριχίλα. Ο σκοπός επετεύχθη.

Δυστυχώς πολλοί αναγνώστες αλλά και σχολιαστές είναι ρηχοί και επιπόλαιοι. Ο κόσμος είναι δυαδικός. Ασπρος ή μαύρος. Αν δεν υποστηρίζεις Νέα Δημοκρατία, είσαι ΣΥΡΙΖΑ. Αν πεις ότι κάνει λάθος η Νέα Δημοκρατία, σημαίνει ότι υποστηρίζεις τον ΣΥΡΙΖΑ.

Για τους περισσότερους ρηχούς και επιπόλαιους αναγνώστες και οπαδούς της Ν.Δ., η Νέα Δημοκρατία δεν μπορεί να γίνει καλύτερη. Είναι ήδη άριστη. (Φαντάσου να ήταν οι προηγούμενοι...)

Η πραγματικότητα αυτή μου δημιουργεί ένα σοβαρό πρόβλημα. Με κάνει διστακτικό –αλήθεια– να γράψω τη γνώμη μου για όσα κατά τη γνώμη μου στραβά κάνει ή δεν κάνει, ενώ όφειλε να κάνει, η κυβέρνηση Μητσοτάκη.

Πορεύεται η κυβέρνηση χωρίς αντιπολίτευση που αντιπολιτεύεται και με μέσα ενημέρωσης που χειροκροτούν αντί να ενημερώνουν. Τα μόνα σύννεφα στην πορεία είναι το υπέρογκο δημόσιο χρέος, η μη ανταγωνιστικότητα, τα ελλείμματα, η ακρίβεια, η ατολμία, η αναποφασιστικότητα. Οταν εκδηλωθεί η καταιγίδα θα παριστάνουν όλοι τους κατάπληκτους.

Εδώ και μερικά χρόνια γράφω και ξαναγράφω στην «Κ», στο Facebook και αλλού για μια εύκολη και απολύτως αδιάβλητη μέθοδο αξιολόγησης των λυκείων. Η κυβέρνηση, τα ΜΜΕ και τα συνδικάτα μάς έχουν κυριολεκτικά «φλομώσει» με μια αξιολόγηση λάιτ (όπως έγραψε ο κ. Λακασάς στην «Κ», 13.10.2021), που όμως, παρά τα λεγόμενα, δεν έχει ολοκληρωθεί.

Εχω την εντύπωση ότι η κ. Κεραμέως, παρά τις προφανώς καλές προθέσεις, προτιμά να μας παραπλανά σε ό,τι αφορά την αξιολόγηση.

Στις 10.03.2021 έγραψα στην «Κ» για τις Πανελλαδικές Εξετάσεις θυμίζοντας ότι σε αυτές μετέχουν ετησίως εδώ και σαράντα χρόνια σχεδόν εκατό χιλιάδες νέοι άνθρωποι. Υποστηρίζω ότι τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων προσφέρονται για μια πρώτη αδιάβλητη αξιολόγηση των λυκείων της χώρας. Θα εξηγήσω γιατί.

Οι Πανελλαδικές Εξετάσεις θεωρούνται αδιάβλητες. Το γεγονός ότι 100.000 νέοι άνθρωποι βαθμολογούνται κάθε χρόνο κατά τρόπο αδιάβλητο είναι ένα εξαιρετικά σημαντικό γεγονός σε μια χώρα όπου όλα αμφισβητούνται. Εχουμε λοιπόν τις αδιάβλητες μετρήσεις για κάθε χρόνο (σχεδόν 40 χρόνια) και απομένει να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε με αυτές τις μετρήσεις.

Τα λύκεια από τα οποία αποφοιτούν όσοι μετέχουν στις Πανελλαδικές είναι περίπου 1.350. Μπορούμε λοιπόν να υπολογίσουμε κατά τρόπο απολύτως αδιάβλητο τον μέσο όρο των αποτελεσμάτων στις Πανελλαδικές κάθε λυκείου της χώρας (δημόσιου και ιδιωτικού). Το μόνο που χρειάζεται να γίνει είναι να προστεθούν τα αποτελέσματα για κάθε λύκειο και να διαιρεθούν με τον αριθμό των παιδιών του λυκείου που συμμετείχαν στις Πανελλαδικές.

Η πρώτη αυτή επεξεργασία (διότι μπορούν να γίνουν και άλλες πολλές) θα μας δώσει έναν πίνακα με την κατάταξη των 1.350 λυκείων της χώρας από το καλύτερο έως το χειρότερο με βάση τον μέσο όρο των αποτελεσμάτων των αποφοίτων τους στις Πανελλαδικές.

Η δική μου πρόβλεψη είναι ότι θα τρίβουμε τα μάτια μας. Θα ανακαλύψουμε ότι η πραγματικότητα που θα αποκαλύψει η κατάταξη δεν είναι όπως μας την παρουσιάζουν. Πολλά ιδιωτικά θα είναι χειρότερα από δημόσια. Δημόσια στην περιφέρεια θα είναι ανεξήγητα άριστα. Θα χρειαστεί να επαναλάβουμε την άσκηση και για προηγούμενα χρόνια, επειδή υπάρχουν τα στοιχεία. Για να δούμε αν τα τελευταία ευρήματα επαναλαμβάνονται.

Στα ευρήματα ελπίζω να δοθεί τεράστια δημοσιότητα. Η δημοσιότητα των συγκρίσεων θα ωθήσει το εκπαιδευτικό σύστημα να γίνει καλύτερο. Θα ενδιαφερθούν επιτέλους οι γονείς αν διαπιστώσουν ότι στην πόλη τους το ένα λύκειο έχει καλά αποτελέσματα και το άλλο όχι.

Η δημοσιότητα των συγκρίσεων θα συμβάλει από μόνη της στη βελτίωση του συστήματος. Στην περίπτωση των Πανελλαδικών, όπως εξήγησα, τα στοιχεία υπάρχουν και είναι αδιάβλητα. Αποτελούν ασφαλή βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων από οποιονδήποτε ενδιαφέρεται, αρκεί η πολιτεία να μην τα κρύβει.

Το κρύψιμο των στοιχείων είναι η αποτελεσματική μέθοδος για τη χειραγώγηση των πολιτών. Χωρίς αξιόπιστα στοιχεία οι πολίτες δεν μπορούν να βγάλουν συμπεράσματα. Αλλά όχι μόνο οι πολίτες. Και οι επιπόλαιοι αρμόδιοι προϊστάμενοι δεν μπορούν να βγάλουν συμπεράσματα. Χωρίς αδιάβλητα και αξιόπιστα στοιχεία, στηρίζονται στα ψέματα που τους σερβίρουν οι συνδικαλιστές της παράταξής τους.

Η αξιολόγηση των λυκείων με βάση τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων ήταν έτοιμη μόλις ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων. Μπδενικές ανθρωποώρες για την παραγωγή τους. Δεν δημοσιοποιούνται διότι δεν θέλει να δημοσιοποιηθούν η κ. Κεραμέως (και ενδεχομένως ποικίλα συμφέροντα, φροντιστήρια, συνδικάτα...). Δεν γνωρίζω ποιος είναι ο ρόλος του κ. Μητσοτάκη. Σε ό,τι με αφορά έχω την πεποίθηση ότι η κυβέρνηση με την αξιολόγηση με παραπλανά συστηματικά.

Θα επισημάνω κλείνοντας ότι χωρίς αξιολόγηση των λυκείων δεν μπορείς να διορθώσεις οτιδήποτε.

* Ο κ. Στέφανος Μάνος είναι πρώην υπουργός.

Το ΚΙΝΑΛ στον ρυθμό των «3+3» υποψηφίων

Τα δεδομένα μετά την κάθοδο Παπανδρέου

Του **ΜΑΡΙΟΥ ΔΑΝΗΛΟΠΟΥΛΟΥ**

«Με το ΠΑΣΟΚ δεν βαριέσαι ποτέ». Πρόκειται για μια φράση που όλα αυτά τα χρόνια, σε όποια κατάσταση και αν βρισκόταν η παράταξη, πάντα ακουγόταν στους δημοσιογραφικούς και κομματικούς διαδρόμους. Και οι εκλογές του ΚΙΝΑΛ ήρθαν να την επιβεβαιώσουν απόλυτα. Σε διάστημα μικρότερο των δύο εβδομάδων, η περιπέτεια της υγείας της κ. Γεννηματά ανακάτεψε απρόσμενα την εσωκομματική τράπουλα, υποψηφιότητες προστέθηκαν και αφαιρέθηκαν αλλάζοντας τους συσχετισμούς, ενώ η ολική επαναφορά του Γ. Παπανδρέου ήρθε να διαμορφώσει ένα σκηνικό πρωτόγνωρο: να στρέψει τους προβολείς, ακόμη και διεθνών μέσων, στην εκλογική διαδικασία του τρίτου κοινοβουλευτικού κόμματος της χώρας.

Από την Παρασκευή, με την κατάθεση των υπογραφών, δεν υπάρχουν πλέον σενάρια, αλλά δεδομένα. Η «μπίλια» των υποψηφίων, αφού στριφογύρισε για αρκετές ημέρες, έκατσε στον αριθμό 6, με τους Παπανδρέου, Λοβέρδο, Ανδρουλάκη, Καστανίδη, Γερουλάνο και Χρηστίδη να συνθέτουν το παζλ. «Εξι δρομείς, τρεις διεκδικητές», σχολίαζε χαρακτηριστικά στην «Κ» έμπειρο στέλεχος, αποτυπώνοντας τον εσωκομματικό –και όχι μόνο– σφυγμό των «3+3 υποψηφιοτήτων». Δηλαδή, μια τελική μάχη μεταξύ των τριών πρώτων στις 5 Δεκεμβρίου.

Ο πρώην πρωθυπουργός, από την πρώτη του δήλωση ως υποψήφιος, έδωσε σαφές στίγμα της πλατφόρμας του: μίλησε για «νέα αλλαγή», «προοδευτική διακυβέρνηση», «απάντηση απέναντι στη συντήρηση». Συνόψισε όλα αυτά, δηλαδή, που εκπροσώπησε τα τελευταία 2,5 χρόνια ως βουλευτής, λειτουργώντας και ως άτυπος «επόπτης» οποιουδήποτε ίχνους παρέκκλισης από αυτή την πορεία. Οπως στο νομοσχέδιο για τις διαδηλώσεις το 2019, που λίγο έλειψε να τον οδηγήσει εκτός Κ.Ο. Το κομμάτι στελεχών και βάσης που βλέπει την επιστροφή του ως μονόδρομο αναγέννησης της παράταξης είναι σημαντικό, όπως αποδείχθηκε και από την κινητοποίηση που τον οδήγησε στην κάθοδο, ενώ, κατά πληροφορίες, μαζί του έχουν συνταχθεί προσώρας και πέντε-έξι βουλευτές.

Ωστόσο, δεν είναι λίγες οι εκτιμήσεις που εμφάνιζαν ως επιθυμία του να τεθεί επικεφαλής ενός ευρύτερου μετώπου, με απόσυρση υποψηφιοτήτων. Κάποιες πληροφορίες, δε, αναφέρουν ότι κινήθηκε διερευνητικά προς αυτή την κατεύθυνση, χωρίς ανταπόκριση. Υπό αυτό το σκεπτικό, ίσως στερηθεί δυνάμεις στις οποίες ο ίδιος υπολόγιζε αρχικά, τουλάχιστον στον πρώτο εκλογικό γύρο.

«Εξι δρομείς, τρεις διεκδικητές», σχολίαζε χαρακτηριστικά στην «Κ» έμπειρο στέλεχος, εκτιμώντας ότι Παπανδρέου, Λοβέρδος και Ανδρουλάκης θα οδηγήσουν την κούρσα.

Από την πλευρά του, το στρατόπεδο του Ανδρέα Λοβέρδου, που αποτελεί τον πλέον ευδιάκριτο εσωκομματικό πόλο, εκτιμάται ότι επηρεάστηκε λιγότερο από κάθε άλλο, μετά τις τεκτονικές εσωκομματικές μεταβολές. Εξαρχής, δηλαδή, το πλαίσιο της υποψηφιότητάς του ήταν έτσι διαμορφωμένο που δεν «ακουμπούσε» ιδιαίτερα στη λεγόμενη «αριστερόστροφη» πτέρυγα του ΚΙΝΑΛ, στην οποία ήρθαν τα πάνω κάτω. Ηδη, πάντως, αναδεικνύοντας ως «ύποπτο», όπως τον αποκαλεί, τον παπανδρεϊκό όρο της «προοδευτικής διακυβέρνησης», ο βουλευτής Αθηνών ανοίγει μέτωπο με την πλευρά του πρώην πρωθυπουργού, ταυτίζοντας το αφήγημά του με την κατεύθυνση της συνεννόησης με τον ΣΥΡΙΖΑ. Ενα μέτωπο το οποίο δίνει την αίσθηση ότι δεν θα είναι... αναίμακτο, μιας και από την πλευρά Παπανδρέου είναι δεδομένο ότι δεν θα αργήσουν να έρθουν απαντήσεις.

Πιο ισχυρό εκτιμάται ότι είναι το αποτύπωμα της υποψηφιότητας του προέδρου του ΚΙΔΗΣΟ στην πλευρά του Νίκου Ανδρουλάκη. Ο ευρωβουλευτής, όπως φάνηκε και από τις υπογραφές που κατέθεσε (20.000, με 110 από την Κεντρική Επιτροπή), διατηρεί εδραιωμένη εσωκομματική επιρροή, ωστόσο η προσθήκη Παπανδρέου στο εκλογικό παζλ δεν αποκλείεται να του στερήσει δυνάμεις. Ο ίδιος, πάντως, κρατά στα χέρια του έναντι του πρώην πρωθυπουργού το ισχυρό «χαρτί» της ανανέωσης, το οποίο προτάσσει ως βασικό πυλώνα της υποψηφιότητάς του. Καθόλου τυχαία, άλλωστε, μετά την πρόσφατη συνάντησή τους ο κ. Ανδρουλάκης έστειλε σαφές μήνυμα πως «οι εκλογές αφορούν την επόμενη ημέρα», ενώ μετά την κατάθεση των υπογραφών του τόνισε με νόημα πως «είναι ώρα να σπάσουμε τις επετηρίδες».

INTIME NEWS

Μετά την απόσυρση της Φώφης Γεννηματά και την υποβολή υποψηφιότητας από τον Γ. Παπανδρέου, το εσωκομματικό σκηνικό αναδιαμορφώνεται. Μόνος ευδιάκριτος πόλος, εκείνος του Ανδρ. Λοβέρδου, αφού εξαρχής η υποψηφιότητά του δεν «ακουμπούσε» την «αριστερόστροφη» πτέρυγα του ΚΙΝΑΛ.

«Αυστηρή ουδετερότητα»

Ο διαμοιρασμός των δυνάμεων που είχε συγκεντρώσει η Φώφη Γεννηματά πριν από την απόσυρσή της από την εκλογική διαδικασία εκτιμάται ότι μπορεί να αποτελέσει βαρόμετρο στο πού θα γείρει εντέλει η πλάστιγγα. Σαφείς ενδείξεις ακόμη δεν υπάρχουν, ωστόσο το δεδομένο είναι ότι η πρόεδρος του ΚΙΝΑΛ, ενώ δίνει τη δική της μάχη, έχει καταστήσει ξεκάθαρο ότι δεν θα εμπλακεί. «Από την πρώτη στιγμή μάς έδωσε εντολή αυστηρής ουδετερότητας», ανέφερε χαρακτηριστικά στην «Κ» στενός συνεργάτης της, κάτι που φάνηκε και από την ανακοίνωση της ίδιας την ημέρα της απόσυρσής της, αναδεικνύοντας ως προτεραιότητα την ενότητα της παράταξης. Είναι γεγονός, πάντως, ότι η περιπέτεια της υγείας της κ. Γεννηματά «φρέναρε» τη μεγάλη ένταση που είχε προηγηθεί, λειτουργώντας συσπειρωτικά. Ωστόσο, οι πρώτες ενδείξεις του προεκλογικού restart, ειδικά εν μέσω πλήρους ανατροπής του εσωκομματικού χάρτη, φανερώνουν ότι το «σκληρό ροκ» παραμονεύει.

Οι συσχετισμοί

Σε ό,τι αφορά τους κ. Καστανίδη, Γερουλάνο και Χρηστίδη, η κάθοδος του Γ. Παπανδρέου ήρθε να επαναπροσδιορίσει πλήρως τη θέση τους στον εκλογικό χάρτη. Παρότι από την πρώτη στιγμή που εμφανίστηκε στο προσκήνιο ο πρώην πρωθυπουργός ετέθη το ερώτημα αν θα παραμείνουν στην κούρσα, άπαντες ξεκαθαρίζουν ότι δεν πρόκειται να κάνουν πίσω. Ειδικά ως προς τον πρώτο, πάντως, ο οποίος πόνταρε στο στρατόπεδο των παπανδρεϊκών –και ως εκ τούτου απέβλεπε σε απορρόφηση δυνάμεων από την πλευρά Γεννηματά– λέγεται πως ήδη έχει καταγράψει σημαντικές απώλειες.

Οι πλευρές Γερουλάνου και Χρηστίδη κατόρθωσαν σε πολύ μικρό χρόνο να συγκεντρώσουν τις απαιτούμενες υπογραφές, κάτι που δεν ήταν αυτονόητο και τους καθιστά υπολογίσιμα μεγέθη. Ο πρώην υπουργός, παρότι στενός συνεργάτης του κ. Παπανδρέου στο παρελθόν, εκτιμάται ότι καταγράφει πιο «πολυσυλλεκτική» απήχηση εντός της παράταξης, ενώ ο τέως εκπρόσωπος Τύπου επιχειρεί να εκφράσει τη νέα γενιά, την «κληρονομιά» της κ. Γεννηματά, καθώς και ένα ενωτικό πρόσημο, έχοντας επιτελέσει ρόλους υπό όλες τις ηγεσίες την τελευταία δεκαετία.

Σε κάθε περίπτωση, το ερώτημα αν θα φτάσουν και οι τρεις έως το τέλος αναμένεται να αναδυθεί εκ νέου έως τις 5 Δεκεμβρίου. Εσωκομματικά, πάντως, η επικρατούσα εκτίμηση είναι ότι στις κάλπες οι υποψήφιοι πιθανότατα θα είναι λιγότεροι από έξι.

Η Ελλάδα και τα 16 χρόνια καγκελαρίας της Μέρκελ

Από το Νταβός το 2010 στο «go back» και το τρίτο μνημόνιο – Οι σταθμοί στις σχέσεις των δύο χωρών και η επόμενη μέρα

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Ενα κεφάλαιο 16 ετών, που πέρασε από πολλές φάσεις, κλείνει την ερχόμενη Παρασκευή 29 Οκτωβρίου, όταν και θα ολοκληρωθεί η τελευταία επίσκεψη της Αγκελα Μέρκελ στην Ελλάδα ως καγκελαρίου. Η σχέση της Αθήνας με τη «σιδηρά κυρία» της Ευρώπης ξεκίνησε πριν από 16 χρόνια και ταυτίστηκε με τη χειρότερη περίοδο της Γ΄ Ελληνικής Δημοκρατίας, την περίοδο των μνημονίων και της οικονομικής λιτότητας.

Η σχέση ξεκίνησε το 2005. Εκείνη νεοεκλεγείσα καγκελάριος και πρωθυπουργός της χώρας ο Κώστας Καραμανλής, που επίσης είχε εκλεγεί έναν χρόνο πριν. Ηταν η περίοδος που στην Αθήνα δεν μας απασχολούσε τι γίνεται στα Eurogroup και το Βερολίνο δεν είχε στα ραντάρ του την οικονομική κατάσταση της Ελλάδας, που την αντιμετώπιζε σαν «εσωτερικό πρόβλημα της χώρας». Η σχέση πάντως Καραμανλή - Μέρκελ χάλασε οριστικά εξαιτίας των γερμανικών πιέσεων για την αγορά των αεροσκαφών Eurofighter. Ο κ. Καραμανλής εκδήλωνε συνέχεια αόριστο ενδιαφέρον για την αγορά, χωρίς όμως να προχωράει σε κάποια κίνηση, κάτι που εξόργισε την καγκελαρία που θεώρησε πως εμπαίζεται από τον Ελληνα πρωθυπουργό.

Η «στενή» σχέση ξεκινάει από το 2010 στο Νταβός, όπου ο νέος πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου και η Αγκελα Μέρκελ κάνουν την πρώτη επαφή στο πλαίσιο της επταμερούς συνάντησης κατά τη διάρκεια του έκτακτου, άτυπου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις Βρυξέλλες στις 10 Φεβρουαρίου, με θέμα την Ελλάδα. Σε εκείνη τη σύσκεψη η κ. Μέρκελ πρώτη φορά επισήμως ασχολείται με την Ελλάδα, ζητώντας από τον Γιώργο Παπανδρέου να πάρει μέτρα, ώστε να χαλαρώσει η πίεση των αγορών. Η συζήτηση για το αν η Ελλάδα έχει θέση στην Ευρωζώνη έχει αρχίσει, έστω ατύπως, και υπό το βάρος αυτό ο κ. Παπανδρέου περνάει ένα πρώτο σκληρό πακέτο μέτρων από την ελληνική Βουλή. Η αρχή της «εποχής Μέρκελ» στην Ελλάδα έχει ξεκινήσει. Η πολιτική κατάσταση σταδιακά ξεφεύγει και η κοινωνική ένταση μεγαλώνει. Αυτό καθόλου δεν ανησύχησε το Βερολίνο. Ο επόμενος πρωθυπουργός, Λουκάς Παπαδήμος, που ανέλαβε στις 11 Νοεμβρίου 2011 έφερε πετυχημένα εις πέρας την αναδιάρθρωση του χρέους, που εξασφάλισε την αποφυγή της πτώχευσης. Η σχέση του με τη Μέρκελ ήταν σύντομη αλλά «εποικοδομητική», όπως προκύπτει και από τις δύο πλευρές. Τα δύσκολα ωστόσο ήταν ακόμα μπροστά.

Ζητούμενο η στάση του Βερολίνου απέναντι: στο πλαίσιο δημοσιονομικής πολιτικής της Ε.Ε. μετά την πανδημία, στην Αγκυρα και στο μεταναστευτικό.

INTIME NEWS / ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Η Αγκελα Μέρκελ καταθέτει στεφάνι στο Μνημείο του Αγνωστου Στρατιώτη τον Ιανουάριο του 2019.

Η άνοδος του Αντώνη Σαμαρά στην εξουσία δεν έφερε την ομαλοποίηση των σχέσεων, παρά το γεγονός ότι ανήκαν στην ίδια ευρωπαϊκή οικογένεια, το Λαϊκό Κόμμα. Ο κ. Σαμαράς πόνταρε στη σοβαρότητα της διακυβέρνησής του, που σύντομα έφερε οικονομικά αποτελέσματα. Ομως, παρά το αντικειμενικό αυτό στοιχείο και το γεγονός πως η ελληνική κοινωνία διαρκώς ασφυκτιούσε, βγάζοντας μόνο για λίγο το κεφάλι από το νερό για να πάρει ανάσα και να συνεχίσει, η Γερμανία δεν χαλάρωσε την πολιτική της έναντι της χώρας. Χαρακτηριστικό είναι πως στο φινάλε της διακυβέρνησης Σαμαρά και ενώ είχαν προηγηθεί 2,5 χρόνια σκληρής προσπάθειας, το Βερολίνο δεν πρόσφερε την κρίσιμη στήριξη που απαιτούνταν για να «κλείσει» η περίφημη «πέμπτη αξιολόγηση», οδηγώντας τον κ. Σαμαρά με στρατηγικό ντεζαβαντάζ στις εκλογές, κάτι που αποτυπώθηκε στην κάλπη και την εύκολη ήττα από τον ΣΥΡΙΖΑ του Αλέξη Τσίπρα. Ενδεικτικό της γερμανικής στάσης τότε, είναι πως η κ. Μέρκελ δεν πείστηκε ούτε υπό την «απειλή» ανόδου στην εξουσία της Αριστεράς. Ο Αλέξης Τσίπρας έμελλε από το «go back κυρία Μέρκελ» να φτάσει στην καλύτερη χημεία που είχε Ελληνας πρωθυπουργός μαζί της. Δεν άλλαξε στάση έναντι της Ελλάδας, αλλά ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ και τότε πρωθυπουργός έγινε πιο ευέλικτος σε σχέση με όσα πρέσβευε πριν από τις εκλογές, κάτι που τελικά λειτούργησε υπέρ της χώρας. Στα θετικά κρίνεται ωστόσο πως η Γερμανίδα καγκελάριος είχε στηρίξει με τον τρόπο της την Ελλάδα, όταν ο Βόλφγκανγκ Σόιμπλε ζητούσε να βγει η Ελλάδα εκτός Ευρωζώνης. Προηγήθηκε ωστόσο ένα τρίτο μνημόνιο, αποτέλεσμα της αποτυχημένης διαπραγμάτευσης που είχε προηγηθεί.

Η 16ετής σχέση της Μέρκελ με την Ελλάδα θα μπορούσε να πάρει τον τίτλο που η ίδια έβαλε σε πρόσφατη εξομολόγησή της, όταν είπε πως ιεράρχησε ως πιο δύσκολη στιγμή της θητείας της ως καγκελάριος «όταν ζήτησα τόσα πολλά από τους πολίτες στην Ελλάδα». Το φινάλε αυτής της σχέσης θα γραφτεί την Παρασκευή, όπου θα καταγραφεί ο τρόπος με τον οποίο θα αποχαιρετήσει την Ελλάδα.

Τι περιμένει η Αθήνα

Με τα θετικά και τα αρνητικά, την περίοδο Μέρκελ η Αθήνα ήξερε τι να περιμένει σε όλα τα επίπεδα, ακόμα και στα εξωτερικά, όπου οι διαχρονικές σχέσεις Βερολίνου - Αγκυρας καθόριζαν σε πολλές περιπτώσεις την ελληνοτουρκική ατζέντα. Η μετά Μέρκελ εποχή χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα, με την Αθήνα να θέλει να διαπιστώσει τη γερμανική στάση σε μια σειρά από βασικά ζητήματα, όπως η αναθεώρηση ή όχι του πλαισίου δημοσιονομικής πολιτικής της Ε.Ε. μετά την πανδημία, η στάση του Βερολίνου έναντι της Αγκυρας και του μεταναστευτικού, δύο βασικών προβλημάτων στα οποία η κ. Μέρκελ δεν έδωσε τη στήριξη που ανέμενε η Ελλάδα. Η Αθήνα εκτιμάει πως ο νέος καγκελάριος, μη έχοντας το βάρος των 16 ετών της κ. Μέρκελ, δεν θα μπορεί να αρνηθεί βασικές πολιτικές της Ε.Ε. που θα στηρίζονται και από τη Γαλλία.

Το καλώδιο που προκαλεί πλεκτροσόκ στην Τουρκία

Ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Αιγύπτου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Η εκτέλεση του έργου της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Αιγύπτου θα αποτελέσει την αποφασιστική δοκιμασία των ελληνοτουρκικών σχέσεων κατά τη διάρκεια των επόμενων μηνών. Το καλώδιο που θα ποντιστεί προκειμένου να διασυνδέσει ηλεκτρικά Ελλάδα και Αίγυπτο θα αναπτυχθεί στην περιοχή που έχει εκ των πραγμάτων οριοθετηθεί ανάμεσα σε Αθήνα και Κάιρο ήδη από τον Αύγουστο του 2020 και αποτελεί εγγύηση για τη διεθνή νομιμοποίηση του έργου. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι από την τουρκική οπτική γωνία η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Αιγύπτου θα περάσει από περιοχές που έχουν οριοθετηθεί ανάμεσα στην Αγκυρα και την προηγούμενη κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας της Λιβύης.

Οι ακραίες ρητορικές αντιδράσεις των τελευταίων ημερών από πλευράς Αγκυρας είναι ενδεικτικές της ενόχλησης των Τούρκων, ωστόσο εκείνο που εξοργίζει το προεδρικό παλάτι είναι η στάση του Καΐρου. Από την Αθήνα ο πρόεδρος της Αιγύπτου Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι εξέφρασε τη βούληση για εξαγωγές του φυσικού αερίου της χώρας του προς την Ευρώπη με σημείο πρώτης εισόδου την Ελλάδα.

Το Κάιρο δεν ενδιαφέρεται για την Τουρκία, για λόγους που ξεπερνούν τα πολιτικά προβλήματα. Το άφθονο φυσικό αέριο της Αιγύπτου και νομοτελειακά Ισραήλ και Κυπριακής Δημοκρατίας μπορεί να απευθυνθεί σε μια ενεργειακά διψασμένη Ευρώπη άνω των 600 εκατομμυρίων κατοίκων και να διασφαλίσει μια εναλλακτική για την Ε.Ε., αλλά και μια σταθερή αγορά για την Αίγυπτο. Αν σε αυτά προστεθούν και οι τεράστιες δυνατότητες παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στην έρημο μέσω φωτοβολταϊκών (σε αυτό αναφέρθηκε ήδη και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης), τότε καθίσταται σαφές ότι η Αίγυπτος μπορεί να αποτελέσει μια αξιόπιστη εναλλακτική πηγή ενέργειας για την Ευρώπη.

Η τουρκική αντίδραση οφείλεται στο γεγονός ότι παρά τις προσπάθειες της Αγκυρας να επαναπροσεγγίσει το Κάιρο, η κυβέρνηση Σίσι θέτει μια σειρά από απαράβατους όρους τους οποίους ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν αδυνατεί να ικανοποιήσει. Ο πρώτος αφορά, βεβαίως, τη διάλυση των δεσμών με τους Αδελφούς Μουσουλμάνους. Ο δεύτερος και κύριος αφορά την αμετακίνητη στάση των Αιγυπτίων στο ζήτημα της Λιβύης. Οι Τούρκοι θα πρέπει να φύγουν από τη Λιβύη ολοκληρωτικά, προκειμένου να υπάρξει κάποια συνεννόηση, διαμηνύει το Κάιρο προς το προεδρικό παλάτι στην Αγκυρα.

Θα ποντιστεί σε περιοχή που έχει οριοθετηθεί ανάμεσα σε Αθήνα και Κάιρο ήδη από τον Αύγουστο του 2020, αλλά η Αγκυρα θεωρεί ότι αμφισβητεί την υφαλοκρηπίδα της.

Αυτός ο όρος φαίνεται ότι είναι εξαιρετικά δύσκολο να ικανοποιηθεί από την πλευρά Ερντογάν, ο οποίος παρουσιάζει στο εσωτερικό τη Λιβύη ως το κατεξοχήν παράδειγμα επιτυχούς πραγμάτωσης του νεο-οθωμανισμού, αλλά και του επικίνδυνου –για τα ελληνικά συμφέροντα– ιδεολογήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας». Η πολύ ξεκάθαρη στάση και δρώντων, όπως οι ΗΠΑ, ως προς το ζήτημα της Λιβύης, δηλαδή η αναφορά σε a priori ανάγκη για αποχώρηση του συνόλου των ξένων δυνάμεων και των μισθοφόρων τους από τη χώρα, κλείνει και το όποιο παράθυρο μπορούσε να αξιοποιήσει εκεί ο κ. Ερντογάν, προκειμένου να παίξει το «αντιρωσικό» χαρτί.

Εμπειροι παρατηρητές ανησυχούν ότι η Αγκυρα θα δοκιμάσει την ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία προκειμένου να αποδείξει ότι η «Γαλάζια Πατρίδα» δεν αποτελεί ένα αφηρημένο ιδεολόγημα, αλλά μια πραγματικότητα για την οποία η Τουρκία είναι διατεθειμένη να παλέψει. Ηδη στις αντιδράσεις της Αγκυρας (δημόσιες και παρασκηνιακές) η πόντιση καλωδίου δεν αντιμετωπίζεται ως αφηρημένη κίνηση αλλά ως αμφισβήτηση της υφαλοκρηπίδας, δηλαδή επί τουρκικών κυριαρχικών δικαιωμάτων, γεγονός που εκ προοιμίου αναγγέλλει κάποια πιο δυναμική κίνηση προάσπισής τους.

Για την Αθήνα δεν τίθεται, βεβαίως, ουδέν ζήτημα υποχώρησης, καθώς πρόκειται για μια συμφωνία η οποία ακολουθεί τα όρια μιας καθ' όλα νόμιμης πορείας, εντός περιοχής που έχει οριοθετηθεί με τρόπο αδιαμφισβήτητα συμβατό με το Διεθνές Δίκαιο και σε πλήρη ισχύ. Ωστόσο η εμπειρία από τις απόπειρες έρευνας του «Nautical Geo» στα ανατολικά της Κρήτης ήταν ιδιαίτερα κρίσιμη για τους τρόπους αντίδρασης της Τουρκίας. Βέβαια, στην περίπτωση που η Αγκυρα επιλέξει να κινηθεί μετωπικά στο συγκεκριμένο ζήτημα, δεν θα έχει να αντιμετωπίσει μόνο την Ελλάδα αλλά και την Αίγυπτο.

Νότια της Κρήτης

Ενα από τα βασικά σενάρια που εξετάζεται είναι το ενδεχόμενο ανακοίνωσης ερευνών από την Αγκυρα στα νότια της Κρήτης για μεγάλο χρονικό διάστημα, προκειμένου να τεθούν εκ των πραγμάτων εμπόδια σε οποιαδήποτε επιχείρηση πόντισης καλωδίων. Αυτό εκ των πραγμάτων προετοιμάζει την Αθήνα για την πιθανότητα ενός σκηνικού α λα «Οροϋτς Ρέις», αυτή τη φορά με την εμπλοκή και τρίτης χώρας, της Αιγύπτου. Ο στόλος είναι, βέβαια, προετοιμασμένος και βρίσκεται σε άριστη κατάσταση, κάτι που πιστώνεται στην έμπειρη ηγεσία του Πολεμικού Ναυτικού, παρά τις δυσκολίες που πηγάζουν από το γεγονός ότι η ραχοκοκαλιά της διοίκησης φρεγατών αγγίζει και ξεπερνά πολλές φορές τα σαράντα χρόνια.

Την ίδια στιγμή η Αθήνα προετοιμάζεται και για τη στρατιωτική εξειδίκευση του ελληνογαλλικού αμυντικού συμφώνου. Ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ Κωνσταντίνος Φλώρος βρέθηκε στο Παρίσι επί δύο ημέρες (Πέμπτη και Παρασκευή), όπου είχε ουσιαστικές συζητήσεις, πέρα από τη συμβολική πτήση με μαχητικό «Ραφάλ». Ο κ. Φλώρος είχε πολύ εκτενείς συζητήσεις με τον Γάλλο ομόλογό του Τιερί Μπουρκάρ, προκειμένου να αρχίσει ο σχεδιασμός για την παρουσία, τη στάση και τη στάθμευση των γαλλικών δυνάμεων στην Ελλάδα, αλλά και τις κοινές ασκήσεις. Το 2022 αναμένεται, σύμφωνα με τις πρώτες πληροφορίες, να πραγματοποιηθούν αρκετές μικρές συνεκπαιδεύσεις, αλλά και μια μεγάλη αμιγώς διμερής διακλαδική άσκηση.

INTIME NEWS

Εμπειροι αναλυτές φοβούνται ότι η Αγκυρα θα προσπαθήσει να υπερασπιστεί το ιδεολόγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας», ίσως προκαλώντας σκηνικό ανάλογο με αυτό του «Οροϋτς Ρέις». Το ελληνικό Πολεμικό Ναυτικό είναι προετοιμασμένο διά παν ενδεχόμενο.

Ανοιχτοί οι δίαυλοι επικοινωνίας

Σε αυτό το περιβάλλον είναι απολύτως σαφές ότι η Αθήνα επιθυμεί να κρατήσει ανοιχτούς διαύλους. Πέρα από τη δυνατότητα σταθερής επικοινωνίας μεταξύ της διπλωματικής συμβούλου του πρωθυπουργού Ελένης Σουρανή με τον Ιμπραήμ Καλίν, επιχειρείται να διατηρηθεί στην επιφάνεια και η αποκαλούμενη «θετική ατζέντα». Οι δύο συναρμόδιοι υφυπουργοί, Κώστας Φραγκογιάννης και Σεντάτ Ονάλ, θα συναντηθούν επ' αυτού στις αρχές Νοεμβρίου. Ισως το πιο σημαντικό ραντεβού των τελευταίων ημερών να ήταν, ωστόσο, εκείνο του υπουργού Εθνικής Αμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου με τον Τούρκο ομόλογό του Χουλουσί Ακάρ, στο περιθώριο της υπουργικής συνόδου του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες. Ο κ. Ακάρ αποτελεί σταθερά των ενδοκυβερνητικών ισορροπιών στην Τουρκία και έναν από τους συνομιλητές που εξακολουθούν να χαίρουν εμπιστοσύνης στη Δύση. Ο κ. Παναγιωτόπουλος έστειλε τα απαραίτητα μηνύματα στον συνομιλητή του, κυρίως όμως άκουσε από κοντά τις πρώτες τουρκικές αντιδράσεις στο μπαράζ ελληνικών συμφωνιών του προηγούμενου χρονικού διαστήματος.

Κρίσιμος Νοέμβριος για την Ανατολική Μεσόγειο

Του ανταποκριτή μας στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΔΗ

Ο Νοέμβριος θεωρείται κρίσιμος μήνας για τις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, καθώς στην Αγκυρα εξετάζουν σενάρια για τον τρόπο αντίδρασής τους στα σχέδια γεωτρήσεων της Λευκωσίας εντός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της Κύπρου. Παράλληλα, παρατηρούν με προσοχή τη συμφωνία Αθήνας - Καΐρου για το σχέδιο διασύνδεσης ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των δικτύων Αιγύπτου, Κύπρου και Ελλάδας. Στην περίπτωση του σχεδίου της Ελλάδας με την Αίγυπτο, η Τουρκία ισχυρίζεται πως αφορά την υφαλοκρηπίδα της, ενώ στην περίπτωση της κυπριακής ΑΟΖ εμφανίζεται με την πρόφαση υπεράσπισης των δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων.

Για την τουρκική πλευρά, όμως, ήταν δυσάρεστη έκπληξη η ξεκάθαρη υποστήριξη της Αιγύπτου στις θέσεις της Ελλάδας και της Κύπρου μέσω της κοινής διακήρυξης, η οποία δημοσιεύθηκε μετά την τριμερή συνάντηση που είχαν στην Αθήνα ο Κυριάκος Μητσοτάκης, ο Νίκος Αναστασιάδης και ο Αμπντέλ Φατάχ αλ Σίσι. Η καταδίκη που εξέφρασαν οι τρεις ηγέτες «για τις συνεχείς παραβιάσεις του ελληνικού εθνικού εναέριου χώρου και των χωρικών υδάτων στο Αιγαίο Πέλαγος και όλες τις άλλες παράνομες δραστηριότητες σε περιοχές που βρίσκονται εντός της υφαλοκρηπίδας της Ελλάδας», ήταν κάτι που δεν το περίμεναν στην Τουρκία, όπως ούτε και το κάλεσμα «να απέχει από προκλήσεις και μονομερείς ενέργειες που παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένης της παρενόχλησης ερευνητικών σκαφών έγκυρα αδειοδοτημένων από την Ελλάδα ή την Κύπρο». Η Τουρκία, πάντως, απάντησε στη διακήρυξη τονίζοντας πως τα βήματα της Ελλάδας και της Κύπρου είναι αποτέλεσμα «εχθρικής πολιτικής», ενώ στην Αίγυπτο επισημαίνει πως συνεργάζεται με τις λάθος χώρες.

Η Τουρκία απειλεί την Κύπρο αν ξεκινήσει γεωτρήσεις – Δυσάρεστη έκπληξη για την Αγκυρα η κοινή διακήρυξη Αθήνας - Λευκωσίας - Καΐρου.

Στην τουρκική πρωτεύουσα θεωρούν πως με τον τρόπο αντίδρασής τους στην περίπτωση του «Nautical Geo» έστειλαν το μήνυμα πως δεν αφήνουν αναπάντητη καμία ενέργεια που αφορά τα συμφέροντά τους. Και στην περίπτωση των ερευνών στα ανοιχτά της Κρήτης, αλλά και στην Κύπρο, είχαν εμφανιστεί πλοία του τουρκικού στόλου επιχειρώντας να παρεμποδίσουν το έργο των θαλάσσιων ερευνών του. Ο εκπρόσωπος του υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας, Τανζού Μπιλγκίτς, αναφερόμενος στις εξελίξεις στην Ανατολική Μεσόγειο, κατηγόρησε Ελλάδα και Κύπρο πως κάνουν βήματα που αυξάνουν την ένταση στην Ανατολική Μεσόγειο. «Οι προσπάθειες αποστολής ερευνητικών πλοίων στην υφαλοκρηπίδα μας στη Μεσόγειο συνεχίζονται. Απαντάμε σε αυτές τις προκλήσεις τόσο στο πεδίο όσο και στο τραπέζι και δεν επιτρέπουμε ποτέ την παραβίαση των δικαιωμάτων μας», ανέφερε. Τόνισε, δε, πως σε περίπτωση που η Λευκωσία ξεκινήσει τις γεωτρήσεις τον Νοέμβριο όπως έχει προαναγγείλει, «τότε ως Τουρκία θα συνεχίσουμε να δίνουμε τις απαραίτητες απαντήσεις σε τέτοιες προκλήσεις προκειμένου να προστατεύσουμε τα δικαιώματα των Τουρκοκυπρίων».

TURKISH PRESIDENTIAL PRESS OFFICE / REUTERS

Ολα τα επικοινωνιακά μέσα επιστρατεύει ο Ταγίπ Ερντογάν για να βελτιώσει την εικόνα του. Η οικονομία στη γειτονική χώρα επιδεινώνεται, ενώ ο πληθωρισμός «τρέχει» με 20% ο επίσημος και με 40% ο ανεπίσημος.

Η ExxonMobil

Η Λευκωσία έχει ανακοινώσει πως οι γεωτρήσεις της ExxonMobil έχουν προγραμματιστεί για τις τελευταίες ημέρες του Νοεμβρίου. Στην περίπτωση αυτή, πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως στο ενδεχόμενο που γίνουν γεωτρήσεις σε τεμάχιο που η Τουρκία θεωρεί δικό της, αρχικά ενδέχεται να στείλει στην περιοχή ερευνητικό σκάφος για έρευνες σε περιοχές εντός της ΑΟΖ Κύπρου, για να αμφισβητήσει για άλλη μία φορά τα κυριαρχικά δικαιώματα της Λευκωσίας. Η αποστολή φρεγατών για την παρεμπόδιση του έργου των γεωτρήσεων θεωρείται πιθανό αλλά ακραίο σενάριο, που θα ανεβάσει κατακόρυφα την ένταση στην περιοχή, καθώς η ExxonMobil είναι αμερικανικών συμφερόντων και η Αγκυρα θα προσθέσει κι άλλο ένα πρόβλημα στις σχέσεις της με την κυβέρνηση του Τζο Μπάιντεν.

Πάντως η Τουρκία επιμένει να μην αναγνωρίζει τη συμφωνία καθορισμού θαλάσσιων περιοχών ευθύνης που έχει υπογράψει η Ελλάδα με την Αίγυπτο, και στην τουρκική πρωτεύουσα ετοιμάζονται να αντιδράσουν με ενεργό τρόπο σε περίπτωση έναρξης εργασιών. Ο τρόπος αντίδρασης βεβαίως δεν αναμένεται να είναι τόσο δυναμικός όσο στην κυπριακή ΑΟΖ, μια και το σχέδιο της ηλεκτρικής σύνδεσης είναι και πρόγραμμα της Ε.Ε.

Αυτά δεν είναι τα μόνα σοβαρά ζητήματα που έχει να αντιμετωπίσει η τουρκική κυβέρνηση καθώς ο Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ζήτησε να κηρυχθούν «ανεπιθύμητοι» στην Τουρκία οι 10 πρεσβευτές που ζήτησαν την άμεση αποφυλάκιση του ακτιβιστή ανθρωπίνων δικαιωμάτων και επιχειρηματία Οσμάν Καβαλά, ο οποίος παραμένει προφυλακισμένος εδώ και 4 χρόνια. Ο κ. Ερντογάν δήλωσε πως έδωσε εντολή στον Μεβλούτ Τσαβούσογλου να ανακοινώσει πως η Τουρκία δεν μπορεί να φιλοξενεί αυτούς τους ανθρώπους που παρεμβαίνουν στο έργο της τουρκικής δικαιοσύνης. Οι 10 πρέσβεις (ΗΠΑ, Γερμανίας, Γαλλίας, Νορβηγίας, Σουηδίας, Νέας Ζηλανδίας, Καναδά, Φινλανδίας, Δανίας και Ολλανδίας) τώρα περιμένουν τις αποφάσεις που θα πάρει η τουρκική κυβέρνηση. Ο κ. Ερντογάν χαρακτήρισε τον Οσμάν Καβαλά «άνθρωπο του Σόρος» χωρίς να διευκρινίζει τι ακριβώς σημαίνει αυτό, όμως έκανε λόγο για «διείσδυση του Σόρος στα Βαλκάνια».

Παράλληλα, η οικονομική δυσπραγία που αντιμετωπίζουν οι Τούρκοι πολίτες ενδέχεται να προκαλέσει πολιτικά προβλήματα στην κυβέρνηση. Η απόφαση της κεντρικής τράπεζας να μειώσει τα επιτόκια κατά 200 μονάδες βάσης, στο 16%, προκάλεσε πανικό στις αγορές· καθώς όλοι οι οικονομικοί αναλυτές ζητούσαν την αύξηση των επιτοκίων ή έστω τη διατήρησή τους στα ίδια επίπεδα, ενώ ο πληθωρισμός αγγίζει το 20% και ο ανεπίσημος το 40%. Η αντιπολίτευση υποστηρίζει πως όλα γίνονται υπό τις οδηγίες του Ερντογάν. Ολα αυτά προκάλεσαν την επιπλέον υποτίμηση της τουρκικής λίρας κατά 5% μέσα σε δύο ημέρες –τους τελευταίους έξι μήνες η υποτίμηση ξεπέρασε το 25%– και τα κόμματα της αντιπολίτευσης υποστηρίζουν πως «έχει χαθεί ο έλεγχος της οικονομίας», υπογραμμίζοντας πως με τις συνεχιζόμενες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς της οικονομίας δεν υπάρχει κανένα κλίμα εμπιστοσύνης.

Η δημοσκόπηση της αξιόπιστης εταιρείας Metropoll δείχνει πως τα ποσοστά του κυβερνώντος κόμματος ΑΚΡ μειώθηκαν στο 31,4%, στα χαμηλότερα επίπεδα από την εποχή που ανέλαβε την εξουσία ο Ερντογάν, και μαζί με τον κυβερνητικό σύμμαχο ΜΗΡ φτάνουν το 41,4%. Τα τρία κόμματα της αντιπολίτευσης, το Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα CHP, το Καλό Κόμμα (Iyi Parti) και το κόμμα Δημοκρατίας των Λαών (HDP), ξεπερνούν το 51% και μαζί με τα υπόλοιπα αντιπολιτευόμενα κόμματα αγγίζουν το 58%. Δύο δημοσκόποι με τους οποίους συνομιλήσαμε υποστήριξαν πως στην Κωνσταντινούπολη τα ποσοστά της αντιπολίτευσης αγγίζουν το 60%. Ο κ. Ερντογάν στις προηγούμενες εκλογικές αναμετρήσεις δήλωνε πως «όποιος κερδίσει την Κωνσταντινούπολη κερδίζει και την Τουρκία».

Εκτρωση, ένα μεγάλο ταμπού της ελληνικής κοινωνίας

Γυναίκες και ειδικοί μιλούν στην «Κ»

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

«Θα σου κρατάω το χέρι μέχρι να κοιμηθείς», της είπε η νοσοκόμα λίγο πριν από τη νάρκωση, «και όταν ξυπνήσεις θα μπορέσεις να ξαναπιάσεις τη ζωή σου από εκεί που την άφησες». Ηταν 26 χρόνων. «Επέμεινα πολύ στη χρήση προφυλάξεων, η επιθυμία μου δεν έγινε ποτέ σεβαστή», λέει στην «Κ» η 32χρονη σήμερα γυναίκα, που δεν ήθελε να γίνει γνωστό το όνομά της, για την τότε σχέση της.

Πριν από την ημέρα της έκτρωσης πήρε ένα φάρμακο που προκαλούσε συσπάσεις. «Υπέφερα όλο το βράδυ», θυμάται. Πηγαίνοντας στο νοσοκομείο έκανε εμετό κι όταν την πήγαν στο χειρουργείο φοβόταν. Την καθησύχασαν ο γιατρός και οι νοσοκόμες. «Μου έλεγαν ότι δεν είναι κακό, ότι είναι η επιλογή μου», αναφέρει. Γύρισε σπίτι μόνη της, την υπόλοιπη ημέρα κοιμόταν. Οταν ξύπνησε, αποφάσισε να χωρίσει. «Είχα στο μυαλό μου ότι τα παιδιά πρέπει να θες να τα κάνεις, όχι να αναγκάζεσαι», αναφέρει. «Το σώμα μου ήταν πλέον "άδειο" και το ένιωθα», λέει στην «Κ», «αλλά η ψυχή μου ήταν γεμάτη ανακούφιση».

Τι προβλέπει ο νόμος

Στο Τέξας των ΗΠΑ είναι πλέον παράνομο μια γυναίκα να κάνει έκτρωση από την 6η εβδομάδα της εγκυμοσύνης και μετά – δεν εξαιρούνται καν οι γυναίκες των οποίων η εγκυμοσύνη είναι αποτέλεσμα βιασμού ή αιμομιξίας. Στην Ελλάδα, η έκτρωση είναι νόμιμη μέχρι τη 12η εβδομάδα, για ιατρικούς λόγους μέχρι την 24η, ενώ αν η εγκυμοσύνη είναι «αποτέλεσμα βιασμού, αποπλάνησης ανήλικης, αιμομιξίας ή κατάχρησης γυναίκας ανίκανης να αντισταθεί» μέχρι τη 19η εβδομάδα, σύμφωνα με τον νόμο. Παρ' όλα αυτά, το 26% των ατόμων που συμμετείχαν σε πανελλαδική έρευνα της Kapa Research τον Οκτώβριο του 2020 απάντησε πως είναι κατά / μάλλον κατά των εκτρώσεων. Σε πανελλαδική έρευνα του People of Greece, το 27% των συμμετεχόντων απάντησε τον Ιούνιο του 2021 πως συμφωνεί / μάλλον συμφωνεί ότι η άμβλωση θα πρέπει πάντα να είναι παράνομη όταν η ζωή της γυναίκας δεν απειλείται, ενώ το 9% δεν θέλησε να απαντήσει στην ερώτηση.

Κανείς δεν φαίνεται να ξέρει πόσες ακριβώς εκτρώσεις πραγματοποιούνται στη χώρα κάθε χρόνο. Σύμφωνα με τους τελευταίους αριθμούς που δημοσίευσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή το 2015, στην Ελλάδα είχαν πραγματοποιηθεί 1.985 εκτρώσεις σε ένα χρόνο, ένας αριθμός που σύμφωνα με γυναικολόγους δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα. «Η εκτίμηση είναι γύρω στις 150.000, δηλαδή διπλάσιες από τις γεννήσεις», αναφέρει ο Στέφανος Χανδακάς, γυναικολόγος και ιδρυτής του μη κερδοσκοπικού οργανισμού HOPEgenesis. «Δεν καταγράφονται όλες όπως πρέπει», λέει στην «Κ» ο γυναικολόγος και καθηγητής στην Ιατρική Σχολή Αθηνών Νικόλαος Σαλάκος, ο οποίος πιστεύει πως είναι κάτω από 100.000 τον χρόνο. Κλινικές και νοσοκομεία αρνήθηκαν να δώσουν ανώνυμα στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των εκτρώσεων στην «Κ», ενώ σε κάποιες περιπτώσεις η ερώτηση απαντήθηκε με τόνο προσβολής. «Ορίστε;» απάντησε η τηλεφωνήτρια σε κλινική της Θεσσαλίας, «δεν κάνουμε τέτοιου είδους επεμβάσεις, αυτό που μου λέτε εσείς». «Δεν τα κάνουμε εδώ αυτά», είπαν από το Γενικό Νοσοκομείο Αγρινίου στην 34χρονη Βανέσα πέρυσι, όταν ρώτησε αν μπορούσε να διακόψει εκεί την κύησή της.

Παρόλο που χιλιάδες γυναίκες κάνουν έκτρωση κάθε χρόνο στην Ελλάδα, το θέμα παραμένει ταμπού. Η «Κ», με τη βοήθεια της διαδικτυακής πλατφόρμας «Υπέροχες Γυναίκες», μίλησε με 26 γυναίκες που έχουν κάνει έκτρωση για μια εμπειρία που, ενώ τις επιβάρυνε ψυχολογικά, εν μέρει εξαιτίας της κοινωνικής κατακραυγής που συχνά την ακολουθεί, καμία δεν μετάνιωσε.

Οι περισσότερες έκαναν την επέμβαση ιδιωτικά, πληρώνοντας από 400 μέχρι 700 ευρώ, καθώς σε πολλά δημόσια νοσοκομεία δεν γίνεται, αλλά και γιατί έτσι εξασφάλισαν διακριτικότητα. «Η πόλη που μένω είναι μικρή και αν έκανα εισαγωγή στο νοσοκομείο θα είχε μαθευτεί· εφόσον πληρώνεις, τα στόματα μένουν κλειστά», δηλώνει μια 29χρονη από την Πάτρα. «Είναι άδικο ακόμα και στα προσωπικά μας προβλήματα να σκεφτόμαστε τι θα πει ο κόσμος», συμπληρώνει. Η εμπειρία έγινε για όλες τους ακόμα χειρότερη λόγω της σιωπής γύρω από το θέμα, του φόβου της πιθανής κοινωνικής κατακραυγής, της επιβεβλημένης ντροπής.

Οι περισσότερες έκαναν την επέμβαση ιδιωτικά, πληρώνοντας από 400 μέχρι 700 ευρώ, καθώς σε πολλά δημόσια νοσοκομεία δεν γίνεται, αλλά και γιατί έτσι εξασφάλισαν διακριτικότητα.

«Οταν ζήτησα τεστ εγκυμοσύνης, η φαρμακοποιός με κοίταξε περίεργα, κρίνοντας», λέει στην «Κ» η 26χρονη Μαρία. «"Δεν πιστεύω να είναι για σένα", μου είπε. Πανικοβλήθηκα, και είπα "όχι"».

Φραστική επίθεση

Η πρώτη αντίδραση του γυναικολόγου στην Κρήτη που είπε στη Ράνια ότι είναι έγκυος ήταν να τη ρωτήσει αν θα παντρευόταν. Οταν απάντησε πως θα έκανε έκτρωση, της επιτέθηκε φραστικά λέγοντας πως είναι ανήθικο. «Ηταν πολύ άσχημη εμπειρία», λέει στην «Κ». «Δεν το έχω μοιραστεί σχεδόν με κανέναν», αναφέρει η 26χρονη Τζέλα. «Δεν το γνωρίζει πολύς κόσμος, καθότι όλοι ξέρουμε ότι στην Ελλάδα είναι θέμα-ταμπού, ότι αυτά δεν είναι χριστιανικά», δηλώνει μια 29χρονη. «Κανένας δεν ενδιαφέρεται να ακούσει την ιστορία σου», συμπληρώνει, «μόνο κρίνουν την πράξη, διότι υπάρχουν γυναίκες που δεν μπορούν να συλλάβουν ενώ εσύ σκορπάς αυτό που σου προσέφερε ο Θεός».

«Γενικά μοιράζομαι την ιστορία μου με κάθε ευκαιρία, αλλά κάθε φορά παίρνω μια ανάσα πριν το πω γιατί πιστεύω ότι κάποιος θα με κρίνει», αναφέρει η Κατερίνα. «Ντρεπόμουν να πω αυτό που μου συμβαίνει γιατί πίστευα πως θα στεναχωριόνταν και ότι μπορεί να απογοητεύονταν που το άφησα να συμβεί», λέει η Βάσω εξηγώντας γιατί στα 20 της δεν το είπε στους γονείς της. «Ντράπηκα να το πω στους γονείς μου και έκανα έρανο για τα χρήματα», λέει μια 50χρονη για την έκτρωση που έκανε στα 19 της. «Είναι απάνθρωπο να σκοτώσεις μια ψυχούλα, ποτέ δεν ήσουν άξια να πάρεις σωστές αποφάσεις στη ζωή σου, γέννησέ το και θα σου το μεγαλώσουμε εμείς», είπαν σε μια 31χρονη οι γονείς της όταν τους ανακοίνωσε πέρυσι πως θα έκανε έκτρωση. Είχε μείνει έγκυος από μια σχέση τεσσάρων μηνών, εκείνη ήταν άνεργη, εκείνος μόλις είχε βρει δουλειά. «Δεν ήμουν έτοιμη να γίνω μητέρα», λέει στην «Κ».

«Είναι τεράστιο σοκ όταν βλέπεις το θετικό τεστ», αναφέρει μια 26χρονη. «Η φοβία ξεκινάει περισσότερο από ντροπή, για το πώς θα σε βλέπουν οι γονείς σου πρώτα, μετά η κοινωνία. Δεν είναι κάτι ενάντια στον νόμο», τονίζει, «αλλά είναι σαν να κάνεις έγκλημα, σε στιγματίζει άμα το μάθει ο περίγυρός σου». «Είναι μια δύσκολη απόφαση και μια δύσκολη επιλογή», δηλώνει η Μαρία, «και για κάποιο λόγο οι άνθρωποι που δεν την υπόκεινται αποφασίζουν να την κάνουν δυσκολότερη».

SHUTTERSTOCK

Κανείς δεν φαίνεται να ξέρει ακριβώς πόσες εκτρώσεις γίνονται στη χώρα κάθε χρόνο. Κάποιοι πιστεύουν γύρω στις 150.000, άλλοι κάτω από 100.000.

«Ψυχολογικά ήμουν ερείπιο»

«Το δωμάτιο μου φάνηκε τόσο κρύο», λέει η Βάσω, περιγράφοντας στην «Κ» την εμπειρία στην κλινική. «Εκανε κρύο ακόμα και μέσα στην κλινική, ίσως εγώ το προκαλούσα», δηλώνει η Βανέσα. «Δεν θυμάμαι πολλά από εκείνη τη μέρα», λέει μια 31χρονη, «μόνο ότι έκλαιγα πριν από την αναισθησία, όταν ξύπνησα δεν ένιωθα τίποτα, ήμουν κενή».

«Οταν ξύπνησα δεν ένιωθα τίποτα σωματικά», λέει η Ρένα, «ψυχολογικά ήμουν ερείπιο».

«Εβαλα τη ρόμπα, ο γυναικολόγος μου εξήγησε τη διαδικασία, ξαφνικά όλα σκοτείνιασαν», θυμάται η Μαρία. Οταν ξύπνησε, ένας νοσοκόμος την πήγε στους γονείς της – «τους είπα πως θέλω να φάω παστίτσιο». «Η ζωή συνεχίστηκε κανονικά», συμπληρώνει, «η μητέρα μου δεν το ανέφερε ποτέ ξανά».

«Πες διακοπή κύησης»

«Ηταν εύκολη διαδικασία», λέει άλλη κοπέλα, αλλά οι νοσηλευτές και ο γυναικολόγος απέφευγαν να πουν το «όνομα» της επέμβασης. Η υπάλληλος στο ταμείο της κλινικής άνοιξε τα μάτια διάπλατα όταν η 26χρονη της είπε πως θα έκανε έκτρωση. «Πες διακοπή κύησης», είπε η φίλη της. Οι τοίχοι στην αίθουσα αναμονής ήταν γεμάτοι αφίσες μωρών, «ένιωσα ακόμα πιο ενοχικά», δηλώνει.

Η Αιμιλία έκανε έκτρωση για ιατρικούς λόγους – «σε αυτό το νοσοκομείο γίνονται στο υπόγειο». «Μη στενοχωριέσαι, θα βρεθούμε και στους πάνω ορόφους», είπε ο γυναικολόγος της. Στο ασανσέρ ήταν μαζί της τρία κορίτσια. «Το ένα έτρεμε σύγκορμο», λέει στην «Κ», «θα μου μείνει αξέχαστη αυτή η μοναχική κατάβαση».

Η Γεωργία, η οποία επίσης έκανε έκτρωση για ιατρικούς λόγους, τονίζει πως ακόμα και τότε η άμβλωση είναι ταμπού: «Η θρησκεία παίζει μεγάλο ρόλο, ότι σου το έδωσε ο Θεός και δεν έχεις δικαίωμα να του πάρεις τη ζωή, ακόμα κι αν κινδύνευε κι εκείνο κι εσύ». Οταν όμως άρχισε να το συζητάει, κι άλλες γυναίκες μοιράστηκαν αντίστοιχες εμπειρίες. «Η κοινωνία σε κάνει να νιώθεις ότι δεν μπορείς να το μοιραστείς, δεν αναγνωρίζονται πολύ οι γυναίκες που επέλεξαν να κάνουν διακοπή κύησης», για όποιο λόγο, τονίζει, «δεν υπάρχει χώρος γι' αυτήν τη γυναίκα να θρηνήσει».

«Η θρησκεία παίζει μεγάλο ρόλο, ότι σου το έδωσε ο Θεός και δεν έχεις δικαίωμα να του πάρεις τη ζωή, ακόμα κι αν κινδύνευε κι εκείνο κι εσύ».

Η έλλειψη επαρκούς σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης

Σύμφωνα με τον Παναγιώτη Χριστόπουλο, επίκουρο καθηγητή Μαιευτικής - Γυναικολογίας στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, πολλές εκτρώσεις γίνονται από παντρεμένες γυναίκες λόγω οικονομικής κρίσης, ο βασικός λόγος όμως για τον μεγάλο αριθμό ανεπιθύμητων κυήσεων στη χώρα είναι η έλλειψη επαρκούς σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης. «Κυρίαρχος πολέμιος στο σχολικό πλαίσιο είναι ο σύλλογος γονέων και κηδεμόνων», αναφέρει, γιατί «πιστεύουν ότι έτσι θα τους βάλουμε το μικρόβιο του σεξ στο μυαλό».

Πολλές φορές θεωρείται λανθασμένα αντισύλληψη το χάπι της επόμενης μέρας, το pull out method –η διακοπτόμενη συνουσία δηλαδή– ή ακόμα και η έκτρωση. «Οι συνευρέσεις χωρίς προστασία είναι πολύ συχνό φαινόμενο», λέει μια από τις γυναίκες που μίλησαν στην «Κ», «επειδή κανείς δεν μεριμνά να ενημερώσει τα παιδιά για την αντισύλληψη και το ασφαλές σεξ». «Η ανδρική ικανοποίηση, άρα η μη χρήση προφυλακτικού, θεωρείται πιο σημαντική από την αποφυγή μιας εγκυμοσύνης, τις συνέπειες της οποίας υφίσταται φυσικά η γυναίκα», τονίζει μία άλλη.

«Είναι σοβαρότατο πρόβλημα», λέει στην «Κ» η Μαργαρίτα Γερούκη, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Ελσίνκι, πρώην σχολική σύμβουλος και συγγραφέας, τονίζοντας πως μπορεί η άμβλωση να γίνεται στο γυναικείο σώμα, αλλά καθώς αφορά και τους άνδρες, θα πρέπει να συζητιέται τόσο στο σχολείο όσο και στο σπίτι. Το υπουργείο Παιδείας εισήγαγε τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση στα σχολεία αλλά η κ. Γερούκη δηλώνει στην «Κ» πως χρειάζονται περισσότερες ώρες σεξουαλικής αγωγής, από το δημοτικό ακόμα, που δεν καλύπτονται από το υπάρχον πρόγραμμα. «Σεξουαλική αγωγή δεν είναι μόνο η πρόληψη σεξουαλικής κακοποίησης», δηλώνει, τονίζοντας όμως πόσο σημαντικό βήμα έχει γίνει. «Είναι μια καλή αρχή», αναφέρει, τονίζοντας όμως πως το #MeToo «άνοιξε τα στόματα».

«Η ανδρική ικανοποίηση, άρα η μη χρήση προφυλακτικού, θεωρείται πιο σημαντική από την αποφυγή μιας εγκυμοσύνης, τις συνέπειες της οποίας υφίσταται φυσικά η γυναίκα».

«Συνειδητοποιήσαμε όλοι ότι δεν υπάρχουν πια δικαιολογίες», συμπληρώνει, «η σεξουαλική αγωγή είναι "μαθαίνω για τον εαυτό μου", είναι κρίμα να τη θάβουμε πίσω από τη βιολογία ή την ηθικοπλασία». Το μεγαλύτερο εμπόδιο για την επαρκή σεξουαλική διαπαιδαγώγηση θεωρεί πως είναι η Εκκλησία, η οργανική σχέση του υπουργείου Παιδείας με το Θρησκευμάτων. Τον Σεπτέμβριο, τα ορθόδοξα χριστιανικά σωματεία διαμαρτυρήθηκαν κατά της σεξουαλικής αγωγής έξω από το υπουργείο Παιδείας. «Η μόνη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση, που είναι προς όφελος του παιδιού, είναι εκείνη που το στηρίζει στην εγκράτεια έως τον ορθόδοξο χριστιανικό του γάμο και οι καταλληλότεροι για να την προσφέρουν είναι οι γονείς του παιδιού», έγραψαν στο ψήφισμα που έστειλαν στην υπουργό Παιδείας και Θρησκευμάτων Νίκη Κεραμέως.

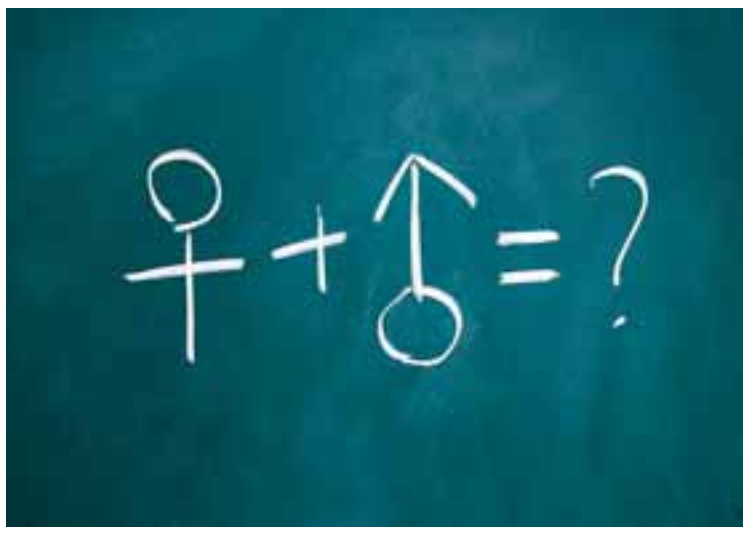

SHUTTERSTOCK

Το υπουργείο Παιδείας εισήγαγε το μάθημα στα σχολεία. «Σεξουαλική αγωγή δεν είναι μόνον η πρόληψη σεξουαλικής κακοποίησης», λένε οι ειδικοί.

Επιλογή και δικαίωμα

Το ότι η έκτρωση είναι μια νομιμοποιημένη ιατρική διαδικασία είναι μεγάλη επιτυχία της ελληνικής κοινωνίας, σύμφωνα με τον κ. Χανδακά. Σε αντίθεση με πολλές γυναίκες σε χώρες όπου είναι παράνομη, στην Ελλάδα οι γυναίκες έχουν δικαίωμα στη διακοπή κύησης. Θα ήθελαν όμως αυτή η νόμιμη επιλογή να απενοχοποιηθεί, όπως και η λέξη «έκτρωση», η οποία πολλές γυναίκες λένε στην «Κ» ότι είναι αρνητικά φορτισμένη. «Δεν είναι η πιο φιλική λέξη», δηλώνει η Ελένη, «αλλά ας την ξανακάνουμε δικιά μας». Πλέον συζητάει την εμπειρία της ανοιχτά, με την ελπίδα να γίνει λιγότερο ταμπού. «Διαφέρει για την καθεμιά από εμάς, αλλά όλες καταλήγουμε στο ίδιο αποτέλεσμα: δεν φέρνουμε στη ζωή ένα παιδί που η μητέρα του δεν μπορεί, δεν θέλει ή δεν είναι στη θέση, ακόμα, να του προσφέρει όσα χρειάζεται, όσα του αξίζουν και δεν αναγκάζεται κάποια από εμάς να ρισκάρει την υγεία της, σωματική και ψυχική, αναλαμβάνοντας έναν ρόλο που δεν επιθυμεί», λέει η Μαρία. «Δεν είναι ντροπή, είναι επιλογή και δικαίωμα», δηλώνει η 25χρονη Μαριαλένα. Οταν έκανε έκτρωση, η Ράνια σπούδαζε Ιατρική. Υστερα από την εμπειρία της, η οποία ούτε στην κλινική ήταν θετική, αποφάσισε να γίνει γυναικολόγος: «Για να προσπαθήσω να αλλάξω αυτό που εγώ βίωσα και δεν θέλω άλλη γυναίκα να βιώσει. Είναι μια τραυματική για μένα εμπειρία», αναφέρει. «Είναι όμως η πιο σωστή απόφαση που έχω πάρει ποτέ. Τα παιδιά δεν φέρνουν την ευτυχία από μόνα τους, τα παιδιά συμπληρώνουν την ευτυχία που ήδη υπάρχει σε υγιείς σχέσεις και ισορροπημένα περιβάλλοντα».

Ο Πέδρο Σάντσεθ δεν αισθάνεται πλέον μοναξιά

Αλλάζει ο πολιτικός χάρτης της Ευρώπης

Ο Ισπανός πρωθυπουργός Πέδρο Σάντσεθ στο βήμα του 40ού συνεδρίου του PSOE (Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ισπανίας). «Εκανα λάθη, καταφέραμε όμως να κρατήσουμε ζωντανό το σχέδιό μας. Η Σοσιαλδημοκρατία, την οποία ορισμένοι θεωρούσαν ξεγραμμένη, σήμερα χαίρει άκρας υγείας!», είπε.

EPA/ BIEL ALINO

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

«Οταν ανέλαβα καθήκοντα γενικού γραμματέα, Δεξιά και Αριστερά μιλούσαν για πασοκοποίηση του PSOE (Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ισπανίας)... Στα έξι χρόνια που ακολούθησαν, έκανα λάθη, καταφέραμε όμως να κρατήσουμε ζωντανό το σχέδιό μας. Η Σοσιαλδημοκρατία, την οποία ορισμένοι θεωρούσαν ξεγραμμένη, σήμερα χαίρει άκρας υγείας!». Οι αισιόδοξοι τόνοι του Πέδρο Σάντσεθ στο 40ό συνέδριο του PSOE, που ολοκλήρωσε τις εργασίες του στη Βαλένθια, την περασμένη Κυριακή, ήταν ώς ένα βαθμό δικαιολογημένοι. Οταν ανέλαβε την πρωθυπουργία, το 2018, ήταν ο μόνος σοσιαλιστής ηγέτης μεγάλης χώρας της Ε.Ε. στις συνόδους κορυφής. Σήμερα, σοσιαλιστικά κόμματα κυβερνούν, σε συμμαχία με δυνάμεις της Αριστεράς, των Πρασίνων ή του Κέντρου, σε όλες τις σκανδιναβικές χώρες και στην Πορτογαλία, ενώ σύντομα θα προστεθεί στον κατάλογο η Γερμανία, με την Ιταλία να περιμένει στη σειρά, όπως έδειξαν οι δημοτικές εκλογές της περασμένης εβδομάδας.

Το τριήμερο της Βαλένθιας επισφράγισε την απόλυτη κυριαρχία του Σάντσεθ σε ένα κόμμα που γνώρισε μεγάλες εσωτερικές αναταράξεις. Το 2016, οι βαρώνοι του PSOE καθαίρεσαν τον Σάντσεθ, με την υποστήριξη και του πρώην πρωθυπουργού Φελίπε Γκονθάλεθ, ο οποίος εννοούσε να στρέψει το κόμμα προς τα δεξιά, προκρίνοντας τη συμμετοχή του σε κυβερνήσεις «μεγάλου συνασπισμού» με τη Δεξιά, κατά το γερμανικό πρότυπο. Ωστόσο ο Σάντσεθ πήρε τη ρεβάνς στο επεισοδιακό συνέδριο του 2017, όπου επανεξελέγη πανηγυρικά, εξοστρακίζοντας τους αμφισβητίες από τα κομματικά όργανα.

Αφού νίκησε το Λαϊκό Κόμμα (PP) του Μαριάνο Ραχόι στις εκλογές του 2019, ο Σάντσεθ σχημάτισε κυβέρνηση συνεργασίας με τους αριστερούς Podemos και τη στήριξη περιφερειακών κομμάτων. Παρότι η κοινοβουλευτική του πλειοψηφία κρέμεται διαρκώς από μία κλωστή, κατάφερε να προωθήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις, παρά τις έντονες αντιδράσεις της σκληροπυρηνικής Δεξιάς και των επιχειρηματικών ενώσεων. Ο κατώτατος μισθός αυξήθηκε από 735 σε 965 ευρώ, αύξηση 31% μέσα σε τρία χρόνια. Ενα εκατομμύριο φτωχές οικογένειες απέκτησαν πρόσβαση στο «ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα» (από 462 έως 1.033 ευρώ τον μήνα, ανάλογα με τα έσοδα και τον αριθμό των μελών τους). Παράλληλα, έκανε θαρραλέα βήματα για να κλείσει ανοιχτές πληγές του ισπανικού έθνους, με την εκταφή του δικτάτορα Φράνκο από το διαβόητο εμφυλιοπολεμικό μνημείο της Κοιλάδας των Πεσόντων και με την αμνηστία σε Καταλανούς πολιτικούς κρατούμενους, τον περασμένο Ιούνιο.

> *Εύθραυστη η ανάκαμψη της Σοσιαλδημοκρατίας, καθώς ο κατακερματισμός των πολιτικών δυνάμεων διαμορφώνει σκηνικό αστάθειας.*

«Ποτέ μην αφήσεις την ευκαιρία μιας καλής κρίσης να πάει χαμένη», είπε κάποτε ο άφθαστος, στις ατάκες και στον κυνισμό του, Ουίνστον Τσώρτσιλ. Μπορεί ο Σάντσεθ να μην έχει δώσει μέχρι σήμερα δείγματα κυνισμού, αλλά δεν παρέλειψε να χρησιμοποιήσει την πανδημία της COVID-19 προς όφελος του πολιτικού του σχεδίου. Για τον Ισπανό πρωθυπουργό, η έκτακτη συνθήκη της υγειονομικής κρίσης προσέφερε ευρύτερη νομιμοποίηση σε πολιτικές ισχυρού κρατικού παρεμβατισμού για την ενίσχυση των κοινών αγαθών εις βάρος των μεγάλων ιδιωτικών συμφερόντων και για μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων μέσω κεϊνσιανής έμπνευσης μέτρων. Η εκλογή του Τζο Μπάιντεν και οι υποσχέσεις του για ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο ενίσχυσαν τη θέση του Σάντσεθ. Υπό αυτό το πρίσμα μπορεί κάποιος να ερμηνεύσει τη φθινοπωρινή του εκστρατεία, με ένα νέο πακέτο μεταρρυθμίσεων, που φιλοδοξούν να ξηλώσουν μεγάλο μέρος της κοινωνικής δυστοπίας που άφησε πίσω του το PP.

Τον περασμένο μήνα, ανήγγειλε σημαντικά μέτρα για την αναχαίτιση των μεγάλων αυξήσεων στην τιμή του ηλεκτρικού ρεύματος: ο κρατικός φόρος στο ρεύμα περιορίστηκε από 5,11% σε 0,50% ενώ η κυβέρνηση κήρυξε πόλεμο στα «υπερπρονόμια» των ιδιωτικών εταιρειών παραγωγής ενέργειας, ανακατευθύνοντας 2,5 δισ. ευρώ από τα ταμεία τους προς τους καταναλωτές για τους επόμενους έξι μήνες. Στο συνέδριο της Βαλένθιας, ο Σάντσεθ προανήγγειλε το ξήλωμα της εργασιακής (αντι)μεταρρύθμισης που είχε επιβάλει το PP, καταγγέλλοντας τους προκατόχους του για «ενίσχυση της επισφάλειας και συρρίκνωση των μισθών». Επιπλέον, δεσμεύθηκε να καταργήσει άμεσα τον επονομαζόμενο «νόμο φίμωτρο», ένα άκρως αυταρχικό νομοθέτημα που προώθησε η κυβέρνηση Ραχόι ύστερα από τις μεγάλες διαδηλώσεις των Αγανακτισμένων, επιβάλλοντας λογοκρισία και διώξεις εναντίον ακτιβιστών, διανοουμένων και ανθρώπων της τέχνης. Στις δεσμεύσεις του περιλαμβάνεται και η απονομιμοποίηση της πορνείας, την οποία χαρακτήρισε «μορφή υποδούλωσης» των γυναικών.

Το ισπανικό παράδειγμα προσφέρεται για συμπεράσματα γενικότερης σημασίας. Η τρομερή οικονομική κρίση του 2008-2010 κλόνισε το κατεστημένο πολιτικό σύστημα των «2+2» – δύο μεγάλα κόμματα, το PP και το PSOE, να εναλλάσσονται στην εξουσία με ευκαιριακά στηρίγματα από τα δύο περιφερειακά κόμματα, των Βάσκων και Καταλανών εθνικιστών. Δύο νέα, ατυπικά κόμματα «εναντίον των ελίτ», το Podemos από τα αριστερά και οι Ciudadanos από το Κέντρο, διεκδίκησαν πρωταγωνιστικούς ρόλους. Στην πορεία, όμως, ο δικομματισμός ανασυγκροτήθηκε εν μέρει, με τους Ciudadanos να συρρικνώνονται στα όρια της εξαφάνισης και τους Podemos να περιορίζονται σε ελάσσονες εταίρους των Σοσιαλιστών. Τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών της περασμένης Κυριακής - Δευτέρας στην Ιταλία, όπου το κεντροαριστερό Δημοκρατικό Κόμμα με τους εξασθενημένους συμμάχους του από τα Πέντε Αστέρια κέρδισε και τους πέντε μεγάλους δήμους (Ρώμη, Μιλάνο, Τορίνο, Μπολόνια, Νάπολη), εγγράφονται στην ίδια τάση.

Ο κίνδυνος ήττας

Τα παραπάνω ωστόσο δεν μεταφράζονται αναγκαστικά σε ούριο άνεμο για την ευρωπαϊκή σοσιαλδημοκρατία. Οι κεντροαριστερές κυβερνήσεις συνεργασίας έχουν οριακές κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες και ο κίνδυνος εκλογικής ήττας από τη Δεξιά ελλοχεύει στην πρώτη γωνία του δρόμου, όπως διαπίστωσε και ο Σάντσεθ στις δημοτικές εκλογές της Μαδρίτης, τον Μάιο. Το PSOE γλίτωσε την πασοκοποίηση, όχι όμως και άλλα ιστορικά σοσιαλιστικά κόμματα όπως το γαλλικό, που έλαβε μόλις 6% στις τελευταίες προεδρικές εκλογές. Ο κατακερματισμός των πολιτικών κομμάτων και η διευρυνόμενη «απεργία των ψηφοφόρων» από τις κάλπες είναι η γενική τάση, που διαμορφώνει σκηνικό χρόνιας αστάθειας.

Στα τέλη της δεκαετίας του ’90 πολλοί βιάστηκαν να κηρύξουν το τέλος του νεοφιλελευθερισμού με το «ροζ» κύμα που έφερε στην εξουσία τον Μπλερ στη Βρετανία, την πληθυντική Αριστερά Σοσιαλιστών - Κομμουνιστών - Πρασίνων στη Γαλλία, τη συγκυβέρνηση Σοσιαλδημοκρατών - Πρασίνων στη Γερμανία και το Δημοκρατικό Κόμμα του Μάσιμο ντ’ Αλέμα στην Ιταλία. Η Ιστορία επιβεβαίωσε, όμως, για μία ακόμη φορά ότι τα «κοκκινοπράσινα» κοινωνικά συμβόλαια δεσμεύουν μόνον εκείνους που τα πιστεύουν.

Σεξ, ψέματα και μηνύματα σε νεαρές δημοσιογράφους

Η φαλλοκρατική κουλτούρα της Bild που οδήγησε στην παραίτηση του διευθυντή του ταμπλόιντ, Γιούλιαν Ράιχελτ

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«Είσαι ακόμη ξύπνια;». «Θέλω να νιώσω το σώμα σου». Αυτά ήταν δύο μόνο από τα μηνύματα που έστειλε σε νεαρές υφιστάμενές του ο διευθυντής της γερμανικής εφημερίδας Bild, Γιούλιαν Ράιχελτ, ο οποίος απομακρύνθηκε από τη θέση του ύστερα από εκτενές δημοσίευμα των New York Times. Ο όμιλος Αξελ Σπρίνγκερ τον απάλλαξε από τα καθήκοντά του για την καταστρατήγηση των ορίων μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Η συμπεριφορά του Ράιχελτ αποτελεί case study για την κατάχρηση εξουσίας από άνδρες σε επιτελικές θέσεις, καθώς οι σχέσεις που συνήπτε ήταν όντως συναινετικές, αφορούσαν όμως κυρίως ασκούμενες στην εφημερίδα και κατέληγαν να ακολουθούν ένα συγκεκριμένο σχήμα: «κυνήγι, προαγωγή, απόλυση». Μάλιστα, ένα από τα θύματά του νοσηλεύτηκε για ένα διάστημα σε ψυχιατρική κλινική, απόδειξη ότι η στάση του απέναντι στις νέες αυτές γυναίκες μπορούσε να έχει τραυματική επήρεια πάνω τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι γυναίκες σε ηγετικές θέσεις στη Γερμανία αποτελούν μόλις το 28%, ποσοστό που είναι αρκετά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, ενώ το 75% εξ αυτών έχει αντιμετωπίσει σεξουαλική παρενόχληση.

Γεννημένος το 1980 στο Αμβούργο, ο Ράιχελτ μεγάλωσε σε μια οικογένεια που θεωρούσε «τον Αξελ Σπρίνγκερ ήρωα και τον Χάινριχ Μπελ εχθρό», όπως είχε πει ο ίδιος στον Guardian. (Το βιβλίο του Μπελ «Η χαμένη τιμή της Καταρίνα Μπλουμ» αποτελεί ένα σχόλιο για τον διασυρμό απλών ανθρώπων, στη συγκεκριμένη περίπτωση της Καταρίνα, από τον «κίτρινο» Τύπο. Λίγα χρόνια αργότερα, τον Μάιο του 1972, η τρομοκρατική οργάνωση «Φράξια Κόκκινος Στρατός» σε μία από τις πρώτες δράσεις της έβαλε βόμβα στα γραφεία της Bild στο Αμβούργο, προκαλώντας τον τραυματισμό 17 ανθρώπων.)

> *Οι γυναίκες σε ηγετικές θέσεις στη Γερμανία αποτελούν μόλις το 28%, ποσοστό που είναι αρκετά κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.*

Ο Ράιχελτ ανδρώθηκε δημοσιογραφικά στη σχολή του διαβόητου προκατόχου του Κάι Ντίκμαν, πρωτεργάτη των ρατσιστικών πρωτοσέλιδων εις βάρος της Ελλάδας στη διάρκεια της κρίσης χρέους. Τον συνόδευσε άλλωστε το 2015 ως υπεύθυνος της ιστοσελίδας της Bild, όταν ο Ντίκμαν είχε επισκεφθεί την Αθήνα και έδωσε συνέντευξη στην «Κ». Μαζί τους ήταν και ο Πάουλ Ροντσχάιμερ, ο ρεπόρτερ της εφημερίδας που μοίραζε δραχμές στο Σύνταγμα και πρότεινε την πώληση ελληνικών νησιών για την αποπληρωμή του χρέους. Ο Ροντσχάιμερ έγινε αναπληρωτής του Ράιχελτ μετά την αποχώρηση του Ντίκμαν, ο οποίος σημειωτέον κατηγορήθηκε το 2016 από συνεργάτιδά του για σεξουαλική παρενόχληση.

Ο Γιούλιαν Ράιχελτ (φωτ.) ανδρώθηκε δημοσιογραφικά στη σχολή του προκατόχου του, Κάι Ντίκμαν, πρωτεργάτη των ρατσιστικών πρωτοσέλιδων της Bild εις βάρος της Ελλάδας στη διάρκεια της κρίσης χρέους.

EPA / CLEMENS BILAN

Η υπόθεση έκλεισε βιαστικά, ο Ντίκμαν παραιτήθηκε και αρχικά τη θέση του ανέλαβε μια γυναίκα (πόσο προβλέψιμο σενάριο...), η Τάνιτ Κοχ, η οποία δεν άντεξε πάνω από δύο χρόνια. Επιχείρησε να στρέψει ανεπιτυχώς το ταμπλόιντ προς τον μερκελισμό, αλλά τη διαδέχθηκε ο Ράιχελτ, ο οποίος ανέδειξε την απερχόμενη καγκελάριο ως υπ’ αριθμόν 1 στόχο της εφημερίδας.

Στην αρχή ο Ράιχελτ εξήρε τα προσόντα των νεαρών εργαζομένων, τους ανέθετε δυσανάλογα δύσκολες για την εμπειρία τους αποστολές και τις προωθούσε απροκάλυπτα την ίδια περίοδο που τα βράδια τις οδηγούσε σε κοντινά ξενοδοχεία, ενώ στη συνέχεια, όταν η σχέση τελείωνε, τις αποκαθήλωνε κι ενίοτε τις απομάκρυνε. «Αυτή είναι του Ράιχελτ», έλεγαν οι δημοσιογράφοι μεταξύ τους όταν έμπαινε μια καινούργια ασκούμενη στον εντυπωσιακό 19ώροφο γυάλινο ουρανοξύστη διά χειρός του Ολλανδού αρχιτέκτονα Ρεμ Κούλχαας, στον οποίο στεγάζεται η Bild. Η ίδια η Bild πραγματοποίησε την άνοιξη μιαν υποτυπώδη εσωτερική έρευνα για τη στάση του Ράιχελτ, αλλά στη συνέχεια αποκατέστησε πλήρως τον τέως διευθυντή, θεωρώντας ότι δεν έχει υποπέσει σε κάποιο σοβαρό παράπτωμα.

Ο επικεφαλής του ομίλου Σπρίνγκερ, Ματίας Ντέπφνερ, εξήρε πρόσφατα τον Ράιχελτ ως «τον τελευταίο και μοναδικό δημοσιογράφο» στη Γερμανία που εξεγείρεται θαρραλέα «κατά του νέου ανατολικογερμανικού κράτους», σε μια αποδοκιμασία των περιοριστικών μέτρων της Γερμανίας για την αναχαίτιση της πανδημίας. Κατά τον ίδιο, όλοι οι άλλοι δημοσιογράφοι στη χώρα συνδράμουν τον μηχανισμό προπαγάνδας. Μετά τον Ράιχελτ, έχει ξεκινήσει στη Γερμανία συζήτηση για την απομάκρυνση και του Ντέπφνερ, ο οποίος σημειωτέον είναι πρόεδρος της ομοσπονδιακής ένωσης ηλεκτρονικών ΜΜΕ και εκδοτών εφημερίδων.

Το ρεπορτάζ των NYT

Το ερώτημα είναι γιατί, αφού η υπόθεση ήταν γνωστή εδώ και μήνες στη Γερμανία κι ενώ είχαν προηγηθεί οι ατελέσφορες έρευνες του περιοδικού Der Spiegel αλλά και εκείνη της ίδιας της Bild, χρειάστηκε τελικά το αποκαλυπτικό ρεπορτάζ των New York Times για να αποφασίσει ο όμιλος Αξελ Σπρίνγκερ να απομακρύνει τον Ράιχελτ. Αναλυτές συνδέουν την εξέλιξη με την εξαγορά του Politico από τον γερμανικό κολοσσό προς 1 δισ. δολάρια, που εισήγαγε αναπόφευκτα την αμερικανική κουλτούρα στην εργασιακή ηθική του οίκου Σπρίνγκερ. Το κίνημα #MeToo έχει άλλωστε πολύ μεγαλύτερη ιστορία στα αμερικανικά ΜΜΕ: ο Ρότζερ Αϊλς, διευθύνων σύμβουλος του Fox News, παραιτήθηκε πριν από πέντε ολόκληρα χρόνια, έπειτα από κατηγορίες για σεξουαλική παρενόχληση εις βάρος γυναικών εργαζομένων στο αμερικανικό τηλεοπτικό δίκτυο. Φαίνεται πως ήρθε η σειρά της Γερμανίας να αναθεωρήσει μια διαδεδομένη πρακτική στον χώρο των ΜΜΕ απέναντι στα νεαρά κορίτσια που πιάνουν δουλειά σε μια εφημερίδα ή ένα σταθμό, σε μια πρώτη συμβολική νίκη του κινήματος #MeToo σε μια άκρως σεξιστική κοινωνία.

Η μετωπική απετράπη, το πολωνικό αδιέξοδο όχι

Αμετακίνητη η Βαρσοβία στη Σύνοδο Κορυφής: Το σύνταγμά μας πάνω απ' όλα

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Παρά τους φόβους περί του αντιθέτου, αποφεύχθηκε τελικά η μετωπική σύγκρουση με την Πολωνία στη Σύνοδο Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ενωσης. Στη συζήτηση δύο ωρών και πλέον που έγινε το βράδυ της Πέμπτης, ωστόσο, πριν από το δείπνο των ηγετών, δεν προέκυψε κάποια σαφής οδός διαφυγής από το αδιέξοδο που έχει δημιουργηθεί μετά την απόφαση του συνταγματικού δικαστηρίου της χώρας για την υπεροχή του πολωνικού συντάγματος έναντι του ευρωπαϊκού δικαίου.

Ο Βέλγος πρωθυπουργός Αλεξάντερ ντε Κρου δήλωσε στους δημοσιογράφους ότι είπε στον Πολωνό ομόλογό του, Ματέους Μοραβιέτσκι, να μην περιμένει να αναλάβει δράση η Κομισιόν, αλλά να κινηθεί ο ίδιος για την επίλυση της αντιπαράθεσης. Ερωτηθείς αν οι υπόλοιποι ηγέτες έλαβαν επαρκείς διαβεβαιώσεις από τον κ. Μοραβιέτσκι, απάντησε: «Για να το θέσω ωμά, όχι κάτι το ιδιαίτερο».

EPA / JOHN THYS

Ο Ματέους Μοραβιέτσκι τα λέει με την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ενώ η Αγκελα Μέρκελ μοιάζει να προσπαθεί να πείσει την πρόεδρο της Κομισιόν να φανεί λίγο περισσότερο διαλλακτική με τον Πολωνό πρωθυπουργό.

Φωνές για κυρώσεις κατά της Πολωνίας – Επιφυλακτικές Γερμανία και Γαλλία, που φοβούνται τυχόν αποχώρησή της από την Ε.Ε.

Σύμφωνα με αξιωματούχο της Ε.Ε., η συζήτηση, που έγινε σε ήρεμους τόνους, «έδειξε ότι τα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι πεπεισμένα πως το κράτος δικαίου και η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης είναι απολύτως θεμελιώδη». Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, Σαρλ Μισέλ, ο οποίος κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες ώστε να μην επισκιάσει το ζήτημα της Πολωνίας την υπόλοιπη ατζέντα της Συνόδου, ευχαρίστησε –σύμφωνα με την ίδια πηγή– τους αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων για την εποικοδομητική στάση τους και τόνισε ότι η ρητορική μπορεί να διευκολύνει ή να περιπλέξει την εξεύρεση λύσεων.

Η κριτική σχετικά με το κράτος δικαίου δεν εστίασε στην απόφαση του πολωνικού συνταγματικού δικαστηρίου αυτή καθεαυτήν, αλλά στο γεγονός ότι το σώμα, όπως και η πολωνική Δικαιοσύνη γενικότερα στα χρόνια διακυβέρνησης του PiS, έχουν απολέσει ουσιωδώς την ανεξαρτησία της. Το συγκεκριμένο ζήτημα θεωρείται πιο πρόσφορο για τη διεξαγωγή της αντιπαράθεσης από το πιο γκρίζο πεδίο των ορίων εφαρμογής της προτεραιότητας του ενωσιακού δικαίου. Στις δηλώσεις τους πριν από τη Σύνοδο, τόσο η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν όσο και ο Μαρκ Ρούτε, ο Ολλανδός πρωθυπουργός που είναι ο πιο σκληρός επικριτής της Βαρσοβίας, επικεντρώθηκαν στο ζήτημα της ανεξαρτησίας της Δικαιοσύνης. Ο κ. Ρούτε είπε μάλιστα ότι η αποκατάστασή της ήταν «αδιαπραγμάτευτη» προϋπόθεση για να εκταμιευθούν πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης στην Πολωνία.

Στη δική του δήλωση κατά την άφιξή του στο Συμβούλιο, ο Πολωνός πρωθυπουργός σημείωσε ότι είναι ανοιχτός στον διάλογο με τους ομολόγους του, αλλά ότι η κυβέρνησή του «δεν θα δράσει υπό την πίεση ενός εκβιασμού». Ο βασικός του σύμμαχος, πρωθυπουργός της Ουγγαρίας Βίκτορ Ορμπαν, μίλησε για «κυνήγι μαγισσών» κατά της Πολωνίας, τονίζοντας ότι το ευρωπαϊκό δίκαιο «έχει προτεραιότητα μόνο όπου η Ε.Ε. έχει αρμοδιότητες».

Η Φον ντερ Λάιεν

Την Τρίτη, σε ομιλία της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η κ. Φον ντερ Λάιεν μίλησε για ετυμηγορία που «θέτει υπό αμφισβήτηση τα θεμέλια της Ευρωπαϊκής Ενωσης» και την «ενότητα της ευρωπαϊκής νομικής τάξης». Είπε ότι η Επιτροπή εξετάζει όλα τα διαθέσιμα εργαλεία, τα τρία κυριότερα εκ των οποίων είναι η έναρξη διαδικασίας επί παραβάσει, η χρήση του μηχανισμού αιρεσιμότητας που συνδέει την πρόσβαση σε κοινοτικά κονδύλια με τη συμμόρφωση με το κράτος δικαίου και η χρήση του άρθρου 7 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ενωση, που ενεργοποιείται όταν προκύπτουν «συστημικές απειλές» κατά της Ε.Ε. Η επιβολή κυρώσεων βάσει του άρθρου 7, ωστόσο, απαιτεί την ομόφωνη γνώμη των υπόλοιπων 26 κρατών-μελών και η Πολωνία εξακολουθεί να απολαμβάνει τη στήριξη (τουλάχιστον) της Ουγγαρίας στα ζητήματα αυτά.

Από την πλευρά του, ο κ. Μοραβιέτσκι, σε επιστολή που έστειλε τη Δευτέρα στους ομολόγους του, υπερασπίστηκε την αρμοδιότητα του Συνταγματικού Δικαστηρίου να κρίνει ότι, σε ορισμένα πεδία, το πολωνικό σύνταγμα έχει προτεραιότητα έναντι της ενωσιακής νομοθεσίας.

Ο κ. Μοραβιέτσκι προειδοποίησε κατά της μετατροπής της Ε.Ε. «από μια συμμαχία ελεύθερων, ισότιμων και κυρίαρχων κρατών» σε «έναν ενιαίο, κεντρικά διαχειριζόμενο οργανισμό, υπό τη διοίκηση θεσμών πέρα από τον δημοκρατικό έλεγχο των πολιτών της Ε.Ε.». Στη δική του ομιλία την Τρίτη στο Κοινοβούλιο, ο Πολωνός πρωθυπουργός δεν έδειξε σημάδια ευελιξίας, τονίζοντας ότι η χώρα του «δεν θα εκφοβιστεί».

Η στάση της Βαρσοβίας έχει θορυβήσει ιδιαίτερα τις Βρυξέλλες, καθώς είναι σαφής η αίσθηση πως επιδιώκεται ευθεία σύγκρουση. Οπως ανέφερε διπλωματική πηγή, η πολωνική κυβέρνηση «έχει δείξει ιδιαίτερη ικανότητα να κλείνει όλες τις πόρτες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια διέξοδο».

Σύμφωνα με υψηλόβαθμο αξιωματούχο της Ε.Ε., παρά τις πιέσεις ειδικά των χωρών της Μπενελούξ (Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο), υπήρχαν κράτη-μέλη που δεν επιθυμούσαν το ζήτημα της Πολωνίας να συζητηθεί στη Σύνοδο Κορυφής. Μεταξύ των «επιφυλακτικών», που για διαφορετικούς λόγους ήθελαν να αποφύγουν μια μετωπική σύγκρουση με τη Βαρσοβία, ήταν τόσο η Γαλλία όσο και η Γερμανία.

Η Αγκελα Μέρκελ, που συμμετείχε στην 107η και εκτός απροόπτου τελευταία της συνάντηση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, έχει δραστηριοποιηθεί παρασκηνιακά σε μια προσπάθεια να αποτρέψει μια αντιπαράθεση, που φοβάται ότι θα οδηγηθεί εκτός ελέγχου και ενδεχομένως να έχει ως έκβαση την αποχώρηση της Πολωνίας από το μπλοκ.

Η άλλη αντιπαράθεση

Το ζήτημα του κράτους δικαίου δεν ήταν το μόνο στο οποίο η Πολωνία και η Ουγγαρία βρέθηκαν απέναντι στη συντριπτική πλειοψηφία των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Στη συζήτηση για το ενεργειακό σοκ, ειδικά ο Βίκτορ Ορμπαν αλλά και ο Ματέους Μοραβιέτσκι άσκησαν κριτική στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πράσινη μετάβαση. Ο κ. Ορμπαν, σε δηλώσεις του πριν από τη σύνοδο, ζήτησε την απόσυρση του Fit for 55, του πακέτου μέτρων που έχει προτείνει η Κομισιόν για τη μείωση των εκπομπών κατά 55% έως το 2030 έναντι του επιπέδου του 1990, λέγοντας ότι «σκοτώνει τη μεσαία τάξη». Ο Πολωνός πρωθυπουργός, όπως και ο Τσέχος ομόλογός του, εστίασε στον ρόλο της κερδοσκοπίας στο ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Ρύπων (ETS). Η κ. Μέρκελ, απαντώντας εμμέσως στους δύο ηγέτες, είπε στη συζήτηση της Πέμπτης ότι το ζήτημα των τιμών ενέργειας πρέπει να διαχωριστεί από αυτήν για το Fit for 55, καθώς τα δύο δεν συνδέονται.

Το Λουξεμβούργο νομιμοποιεί τη χρήση κάνναβης

Οι ενήλικοι πολίτες του Λουξεμβούργου θα επιτρέπεται πλέον να καλλιεργούν έως και τέσσερα δενδρύλλια κάνναβης στα σπίτια ή στους κήπους τους, καθώς η χώρα γίνεται η πρώτη στην Ευρώπη που θα νομιμοποιήσει την παραγωγή και την κατανάλωση του ναρκωτικού. Σύμφωνα με τη σχετική κυβερνητική ανακοίνωση, θα γίνουν θεμελιώδεις αλλαγές στο νομικό πλαίσιο περί ψυχαγωγικής χρήσης και καλλιέργειας κάνναβης, υπό το πρίσμα της αποτυχίας της απαγόρευσης με στόχο την αποτροπή της χρήσης. Το γενικό πλαίσιο αναθεώρησης του νόμου είχε συμφωνηθεί πριν από δύο χρόνια μεταξύ Φιλελευθέρων, Σοσιαλδημοκρατών και Πρασίνων.

Η υπουργός Δικαιοσύνης, Σαμ Τάμσον, περιέγραψε την αλλαγή του νόμου για την εγχώρια παραγωγή και κατανάλωση ως το πρώτο βήμα. «Σκεφτήκαμε ότι έπρεπε να δράσουμε. Εχουμε πρόβλημα με τα ναρκωτικά και η κάνναβη είναι εκείνο που χρησιμοποιείται περισσότερο, καλύπτοντας ένα μεγάλο μέρος της παράνομης αγοράς. Η ιδέα είναι ότι ένας καταναλωτής δεν βρίσκεται σε θέση παρανομίας εάν καταναλώνει κάνναβη. Δεν υποστηρίζουμε ολόκληρη την παράνομη αλυσίδα, από την παραγωγή και τη μεταφορά έως την πώληση. Θέλουμε να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να ξεφύγουμε ολοένα και περισσότερο από την παράνομη μαύρη αγορά».

Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία, οι πολίτες άνω των 18 ετών θα έχουν δικαίωμα να καλλιεργούν έως και τέσσερα δενδρύλλια κάνναβης στο σπίτι τους για προσωπική χρήση. Το εμπόριο σπόρων θα επιτρέπεται επίσης, χωρίς περιορισμό στην ποσότητα ή στα επίπεδα της τετραϋδροκανναβινόλης (THC), του κύριου ψυχοδραστικού συστατικού της κάνναβης. Η αγορά σπόρων θα είναι δυνατή από καταστήματα ή μέσω Διαδικτύου. Υπάρχει, ακόμα, η πρόθεση να επιτραπεί η εγχώρια παραγωγή σπόρων για εμπορικούς σκοπούς, αλλά τα σχέδια, τόσο για μια εθνική αλυσίδα παραγωγής όσο και για τη διανομή που ρυθμίζεται από το κράτος, έχουν καθυστερήσει εξαιτίας της πανδημίας. Η νομική απαγόρευση της κατανάλωσης, της μεταφοράς και της διακίνησης κάνναβης ή προϊόντων της θα διατηρηθεί, και το εμπόριο κάνναβης ή προϊόντων της, εκτός των σπόρων, είτε δωρεάν είτε έναντι πληρωμής, παραμένει απαγορευμένο. Ωστόσο, με τον νέο νόμο η κατανάλωση και η μεταφορά ποσότητας έως τριών γραμμαρίων δεν θα θεωρούνται πλέον ποινικό αδίκημα, αλλά πλημμέλημα. Τα πρόστιμα θα μειωθούν σε μόλις 25 ευρώ για κατοχή κάτω των τριών γραμμαρίων, από 251 έως 2.500 ευρώ που ανέρχεται σήμερα το πρόστιμο. «Για πάνω από τρία γραμμάρια τίποτε δεν αλλάζει, θεωρείσαι έμπορος», δήλωσε η Σαμ Τάμσον. «Τίποτε δεν αλλάζει ούτε για τους οδηγούς αυτοκινήτων: εξακολουθεί να υπάρχει μηδενική ανοχή».

Σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, σχεδιάζεται ένα σύστημα κρατικής ρύθμισης της παραγωγής και της διανομής, ώστε να διασφαλισθεί η ποιότητα των προϊόντων, με τα έσοδα από τις πωλήσεις να επενδύονται «κυρίως στην πρόληψη, την εκπαίδευση και την υγειονομική περίθαλψη εθισμένων».

Ψυχροπολεμικό σκηνικό μεταξύ ΗΠΑ και Ρωσίας, Κίνας

Φωτιές άναψε μία δήλωση Μπάιντεν

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΣΗ**

Σε διάστημα μόλις μιας εβδομάδας, η επιδείνωση στις ήδη χειριστες σχέσεις ανάμεσα στις ΗΠΑ και στον άξονα Ρωσίας - Κίνας είναι ραγδαία. Τη Δευτέρα, η Ρωσία ανακοίνωσε ότι αποσύρει την αποστολή της από το αρχηγείο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες και κλείνει τα γραφεία του ΝΑΤΟ στη Μόσχα, καθώς «δεν υπάρχει λόγος να προσποιούμαστε ότι υπάρχει περίπτωση να αλλάξουν οι σχέσεις στο εγγύς μέλλον».

Την Πέμπτη, το ΝΑΤΟ εισηγήθηκε μια νέα στρατηγική για τη συνολική αντιπαράθεση με τη Ρωσία με συμβατικά και πυρηνικά όπλα, με συγκρούσεις στο Διάστημα και στον κυβερνοχώρο και χρηματοδότηση για την εξειδίκευση των σχεδίων ανά περιφέρεια. Είχαν προηγηθεί η εκτόξευση από την Κίνα υπερηχητικού πυραύλου, ο οποίος θεωρείται σημαντική αλλαγή στο υφιστάμενο ισοζύγιο ισχύος, και η δήλωση του Αμερικανού προέδρου Τζο Μπάιντεν, που επίσης υπονοεί αλλαγή του status quo, πως οι ΗΠΑ θα υπερασπιστούν την Ταϊβάν.

Μετά τον σάλο που ξέσπασε από τη δήλωση του Αμερικανού προέδρου, ο Λευκός Οίκος έσπευσε να διευκρινίσει ότι δεν έχει υπάρξει επίσημη αλλαγή στη στάση των ΗΠΑ απέναντι στην Ταϊβάν. Αυτό σημαίνει ότι ισχύει η πολιτική της «στρατηγικής αμφισημίας» με βάση την οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες βοηθούν μεν την Ταϊβάν ώστε να μη δεχθεί επίθεση από το Πεκίνο, αλλά δεν δεσμεύονται ότι θα εμπλακούν σε πόλεμο εάν το Πεκίνο προσπαθήσει να ανακτήσει διά της βίας το νησί, το οποίο τυπικά ανήκει στην κινεζική επικράτεια.

Την ίδια στιγμή, όμως, οι εντάσεις στα Στενά της Ταϊβάν βρίσκονται στα χειρότερα επίπεδα των τελευταίων σαράντα ετών και οι ρητορικές εντάσεις κλιμακώνονται εξίσου. «Δεν χρειάζεται να ανησυχούμε για το αν αυτοί θα είναι πιο ισχυροί, η Κίνα, η Ρωσία και ο υπόλοιπος κόσμος ξέρει ότι έχουμε τον πιο ισχυρό στρατό στην παγκόσμια ιστορία», είπε ο Τζο Μπάιντεν. Φυσικά το ζήτημα για τον υπόλοιπο κόσμο δεν είναι ποιος έχει τον πιο ισχυρό στρατό και ποιος προχωράει στον ταχύτερο εκσυγχρονισμό των ενόπλων δυνάμεών του, αλλά πώς θα αποτραπεί μια σύρραξη που θα δοκιμάσει στην πράξη τα ισχυρότερα οπλοστάσια του πλανήτη.

Παρά τις εντάσεις, διατηρούνται κάποιες επαφές ανάμεσα στα γενικά επιτελεία των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ρωσίας από τη μία πλευρά και των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας από την άλλη. Την ίδια στιγμή, οι ευρωπαϊκές χώρες χάνουν όλο και περισσότερο τη δυνατότητα αυτόνομης συνεννόησης με τη Ρωσία για την αποφυγή εντάσεων στις ανατολικές παρυφές της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Το ΝΑΤΟ εισηγήθηκε στρατηγική για συνολική αντιπαράθεση με τη Μόσχα – Επίδειξη ισχύος από το Πεκίνο με εκτόξευση νέου υπερηχητικού πυραύλου.

«Κάποιες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις, προκειμένου να αποφύγουν μια κλιμάκωση που θα γινόταν με πρωτοβουλία των ΗΠΑ και η οποία δεν θα ήταν προς το συμφέρον τους, πιθανότατα θα ζητήσουν να αποκατασταθούν οι δεσμοί της Ρωσίας με το ΝΑΤΟ», εκτίμησε το ινστιτούτο ανάλυσης Stratfor, προσθέτοντας ότι η Ευρώπη γίνεται «όλο και πιο ευάλωτη στην κακή διαχείριση των σχέσεων των ΗΠΑ με τη Ρωσία».

U.S. COAST GUARD / A.P.

Πλοίο της αμερικανικής ακτοφυλακής και το αντιτορπιλικό (κλάσης Arleigh Burke) «USS Kidd» στα Στενά της Ταϊβάν. Οι διελεύσεις πολεμικών πλοίων των ΗΠΑ από την περιοχή προκαλούν εκνευρισμό στην Κίνα.

Ανοίγει ο δρόμος για την παραπομπή Μπάνον

Η Βουλή των Αντιπροσώπων τάχθηκε την Πέμπτη με ψήφους 229 υπέρ (έναντι 220 κατά) της άσκησης ποινικής δίωξης για παρακώλυση του έργου του Κογκρέσου εις βάρος του Στιβ Μπάνον, συμμάχου του τέως προέδρου Ντόναλντ Τραμπ, ο οποίος αρνήθηκε να πάει να καταθέσει στην ειδική εξεταστική επιτροπή για την επίθεση οπαδών του στο Καπιτώλιο την 6η Ιανουαρίου. Οπως σημειώνουν οι New York Times, αυτό που κατέστη σαφές κατά τη διαδικασία είναι πως, εννέα μήνες μετά την τραυματική εμπειρία της εισβολής, η συντριπτική πλειονότητα των Ρεπουμπλικανών (GOP) είναι διατεθειμένη να ξεπλύνει, νομιμοποιήσει ή κάνει τα στραβά μάτια για όσα έγιναν μέσα στο κτίριο στις αρχές του χρόνου, ενώ το κόμμα ακόμη αναπαράγει τη θεωρία του Ντόναλντ Τραμπ ότι οι εκλογές εκλάπησαν από το GOP. Ο Μπάνον, 67 ετών, υπήρξε ένας από τους αρχιτέκτονες της νικηφόρας προεκλογικής εκστρατείας του μεγιστάνα των ακινήτων το 2016. Αν και δεν είχε κανένα αξίωμα την 6η Ιανουαρίου, φέρεται να συζητούσε με τον τέως πρόεδρο τις ημέρες πριν από την αιματηρή επίθεση στο Καπιτώλιο.

Το ρολόι της Γης χτυπάει μεσάνυχτα

Υστατη ευκαιρία για τον πλανήτη

Την απειλή της κλιματικής κρίσης και τους τρόπους αποτροπής των δυσμενέστερων συνεπειών της θα εξετάσει η διάσκεψη για την κλιματική αλλαγή (COP26) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, που θα πραγματοποιηθεί στη Γλασκώβη. Η παγκόσμια σύνοδος συνιστά, σύμφωνα με τους ειδικούς, πιθανώς την ύστατη ευκαιρία για αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος. Από τις 31 Οκτωβρίου μέχρι τις 12 Νοεμβρίου θα συγκεντρωθούν στη μεγαλύτερη πόλη της Σκωτίας περίπου 100 αρχηγοί κρατών, διπλωμάτες, επιστήμονες και προσωπικότητες του επιχειρηματικού κόσμου. Ανάμεσά τους ο πρόεδρος των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν, ο προκάτοχός του Μπαράκ Ομπάμα, η βασίλισσα Ελισάβετ, ο Βρετανός πρωθυπουργός Μπόρις Τζόνσον, ο Αυστραλός ομόλογός του Σκοτ Μόρισον και δεκάδες άλλοι ηγέτες από κάθε γωνιά του πλανήτη. Ο Πάπας Φραγκίσκος, παρότι είχε εκφράσει την επιθυμία του να παραβρεθεί, τελικά δεν θα ταξιδέψει στη Σκωτία, ενώ παραμένει άγνωστο αν θα παραστεί ο Κινέζος πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ. Τις λεπτομέρειες των διαπραγματεύσεων και των συμφωνιών θα μελετήσουν εξονυχιστικά διπλωμάτες από 200 χώρες. Φυσικά, από μια συνάντηση τέτοιας σημασίας δεν θα μπορούσαν να λείψουν χιλιάδες ακτιβιστές, με πρώτη την Γκρέτα Τούνμπεργκ.

Οι εκπομπές αερίων

Στόχος της διάσκεψης είναι ο επανακαθορισμός των στόχων για τον περιορισμό των εκπομπών αερίων που παράγονται από την καύση ορυκτού άνθρακα, πετρελαίου και φυσικού αερίου, τους βασικούς παράγοντες που προκαλούν την υπερθέρμανση του πλανήτη. Τις τραγικές συνέπειές της, δυστυχώς, βιώνει η παγκόσμια κοινότητα, από τα νησιωτικά συμπλέγματα του Ινδικού Ωκεανού μέχρι τους πόλους, ακόμα και την πατρίδα μας, με ολοένα μεγαλύτερη συχνότητα και ένταση. Παρότι κάθε χρονιά πραγματοποιούνται ανάλογες διασκέψεις, η φετινή θεωρείται εξέχουσας σημασίας διότι, σύμφωνα με τους ειδικούς, η Γη βρίσκεται στη δωδεκάτη ώρα της. Οι επιστήμονες έχουν προειδοποιήσει κατά τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι μόνο η άμεση απεμπλοκή μας από τα ορυκτά καύσιμα θα αποτρέψει τα σενάρια ολέθρου του μέλλοντος.

Για να προλάβουμε τα χειρότερα θα πρέπει η αύξηση της μέσης παγκόσμιας θερμοκρασίας να μην υπερβεί τον 1,5 βαθμό Κελσίου πάνω από τα επίπεδα που καταγράφονταν πριν από τη βιομηχανική επανάσταση. Αν υπερβεί το όριο, οι φονικοί καύσωνες, η λειψυδρία, οι δασικές πυρκαγιές, η καταστροφή των καλλιεργειών και η κατάρρευση των οικοσυστημάτων θα αυξηθούν εκθετικά. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι έφτασε το πλήρωμα του χρόνου οι μεγαλύτεροι ρυπαντές, όπως Κίνα, Ινδία, Αυστραλία και Ρωσία, να προχωρήσουν σε γενναίες περικοπές των εκπομπών τους. Ταυτόχρονα, ελάχιστα πλούσια κράτη έχουν δεσμεύσει χρήματα για να βοηθήσουν τις φτωχότερες και πιο ευάλωτες χώρες να διαχειριστούν τις κλιματικές θεομηνίες, τις οποίες υφίστανται χωρίς να φέρουν καμία ευθύνη.

Αδιαμφισβήτητη η υπαιτιότητα του ανθρώπου για την κλιματική κρίση, σύμφωνα με τη συντριπτική πλειονότητα των μελετών.

Η Βρετανία, που διοργανώνει τη διάσκεψη υπό την αιγίδα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, επαναλαμβάνει ότι θέλει να «κρατήσει ζωντανή την ελπίδα» χαλιναγώγησης της θερμοκρασιακής αύξησης. Παραμένει άγνωστο αν τελικά θα καταφέρει να υλοποιήσει τις αγαθές προθέσεις της. Βέβαια 17 κράτη, μεταξύ των οποίων οι ΗΠΑ και η Ε.Ε., αναθεώρησαν τους στόχους τους και δεσμεύτηκαν σε περαιτέρω περικοπές. Αν τελικά όλες αυτές οι δεσμεύσεις γίνουν πραγματικότητα, θα το δείξει το μέλλον. Τα σημάδια, ωστόσο, δεν είναι ενθαρρυντικά. Πρόσφατη έκθεση του ΟΗΕ δείχνει πως η εξόρυξη ορυκτών καυσίμων, όχι μόνο θα συνεχιστεί έως το 2030 αλλά και θα ενισχυθεί, δυναμιτίζοντας τις προσπάθειες για τη διάσωση της Γης.

Αν οι ηγέτες του κόσμου χρονοτριβήσουν για άλλη μια φορά, υπάρχει σοβαρή πιθανότητα, αν όχι βεβαιότητα, ότι η παγκόσμια κοινότητα ξεκινάει ένα ταξίδι χωρίς επιστροφή. Την ίδια άποψη για την κρισιμότητα των στιγμών διατύπωσε και ο πρώην υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ και απεσταλμένος για τον κλίμα, Τζον Κέρι, τονίζοντας ότι η διάσκεψη της Γλασκώβης αποτελεί την τελευταία μας ευκαιρία.

Οι δύσπιστοι

Ακόμα και σήμερα που βλέπουμε καθημερινά τις ολέθριες συνέπειες της κλιματικής κρίσης να ξετυλίγονται σε πραγματικό χρόνο, ορισμένοι αμφισβητούν τα πραγματικά αίτιά της, αποδίδοντάς την όχι στην ανθρώπινη δραστηριότητα, αλλά σε έναν φυσικό κύκλο του πλανήτη ή σε άλλους παράγοντες για τους οποίους δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα.

Σε αυτή τη θεώρηση βάζει οριστικό τέλος μελέτη που εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο Κορνέλ, αποδεικνύοντας την επιστημονική ομοφωνία για τα αίτια της κλιματικής αλλαγής. Οι επιστήμονες συμφωνούν ότι η ανθρώπινη δραστηριότητα ευθύνεται κατά 99,9%, σχέση εξίσου αδιαμφισβήτητη όσο η εξέλιξη των ειδών και η ύπαρξη τεκτονικών πλακών.

Προκειμένου να καταλήξουν σε σαφές συμπέρασμα οι επιστήμονες ανέλυσαν, σε δύο στάδια, όσες μελέτες εκπονήθηκαν για την κλιματική αλλαγή κατά την περίοδο 2012-2020. Στο πρώτο στάδιο επέλεξαν ένα τυχαίο δείγμα τριών χιλιάδων εργασιών, μεταξύ των οποίων υπήρχαν μόνο τέσσερις που αμφισβητούσαν ότι ο άνθρωπος ευθύνεται για την υπερθέρμανση του πλανήτη μας. Στο δεύτερο στάδιο οι ερευνητές αναζήτησαν σε ολόκληρη τη βάση δεδομένων, αποτελούμενη από 88.125 μελέτες, όρους-κλειδιά που συνδέονται με την αμφισβήτηση της ανθρώπινης ευθύνης για την κλιματική αλλαγή, όπως «φυσικός κύκλος» ή «κοσμικές ακτίνες». Η έρευνά τους εντόπισε μόνο 28 τέτοιες μελέτες, που είχαν δημοσιευθεί σε επιθεωρήσεις ελάσσονος κύρους.

Οι Αμερικανοί επιστήμονες, που δημοσίευσαν την εργασία τους στην επιθεώρηση Environmental Research Letters, επισημαίνουν ότι ο σκεπτικισμός για την υπαιτιότητα της κλιματικής αλλαγής στην επιστημονική κοινότητα έχει εξαλειφθεί και η άποψη για τα αίτιά της είναι ομόφωνη. Παρόμοιο ήταν και το συμπέρασμα της διακυβερνητικής επιτροπής του ΟΗΕ για την κλιματική αλλαγή, που τον Αύγουστο κατέληγε ότι «είναι αδιαμφισβήτητο ότι η ανθρώπινη δραστηριότητα ευθύνεται για την υπερθέρμανση ξηράς, θαλασσών και ατμόσφαιρας».

A.P., REUTERS, NEW YORK TIMES, GUARDIAN

Η κρίσιμη Διάσκεψη της Γλασκώβης για το κλίμα

ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΗΓΕΤΩΝ ΚΑΙ ΑΞΙΩΜΑΤΟΥΧΩΝ ΑΠΟ ΟΛΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΘΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΥΝ:

ΠΗΓΕΣ: COP26, Glasgow City Council, Scottish Event Campus, Independent, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Scottish Event Campus, Creative Commons Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η πάλη των αντιθέσεων για το κλίμα στη Ρωσία

Του **ANTON TROIANOVSKI**
THE NEW YORK TIMES

Δεκαέξι ανεμογεννήτριες αναμένεται να τοποθετηθούν ανάμεσα στις ακτές και στους δασώδεις λόφους του ρωσικού νησιού Σαχαλίνη στον Ειρηνικό, δημιουργώντας ένα αιολικό πάρκο μεγαλύτερο από οποιοδήποτε άλλο υπάρχει σήμερα στη Ρωσία. Η καθαρή ενέργεια που θα παράγεται από το πάρκο θα κατευθυνθεί προς την εξόρυξη περισσότερου άνθρακα.

Η Ρωσία προσπαθεί να διατηρήσει τον πλούτο και τη δύναμή της από την πώληση ορυκτών καυσίμων, παρόλο που το Κρεμλίνο αναγνωρίζει όλο και συχνότερα το πρόβλημα της κλιματικής αλλαγής. Την προηγούμενη εβδομάδα, ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν δήλωσε ότι η Ρωσία θα σταματήσει να προσθέτει διοξείδιο του άνθρακα στην ατμόσφαιρα έως το 2060. Ηταν μια αξιοσημείωτη ανατροπή, αφού ο Πούτιν απορρίπτει εδώ και καιρό τα επιστημονικά δεδομένα της κλιματικής αλλαγής και πολλοί στη χώρα βλέπουν τις διεθνείς προσπάθειες για την καταπολέμηση της υπερθέρμανσης του πλανήτη ως μέρος του δυτικού σχεδίου αποδυνάμωσης της Ρωσίας. Η ανακοίνωσή του έρχεται πριν από τη σύνοδο κορυφής για το κλίμα, COP26, στη Γλασκώβη.

Ωστόσο, δεν είναι σαφές εάν η Ρωσία είναι ειλικρινής στη νέα της υπόσχεση. Ρώσοι εμπειρογνώμονες και κυβερνητικοί αξιωματούχοι αναγνωρίζουν ότι οι κινήσεις επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομία, με τα σχέδια της Ευρωπαϊκής Ενωσης για δασμούς σε χώρες με μεγάλες εκπομπές ρύπων να απειλούν τις ρωσικές εξαγωγές. Ορισμένα από τα ρωσικά σχέδια έχουν προκαλέσει επιφυλάξεις, ειδικά η μεγάλη εξάρτηση από τα δάση ως «εργαλεία» απορρόφησης διοξειδίου του άνθρακα. Η χώρα συνεχίζει να επενδύει στην παραγωγή περισσότερων ορυκτών καυσίμων.

Τα δάση ως «εργαλεία» απορρόφησης διοξειδίου του άνθρακα σε μια χώρα που συνεχίζει να επενδύει στην παραγωγή περισσότερων ορυκτών καυσίμων.

Οι κλιματικές αντιθέσεις της Ρωσίας αποτυπώνονται στη νήσο Σαχαλίνη, βορείως της Ιαπωνίας. Το νησί των 500.000 κατοίκων είναι πλούσιο σε υδρογονάνθρακες, ωστόσο, η περιφερειακή κυβέρνηση δεσμεύθηκε πέρυσι να κάνει το νησί την πρώτη περιοχή της χώρας που θα είναι «ουδέτερη από άνθρακα» έως το 2025.

Μεγάλη μονάδα φυσικού αερίου στη νήσο Σαχαλίνη. SHUTTERSTOCK

Η Σαχαλίνη απορροφά τόσον άνθρακα όσον εκπέμπει. Το σχέδιο του νησιού δείχνει ότι το φυσικό αέριο και τα δάση που απορροφούν άνθρακα θα είναι το κλειδί για τη μείωση των «καθαρών» εκπομπών. Προς το παρόν, προβλέπονται επίσης εμπορία εκπομπών, ενέργεια υδρογόνου, μονάδες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανάπτυξη «αποθηκών» άνθρακα – μια ένδειξη της μεταβαλλόμενης δυναμικής σε μια χώρα όπου οι θερμοκρασίες αυξάνονται με διπλάσια ταχύτητα από τον παγκόσμιο μέσο όρο.

«Το πιο σημαντικό που συμβαίνει τώρα στη Ρωσία είναι ότι δημιουργείται κάποια συναίνεση γύρω από την κλιματική αλλαγή», δήλωσε πρόσφατα ο ειδικός απεσταλμένος του Πούτιν για την τεχνολογική ανάπτυξη, Ντμίτρι Ν. Πεσκόφ.

Μεγάλο μέρος της Σαχαλίνης καλύπτεται από δάση που μαρτυρούν τον κρίσιμο ρόλο της Ρωσίας στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής, αλλά και την ευπάθειά της σε αυτήν. Σύμφωνα με την κυβέρνηση, τα δάση του νησιού απορροφούν ήδη 11 εκατομμύρια από τα 12 εκατομμύρια μετρικούς τόνους άνθρακα που εκπέμπει η ανθρώπινη δραστηριότητα — καθιστώντας τον στόχο της ουδετερότητας από άνθρακα εφικτό με σχετικά μικρές μειώσεις εκπομπών.

Οι σχεδιασμοί της Μόσχας

Σε εθνικό επίπεδο, η Μόσχα σχεδιάζει να διπλασιάσει την ποσότητα άνθρακα που υπολογίζεται ότι απορροφάται από τα δάση και άλλα οικοσυστήματα έως το 2050. Μέρος αυτής της αύξησης θα προέλθει από την καταπολέμηση δασικών πυρκαγιών, από την αλλαγή των δασικών πρακτικών, αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζεται αυτή η απορρόφηση, χρησιμοποιώντας «σύγχρονα μαθηματικά μοντέλα βασισμένα στη τεχνητή νοημοσύνη». Αυτό προκαλεί τον σκεπτικισμό των περιβαλλοντολόγων. «Το πρόβλημα είναι ότι αυτοί οι αριθμοί δεν βασίζονται σε αξιόπιστα δεδομένα ή μελέτες», δήλωσε ο ειδικός για το κλίμα της Greenpeace Russia, Βασίλι Γιαμπλόκοφ.

Σύμφωνα με τα σχέδιά της, η Ρωσία θα εκπληρώσει τη δέσμευσή της στο πλαίσιο της συμφωνίας του Παρισιού να μειώσει τις εκπομπές της κατά 30% έως το 2030 σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Υπάρχουν όμως ενδείξεις πως θα αναθεωρήσει τα σχέδιά της για να είναι πιο φιλόδοξα. Το πρόχειρο σχέδιο κυβερνητικής στρατηγικής για το κλίμα καλεί τη Ρωσία να μειώσει τις εκπομπές της κατά 79% έως το 2050.

Η Μόσχα πιθανότατα θα παρουσιάσει τα δικά της αιτήματα στη σύνοδο της Γλασκώβης, συμπεριλαμβανομένων της διεθνούς αναγνώρισης των έργων δέσμευσης άνθρακα που πραγματοποιήθηκαν και τη μεταχείριση της πυρηνικής και της υδροηλεκτρικής ενέργειας ως «πράσινης» στο ίδιο επίπεδο με την αιολική και την ηλιακή ενέργεια. Υπάρχει ακόμη ελπίδα πως η Δύση μπορεί να χαλαρώσει τις κυρώσεις, για να επιβραβεύσει την πιο θετική στάση της Μόσχας απέναντι στο κλίμα. «Ενας αμοιβαίος εχθρός ενώνει τους πάντες», είπε ο Πεσκόφ. «Η Ρωσία διαθέτει μια σειρά από κλειδιά για την επίλυση του προβλήματος της υπερθέρμανσης του πλανήτη, το οποίο είναι πολύ δύσκολο να λυθεί χωρίς εμάς».

Stoiximan

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Stoiximan

Προστατέψτε το ποδόσφαιρο

Ο προπονητής της Εθνικής Ελλάδας, Τζον Φαντ Σιπ, ανοίγει τα χαρτιά του στην «Κ»

Συνέντευξη στον
ΜΠΑΜΠΗ ΠΑΠΑΔΑΤΟ

Η εθνική Ελλάδας βρίσκεται στο στάδιο του ανοίγματος ενός νέου κύκλου της, με προπονητή τον Τζον Φαντ Σιπ. Δυστυχώς, το εισιτήριο για το Παγκόσμιο Κύπελλο του Κατάρ δείχνει να μοιάζει πλέον με άπιαστο όνειρο, όμως ο Ολλανδός προπονητής, ανοίγοντας τα χαρτιά του στην «Κ», ύστερα από πολύ καιρό, θεωρεί ότι κάτι καλό «χτίζεται» στην ομάδα, το οποίο θα έχει γερές βάσεις και θα δώσει τη δυνατότητα στους διεθνείς να διεκδικήσουν ξανά με αξιώσεις την παρουσία τους σε μεγάλες διοργανώσεις.

– Κόουτς, η Εθνική έχασε έδαφος στη μάχη της πρόκρισης και όλα δείχνουν ότι δεν θα πάρει το εισιτήριο. Τι δεν πήγε καλά αυτή τη φορά;

– Από την αρχή γνωρίζαμε ότι ήταν μια δύσκολη κλήρωση, με Ισπανία και Σουηδία στον όμιλο. Βέβαια βλέποντας τα αποτελέσματα χάσαμε βαθμούς απέναντι στο Κόσοβο και τη Γεωργία. Μπορείς να χάσεις από τη Σουηδία, παρ' όλα αυτά όμως τελικά τη νικήσαμε στο ΟΑΚΑ και χάσαμε στο δεύτερο παιχνίδι. Προσπαθούμε να προκριθούμε στο Παγκόσμιο Κύπελλο, έχουμε ακόμα κάποιες μικρές πιθανότητες για την πρόκριση. Είμαστε όμως και σε μια διαδικασία χτισίματος μιας νέας ομάδας κι ενός πολύ καλού κλίματος στα αποδυτήρια. Ενα καλό κλίμα, όχι μόνο μέσα στην ομάδα, αλλά κάτι που θα φανεί και στον κόσμο, για να δει πως απέναντί του έχει μια Εθνική ομάδα που μπορεί να πιστέψει σε αυτή. Θεωρώ αυτό κάτι πολύ σημαντικό, ώστε ο κόσμος να έρθει να στηρίξει την ομάδα και ήταν ένα από τα σημαντικότερα πράγματα που είχαμε ως στόχο. Το κυριότερο είναι να φτιάξουμε μια Εθνική που ο κόσμος θα χαίρεται να βλέπει και να υποστηρίζει.

– Τι στοιχεία προσπαθήσατε να περάσετε στην ομάδα όλο αυτό το διάστημα που είστε ομοσπονδιακός προπονητής; Τι σας προβλημάτισε; Τι σας κάνει αισιόδοξο;

– Ξεκινήσαμε πριν από δύο χρόνια θέλοντας κοντά μας παίκτες που να νιώθουν τιμή που φορούν το εθνόσημο, παίκτες που θα έπαιζαν για τη σημαία και για τη χώρα τους. Είναι μεγάλη τιμή κάτι τέτοιο και πρέπει να την αντιλαμβάνεσαι. Οταν ακούς από μικρό παιδί που ονειρεύεσαι να παίξεις στην Εθνική ομάδα το κάλεσμα του προπονητή, είναι κάτι ιδιαίτερο. Οταν ήρθα θέλαμε να επιλέξουμε και να έχουμε στην ομάδα παίκτες που θα πολεμήσουν, που θα παλέψουν και θα τρέξουν για την ομάδα. Να είναι ομάδα. Παράλληλα, όμως να είναι ταπεινοί και να σέβονται όλους. Οχι μόνο τους συναδέλφους τους παίκτες, αλλά από τον κάθε φροντιστή μέχρι την κυρία που ετοιμάζει το φαγητό τους. Μικρές λεπτομέρειες για να δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα. Δεν μιλήσαμε από την πρώτη στιγμή για ποδόσφαιρο. Μιλήσαμε για αξίες και κυρίως για σεβασμό. Γιατί αν δεν υπάρχει ομαδικότητα και αξίες… ξεχάστε το. Μετά μιλήσαμε για το ποδόσφαιρο.

Σχεδόν πάντα χαμογελαστός και με την «Κ» στο τραπέζι, ο κ. Φαντ Σιπ έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του ελληνικού ποδοσφαίρου. Οπως τόνισε, «είναι πολύ σημαντικό στην Ελλάδα να θεσπιστούν νόμοι και κανόνες και να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι όλοι οι φορείς και οι σύλλογοι».

> *Θέλουμε κοντά μας παίκτες που να νιώθουν τιμή που φορούν το εθνόσημο, παίκτες που θα είναι ταπεινοί και θα σέβονται τους πάντες.*

– Αν κάνατε αυτοκριτική, τι πιστεύετε ότι δεν καταφέρατε να αλλάξετε, να εφαρμόσετε;

– Στο ποδόσφαιρο δεν υπάρχει μόνο η επιτυχία ή η αποτυχία. Η επιτυχία δεν είναι οριστική, η αποτυχία δεν είναι μοιραία. Αυτό σημαίνει ότι συνεχίζεις. Αν γίνει κάποιο λάθος, μπορεί μεν να στοιχίσει, αλλά προχωράς μπροστά. Λάθη όλοι κάνουν και μαθαίνουμε από αυτά μέσα στην καριέρα μας, αλλά και μέσα στη ζωή μας. Στο τέλος μαθαίνεις, προχωράς και γίνεσαι καλύτερος παίκτης και προσωπικότητα. Πολλοί παίκτες μας έπαιξαν πρώτη φορά σε τέτοιο επίπεδο και ανταποκρίθηκαν φανταστικά. Πολλοί έκαναν απίστευτα βήματα. Λάθη υπήρξαν. Το γνωρίζουμε. Κόστισαν, αλλά αυτά τα βήματα θα μας βοηθήσουν, με το πέρασμα του χρόνου, να πάρουμε εμπειρίες και να κάνουμε καλύτερα πράγματα.

– Πριν από έναν μήνα αναδείξατε ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζει το ελληνικό ποδόσφαιρο: το πρόβλημα ταυτότητας, όπως είπατε. Θεωρείτε αυτό το πρόβλημα το σημαντικότερο και γιατί; Εδώ να σας ενημερώσω ότι στην τελευταία αγωνιστική της Σούπερ Λιγκ 1, στις αρχικές ενδεκάδες των 14 ομάδων (154 παίκτες), βρέθηκαν 113 ξένοι ποδοσφαιριστές!

– Το όλο θέμα έχει να κάνει με το πώς θα προστατεύσεις το προϊόν σου. Δεν υπάρχουν μόνο οι μεγάλες ομάδες και οι μεγάλες κατηγορίες. Υπάρχει και η Β΄ κατηγορία και η Γ΄ κατηγορία κ.ο.κ. Στο ολλανδικό πρωτάθλημα, τουλάχιστον 5-6 παίκτες κάθε ενδεκάδας είναι Ολλανδοί και κυρίως από τις ακαδημίες. Για παράδειγμα, στην Ουτρέχτη όπου παίζει ο Δουβίκας, έχουν 9 Ολλανδούς παίκτες. Εκεί δίνουμε το μεγαλύτερο βάρος στην Ολλανδία. Το ίδιο συμβαίνει και στην Ισπανία, πλην των Ρεάλ, Μπαρτσελόνα, Ατλέτικο, οι οποίες μπορούν να φέρουν τους καλύτερους -επαναλαμβάνω, τους καλύτερους- ξένους. Οι ακαδημίες των χωρών όπως της Ολλανδίας, της Αγγλίας, της Γαλλίας, της Γερμανίας είναι πολύ υψηλού επιπέδου και μάλιστα όλων των συλλόγων και των εθνικών ομάδων. Πάρα πολλά χρήματα πηγαίνουν εκεί για την αναβάθμιση και την ανάπτυξη των παικτών τους. Αυτό δεν συμβαίνει στην Ελλάδα, γιατί το χρήμα δεν πάει στις ακαδημίες, αλλά στους ξένους παίκτες που δεν είναι πάντα του υψηλότερου επιπέδου. Είναι πολύ σημαντικό στην Ελλάδα να θεσπιστούν νόμοι και κανόνες και να καθίσουν στο ίδιο τραπέζι όλοι οι φορείς και οι σύλλογοι και να δαπανηθούν χρήματα σε ακαδημίες, προπονητές, νέες διοργανώσεις. Εχουμε ταλαντούχους παίκτες, αλλά χρειάζεται συγκεκριμένη μέριμνα και η ποδοσφαιρική τους ανάπτυξη. Δείτε για παράδειγμα τι έγινε με τον Τζόλη ή τον Τσιμίκα, οι οποίοι έκαναν δύο καλές σεζόν και έφυγαν κατευθείαν με πολλά χρήματα για το κορυφαίο πρωτάθλημα, το αγγλικό. Προσωπικά πιστεύω ότι πρέπει να υπάρξουν κανόνες για να προστατέψουμε το προϊόν μας, το ποδόσφαιρό μας. Στην Ολλανδία δεν παίρνεις παίκτη από τη Λ. Αμερική με την ίδια ευκολία που τους παίρνουμε στην Ελλάδα, γιατί βάσει νόμου το ολλανδικό ποδόσφαιρο είναι υποχρεωμένο να έχει πολύ υψηλούς μισθούς γι' αυτούς τους παίκτες και το σκέπτονται δύο και τρεις φορές οι ομάδες για να φέρουν έναν τέτοιο παίκτη από το εξωτερικό. Μάλιστα όσο μεγαλώνει ηλικιακά ο παίκτης τόσο αυξάνεται και ο μισθός του. Ετσι οι ομάδες στρέφονται στις ακαδημίες τους.

– Η Ελλάδα είναι μια χώρα των… άκρων. Τη μία μέρα ο Φαντ Σιπ πρέπει να φύγει, την επομένη πρέπει να μείνει. Είναι μια χώρα όπου κάποιος προπονητής πρέπει να έχει γερό στομάχι για να δουλέψει;

– Στο ποδόσφαιρο, χάσεις - κερδίσεις, δεν πρέπει να μπεις σ' αυτό το τρενάκι του τρόμου, της ψυχολογίας και των συναισθημάτων, γιατί μετά ζεις με αυτό. Πρέπει να βρεις μια ισορροπία και τις πιθανότητές σου να κερδίσεις ή να χάσεις, αλλά κυρίως να παίξεις. Αν τα πράγματα πάνε καλά, είσαι χαρούμενος. Αν τα πράγματα δεν πάνε καλά, σίγουρα θα ακούσεις και κριτική. Το σημαντικότερο όμως είναι να παραμείνεις πιστός στο πλάνο σου.

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Οι βανδαλισμοί

Έγιναν βανδαλισμοί στα κτήρια της ΚΟΠ, του ΚΟΑ και του ΣΔΚ. Βανδαλισμοί που αποπνέουν και φανατισμό. Κάνουμε έκκληση προς τους αρμόδιους να εξετάσουν άμεσα το ζήτημα ούτως ώστε να βρεθούν το συντομότερο οι δράστες και να τιμωρηθούν. Πόσες παρόμοιου τύπου υποθέσεις του παρελθόντος έχουν εξιχνιαστεί πραγματικά θα θέλαμε να ξέρουμε.

* * * * *

Ξένοι varίστες

Το ότι η κυπριακή διαιτησία έχει τα προβλήματα και τις αδυναμίες της το γνωρίζαμε. Το ότι η κάθοδος ξένων διαιτητών θεωρείται επιβεβλημένη τα τελευταία χρόνια, κανείς δεν διαφωνεί. Προκύπτει, ωστόσο, ένα θέμα, γιατί λύση στα προβλήματα της κυπριακής διαιτησίας δεν μπορεί να αποτελεί το ξένοι να είναι και ότι να 'ναι. Γιατί η κατάσταση δεν διορθώνεται απλά και μόνο από το όνομα ενός ξένου διαιτητή, αντί ενός κύπριου. Γιατί ολοένα και πληθαίνουν οι περιπτώσεις και οι φάσεις, κατά τους τελευταίους αγώνες, στις οποίες αποδεικνύεται πως κάποιοι από τους ξένους διαιτητές στο VAR, κάθε άλλο παρά καλύτεροι είναι από τους δικούς μας, κάθε άλλο παρά μειώνονται τα σοβαρά λάθη από την παρουσία τους.

* * * * *

Νταβίντ Καταλά

Μία ακόμη περίπτωση πανηγυρικής διάψευσης των βιαστικών, καλοκαιρινών συνήθως, εκτιμήσεων αποτελεί η περίπτωση Νταβίντ Καταλά. Η εικόνα της ΑΕΚ στα φιλικά προετοιμασίας αλλά και στην πρώτη αγωνιστική, σε συνδυασμό με την απειρία του πρώην ποδοσφαιριστή της ΑΕΚ, στη θέση του προπονητή, τοποθετούσαν τον Ισπανό τεχνικό στα πρώτα φαβορί για αποχώρηση. Σύντομα όμως το... τροπάριο άλλαξε. Ο Νταβίντ Καταλά είναι πλέον ένας καλός και εξελίξιμος προπονητής και κυρίως ικανός να οδηγήσει την ΑΕΚ στην κορυφή του κυπριακού ποδοσφαίρου. Για πιο μετά, βλέπουμε...

* * * * *

Εξαιρετικός Μαυρίας

Εξαιρετική ήταν η απόδοση του Χάρη Μαυρία στο ματς Ομόνοια-Απόλλωνας. Ο Ελλαδίτης χαφ-μπακ έχει αποδείξει ότι είναι ποιοτικός και συνεπής ποδοσφαιριστής και με βάση όλες τις ενδείξεις θα βοηθήσει τον Απόλλωνα. Τώρα γιατί τον άφησε η Ομόνοια να φύγει, η αλήθεια είναι ότι κανείς δεν κατάλαβε. Πλην αυτών που πήραν την απόφαση.

* * * * *

Ο ρομαντικός

Βγήκε ο Κώστας ο Χριστοδούλου – άλλως Καραβίδας- και καταφέρθηκε κατά των ξένων επενδυτών που εισβάλλουν στο ποδόσφαιρο μας. «Είμαστε στην Κύπρο, είμαστε ρομαντικοί, ακόμα αγαπάμε το ποδόσφαιρο. Έρχονται εκατομμυριούχοι και ρίχνουν εκατομμύρια, και δεν ξέρουμε από πού έρχονται, από πού πλένονται, και από πού ξεπλένονται. Έχει μείνει μια Άχνα του Κίκη Φιλίππου, μια ΠΑΕΕΚ του Κλεάνθη, μια Δόξα του Κώστα του Καραβίδα». Το πιθανότερο είναι ότι μιλούσε υπό μορφή ανεκδοτολογίας αυτός ο ακούραστος εργάτης του κυπριακού ποδοσφαίρου. Πάντως αυτό το...«ρομαντικός του ποδοσφαίρου», μας ξεπερνά.

* * * * *

Εκπληκτικός ο Αρης

Ο Αρης Λεμεσού αποτελεί μέχρι στιγμής την έκπληξη του πρωταθλήματος. Είναι αλήθεια ότι οι επενδυτές έριξαν χρήμα στην ομάδα. Η αλήθεια είναι ότι οι φίλοι του Άρη δεν είναι συνηθισμένοι σε κάτι τέτοια. Το χαίρονται όμως. Και καλά κάνουν. Η επένδυση από μόνη της όμως δεν φθάνει. Πρέπει και να αποδώσει.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ξέφυγαν...

Του
ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Εχει προ πολλού χαθεί το μέτρο και η σοβαρότητα. Πάει καιρός που οι ομάδες είτε διά των επικοινωνιακών επιτελείων τους, είτε διά των παραγόντων τους έχουν αφήσει στην άκρη κάθε ίχνος σεβασμού προς τον αντίπαλο επενδύοντας στον φανατισμό. Ακριβώς γι' αυτό η σημαντικότερη μορφή φανατισμού που διαχέεται πλέον στην δημόσια σφαίρα προέρχεται από τις ποδοσφαιρικές εταιρείες που μέσω δηλώσεων, ανακοινώσεων ή και ποσταρίσματα δρουν ωσάν και πρόκειται για συμμορίες, αγνοώντας το ιστορικό υπόβαθρο που εκπροσωπούν. Αγνοώντας δηλαδή κάθε αρετή, ιδεολογία αλλά και την ιστορικότητα που κουβαλούν οι σύγχρονες ποδοσφαιρικές εταιρείες, μοιάζουν να είναι αδυσώπητες απέναντι στον όποιο μπαίνει στο διάβα τους. Σου δημιουργείται η εντύπωση ότι η δράση τους δεν αρκείται στο επικοινωνιακό κομμάτι αλλά προβαίνουν και σε άλλες διάφορες εγκληματικές πράξεις… Ωστόσο, συνειρμοί ή αβάσιμα συμπεράσματα είναι καλό να αποφευχθούν εκ μέρους μας.

Το χειρότερο δεν είναι ακριβώς η άγαρμπη και τυφλά φανατισμένη στάση που διατηρούν πριν ή μετά τους αγώνες, αλλά το γεγονός ότι δεν υπάρχει το εποπτικό όργανο που θα τους συνετίσει. Καμία ΚΟΠ και κανένας «ποδοσφαιρικός εισαγγελέας» δεν μπορούν να λειτουργήσουν ούτε καν ως μεσολαβητές γιατί ακριβώς είναι η αδυναμία τους που δημιουργεί το μπάχαλο και τις συνθήκες για ν' αναπτυχθούν τέτοιου είδους συμπεριφορές. Αν δηλαδή η διοργανώτρια Αρχή του πρωταθλήματος αντιμετώπιζε την κατάσταση σοβαρά, ισόνομα και επαγγελματικά, σε καμία περίπτωση δεν θα δινόταν περιθώριο στην όποια ομάδα να δρα ανεξέλεγκτα, ουρλιάζοντας κάθε φορά που θεωρεί ότι αδικείται από ένα φάλτσο σφύριγμα ή την ευνοϊκή μεταχείριση που έχει ο αντίπαλος και όχι η ίδια.

Μέσα από την τραγικότητα της κατάστασης, το μοναδικό στοιχείο που προκύπτει και είναι κάπως αισιόδοξο σχετίζεται με την στάση που κρατεί η πλειοψηφία του κόσμου. Οι περισσότεροι έχουν στρέψει την πλάτη τους στα επικοινωνιακά τεχνάσματα των ομάδων και σε καμία περίπτωση δεν καθοδηγούνται τυφλά από το φανατισμό της διοίκησης.

Υπάρχει πάντως μια μερίδα των οπαδών που εξακολουθεί να υποτάσσεται τυφλά στους παράγοντες της ομάδας και αναλώνεται στην «κρεατομηχανή» του φανατισμού χωρίς καμία αναστολή. Κάποιοι πολύ λιγότεροι είναι και περισσότεροι οργανωμένοι, έτοιμοι να θυσιαστούν για το καλό της εταιρείας. Η κατάσταση έχει ξεφύγει και δύσκολα κανείς μπορεί να σκεφτεί πως μπορεί να σταματήσει, νοουμένου ότι δεν υπάρχουν ούτε οι μεσολαβητές, ούτε κάποια γέφυρα επικοινωνίας μεταξύ των ομάδων. Για την στάση της Πολιτείας, ούτε καν λόγος αφού και εδώ όπως και σε πολλούς άλλους τομείς είναι απλά ανύπαρκτη.

Αναπόφευκτα το μόνο που κανείς μπορεί να σκεφτεί ως λύση είναι να φτάσουμε στο απροχώρητο. Να κινδυνεύσουν δηλαδή ζωές, έως ότου κτυπήσει καμπανάκι για όλους. Όπως δηλαδή συνέβηκε στη Λεμεσό τις προάλλες.

Προσπάθεια ενημέρωσης, εν έτει 2021...

Του
ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΔΗ

Το πιο απλό πράγμα στις μέρες μας και λόγω τεχνολογίας, αποτελεί η πρόσβαση στην πληροφόρηση – ενημέρωση. Και όμως, στην Κύπρο και στο χώρο του ποδοσφαίρου, ένας δημοσιογράφος χρειάζεται να έχει είτε την ιδιότητα του ντετέκτιβ, είτε μαντικές ικανότητες, προκειμένου να μεταφέρει μια απλή πληροφόρηση.

Στο κυπριακό ποδόσφαιρο, τέλη του 2021, ψάχνει ο κύπριος δημοσιογράφος τις φωτογραφίες από το αεροδρόμιο ή τσεκάρει τις θέσεις στο αεροπλάνο μέσα, μπας και ανακαλύψει αν ένας ποδοσφαιριστής, για άγνωστο λόγο, απουσιάζει. Και μοιραία κάποτε, πλάθει σενάρια… Στην εποχή των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης αλλά και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με επίσημους λογαριασμούς σε αυτά όλων των ομάδων, για μέρες αιωρούνται ερωτηματικά ως προς την αγωνιστική ετοιμότητα κάποιων παικτών. Κάποτε αυτά θα απαντηθούν με τη δημοσιοποίηση του φύλλου αγώνος, κάποτε μένουν ερωτηματικά και για μετά.

Πολύ δύσκολη αποδεικνύεται στις μέρες μας η επικοινωνία, ΜΜΕ και γραφείων Τύπου των ομάδων, με ουσιαστικό σκοπό την ενημέρωση των φιλάθλων. Είναι φορές που ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν τα γραφεία Τύπου και γενικότερα η επικοινωνιακή πολιτική κάποιων ομάδων, θυμίζει ή παραπέμπει σε αντίπαλα στρατόπεδα ή αντιμαχόμενες πλευρές. Επικοινωνιακή πολιτική, πολλές φορές ακατανόητη, όταν πριν από ένα παιγνίδι δεν ανακοινώνονται τα ονόματα των ποδοσφαιριστών μιας αποστολής. Τι άραγε κερδίζει μια ομάδα, διατηρώντας… μυστικό ένα πρόβλημα τραυματισμού μέχρι και μία ώρα πριν από ένα αγώνα;

Η συχνότητα εμφανίσεων ή γενικότερα τοποθετήσεων σε ΜΜΕ εκπροσώπων και γενικότερα παραγόντων των ομάδων πολλές φορές διαμορφώνεται αναλόγως αποτελεσμάτων, επιτυχιών ή αποτυχιών γενικότερα ή αντιδράσεων για τη διαιτησία. Άδειες δύσκολα… εκδίδονται σε ποδοσφαιριστές ή προπονητές για να φιλοξενηθούν σε ΜΜΕ, στη βάση πάντα μιας επικοινωνιακής πολιτικής της κάθε διοίκησης, διαφορετικής, ωστόσο, για ΜΜΕ στο εξωτερικό. Εκεί όπου συχνό φαινόμενο αποτελούν δηλώσεις και συνεντεύξεις παικτών που αγωνίζονται στην Κύπρο.

Ο χώρος της δημοσιογραφίας πολλές φορές έχει κατακριθεί τα τελευταία χρόνια, σε σχέση με προβλήματα του αθλητισμού και κυρίως του ποδοσφαίρου. Κάποιες φορές δώσαμε τις αφορμές, σε κάποιες άλλες αποτέλεσαν οι δημοσιογράφοι τον εύκολο στόχο και την εύκολη λύση. Οι ομάδες απαιτούν σωστή μεταχείριση και σεβασμό από τα ΜΜΕ και καλά κάνουν. Όλα καλά και σωστά στην πλευρά των ΜΜΕ δεν είναι, το τσουβάλιασμα ευθυνών, ωστόσο, δεν ωφελεί και ο σεβασμός αμοιβαίος πρέπει να είναι…

Eurobank Cyprus

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Eurobank Cyprus

| Μεταβολές εβδομάδας | | |

ΑΝΑΛΥΣΗ Του **ROBERTO PIAZZA***

Η εκτίναξη του παγκόσμιου χρέους επιτάσσει χρηστή δημοσιονομική πολιτική

Το παγκόσμιο χρέος εξαιτίας της πανδημίας εκτινάχθηκε κατά 14% το 2020, στα επίπεδα ρεκόρ των 226 τρισ. δολ. Σε αυτό το νούμερο περιλαμβάνεται και το δημόσιο και το ιδιωτικό χρέος, εκτός εκείνου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Δεδομένου ότι μπορεί τελικά το υπερβολικό ιδιωτικό χρέος να μετασχηματιστεί σε δημόσιο, θα πρέπει να παρακολουθείται προσεκτικά. Σήμερα το δημόσιο χρέος συμποσούται σε 88 τρισ. δολ., ισοδύναμο με το 100% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Το 2021 και το 2022 αναμένεται να υποχωρήσει σχεδόν 1 ποσοστιαία μονάδα του ΑΕΠ κατ' έτος και στη συνέχεια να σταθεροποιηθεί στο σχεδόν 97% του ΑΕΠ. Παρατηρείται

Το συνολικό χρέος των κρατών ανέρχεται σε 88 τρισ. δολάρια, ισοδύναμο με το 100% του παγκοσμίου ΑΕΠ.

διαφοροποίηση και μάλιστα μεγάλη αναφορικά με τις συνθήκες σε κάθε χώρα και ειδικά μεταξύ των επιμέρους εισοδηματικών ομάδων. Το ίδιο συμβαίνει και στη δημοσιονομική πολιτική. Στις προηγμένες χώρες ήδη έχει περάσει από το στάδιο διάσωσης λόγω πανδημίας στο επόμενο των επενδύσεων της πράσινης οικονομίας και της ψηφιοποίησης. Τα δε μεγάλα προγράμματα ανάκαμψης και τόνωσης της απασχόλησης της Ε.Ε. και των ΗΠΑ, εάν εφαρμοστούν, μπορούν να ενισχύσουν το παγκόσμιο ΑΕΠ κατά 4,6 τρισ. δολ. αθροιστικά από το 2021 έως το 2026. Στις αναδυόμενες οικονομίες και τις αναπτυσσόμενες χώρες οι προοπτικές είναι δυσκολότερες, διότι σε πολλές από αυτές μεγάλα τμήματα του πληθυσμού δεν έχουν εμβολιαστεί. Επιπροσθέτως, η κρίση αναμένεται να επιφέρει μακροπρόθεσμες δυσμενείς συνέπειες και να οδηγήσει σε μείωση δημοσίων εσόδων σε συσχετισμό με τα προ πανδημίας επίπεδα και ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες των χαμηλών εισοδημάτων. Τα δημοσιονομικά μέτρα στήριξης εκεί, όντας ήδη πιο περιορισμένα από όσο στις προηγμένες οικονομίες, θα φθίνουν λόγω των εμποδίων στη χρηματοδότηση. Ανεξαρτήτως των όσων επιτεύχθηκαν οικονομικά σε σύγκριση με τη χειρότερη περίοδο της πανδημίας, υπολογίζεται πως 65-75 εκατ. άνθρωποι επιπλέον θα περιέλθουν σε ένδεια στα τέλη αυτής της χρονιάς από όσους θα βρίσκονταν σε αυτή τη συνθήκη άνευ κορωνοϊού. Οι απειλές σχετίζονται κυρίως με τις μεταλλάξεις και το χαμηλό ποσοστό εμβολιασμένων, ενώ ανησυχία προκαλούν και το υψηλό χρέος και οι δανειακές ανάγκες των κυβερνήσεων. Επίσης, ήδη το κόστος δανεισμού διογκώνεται, μια και ορισμένες κεντρικές τράπεζες σε αναδυόμενες οικονομίες λαμβάνουν αυτή την απόφαση ως ανάχωμα στον πληθωρισμό. Στις δε μεγάλες οικονομίες υπάρχει ο κίνδυνος να αυξηθούν αιφνιδιαστικά τα επιτόκια. Ο κυβερνήσεις πρέπει να δράσουν σε αρκετά μέτωπα. Οι πρωτοβουλίες τους καλό θα ήταν να επιδιώκουν τον έλεγχο του ρίσκου στα δημόσια οικονομικά και τη διατήρηση σταθερότητας στις τιμές και τους χρηματοδοτικούς όρους. Επιπροσθέτως, πρέπει να θέσουν ως προτεραιότητα τον πράσινο μετασχηματισμό της οικονομίας, την εκπαίδευση, το κοινωνικό δίχτυ προστασίας και την εκ νέου κατάρτιση των εργαζομένων.

* Ο κ. Roberto Piazza είναι οικονομολόγος του Τμήματος Δημοσιονομικών Υποθέσεων του ΔΝΤ. Το άρθρο δημοσιεύθηκε στο ιστολόγιο του ΔΝΤ.

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ανατροπή

«Το τέλος της προστασίας των δεδομένων όπως το ξέραμε» θα προκύψει εφόσον τελεσιδικήσει η απόφαση της ιρλανδικής επιτροπής προστασίας των δεδομένων κατά της Facebook. Η απόφαση εκδόθηκε στη βάση της κατηγορίας ότι η Facebook δεν είναι διαφανής, αναφορικά με τον τρόπο που επεξεργάζεται τα προσωπικά δεδομένα των χρηστών της. Σύμφωνα με την απόφαση, η Facebook θα κληθεί να καταβάλει χρηματικό πρόστιμο μεταξύ €28 εκ. και €36 εκ. Το πρόβλημα δημιουργείται γιατί σύμφωνα με το λεκτικό της απόφασης η ιρλανδική αρχή δίνει στην Facebook ευελιξία στη συλλογή δεδομένων των χρηστών της χωρίς προηγουμένως να τους ζητά σχετική άδεια. Το συγκεκριμένο κείμενο αναμένεται πως θα βρεθεί σύντομα ενώπιον των εθνικών εποπτικών αρχών κάθε κράτους μέλους για σχόλια. Σύμφωνα με τους ειδικούς, αν δεν υπάρξει διαφοροποίηση στο κείμενο της απόφασης αυτό θα σημάνει και το τέλος του πολυδιαφημιζόμενου GDPR.

Τα επόμενα τρίμηνα κρίνεται η δυνατότητα της οικονομίας για ταχεία προσαρμογή αφήνοντας τελεσίδικα πίσω μια πρωτόγνωρη υγειονομική κρίση

Επιβράδυνση

Η άνοδος των τιμών της ενέργειας επιβραδύνει την ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας που επιχειρήθηκε μετά την άνοδο της εμβολιαστικής κάλυψης. Τα στοιχεία ανήκουν στο ΟΟΣΑ και χρησιμοποιούνται για να προβλεφθεί η τάση της μελλοντικής πορείας των εθνικών οικονομιών. Σύμφωνα με τα στοιχεία, η επιβράδυνση είναι ήδη αισθητή στην Ευρώπη, τον Καναδά και το ΗΒ, ενώ πτώση στον ρυθμό ανάπτυξης θα πρέπει να αναμένεται για τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία. Όσον αφορά στην Κίνα, ο διεθνής οργανισμός αναμένει σταθεροποίηση του ρυθμού ανόδου σε αντίθεση με προηγούμενες προβλέψεις που έδειχναν έναν ολοένα αυξανόμενο ρυθμό ανάπτυξης. Αντίστοιχα με την Κίνα στοιχεία παρουσιάζουν η Ρωσία και η Ινδία.

Άδεια

Η επιστροφή σε αυξημένα κρούσματα covid 19 στην Ευρώπη είναι ένα γεγονός που παρατηρείται έντονο το τελευταίο διάστημα. Αυτό, όμως, που προκαλεί εντύπωση είναι η απόφαση του προέδρου Πούτιν να ζητήσει από τους συμπολίτες του να παραμείνουν στα σπίτια για μια εβδομάδα με πληρωμένες απολαβές προκειμένου να αντιμετωπιστεί μια δύσκολη κατάσταση ανεξέλεγκτης διασποράς στη Ρωσία. Η περίοδος απουσίας από την εργασία θα αφορά στην πρώτη εβδομάδα Νοεμβρίου. Η προεδρική παρέμβαση κρίθηκε αναγκαία μετά την καταγραφή αριθμού ρεκόρ με πέραν των 35.000 ημερήσιων κρουσμάτων. Η δυσκολία στον χειρισμό της κατάστασης οφείλεται κατά βάση στα πολύ χαμηλά ποσοστά εμβολιασμών στον γενικό πληθυσμό. Η Ρωσία καταγράφει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά εμβολιαστικής κάλυψης ύψους 36% με μια δόση.

Ανάσταση

Η ανάκαμψη των τελευταίων μηνών μετά το άνοιγμα της αγοράς υπήρξε ιδιαίτερα ευεργετική για τον κλάδο της ενοικίασης γραφείων σε κοινόχρηστους χώρους εργασίας. Ο λόγος για τον κολοσσό We Work,ο οποίος μετά από αρκετές περιπέτειες πέτυχε την εισαγωγή στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, δύο χρόνια μετά την αποτυχημένη προσπάθεια του 2019. Υπενθυμίζουμε ότι το 2019 η προσπάθεια ματαιώθηκε λόγω της εμφάνισης ανέλπιστων λειτουργικών ζημιών που οδήγησαν στην παραίτηση του ιδρυτή και τότε CEO της εταιρείας. Σε σχέση με πριν από δύο χρόνια, η σημερινή αποτίμηση απέχει σημαντικά από την αρχική μιας και είναι πέντε φορές χαμηλότερη. Πλέον ο μετοχικός έλεγχος της εταιρείας ανήκει στην Softbank, η οποία πρωτοεμφανίστηκε στο κεφάλαιο της We Work το 2017.

Crypto

Αντίδραση χωρίς όμως ξεκάθαρη στρατηγική ετοιμάζουν οι παραδοσιακές τράπεζες σε σχέση με την επέλαση των κρυπτονομισμάτων, η αξία των οποίων προσεγγίζει τα 2 τρισ. δολάρια αποκτώντας δυναμική που δεν μπορεί να αγνοηθεί άλλο. Πέραν της νευρικότητας που προκαλεί, τα δεδομένα σε σχέση με τις επιλογές των τραπεζών είναι αρνητικά καθώς απουσιάζει η βασική τεχνολογία και το ταλέντο στην προσπάθεια να ανταποκριθούν ουσιαστικά. Πάντως, την αρχική άρνηση εμπλοκής ακολούθησε η εκ των υστέρων δημιουργία εξειδικευμένων ομάδων ψηφιακών assets, όπως είναι η περίπτωση της Commerzbank. Όσον αφορά στην απαιτούμενη τεχνολογία αναμένεται πως οι τράπεζες θα επιλέξουν να την αγοράσουν έτοιμη, καλύπτοντας έτσι την αδυναμία οργανικής ανάπτυξης.

Η ΛΕΞΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Πιστοληπτική Ικανότητα

Με τον όρο πιστοληπτική ικανότητα αναφερόμαστε στην ικανότητα, αξιοπιστία και φερεγγυότητα των διαφόρων υφιστάμενων ή υποψήφιων δανειζομένων (ατόμων, ιδιωτικών επιχειρήσεων, κρατικών επιχειρήσεων, χωρών) προς συμμόρφωση με τις δανειακές τους υποχρεώσεις. Η ικανότητα αυτή αξιολογείται από τον πιστωτή, αλλά σε κάποιες περιπτώσεις (βλέπε παραδείγματα τραπεζών) βασίζεται στην αξιολόγηση εξειδικευμένων οργανισμών (Οίκοι Αξιολόγησης) και παρουσιάζεται με τη μορφή συγκεκριμένης κλίμακας βαθμολόγησης.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών
Cyprus Institute of Marketing / The Cyprus Business School

Στην Αμερική, 500 χρόνια πριν από τον Κολόμβο

Αποδείχθηκε ο ακριβής χρόνος έλευσης των Βίκινγκ στον Νέο Κόσμο

Πολύ προτού ο Χριστόφορος Κολόμβος διαπλεύσει τον Ατλαντικό Ωκεανό, στη Νέα Γη, σε μια άκρη του βόρειου Καναδά είχε στηθεί μια μικρή ευρωπαϊκή αποικία αποτελούμενη από οκτώ κτίρια με ξύλινο σκελετό, καλυμμένα με χλοοτάπητα, σε ένα πλάτωμα πάνω από βαλτόνερα. Αυτά τα παράδοξα οικήματα αποτελούν αδιαμφισβήτητη απόδειξη ότι οι Βίκινγκ έφθασαν πρώτοι στον Νέο Κόσμο, πολύ νωρίτερα από τον Ιταλό θαλασσοπόρο.

Ομάδα Ολλανδών επιστημόνων εφάρμοσε νέα μέθοδο χρονολόγησης, χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς μια ηλιακή καταιγίδα.

Μέχρι σήμερα οι ειδικοί αγνοούσαν τον ακριβή χρόνο που οι Βορειοευρωπαίοι πολεμιστές και θαλασσοπόροι δημιούργησαν τον οικισμό στο L'Anse aux Meadows. Το μυστήριο, ωστόσο, λύθηκε από ομάδα Ολλανδών επιστημόνων οι οποίοι εφάρμοσαν μια νέα μέθοδο χρονολόγησης, χρησιμοποιώντας ως σημείο αναφοράς μια ηλιακή καταιγίδα.

Η μέθοδος στηρίζεται στη διαπίστωση ότι οι ηλιακές καταιγίδες αφήνουν χαρακτηριστικά ίχνη ραδιενεργού άνθρακα στους δακτυλίους του κορμού των δένδρων. Οι αρχαιολόγοι εφάρμοσαν τη νέα τεχνική σε τρία κομμάτια ξύλου που επρόκειτο να χρησιμοποιηθούν στον οικισμό και διαπίστωσαν ότι αυτός υπήρχε ήδη το 1021 μ.Χ., ακριβώς 471 χρόνια πριν από το πρώτο ταξίδι του Κολόμβου. Από παλαιότερες έρευνες οι ειδικοί γνώριζαν ότι είχε σημειωθεί ισχυρή ηλιακή καταιγίδα περίπου το 992 μ.Χ.

«Πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι Βίκινγκ της Βόρειας Ευρώπης ήταν η πρώτη ανθρώπινη κοινότητα που κατάφερε να διαπλεύσει τον Ατλαντικό Ωκεανό», δήλωσε ο γεωεπιστήμονας Μιχαέλ Ντέε, του Πανεπιστημίου του Γκρόνιγκεν στην Ολλανδία, συντάκτης της σχετικής μελέτης που δημοσιεύθηκε στο περιοδικό Nature.

Οι Βίκινγκ ήταν θαλασσοπόροι και ζούσαν στις σκανδιναβικές χώρες Σουηδία, Νορβηγία και Δανία. Ταξίδευαν εκτενώς στην Ευρώπη, κάποιες φορές ως έμποροι και άλλες ως εισβολείς. Είχαν εξαιρετικές ικανότητες στην κατασκευή αξιόπλοων σκαφών, όπως και στην πλοήγηση και δημιούργησαν μεγάλες αποικίες σε Ισλανδία και Γροιλανδία.

«Θεωρώ βέβαιο ότι το ταξίδι τους στον Νέο Κόσμο στόχευε τόσο στην ανακάλυψη νέων εδαφών όσο και στην αναζήτηση πόρων», τονίζει ο Ντέε. «Πολλοί αρχαιολόγοι πιστεύουν ότι το κίνητρο για αυτά τα ταξίδια ήταν η επιθυμία και η ανάγκη των Βίκινγκ να βρουν νέους πόρους και κυρίως ξυλεία. Οι περισσότεροι ερευνητές πιστεύουν ότι εγκατέλειψαν τη Γροιλανδία ακριβώς επειδή η ξυλεία εκεί ήταν εξαιρετικά σπάνια», καταλήγει ο επιστήμονας.

Αγνωστο παραμένει πόσο διήρκεσε η παρουσία των Βίκινγκ στον Νέο Κόσμο. Οι ειδικοί εκτιμούν ότι ίσως να μην ξεπέρασε τη δεκαετία, αλλά συλλογικά στον οικισμό ζούσαν καθ' όλο αυτό το διάστημα περίπου 100 άτομα.

REUTERS

Χρονολόγηση «ανακάλυψης» της Αμερικής

Από το 1021 μ.Χ. οι Βίκινγκ είχαν καταλάβει την αμερικανική ήπειρο, σύμφωνα με νέα αρχαιολογικά στοιχεία. Πρόκειται για τον πρώτο ιστορικά καταγεγραμμένο διάπλου του Ατλαντικού, από την Ευρώπη προς τον Νέο Κόσμο.

Nature, UNESCO, Encycloedia Britannica, Graphic News / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: Glenn Nagel Photography, Petra Doeve, M. Kuitems, Newscom

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Πρώτη μεταμόσχευση νεφρού χοίρου σε άνθρωπο

Τον νεφρό χοίρου μεταμόσχευσαν σε ασθενή Αμερικανοί επιστήμονες, για πρώτη φορά στην ιστορία της ιατρικής, χωρίς το ανοσοποιητικό της σύστημα να τον απορρίψει άμεσα. Το εγχείρημα συνιστά σημαντική εξέλιξη και ενδεχομένως να λύσει το οξύ πρόβλημα έλλειψης ανθρώπινων μοσχευμάτων. Η πρωτοποριακή μεταμόσχευση πραγματοποιήθηκε στο ιατρικό κέντρο NYU Langone Health, στο Μανχάταν της Νέας Υόρκης.

Προκειμένου να μπορέσει να χρησιμοποιηθεί ο νεφρός του χοίρου, οι ειδικοί είχαν τροποποιήσει ορισμένα γονίδιά του ώστε οι ιστοί να μην περιλαμβάνουν ένα μόριο που προκαλεί άμεση απόρριψη του μοσχεύματος. Η ασθενής που υποβλήθηκε στη μεταμόσχευση ήταν εγκεφαλικά νεκρή και, όπως διαπιστώθηκε, η νεφρική λειτουργία της εμφάνιζε κάμψη. Η οικογένειά της συναίνεσε στο πείραμα λίγες ώρες προτού η γυναίκα αποσυνδεθεί από τα μηχανήματα υποστήριξης. Επί τρεις ημέρες, ο μεταμοσχευμένος νεφρός, ο οποίος είχε συνδεθεί στο κυκλοφοριακό της σύστημα, παρέμενε έξω από το σώμα της, έτσι ώστε οι ερευνητές να παρακολουθούν με ακρίβεια τη λειτουργία του.

Ο δρ Ρόμπερτ Μοντγκόμερι, συντονιστής της έρευνας, δήλωσε πως τα αποτελέσματα των εξετάσεων έδειξαν ότι η λειτουργία του μοσχεύματος ήταν ικανοποιητική. Το χοίρειο νεφρό παρήγαγε ικανή ποσότητα ούρων, όσο θα ανέμενε κανείς από ένα μεταμοσχευμένο ανθρώπινο νεφρό, ενώ δεν καταγράφηκε προσπάθεια απόρριψής του, όπως συνέβη με άλλες μεταμοσχεύσεις νεφρών χοίρων που δεν έχουν τροποποιηθεί γενετικά σε ανώτερα πρωτεύοντα (πιθήκους κ.ο.κ.). Επίσης, τα επίπεδα κρεατινίνης της ασθενούς, που υποδεικνύουν νεφρική βλάβη, αποκαταστάθηκαν φθάνοντας τα φυσιολογικά.

Το πείραμα ξεκίνησε όταν η ομάδα του δρος Μοντγκόμερι υπέθεσε ότι η εξάλειψη του γονιδίου που ευθύνεται για την παραγωγή ενός υδατάνθρακα, της αλφα-γαλακτοσιδάσης, θα έλυνε το πρόβλημα απόρριψης του ιστού. Ο γενετικά τροποποιημένος χοίρος, γνωστός ως GalSafe, έλαβε τον Δεκέμβριο άδεια από τον αμερικανικό Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) ως βρώσιμο προϊόν για άτομα που πάσχουν από αλλεργία στο κρέας.

Το πείραμα πιθανώς να οδηγήσει στην εκπόνηση ευρύτερων κλινικών μελετών σε ασθενείς που βρίσκονται στο τελικό στάδιο νεφρικής ανεπάρκειας μέσα στην επόμενη διετία, τόνισε ο δρ Μοντγκόμερι. Ισως η προσέγγιση να εφαρμοσθεί ως βραχυπρόθεσμη λύση σε πολύ βαριά νεφροπαθείς και ιδιαίτερα σε όσους δεν έχουν πολλές πιθανότητες να βρουν ανθρώπινο νεφρό, ούτε βοηθιούνται από την αιμοκάθαρση. Μόνο μελλοντικές μελέτες, άλλωστε, θα αποκαλύψουν στους επιστήμονες ποια άλλα προβλήματα ενδέχεται να αντιμετωπίσουν σε αυτές τις μεταμοσχεύσεις.

Τέλος, ο δρ Μοντγκόμερι υπογράμμισε πως η πειραματική επέμβαση αντιμετώπιζε ουσιαστικά ηθικά ζητήματα, που έχρηζαν επίλυσης πριν από το χειρουργείο. Γι' αυτό η επιστημονική ομάδα του, προτού προχωρήσει στην επέμβαση, συζήτησε διεξοδικά όχι μόνο με τους συγγενείς της εγκεφαλικά νεκρής γυναίκας, αλλά και με νομικούς, κληρικούς και ειδικούς στη βιο-ηθική.

REUTERS

Με το 7ο μεγαλύτερο χρέος η Κύπρος στην Ευρωζώνη

Παρόλα αυτά κατέγραψε την καλύτερη επίδοση μείωσής του από το πρώτο τρίμηνο του 2021 στο δεύτερο

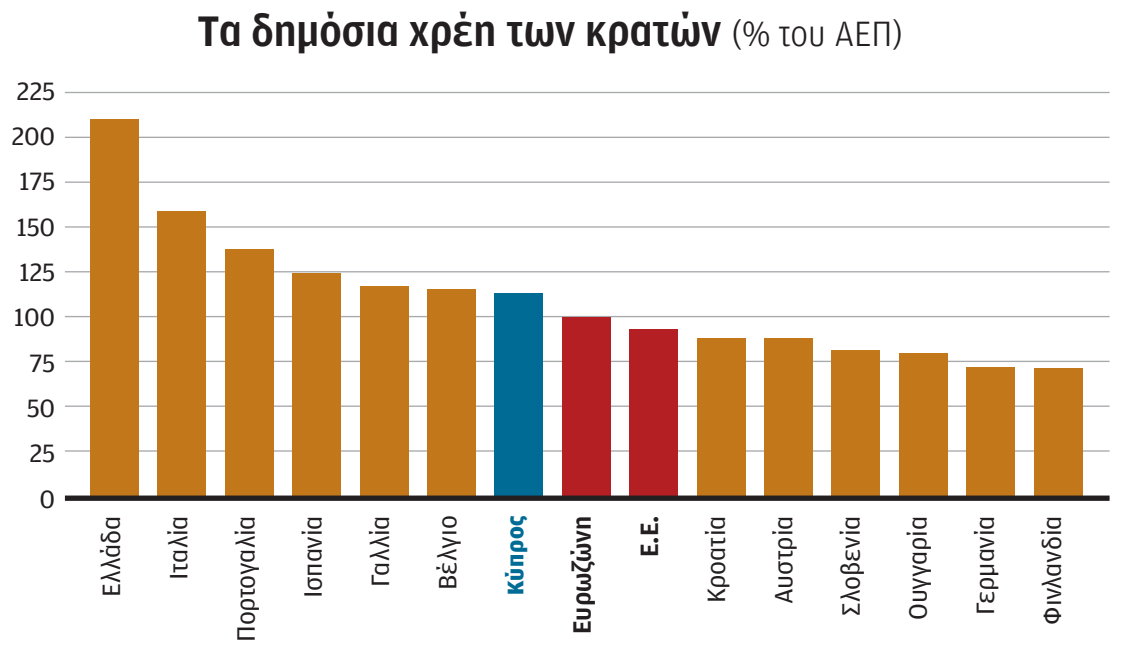

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η Κύπρος έχει το έβδομο μεγαλύτερο δημόσιο χρέος στην Ευρωζώνη, αλλά συγχρόνως κατέγραψε και την μεγαλύτερη μείωση από το πρώτο τρίμηνο του 2021 στο δεύτερο. Η αρνητική επίδοση της χώρας τη φέρνει μέσα στην χειρότερη πλέον δεκάδα αναφορικά με τους υψηλότερους δείκτες δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ κατά το τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2021. Η χώρα κατείχε την πέμπτη χειρότερη θέση χρέους συγκριτικά με άλλες χώρες της Ευρωζώνης στο 4ο τρίμηνο του 2020, καταδεικνύοντας πως αν και αργά, υπάρχει πρόοδος. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat) ,ο πρωταθλητής του χρέους είναι η Ελλάδα με 207,2%, δεύτερη η Ιταλία με 156,3%, τρίτη η Πορτογαλία με 135,4%, τέταρτη η Ισπανία με 122,8%, πέμπτη η Γαλλία με 114,6%, έκτο το Βέλγιο με 113,7% και η Κύπρος έβδομη στο 112%. Σημειώνεται πως το χαμηλότερο χρέος κατεγράφη στην Εσθονία με 19,6%, στη Βουλγαρία με 24,7% και το Λουξεμβούργο με 26,2%.

Την ίδια ώρα, όμως, η Κύπρος κατέγραψε τη μεγαλύτερη μείωση του δημοσίου της χρέους από το πρώτο τρίμηνο του 2021. Σε σύγκριση με το πρώτο τρίμηνο του 2021, δύο κράτη μέλη κατέγραψαν αύξηση του λόγου του χρέους τους προς το ΑΕΠ τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2021, 23 μέλη μείωση, ενώ ο λόγος παρέμεινε σταθερός σε Βουλγαρία και Εσθονία. Αυξήσεις παρατηρήθηκαν στη Μάλτα (+2 ποσοστιαίες μονάδες)

Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος της Κύπρου στο τέλος του 2021 θα φτάσει στο 107,7%.

και τη Σλοβακία (+1,3 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ οι μεγαλύτερες μειώσεις καταγράφηκαν στην Κύπρο (-9,4 ποσοστιαίες μονάδες), τη Σλοβενία (-5,0 ποσοστιαίες μονάδες), την Κροατία (-4,0 ποσοστιαίες μονάδες), την Πορτογαλία (-3,7 ποσοστιαίες μονάδες), σε Ουγγαρία και Γαλλία (αμφότερες -3,4 ποσοστιαίες μονάδες), στην Ιταλία (-3,3 ποσοστιαίες μονάδες) και το Βέλγιο (-3,2 ποσοστιαίες μονάδες).

Σύμφωνα με την παρουσίαση του Υπουργείου Οικονομικών, στο πλαίσιο παρουσίασης του Κρατικού Προϋπολογισμού του 2022 την περασμένη Δευτέρα στη Βουλή των Αντιπροσώπων, το δημόσιο χρέος στο τέλος του 2021 θα φτάσει στο 107,7%, το 2022 στο 100,9%, ενώ θα χρειαστεί να φτάσει το 2023 για να πέσει σε διψήφιο ποσοστό.

Συγκεκριμένα, στο 96,9% θα φτάσει το 2023, ενώ το 2024 οι εκτιμήσεις του Υπουργείου θέλουν να πέφτει στο 90,2%. Υπενθυμίζεται πως σε διψήφια ποσοστά κυμαινόταν πριν την έλευση της πανδημίας στη χώρα. Κατά το 2020 εκτοξεύθηκε το δημόσιο χρέος της Κύπρου στο 118,2% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με 94% του ΑΕΠ το 2019. Σε απόλυτους όρους το δημόσιο χρέος τέλος του 2020 αυξήθηκε κατά 3,8 δισ. ευρώ και ανήλθε στα 24,8 δισ. ευρώ σε σύγκριση με 21 δισ. ευρώ τέλος του 2019. Η σημαντική αυτή αύξηση του χρέους κατά 24,2 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ, οφείλεται κυρίως στις νέες εκδόσεις χρέους με στόχο την κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών που προέκυψαν, αλλά και στην μείωση του ΑΕΠ σε σύγκριση με τον προηγούμενο χρόνο. Όπως καταγράφεται στο Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2022 – 2024 σύμφωνα με την ανάλυση ευαισθησίας (sensitivity analysis) που έχει διεξαχθεί από το Υπουργείο Οικονομικών, το δημόσιο χρέος κρίνεται βιώσιμο κάτω από όλα τα σενάρια στα οποία υιοθετούνται δυσμενέστερες παραδοχές με στόχο την αξιολόγηση της δυναμικής του δημόσιου χρέους.

Αρχισε ο κυπριακός δανεισμός από το Ταμείο Ανάκαμψης

Η συμφωνία δανείου ημερομηνίας 24 Αυγούστου 2021 στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας μεταξύ της Ε.Ε. ως δανειστή και της Κύπρου, προβλέπει συνολικό ονομαστικό ποσό δανείου ύψους 200,3 εκατ. ευρώ. Η πρώτη δόση του δανείου αποτελεί προεκταμίευση του 13% του συνολικού ποσού των 200,3 εκατ. ευρώ, δηλαδή 26 εκατ. ευρώ, ποσό που γνωστοποιήθηκε μέσω του Γραφείου Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους πως εμβάστηκε στην Κύπρο στις 9 Σεπτεμβρίου 2021. Η ημερομηνία λήξεως του δανείου φτάνει στο μακρινό της 6ης Οκτωβρίου 2051. Το υπόλοιπο ποσό του δανείου, ύψους 174,2 εκατ. ευρώ, θα χορηγηθεί στην Κύπρο μεταξύ των ετών 2022 – 2026, υπό την προϋπόθεση της τήρησης των οριοθετημένων στόχων και οροσήμων που έχουν συμφωνηθεί.

Οι μέσοι όροι

Στο τέλος του δεύτερου τριμήνου του 2021 ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ στη ζώνη του ευρώ ήταν 98,3%, σε σύγκριση με το 100% στο τέλος του πρώτου τριμήνου του 2021.

Στην Ε.Ε. ο λόγος μειώθηκε επίσης από 92,4% σε 90,9%. Τόσο για τη ζώνη του ευρώ όσο και για την Ε.Ε., η μείωση του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ στο τέλος του δεύτερου τριμήνου σύμφωνα με την Eurostat οφείλεται στην ανάκαμψη του ΑΕΠ, ενώ το χρέος συνέχισε να αυξάνεται λόγω των χρηματοδοτικών αναγκών της πολιτικής μέτρων που ελήφθησαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας του κορωνοϊού. Σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ αυξήθηκε τόσο στη ζώνη του ευρώ (από 94,4% σε 98,3%) όσο και της Ε.Ε. (από 87,2% σε 90,9%).

Πάντως, σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2020, 24 κράτη μέλη κατέγραψαν αύξηση του χρέους τους προς το ΑΕΠ σε σύγκριση με το δεύτερο τρίμηνο του 2021 και τρία κράτη μέλη μείωση.

Η μεγαλύτερη αύξηση καταγράφηκε στην Ελλάδα (+15,9 ποσοστιαίες μονάδες), την Ισπανία (+12,5 ποσοστιαίες μονάδες), τη Μάλτα (+10,8 ποσοστιαίες μονάδες) και την Πορτογαλία (+9,1 ποσοστιαίες μονάδες), ενώ μειώσεις παρατηρήθηκαν στην Ιρλανδία (-3,1 ποσοστιαίες μονάδες), τη Δανία (-1,5 ποσοστιαίες μονάδες) και στην Ολλανδία (-0,8 ποσοστιαίες μονάδες).

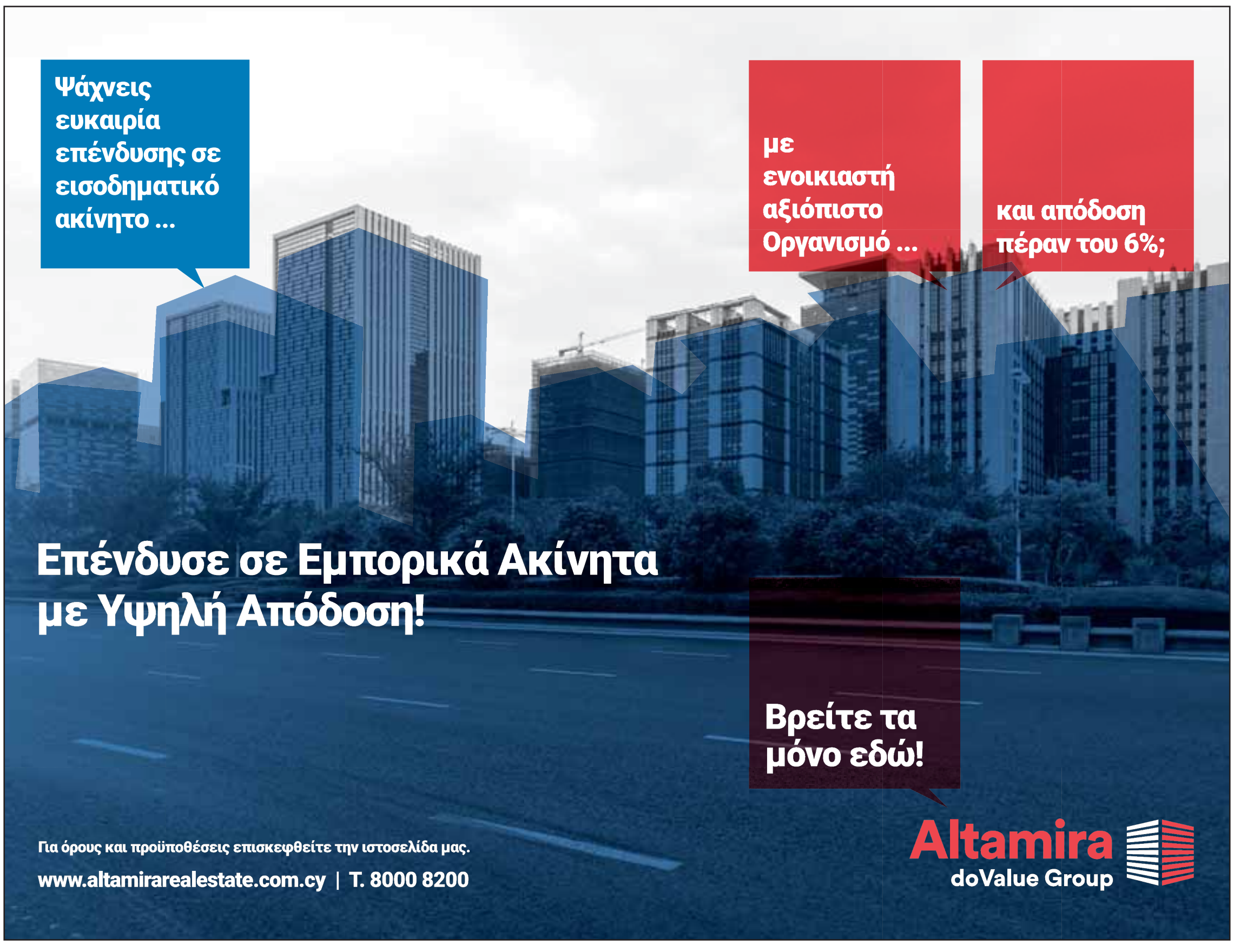

Αλλάζει πλεύση η σύνδεση Κύπρου με Πειραιά

Τις επόμενες μέρες κυκλοφορεί προδιαγωνιστικό έγγραφο για τους ενδιαφερόμενους, μέσα Νοεμβρίου ο επίσημος διαγωνισμός

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Το 60% των εισηγήσεων που είχαν υποβληθεί κατά την προηγούμενη απόπειρα διαγωνισμού για την ακτοπλοϊκή σύνδεση Κύπρου- Ελλάδας, εκτιμάται ότι περιλαμβάνονται στο νέο διαγωνιστικό έγγραφο του Υφυπουργείου Ναυτιλίας, το οποίο αναμένεται περί τα μέσα Νοεμβρίου. Συγκεκριμένα σε περίπου μία εβδομάδα, θα προχωρήσει μια ενδιάμεση διαδικασία, με προδιαγωνιστικό έγγραφο το οποίο θα ανακοινωθεί επίσημα, με βασικούς αποδέκτες τους μεταφορείς, ώστε να δοθεί άλλη μία περίοδος εισηγήσεων και διαβούλευσης πριν την προκήρυξη του νέου διαγωνισμού. Σύμφωνα με τον υφυπουργό Ναυτιλίας Βασίλη Δημητριάδη, στο πλαίσιο της προσπάθειας προσέλκυσης ενδιαφέροντος, ήδη στους νέους όρους έχει περιληφθεί η αλλαγή του λιμανιού στον Πειραιά, από το Κερατσίνι, στο βασικό τερματικό του Πειραιά, ενώ η γραμμή έχει τροποποιηθεί από ολόχρονη σε εποχική. Επιπλέον, στην σκιά των ανατιμήσεων και της αβεβαιότητας στην τιμή των καυσίμων διεθνώς, ο νέος διαγωνισμός θα περιλαμβάνει την αποζημίωση της εταιρείας σε περίπτωση αύξησης του κόστους. Σε περίπτωση που ούτε αυτή την φορά εκδηλωθεί ενδιαφέρον, τότε ο υφυπουργός εκτιμά ότι η προσπάθεια με αυτά τα δεδομένα εξαντλείται και όποια επόμενη προσπάθεια θα είναι στη βάση διαφορετικών δεδομένων και ίσως χωρίς να υπάρχει κρατική επιδότηση. Πάντως, μετά το ναυάγιο της προηγούμενης προσπάθειας, αυτή τη φορά, ο διαγωνισμός θα προωθηθεί και εκτός Κύπρου και Ελλάδας, με ειδικές παρουσιάσεις από πλευράς Υφυπουργείου και σε μεταφορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεωρείται ότι αυτή τη φορά μπορεί να υπάρξει ενδιαφέρον είτε από νέους μεταφορείς, οι οποίοι θέλουν να επενδύσουν σε ένα νέο δρομολόγιο, είτε από μεταφορείς που λόγω κορωνοϊού έχουν καθηλωμένα πλοία.

Θα επιδοτείται επιπλέον τυχόν αλλαγή στην τιμή των καυσίμων, με στόχο να ελαχιστοποιηθεί η αβεβαιότητα που προκαλούν οι αυξήσεις στο κόστος εκτέλεσης των δρομολογίων.

Στους όρους του νέου διαγωνισμού θα περιλαμβάνεται το δικαίωμα ανανέωσης του τριετούς συμβολαίου και για τέταρτο, στη βάση του performance quality criteria.

Οι νέοι όροι

Σύμφωνα με τον κ. Δημητριάδη, από το σύνολο των απαιτήσεων ή των λόγων που οι μεταφορείς δεν έκαναν προσφορά στον πρώτο διαγωνισμό, έχει ικανοποιηθεί το 60% στο πλαίσιο του νέου διαγωνιστικού εγγράφου. Τονίζει ότι ένα μεγάλο μέρος των όρων δεν μπορεί να διαφοροποιηθεί, καθότι πρόκειται για κανόνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στους όρους του νέου διαγωνιστικού εγγράφου έχει αλλάξει το λιμάνι άφιξης στην Ελλάδα, καθώς αρχικά είχε θεωρηθεί ως μειονέκτημα. Έτσι ενώ στον πρώτο διαγωνισμό το λιμάνι ήταν το Κερατσίνι, πλέον το λιμάνι άφιξης θα είναι το βασικό τερματικό του Πειραιά, λαμβάνοντας υπόψη τους λόγους που δεν υποβλήθηκε προσφορά κατά την πρώτη διαγωνιστική προσπάθεια. Αυτή η αλλαγή δεν επιφέρει αλλαγή στο ύψος των τελών ελλιμενισμού. Επιπλέον, η γραμμή από ολόχρονη έγινε εποχική. Η περίοδος εφαρμογής της θα ισχύει από Απρίλη-Σεπτέμβριο ή Μάιο- Οκτώβριο, κάτι που επιτρέπει 26 ταξίδια ετησίως.

Πέραν τούτου, δίνονται επιπλέον κίνητρα έτσι ώστε ο επικρατέστερος μεταφορέας να μπορεί να εξασφαλίσει και τέταρτο χρόνο ή ακόμα και πέμπτο χρόνο συμβολαίου, στη βάση του performance quality criteria. Έτσι, αν καταφέρει να συγκεντρώσει επιβατικό κοινό πάνω από ένα συγκεκριμένο όριο, μπορεί να έχει το δικαίωμα ανανέωσης για άλλο ένα χρόνο ή δεύτερο χρόνο, κάτι που δεν υπήρχε παλιά καθώς ήταν κλειστό συμβόλαιο. Μειώθηκαν επίσης οι απαιτήσεις όσον αφορά το μέγεθος του πλοίου και πλέον ο διαγωνισμός περιλαμβάνει και μικρότερα πλοία. Σε περίπτωση δε μεγάλης διακύμανσης στις τιμές καυσίμων, στη βάση του price index τότε θα προσφέρεται αποζημίωση στον μεταφορέα. Αυτό σημαίνει ότι θα καλύπτεται η αβεβαιότητα λόγω των ανατιμήσεων των καυσίμων. Επίσης, δεν αναμένεται να υπάρχει ουσιαστική αλλαγή στο κόστος των εισιτηρίων. Υπενθυμίζεται ότι στον προηγούμενο διαγωνισμό είχε καθοριστεί ένα μέγιστο ποσό της τάξης των 65 ευρώ το άτομο σε αεροπορική θέση για μονή διαδρομή και 109 ευρώ μετ' επιστροφής, 95 ευρώ για απλή καμπίνα για μονή διαδρομή και 149 ευρώ μετ' επιστροφής, συμπεριλαμβανομένων των λιμενικών τελών. Σημειώνεται τέλος ότι η επιδότηση αφορά την κάλυψη του κόστους της γραμμής και δεν μπορεί να ξεπεράσει τα πέντε εκατομμύρια ευρώ ετησίως, ενώ θα έχουν προτεραιότητα οι προτάσεις με το χαμηλότερο κόστος.

Προδιαγωνιστική διαδικασία

Τις επόμενες 6-8 μέρες το Υφυπουργείο θα κυκλοφορήσει ένα προσχέδιο κριτηρίων προς τους μεταφορείς και θα ζητήσει τις απόψεις τους. Το έγγραφο θα κυκλοφορήσει στην ιστοσελίδα e-procurement ώστε να είναι ανοικτό σε κάθε ενδιαφερόμενο. Ακολούθως θα δοθεί ένα περιθώριο περί των 10 εργάσιμων ημερών, για σχόλια και παρατηρήσεις οι οποίες θα ενσωματωθούν στο δυνατό βαθμό.

Στη συνέχεια, και κατά πάσα πιθανότητα μέχρι τις 15 Νοεμβρίου θα προκηρυχθεί ο διαγωνισμός, ο οποίος θα διαρκέσει μέχρι τα τέλη Ιανουαρίου ή αρχές Φεβρουαρίου ώστε να υπάρχει ο χρόνος στον μεταφορέα να έχει έτοιμο το πλοίο μέσα στο καλοκαίρι για έναρξη της γραμμής είτε Μάιο είτε Ιούνιο του 2022. «Ο σκοπός του προσχεδίου έχει να κάνει με την παρουσίαση των όρων που δεν ανατρέπονται γιατί τους επιβάλλουν οι ενωσιακοί κανόνες και να αντιληφθούμε ότι υπάρχουν αυστηροί κανόνες και η δέσμη των όρων που ενδεχομένως να χρήζουν μιας μικρής τροποποίησης. Σε αυτή τη βάση θα καλέσουμε όσους μεταφορείς θέλουν να υποβάλουν κάποια τελευταία σχόλια πριν προκηρύξουμε, για να είμαστε βέβαιοι πως ό,τι είναι στην διακριτική μας ευχέρεια να αλλάξουμε, θα το κάνουμε με πλήρη διαφάνεια», τονίζει ο κ. Δημητριάδης.

Μετά τη δημοσίευση του εγγράφου ο Υφυπουργός θα μεταβεί στην Ελλάδα, στον ευρύτερο ελλαδικό χώρο και την Ευρώπη για ανοικτή παρουσίαση στους μεταφορείς. Αν και δεν αναμένεται ότι θα καταγραφεί ενδιαφέρον από εταιρείες, οι οποίες ήδη δραστηριοποιούν τα πλοία τους σε κερδοφόρα δρομολόγια στα ελληνικά νησιά, το Υφυπουργείο ποντάρει σε νέες εταιρείες ή στους μεταφορείς που κράτησαν καθηλωμένο μέρος του στόλου τους, συνεπεία του κορωνοϊού.

One stop shop για υπηρεσίες μέχρι το 2025

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Πρόσβαση σε όλες τις κυβερνητικές υπηρεσίες μέσω ενός portal θα έχουν το επόμενο διάστημα οι πολίτες, σύμφωνα με τον υφυπουργό Καινοτομίας Κυριάκο Κόκκινο. Το gov.cy τρέχει αυτή την στιγμή σε μια πρώιμη μορφή. Περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό κυβερνητικών υπηρεσιών –μόλις επτά κυβερνητικές ιστοσελίδες και 14 ηλεκτρονικές υπηρεσίες σχετικά με τη φορολογία, τα ταχυδρομεία, προσφορές του Δημοσίου, Στατιστική Υπηρεσία και υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών. Ο στόχος είναι μέχρι το τέλος του 2022 να ανεβούν στην συγκεκριμένη πλατφόρμα εκατό ηλεκτρονικές υπηρεσίες, ενώ μέχρι το τέλος του 2025 ο αριθμός αυτός να ανέλθει στις 250. Αυτό μεταφράζεται σε τουλάχιστον 50% εξοικονόμηση χρόνου και κόστους για πολίτες και επιχειρήσεις και 60% λιγότερη προσπάθεια του προσωπικού σε κυβερνητικές υπηρεσίες για χειρισμό υποθέσεων.

Κονδύλι 70 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για την δημιουργία της ψηφιακής ακαδημίας με στόχο την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών.

Πρωτοπόρος η Εσθονία

Πρόκειται για ένα από τα βήματα τα οποία θα δούμε να εφαρμόζονται το επόμενο διάστημα στο πρόγραμμα της ψηφιακής αναβάθμισης του κράτους στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών στόχων αλλά και στα πρότυπα της Εσθονίας. Σύμφωνα με την Anett Numa,διευθύντρια ψηφιακού μετασχηματισμού στο e-Estonia briefing centre, η ευρωπαϊκή χώρα είναι η πρώτη με 100% ευρυζωνική κάλυψη, το 99% των κρατικών υπηρεσιών της γίνονται διαδικτυακά, ενώ το 98% του πληθυσμού της έχει ψηφιακή ταυτότητα. Είναι επίσης η πρώτη χώρα που χρησιμοποιεί την τεχνολογία block chain σε εθνικό επίπεδο, ενώ το 46% των ψηφοφόρων της ψηφίζουν διαδικτυακά. Η παρουσίαση έγινε στο πλαίσιο του συνεδρίου Digital Agenda Cyprus Summit, το οποίο διοργανώνει η εφημερίδα «Η Καθημερινή». Τις δράσεις σε κυπριακό επίπεδο παρουσίασε ο υφυπουργός Καινοτομίας, Κυριάκος Κόκκινος. Σημειώνεται ότι βάσει των ευρωπαϊκών στόχων, μέχρι το 2030 το σύνολο των κυβερνητικών υπηρεσιών θα πρέπει να είναι προσβάσιμες διαδικτυακά, όπως επίσης και τα ιατρικά δεδομένα των πολιτών. Επίσης, το 80% των πολιτών θα πρέπει να χρησιμοποιεί ψηφιακή ταυτότητα, ενώ το 80% του πληθυσμού να διαθέτει βασικές ψηφιακές δεξιότητες.

Σύμφωνα με τον υφυπουργό Κυριάκο Κόκκινο, τον επόμενο μήνα αναμένεται να υποβληθεί στην Βουλή για έγκριση το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την τεχνολογία του block chain, ώστε να δημιουργηθεί ένα ελκυστικό περιβάλλον για ανάπτυξη εταιρειών που στηρίζονται σε ανάλογα επιχειρησιακά μοντέλα.

Κονδύλια +300 εκατ.

Πέραν των 300 εκατομμυρίων ευρώ, τόσο μέσα από το ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (170 εκατ.), όσο και από εθνικούς πόρους (150 εκατ.) αναμένεται ότι θα διατεθούν το επόμενο διάστημα για την κυβερνητική μεταρρύθμιση σε ένα ψηφιακό μέλλον. Ποσό 70 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για την δημιουργία ψηφιακής ακαδημίας, η οποία αφορά στην ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών, ποσό 53 εκατ. ευρώ θα αξιοποιηθεί για ενίσχυση της ευρυζωνικής συνδεσιμότητας, το δίκτυο fiber to the home και για γρήγορο και φθηνό ίντερνετ και 35 εκατ. για την μετατροπή της Κύπρου σε έξυπνη χώρα. Επιπλέον, άλλα 88 εκατ. θα δαπανηθούν για καινοτόμα επιχειρηματικότητα και την ψηφιακή μετάβαση των επιχειρήσεων. Αυτόν τον μήνα, σε συνεργασία με το Υπ. Εργασίας, αναμένεται να ξεκινήσουν ηλεκτρονικά οι εφαρμογές για πέντε υπηρεσίες, μεταξύ αυτών επίδομα ασθενείας και επίδομα τέκνου. Επίσης, το επόμενο διάστημα αναμένεται να προωθηθεί σημαντικά το project του e-signature.

Με κουπόνια

Στο πλαίσιο της ψηφιακής αναδιοργάνωσης της κυβέρνησης και των υπηρεσιών, αναμένεται να ανακοινωθεί πρόγραμμα ύψους 10 εκατ. ευρώ το οποίο θα κατανεμηθεί στους πολίτες με vouchers των 100 και 200 ευρώ για βελτίωση της καλωδίωσης του κτηρίου κατοικίας ή επιχειρηματικού ώστε για να είναι «έτοιμο για Gigabit». Με την ίδια μέθοδο θα εφαρμοστεί και δεύτερο πρόγραμμα ύψους 20 εκατ. ευρώ που αφορά την απορρόφηση του κόστους των υψηλών ταχυτήτων. Επιπλέον το κράτος θα ενισχύσει με 35 εκατ. ευρώ την επέκταση Δικτύων πολύ ψηλής δυναμικότητας σε υποεξυπηρετούμενους τομείς, ενώ ποσό 7,5 εκατ. ευρώ θα αξιοποιηθεί για το υποβρύχιο σύστημα καλωδίων προς την Ελλάδα.

Block chain και δεξιότητες

Σύμφωνα με τον Κυριάκο Κόκκινο, τον επόμενο μήνα αναμένεται να υποβληθεί στην Βουλή για έγκριση το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά την τεχνολογία του block chain, ώστε να δημιουργηθεί ένα ελκυστικό περιβάλλον για ανάπτυξη εταιρειών που στηρίζονται σε ανάλογα επιχειρησιακά μοντέλα. Πέραν της νομοθετικής προσπάθειας, ωστόσο, ο υφυπουργός τόνισε ότι αυτό που επείγει είναι η αναβάθμιση των ψηφιακών δεξιοτήτων των πολιτών. Για τον σκοπό αυτό προωθείται η δημιουργία της ψηφιακής ακαδημίας, αλλά και η προώθηση μαθημάτων σε προγράμματα σπουδών πανεπιστημίων. Αυτή την στιγμή, σύμφωνα με τον υφυπουργό, στην Κύπρο υπάρχουν πέραν των 150 επιχειρήσεων και πέραν των 8,8 χιλιάδων επαγγελματιών δουλεύουν στην Κύπρο στον τομέα της τεχνολογίας. Ωστόσο, υπάρχει έλλειψη τουλάχιστον 3 χιλιάδων επαγγελματιών στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας, και η τοπική αγορά δεν μπορεί να καλύψει τις ανάγκες αυτής της αγοράς.

The Economist EVENTS

#EconCyprusSummit

hazlis & rivas
The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe

17TH CYPRUS SUMMIT

Working towards a secure environment for sustainable recovery

November 15th-16th 2021 • Hilton Nicosia, Cyprus

Nikos Anastasiades
President
Republic of Cyprus

John Sarbanes
Member of the U.S.
House of Representatives
Member, House Committee on
Energy and Commerce
(via connection)

Amos Hochstein
Senior advisor for energy security
US Department of State

Lord Jonathan Hill
Former commissioner
for financial stability,
financial services
and capital markets union
Former leader, House of Lords

Nikos Christodoulides
Minister of foreign affairs
Republic of Cyprus

Constantinos Petrides
Minister of finance
Republic of Cyprus

Yiannis Karousos
Minister of transport,
communications and works
Republic of Cyprus

Natasa Pilides
Minister of energy,
commerce and industry
Republic of Cyprus

Elizabeth Spehar
Special representative
of the secretary-general and head,
United Nations
Peacekeeping Force in Cyprus

Klaus Regling
Managing director
European Stability Mechanism

Myrto Zambarta
Head
European Commission
Representation in Cyprus

Vassiliki Lazarakou
Chair
Hellenic Capital Market Commission

Evgenios Evgeniou
CEO
PwC Cyprus

John Ardill
Vice-president, exploration
and new ventures frontier
ExxonMobil Upstream
Business Development

Michael Charalambides
CEO and managing director
EcommBX

Christoforos Hadjikyprianou
CEO and president of the council
European University Cyprus

Hilton Nicosia (physical presence as per covid-19 health protocols)
All speakers and participants attending in person **should be fully vaccinated or have proof that they have tested positive** with covid-19 during **the last six (6) months.**

www.hazliseconomist.com (livestreaming) | **17thcyprussummit.economist.com**

The Economist Events for Greece, Cyprus, Malta and southeast Europe
@Economist_SEUR
The Economist SE Europe Events
The Economist SE Europe Events

In collaboration with:

Premium gold sponsor: pwc
Premium energy sponsor: ExxonMobil
Gold sponsor: ecommbx Fintech e-accounts platform
Silver sponsor: European University Cyprus
Bronze sponsors: the human energy company; HELLENIC BANK
Communication sponsor: KATHIMERINI
Airline carrier: AEGEAN
IT sponsor: POBUCA
Logistics supplier: DHL
Contributors: NESPRESSO; Proclim
Supported by: Cyprus Chamber of Commerce and Industry
Supporters: AON; ARTECNIKO

® Hazlis & Rivas Publishing

Οι ανατιμήσεις στα υλικά μεγαλώνουν τον λογαριασμό των δημοσίων έργων

Αδυνατούν να απορροφήσουν το πρόσθετο κόστος οι κατασκευαστικές εταιρείες

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

ΑΠΕ

Η ανοδική πορεία των υλικών κατασκευής αυξάνει το κόστος για το Δημόσιο, όχι μόνο ως προς τις αποζημιώσεις που θα χρειαστεί να καταβληθούν, αλλά και αναφορικά με το κόστος των μελλοντικών έργων.

Εντείνονται οι πιέσεις των κατασκευαστικών εταιρειών για την επίλυση του προβλήματος των ανατιμήσεων στις τιμές των υλικών, που έχουν αγγίξει ακόμα και το 75% σε ορισμένες περιπτώσεις, συγκριτικά με τις αρχές του έτους. Παρότι το υπουργείο Υποδομών επεξεργάζεται επί αρκετό χρονικό διάστημα ένα πρόγραμμα αποζημίωσης μέσω αναθεωρήσεων των προϋπολογισμών των έργων, εντούτοις ακόμα δεν έχει προχωρήσει στην εφαρμογή του, γεγονός που έχει αρχίσει να προκαλεί «νευρικότητα» στις εταιρείες, τόσο τις μικρότερες –που εκ των πραγμάτων δεν μπορούν να απορροφήσουν το πρόσθετο κόστος– όσο και στους «μεγάλους» του κλάδου, οι οποίοι διαπιστώνουν ότι ήδη υπάρχει σημαντική επίπτωση στην κερδοφορία του κατασκευαστικού τους τομέα.

Ασφαλώς, σε κάθε περίπτωση, το κόστος των δημοσίων έργων θα αυξηθεί λόγω των ανατιμήσεων που καταγράφονται και των αποζημιώσεων που θα δοθούν για τα έργα που εκτελούνται ήδη. Μάλιστα, όπως φαίνεται, οι αυξήσεις των τιμών δεν ήταν πρόσκαιρες, όπως ίσως να εύχονταν στην κυβέρνηση, αλλά φαίνεται ότι μονιμοποιούνται, ενώ στον «λογαριασμό» προστίθενται διαρκώς και νέες κατηγορίες υλικών. Χάλυβας, τσιμέντο, ασφαλτικά προϊόντα, καύσιμα (πετρέλαιο) και χαλκός αποτελούν τις βασικότερες ομάδες υλικών που χρησιμοποιούνται κατά κόρον στα έργα υποδομής και έχουν σημειώσει μεγάλη αύξηση κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών.

Χάλυβας, τσιμέντο, ασφαλτικά προϊόντα, καύσιμα και χαλκός έχουν αυξηθεί σημαντικά το τελευταίο διάστημα.

Αυτό αυξάνει το κόστος για το Δημόσιο, όχι μόνο ως προς τις αποζημιώσεις που θα χρειαστεί να καταβληθούν, αλλά και αναφορικά με το κόστος των μελλοντικών έργων. Ηδη τα στελέχη των εταιρειών σημειώνουν ότι θα πρέπει οι εκπτώσεις που θα δοθούν στους διαγωνισμούς που «τρέχουν» αυτή την περίοδο να είναι μετρημένες, ακόμα και μονοψήφιες, ώστε να ενσωματώνουν τις αυξήσεις στο κατασκευαστικό κόστος. Με δεδομένο ότι οι προϋπολογισμοί των έργων δεν θα αλλάξουν, θα πρέπει οι ενδιαφερόμενοι εργολήπτες να προσαρμόσουν ανάλογα και τις προσφορές τους, ώστε να αποφύγουν να αναλάβουν έργα με ζημία. Αν όντως συμβεί κάτι τέτοιο, τότε το ρίσκο των εταιρειών, όχι μόνο θα περιοριστεί, αλλά ταυτόχρονα θα υπάρξει και περιθώριο για σημαντικές υπεραξίες και κέρδη, από μια πιθανή αποκλιμάκωση των τιμών, π.χ. σε 12 μήνες από σήμερα. Για το ζήτημα αυτό τοποθετήθηκε την προηγούμενη εβδομάδα ο πρόεδρος της Ακτωρ, Χρ. Παναγιωτόπουλος, σημειώνοντας ότι «στους μελλοντικούς διαγωνισμούς θα πρέπει οι προσφορές που θα δοθούν να είναι αρκετά χαμηλές, καθώς δεν μπορεί κανείς να επικαλεστεί αυξήσεις στο κόστος εκ των υστέρων, καθώς αυτές είναι ήδη γνωστές».

Μικρότερες εκπτώσεις

Στην αγορά εκτιμούν ότι οι υπερβολικές εκπτώσεις ανήκουν πλέον στο παρελθόν, κάτι που θα συνέβαινε νομοτελειακά, τόσο λόγω της σημαντικής μεγέθυνσης της «πίτας» των έργων σε σχέση με τα προηγούμενα χρόνια όσο και εξαιτίας των πρόσφατων νομοθετικών πρωτοβουλιών, που επιβάλλουν αυστηροποίηση της διαδικασίας αιτιολόγησης των προσφορών από τους προσωρινούς αναδόχους. Ειδικά όμως λόγω των ανατιμήσεων των υλικών κατασκευής και της διατήρησης των τιμολογίων των υλικών (βάσει των οποίων διαμορφώνονται οι προϋπολογισμοί των έργων) στο επίπεδο που βρίσκονταν πριν από την πανδημία, θεωρείται ιδιαίτερα δύσκολο να δοθούν υψηλές εκπτώσεις στους νέους διαγωνισμούς.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΣΑΤΕ (Πανελλήνιος Σύνδεσμος Τεχνικών Εταιρειών), κατά το 2020 η μέση έκπτωση που προσφέρθηκε στους συνολικά 369 διαγωνισμούς έργων προϋπολογισμού από 2 εκατ. ευρώ και πάνω άγγιξε το 48,7%. Αντίστοιχα, κατά τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2021 η μέση έκπτωση διαμορφώνεται σε 49,6% επί συνόλου 182 δημοπρατημένων έργων. Παρότι τα παραπάνω νούμερα συνιστούν μια μικρή υποχώρηση έναντι του 2019, όταν η μέση έκπτωση άγγιξε το 51,7%, εντούτοις παραμένουν πολύ υψηλά. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 2012 η μέση προσφερόμενη έκπτωση ανά διαγωνισμό δεν ξεπερνούσε το 36,3%.

Αλμα ανάπτυξης 8% φέτος και υποχώρηση στο 4% το 2022 «βλέπει» το ΙΟΒΕ

Υψηλό ρυθμό ανάκαμψης για φέτος της τάξης του 8%-8,5% και υποχώρηση στο 4% για το 2022 προβλέπει το Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών στην τριμηνιαία έκθεσή του, ενώ για την επόμενη χρονιά έχει και εναλλακτικό σενάριο, σε περίπτωση αναζωπύρωσης της πανδημίας, με ρυθμό 2%-2,5%. Κινδύνους εντοπίζει το ΙΟΒΕ και από ενδεχόμενες επιταχυνόμενες αυξήσεις στις τιμές ενέργειας και διαταραχές στις αγορές, που θα αυξήσουν το κόστος χρηματοδότησης σε ευάλωτες οικονομίες, όπως η ελληνική.

Παράλληλα, η ανάλυση του Ιδρύματος αποτυπώνει προβληματισμό για τον μεσοπρόθεσμο ορίζοντα, αν δεν αλλάξει το σημερινό μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται κυρίως στην κατανάλωση.

«Υψηλότεροι ρυθμοί μεγέθυνσης στη δεκαετία, άνω του 3% κατά μέσο όρο, θα μπορούν να επιτευχθούν μόνο με αύξηση της παραγωγικότητας και περαιτέρω προσέλκυση παραγωγικών συντελεστών, εξέλιξη που προϋποθέτει ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές και τον δημόσιο τομέα», τόνισε ο γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ καθηγητής Νikos Βέττας. Σημειώνεται ότι ο προβλεπόμενος μέσος όρος ανάπτυξης στη δεκαετία είναι 2% και –σύμφωνα με τον κ. Βέττα– χρειαζόμαστε 3% προκειμένου να συγκλίνουμε με τον μέσο όρο της Ευρωζώνης, είπε.

Επίσης, χτύπησε «καμπανάκι» για την επανεμφάνιση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

«Κεντρικό σημείο προσοχής δεν μπορεί να είναι άλλο από την πορεία των δίδυμων ελλειμμάτων». Οπως υποστήριξε, οι πολιτικές στήριξης των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων ήταν μεν κρίσιμες για την άμβλυνση της ύφεσης πέρυσι και την ενίσχυση της ανάκαμψης φέτος, αλλά θα πρέπει να αντιστραφούν προς μηδενικό έλλειμμα το 2022 και πρωτογενή πλεονάσματα της τάξης του 1% του ΑΕΠ στη συνέχεια.

Σε ό,τι αφορά το εμπορικό ισοζύγιο, τόνισε ότι «η μεγέθυνση θα μετριάζεται από την επιδείνωσή του, καθότι το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας παραμένει». Προειδοποίησε ότι πλέον η ισχυρή άνοδος της κατανάλωσης που συνοδεύει την ανάκαμψη προκαλεί άνοδο των εισαγωγών.

Ο ίδιος άλλωστε πρότεινε τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και ως άμυνα κατά του πληθωρισμού, για τον οποίο πάντως είπε ότι τα στοιχεία του ΙΟΒΕ δεν χτυπούν «καμπανάκι» για το 2022. Προβλέπεται μέσος ρυθμός 0,6%-0,8% φέτος και 0,3%-0,5% το 2022, στο βασικό σενάριο. Σημείωσε, πάντως, ότι ενώ ένας χαμηλός πληθωρισμός είναι χρήσιμος για το χρέος (σ.σ. που υπολογίζεται ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ), έπειτα από ένα σημείο έχει κερδισμένους και χαμένους, με τα ευάλωτα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις να συγκαταλέγονται στους τελευταίους.

«Καμπανάκι» για την επανεμφάνιση των ελλειμμάτων του προϋπολογισμού και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Σύμφωνα με το ΙΟΒΕ, δεν αναμένεται αποκλιμάκωση του ενεργειακού κόστους, ενώ είναι πιθανή μια νέα μικρή άνοδός του το επόμενο έτος.

Ο κ. Βέττας επισήμανε, εξάλλου, ότι θα ήταν κακή κατάληξη αν οδηγούμαστε σε αυξήσεις μισθών που να «τρέχουν» πίσω από τις αυξήσεις τιμών.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του ΙΟΒΕ, η επίδραση των τιμών της ενέργειας στον πληθωρισμό φέτος θα είναι 0,5%, χαμηλότερη από πολλές άλλες χώρες στην Ευρώπη.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Υπέρ των μισθώσεων τύπου Airbnb τάσσονται οι Ευρωπαίοι πολίτες

Θετική είναι, σε γενικές γραμμές, η άποψη των πολιτών της Ε.Ε. για την επίπτωση των βραχυχρόνιων μισθώσεων στις γειτονιές τους, παρότι αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν και μειονεκτήματα. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρόμετρου για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, που δημοσιεύθηκε χθες, το 35% των ερωτηθέντων στην Ε.Ε. εκφράζει θετική άποψη για την επίπτωση της σχετικής δραστηριότητας στην καθημερινότητά του. Στον αντίποδα, αρνητική άποψη εξέφρασε το 12% των συμμετεχόντων, ενώ το 46% των ερωτηθέντων δεν θεωρεί ότι οι βραχυχρόνιες μισθώσεις έχουν κάποια επίδραση στη γειτονιά όπου κατοικεί. Στην περίπτωση της Ελλάδας, μάλιστα, το 40% διατυπώνει θετική γνώμη για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, έναντι μόλις 11% που τις εκλαμβάνει ως κάτι αρνητικό.

Ασφαλώς, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν μειονεκτήματα. Με βάση την έρευνα, το 45% των ερωτηθέντων σημειώνει την όχληση από τους τουρίστες ως το σημαντικότερο μειονέκτημα, ενώ το 42% την αρνητική επίδραση στις τιμές και τη διαθεσιμότητα κατοικιών λόγω των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Στον αντίποδα, μεταξύ των συχνότερων πλεονεκτημάτων συγκαταλέγονται η δυνατότητα πρόσθετου εισοδήματος για τους οικοδεσπότες (αυτό ανέφερε το 58% των ερωτηθέντων), η πιο προσιτή διαμονή σε ξένη χώρα (52%), ενώ ένας στους τέσσερις σημείωσε ότι οι βραχυχρόνιες μισθώσεις ενθαρρύνουν τους επισκέπτες να δαπανούν περισσότερα χρήματα στις γειτονιές όπου μένουν.

Επίσης, σύμφωνα με την έρευνα, το 25% των Ευρωπαίων κάνει κράτηση σε βραχυχρόνιες μισθώσεις και η μεγάλη πλειονότητα (89%) από όσους έχουν κάνει τέτοιες κρατήσεις θεωρεί ότι πρόκειται για μια θετική εμπειρία, την οποία θα συνιστούσε και σε άλλους. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να οδηγήσουν σε μια πιο διευρυμένη προσφορά καταλυμάτων, στην εξασφάλιση καλύτερων τιμών (63%), σε καλύτερες παροχές (49%) και σε καλύτερες τοποθεσίες (43%). Οι πιο συχνοί χρήστες είναι οι Γάλλοι, καθώς το 51% έχει κάνει τουλάχιστον μία φορά χρήση των σχετικών υπηρεσιών. Οι Ελληνες κατατάσσονται στην έβδομη θέση της σχετικής κατάταξης, με το 36% να δηλώνει ότι έχει κάνει χρήση των βραχυχρόνιων μισθώσεων.

Το 35% θεωρεί θετική την επίδρασή τους στη γειτονιά όπου ζει και το 46% ουδέτερη– Αρνητική άποψη εξέφρασε το 12%.

Βάσει και των αποτελεσμάτων της έρευνας, η Επιτροπή θα αξιολογήσει κατά πόσον ενδείκνυται η λήψη ενδεχόμενων νέων κανονιστικών μέτρων, όπως ανακοινώθηκε σε πρόσφατο έγγραφο εργασίας της Επιτροπής με διάφορα σενάρια για μια μεταβατική πορεία του τουριστικού οικοσυστήματος.

Τα παραπάνω στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου θα συμπληρώσουν την κατάθεση απόψεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη, στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, έπειτα από σχετική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πριν από λίγες εβδομάδες. Η Επιτροπή διερευνά το κατά πόσον απαιτείται μια ευρύτερη νομοθετική παρέμβαση σε πανευρωπαϊκό επίπεδο για την επιβολή μέτρων ρύθμισης της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων για το σύνολο της Ε.Ε. Μέχρι σήμερα, κάθε χώρα έχει υιοθετήσει τα δικά της μέτρα για την αντιμετώπιση τυχόν επιπτώσεων από την εν λόγω δραστηριότητα. Στην Ελλάδα δεν ισχύει κάποιος περιορισμός, πέραν της υποχρέωσης των ιδιοκτητών και διαχειριστών καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης να εκδίδουν αριθμό μητρώου για κάθε ακίνητο που εκμεταλλεύονται και ασφαλώς να καταβάλλουν τον σχετικό φόρο εισοδήματος από ενοίκια. Ο αριθμός μητρώου αναγράφεται υποχρεωτικά σε κάθε αγγελία σε ψηφιακή πλατφόρμα, όπως π.χ. το Airbnb και η Booking.

Ν.Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

SHUTTERSTOCK

Στην περίπτωση της Ελλάδας, το 40% διατυπώνει θετική γνώμη για τις βραχυχρόνιες μισθώσεις, έναντι μόλις 11% που τις εκλαμβάνει ως κάτι αρνητικό.

Μεγάλη αύξηση πωλήσεων κατέγραψε η ελληνική βιομηχανία τον Αύγουστο

Με διψήφιο ρυθμό ανάπτυξης «έτρεξε» η βιομηχανία και τον Αύγουστο, καταγράφοντας αύξηση του κύκλου εργασιών κατά 31,6% σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2020. Η αύξηση αυτή οφείλεται αφενός στην επανεκκίνηση της οικονομίας εντός και εκτός Ελλάδας φέτος, αφετέρου στην αύξηση των τιμών της εγχώριας βιομηχανίας, αύξηση η οποία οφείλεται σε σειρά ανατιμήσεων στην ενέργεια και σε πρώτες ύλες.

Εκτός, βεβαίως, από τους κλάδους της εξόρυξης λιγνίτη και των πετρελαιοειδών που παρουσιάζουν τις μεγαλύτερες αυξήσεις τζίρου σε ετήσια βάση, ενδιαφέρον και ενθαρρυντικό συνάμα είναι το γεγονός ότι καταγράφουν υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και άλλοι κλάδοι της εγχώριας μεταποίησης, όπως η βιομηχανία τροφίμων, ένδυσης, δερματίνων ειδών, ηλεκτρολογικού εξοπλισμού, μηχανημάτων.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), οι 10 κλάδοι της βιομηχανίας όπου καταγράφεται η μεγαλύτερη αύξηση κύκλου εργασιών είναι οι ακόλουθοι: εξόρυξη άνθρακα και λιγνίτη-άντληση αργού πετρελαίου και φυσικού αερίου 466,5%, πετρελαιοειδή 71,1%, βιομηχανία δέρματος και δερματίνων ειδών 53%, ποτοποιία 35,8%, κατασκευή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού 34%, κατασκευή μηχανοκίνητων οχημάτων 31,1%, παραγωγή βασικών μετάλλων 29,9%, κατασκευή ειδών ένδυσης 27,8%, κατασκευή ηλεκτρονικών υπολογιστών, ηλεκτρονικών και οπτικών προϊόντων 25,7%, παραγωγή χημικών ουσιών και προϊόντων 22,9%. Σημαντική αύξηση του κύκλου εργασιών καταγράφουν και δύο εμβληματικοί κλάδοι της ελληνικής βιομηχανίας και δη η βιομηχανία τροφίμων με αύξηση τζίρου 14,1% και η φαρμακοβιομηχανία με αύξηση τζίρου 14,7%.

Συνολικά, σε όλους τους κλάδους της μεταποίησης, πλην ενός, καταγράφεται αύξηση κύκλου εργασιών τον Αύγουστο του 2021 σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2020. Μείωση μόνο καταγράφεται στον κλάδο της κατασκευής επίπλων, της τάξης του 2%.

«Ετρεξε» με 31,6% σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020 – Μείωση καταγράφεται μόνο στις κατασκευές επίπλων.

Από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει, εξάλλου, ότι η αύξηση του τζίρου της βιομηχανίας αφορά τις πωλήσεις της τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας. Ειδικότερα, ο δείκτης κύκλου εργασιών εξωτερικής αγοράς ενισχύθηκε τον Αύγουστο του 2021 σε σύγκριση με τον Αύγουστο του 2020 κατά 38,1% και ο δείκτης κύκλου εργασιών εγχώριας αγοράς αυξήθηκε κατά 28,2%.

Δάνεια 5,2 δισ. στο οκτάμηνο από τις τράπεζες για μικρομεσαίες

Να διευρυνθεί η περίμετρος των δικαιούχων ζητάει ο Χρ. Σταϊκούρας

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Δάνεια ύψους 8,8 δισ. ευρώ, από τα οποία τα 5,2 δισ. ευρώ σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, έχουν χορηγήσει οι τράπεζες στο 8μηνο του τρέχοντος έτους, με βάση τα στοιχεία που παρουσίασε στη Βουλή ο πρόεδρος της Ελληνικής Ενωσης Τραπεζών, Βασίλης Ράπανος. Το ύψος της χρηματοδότησης επιβεβαιώνει ότι «οι τράπεζες διοχετεύουν ρευστότητα στην πραγματική οικονομία», σχολίασε ο υπουργός Οικονομικών, Χρήστος Σταϊκούρας, αλλά όπως παρατήρησε όχι «στην επιθυμητή ένταση και έκταση, ειδικά προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις». «Η κυβέρνηση έχει κάνει αυτό που οφείλει, για να διοχετεύσει ρευστότητα στην πραγματική οικονομία και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για βιώσιμη πιστωτική επέκταση», υπογράμμισε ο υπουργός Οικονομικών καλώντας τις τράπεζες «να συμβάλουν περισσότερο».

Με βάση τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στη Βουλή, κατά το 8μηνο του 2021 δόθηκαν προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις 16.901 δάνεια τακτής λήξης, ενώ άλλα 6.353 ήταν τα δάνεια που δόθηκαν με τη μορφή αλληλόχρεων λογαριασμών. Σε ό,τι αφορά την κατανομή των δανείων με βάση το μέγεθος των επιχειρήσεων προκύπτει ότι οι μικρές επιχειρήσεις με τζίρο έως 5 εκατ. ευρώ δανειοδοτήθηκαν με 2 δισ. ευρώ και οι επιχειρήσεις με τζίρο άνω των 5 εκατ. ευρώ έλαβαν δάνεια ύψους 3,2 δισ. ευρώ. Ο κ. Ράπανος σημείωσε ότι οι τράπεζες επιδιώκουν να βρουν αξιόχρεους πελάτες και να διοχετεύσουν την αυξημένη ρευστότητα που διαθέτουν αυτή την περίοδο, χωρίς όμως να παραβιάζουν τις βασικές αρχές της υγιούς χρηματοδότησης και τα κριτήρια που επιβάλλει η ΕΚΤ. Από την πλευρά του ο κ. Σταϊκούρας αντέτεινε ότι «χωρίς να αγνοούν τους ευρωπαϊκούς κανόνες, οι τράπεζες πρέπει να αναβαθμίσουν το σύστημα συλλογής πληροφοριών και δεδομένων, ποσοτικών και ποιοτικών, προκειμένου να είναι σε θέση να αναλύουν, σε μεγαλύτερο βάθος, τις ελληνικές επιχειρήσεις, να εντοπίζουν περισσότερες βιώσιμες επιχειρήσεις και να τιμολογούν τον πιστωτικό κίνδυνο με μεγαλύτερη ακρίβεια, θίγοντας και το θέμα του υψηλού κόστους δανεισμού με το οποίο επιβαρύνονται οι μικρές επιχειρήσεις.

«Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να προετοιμαστούν καλύτερα ώστε να εντοπίζουν περισσότερες βιώσιμες επιχειρήσεις, διευρύνοντας την περίμετρο των δικαιούχων πιστώσεων», υπογράμμισε ο κ. Σταϊκούρας, απαντώντας ουσιαστικά στο επιχείρημα των τραπεζών ότι βασικός λόγος απόρριψης των αιτημάτων για δανεισμό είναι η χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων της χώρας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε ο κ. Ράπανος, η χαμηλή πιστοληπτική αξιολόγηση είναι η βασική αιτία απόρριψης σε ποσοστό 60,5% των αιτημάτων για δανεισμό, ενώ άλλο ένα 14,1% των αιτημάτων απορρίπτεται γιατί η επιχείρηση παρουσιάζει συνεχόμενες ζημιογόνες οικονομικές χρήσεις ή είναι υπερδανεισμένη και άρα δεν διαφαίνεται δυνατότητα αποπληρωμής της αιτούμενης χρηματοδότησης. Σημαντική αιτία απόρριψης (16,1%) είναι το γεγονός ότι η προτεινόμενη επένδυση δεν κρίνεται σκόπιμη βάσει της επιχειρηματικής δραστηριότητας του υποψήφιου δανειολήπτη, ενώ το γεγονός ότι η επιχείρηση δεν προσφέρει τις απαιτούμενες εξασφαλίσεις είναι η αιτία μόνο για το 2% των απορρίψεων.

> **Οι τράπεζες επιδιώκουν να βρουν αξιόχρεους πελάτες χωρίς να παραβιάζουν τις αρχές της χρηματοδότησης, είπε ο Β. Ράπανος.**

Πέραν των αιτιών, το ποσοστό των απορρίψεων αιτημάτων για χρηματοδότηση, σύμφωνα με τα στοιχεία που ανέφερε στην παρέμβασή του ο διευθυντής οικονομικής ανάλυσης και μελετών της ΤτΕ Δημήτρης Μαλλιαρόπουλος, είναι 12% κατά το α΄ εξάμηνο του 2021 και εμφανίζεται μειωμένο από το 20% που είχε παρατηρηθεί το προηγούμενο εξάμηνο, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι αιτήσεις που απορρίπτονται δεν είναι «τρομακτικό ποσοστό», όπως χαρακτηριστικά σημείωσε. «Το πρόβλημα της χαμηλής δανειοδότησης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει να κάνει με το ασφάλιστρο πιστωτικού κινδύνου», σημείωσε ο κ. Μαλλιαρόπουλος, υπενθυμίζοντας ότι μέχρι πριν από ένα - δύο χρόνια το ποσοστό των κόκκινων δανείων σε μικρές επιχειρήσεις ήταν 60%, και άρα «όταν κάθε δεύτερος επιχειρηματίας έχει αθετήσει το δάνειό του, δεν μπορούμε να ζητάμε από μια τράπεζα σήμερα να του δώσει ένα δάνειο», υπογράμμισε.

Τα στοιχεία της ΤτΕ δείχνουν πράγματι κόπωση στον ρυθμό χρηματοδότησης των επιχειρήσεων το τελευταίο διάστημα. Στο τέλος Αυγούστου 2021 ο ρυθμός πιστωτικής επέκτασης μειώθηκε στο 3,2%, από 10% στις αρχές του χρόνου. Την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου του 2021 η καθαρή ροή χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις ήταν ελαφρώς αρνητική, μείον 90 εκατομμύρια, έναντι θετικής ροής 6,7 δισ. ευρώ το 2020 και 1,9 δισ. ευρώ το 2019. Οπως σημείωσε ο κ. Μαλλιαρόπουλος, οι αιτίες έχουν να κάνουν και με την αποκλιμάκωση της ζήτησης για δάνεια, καθώς πολλές επιχειρήσεις διαθέτουν αυξημένο επίπεδο ρευστότητας, λόγω κυρίως των μέτρων στήριξης και της ανάκαμψης των ταμειακών τους ροών τους τελευταίους μήνες, χωρίς ωστόσο να υποτιμάται και η επιφυλακτικότητα που δείχνουν οι τράπεζες για τις επιπτώσεις που θα έχει στην οικονομία η κρίση της πανδημίας.

Σημείο κριτικής από την αντιπολίτευση υπήρξε το γεγονός ότι παρότι οι τράπεζες έχουν αντλήσει σημαντική ρευστότητα από την ΕΚΤ, δεν έχουν μέχρι σήμερα δανείσει ισόποσα τις επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τον εκπρόσωπο της ΤτΕ πρόκειται για ρευστότητα που είναι βραχυπρόθεσμη και την οποία οι τράπεζες δεν γνωρίζουν αν θα την έχουν και μετά τον Ιούνιο του 2022, έτσι ώστε να τη διοχετεύσουν σε μακροχρόνια δάνεια. «Υπάρχει μια αβεβαιότητα ως προς το εάν θα συνεχίσουν να γίνονται αποδεκτά τα ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου στο μέλλον», σημείωσε ο κ. Μαλλιαρόπουλος.

Νέες επιχειρηματικές χορηγήσεις

ανά μήνα και μέγεθος επιχείρησης

	ΤΑΚΤΗΣ ΛΗΞΗΣ		ΑΝΑΚΥΚΛΟΥΜΕΝΑ	
ΜΗΝΑΣ	Ετήσιος κύκλος εργασιών < 5εκ.€ ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΟΥ ΕΓΚΡΙΣΗΣ	Ετήσιος κύκλος εργασιών > 5εκ.€ ΣΥΝΟΛΟ ΟΡΙΟΥ	Ετήσιος κύκλος εργασιών < 5εκ.€ ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΣΟΥ ΕΓΚΡΙΣΗΣ	Ετήσιος κύκλος εργασιών > 5εκ.€ ΣΥΝΟΛΟ ΟΡΙΟΥ
1/21	376.387.713	377.673.794	31.216.859	199.627.964
2/21	217.335.590	250.043.499	65.847.146	45.424.426
3/21	210.984.954	213.059.381	72.101.653	116.463.400
4/21	144.823.206	534.332.823	64.778.480	167.194.270
5/21	177.702.510	218.243.514	55.953.716	51.534.435
6/21	193.846.612	304.109.387	128.546.802	74.363.923
7/21	146.699.742	164.828.301	48.566.289	200.637.788
8/21	85.415.062	158.683.862	40.467.366	116.960.535
ΣΥΝΟΛΟ	1.553.195.388	2.220.974.561	507.478.311	972.206.740

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Βασικοί λόγοι απόρριψης αιτημάτων για δανεισμό

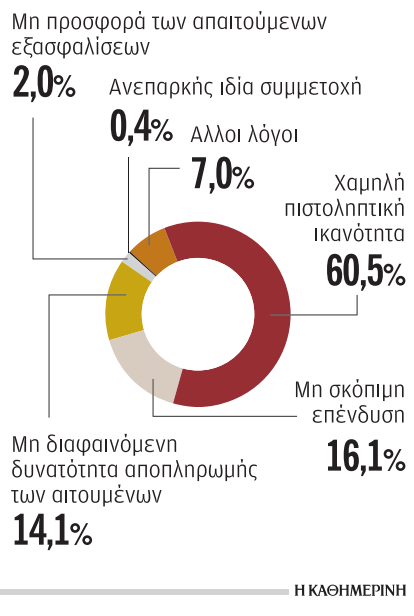

«Παγώνει» ο σχεδιασμός της ΔΕΗ για ανάπτυξη δικτύου οπτικών ινών

Της **ΧΡΥΣΑΣ ΛΙΑΓΓΟΥ**

«Φρένο» στην υλοποίηση του σχεδιασμού της ΔΕΗ ανάπτυξης οπτικών ινών στα δίκτυα μέσης και χαμηλής τάσης βάζει η σύμβαση αγοράς μετόχων (SPA) για την πώληση του 49% του ΔΕΔΔΗΕ στη θυγατρική του Macquarie Infrastracture and Real Assets Group, έναντι τιμήματος 1,3 δισ. ευρώ. Η ΔΕΗ δεσμεύεται να «παγώσει» το business plan για την είσοδό της στην αγορά των τηλεπικοινωνιών, επένδυση ύψους 680 εκατ. ευρώ σε βάθος πενταετίας, για τη χρηματοδότηση του οποίου βρισκόταν σε προχωρημένες συζητήσεις με τις Τράπεζες Πειραιώς και Alpha και να το ξαναδεί μετά την υπογραφή της SPA και αφού προηγηθεί συμφωνία με τον ΔΕΔΔΗΕ που θα διέπει τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο. «Ο πωλητής αναλαμβάνει να μη λειτουργεί το δίκτυό του οπτικών ινών κατά τρόπο που να βλάπτει σημαντικά την επιχείρηση του ΔΕΔΔΗΕ και –μετά την υπογραφή του SPA– να διαπραγματευτεί μια συμφωνία μεταξύ του πωλητή και του ΔΕΔΔΗΕ που θα διέπει τους όρους υπό τους οποίους ο πωλητής θα μπορεί να έχει πρόσβαση στις υποδομές διανομής για τους σκοπούς ανάπτυξης του δικτύου του οπτικών ινών», αναφέρει χαρακτηριστικά το SPA στο ειδικό κεφάλαιο «Πρόσθετοι όροι».

> **Θα επανεξεταστεί από κοινού με τη νέα διοίκηση του ΔΕΔΔΗΕ.**

Το business plan της ΔΕΗ για την είσοδό της στην αγορά των τηλεπικοινωνιών προέβλεπε επενδύσεις ύψους 680 εκατ. ευρώ σε βάθος πενταετίας.

Το σχέδιο διάσπασης του κλάδου διανομής τον οποίο η ΔΕΗ θα εισφέρει στον ΔΕΔΔΗΕ μετά την υπογραφή του SPA και το οποίο έχει εγκριθεί τόσο από το Δ.Σ. της ΔΕΗ όσο και της θυγατρικής, δεν περιλαμβάνει το υφιστάμενο δίκτυο οπτικών ινών, τα σχετικά με αυτό δικαιώματα ενεργητικού, όπως επίσης και το δικαίωμα εγκατάστασης οπτικών ινών ή άλλων στοιχείων δικτύου ηλεκτρονικών επικοινωνιών επί του δικτύου. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία παρέμειναν στη ΔΕΗ στο πλαίσιο της στρατηγικής επέκτασης των δραστηριοτήτων της στον τομέα των τηλεπικοινωνιών και μάλιστα δεν ελήφθησαν υπόψη στην αποτίμηση του κλάδου διανομής που πραγματοποίησε η Grant Thornton ενόψει της ιδιωτικοποίησης του ΔΕΔΔΗΕ.

Ο αρχικός σχεδιασμός της ΔΕΗ φαίνεται ότι ανατρέπεται για να επανεξεταστεί από τον ΔΕΔΔΗΕ υπό το νέο ιδιοκτησιακό καθεστώς που θα προκύψει μετά την πώληση με τη συμμετοχή σε ποσοστό 49% του νέου επενδυτή. Σύμφωνα με την ενημέρωση προς τους αναλυτές κατά την παρουσίαση των αποτελεσμάτων εξαμήνου από τον πρόεδρο και διευθύνοντα σύμβουλο της ΔΕΗ Γιώργο Στάσση, η συνολική επένδυση για την ανάπτυξη πανελλαδικού δικτύου οπτικών ινών θα φτάσει τα 680 εκατ. ευρώ έως το 2026 με εκκίνηση το 2022. Στο πλαίσιο αυτού του σχεδιασμού μάλιστα η ΔΕΗ υπέγραψε στις αρχές Ιουνίου κατ' αρχήν συμφωνία με τη Forthnet για την τοποθέτηση οπτικών ινών στο δίκτυο μέσης και χαμηλής τάσης, ενώ είχε ξεκινήσει συζητήσεις για αντίστοιχες συνεργασίες και με άλλους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους. Η δεύτερη φάση ανάπτυξης του business plan της ΔΕΗ για την είσοδό της στις τηλεπικοινωνίες προβλέπει αξιοποίηση του δικτύου του ΔΕΔΔΗΕ από τους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους και για υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας 5G.

Στο ραντάρ διεθνών funds οι ελληνικές startups

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος επενδυτικών κεφαλαίων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή των Βαλκανίων και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης βρίσκεται η Ελλάδα, με εκπροσώπους των funds να τονίζουν πως το οικοσύστημα αυτών των περιοχών γνωρίζει πλέον σημαντική άνοδο. «Η περιοχή της Ανατολικής Ευρώπης είναι σε άνθηση», επισήμανε από το βήμα της πρώτης διεθνούς έκθεσης τεχνολογίας Beyond 4.0, η οποία πραγματοποιήθηκε στη ΔΕΘ Helexpo στη Θεσσαλονίκη, η Μιρέλα Γιορντάνοβα, head of platform and community στο επενδυτικό κεφάλαιο LAUNCHub Ventures από τη Βουλγαρία, προσθέτοντας πως «ακόμη και μεγάλα επενδυτικά κεφάλαια του εξωτερικού, όπως το Sequoia Capital αλλά και το επενδυτικό κεφάλαιο Accel, εξετάζουν το ενδεχόμενο να ανοίξουν γραφεία σε αυτή την περιοχή». Το LAUNCHub προσφάτως δημιούργησε ένα νέο επενδυτικό κεφάλαιο άνω των 70 εκατ. ευρώ, ενώ έχει ήδη επενδύσει στην ελληνική νεοφυή εταιρεία Ferryhopper, που έχει αναπτύξει μια πλατφόρμα για την κράτηση ακτοπλοϊκών εισιτηρίων. «Συνεχίζουμε να εξετάζουμε ευκαιρίες στην Ελλάδα», ανέφερε η ίδια, τονίζοντας πως τώρα οι επιχειρηματίες δεν χρειάζεται να φύγουν στις ΗΠΑ για να αναζητήσουν κεφάλαια και να αναπτύξουν την ιδέα τους, καθώς κατά την ίδια πλέον στην Ευρώπη υπάρχει αρκετή τεχνογνωσία αλλά και χρηματοδοτική στήριξη. «Συμφωνώ πως η Ευρώπη δεν είναι μια περιοχή με ομοιογένεια, όπως για παράδειγμα οι ΗΠΑ, ωστόσο διαφωνώ με την άποψη πως η Ευρώπη δεν είναι ένα μέρος εύκολο για τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Εκτιμώ ότι πλέον υπάρχει μεγάλη προσφορά κεφαλαίων, ενώ αρκετοί ιδρυτές εταιρειών τεχνολογίας που σήκωσαν χρήματα πριν από κάποια χρόνια διατηρούν σημαντικές θέσεις σε αυτόν τον τομέα». Στο ραντάρ όμως και επενδυτών που εστιάζουν σε νεοφυείς εταιρείες που προτείνουν λύσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη πόλεων βρίσκεται η Ελλάδα, όπως επισήμανε και στην «Κ» ο Hans van Houwelingen, εκπρόσωπος του UI Ventures, fund που έχει έδρα στην Ολλανδία και παρουσία στη Βουλγαρία. «Η Ελλάδα μας ενδιαφέρει και έχουμε ήδη λάβει αρκετές παρουσιάσεις (pitch decks) από ελληνικές εταιρείες. Προς το παρόν δεν έχουμε κάνει κάποια επένδυση στην Ελλάδα, αλλά είναι σίγουρα στο pipeline μας» εξήγησε ο ίδιος, προσθέτοντας πως «η Ανατολική, η Κεντρική αλλά και η Νότια Ευρώπη έχουν ακόμη σημαντικό δρόμο να διανύσουν για την απολιγνιτοποίηση της οικονομίας τους. Οπότε υπάρχουν αρκετές ευκαιρίες για τους επιχειρηματίες που έχουν ιδέες και εξετάζουν εάν μπορούν να κάνουν επιχειρήσεις που δύνανται να υποστηρίξουν κάτι τέτοιο». Οσον αφορά τις εταιρείες unicorn (με κεφαλαιοποίηση άνω του 1 δισ. δολ.), ο Σπύρος Αρσένης, συντονιστής του προγράμματος NBG Business Seeds της ΕΤΕ, εξέφρασε την εκτίμηση πως μέσα στα επόμενα 3-4 χρόνια στην Ελλάδα θα έχουν αναδειχθεί κάποιες εταιρείες unicorn. «Υπάρχουν 1-2 εταιρείες που είναι κοντά να γίνουν unicorns», τόνισε. Στο μεταξύ, στην τροχιά για τη δημιουργία έξυπνων πόλεων εισέρχονται μικροί και μεγάλοι δήμοι της Ελλάδας, μέσα από ένα πακέτο 320 εκατ. ευρώ με πόρους που προέρχονται από το ΕΣΠΑ και το Ταμείο Ανάκαμψης. Οπως έγινε γνωστό στην έκθεση, 90 εκατ. ευρώ θα προέλθουν από το Ταμείο Ανάκαμψης και θα διατεθούν σε 16 δήμους της χώρας άνω των 100.000 κατοίκων και στον Δήμο Τρικκαίων, ενώ τα υπόλοιπα 230 εκατ. θα διανεμηθούν στους υπόλοιπους δήμους της χώρας, μέσω του ΕΣΠΑ.

Το επενδυτικό κεφάλαιο LAUNCHub Ventures προσφάτως δημιούργησε ένα νέο επενδυτικό κεφάλαιο άνω των 70 εκατ. ευρώ, ενώ έχει ήδη επενδύσει στην ελληνική νεοφυή εταιρεία Ferryhopper, που έχει αναπτύξει μια πλατφόρμα για την κράτηση ακτοπλοϊκών εισιτηρίων.

Κέντρο ερευνών για εναλλακτικά θαλάσσια καύσιμα προτείνει η Ελλάδα

Πρωτοβουλία του πρωθυπουργού για την πράσινη μετάβαση στη ναυτιλία

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

AP

Σκοπός του Ερευνητικού Κέντρου Εναλλακτικών Θαλάσσιων Καυσίμων και Τεχνολογιών της Ε.Ε. θα είναι ο συντονισμός των ενδιαφερομένων, εντός και εκτός κλάδου, που εμπλέκονται στην ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων και ενδεχομένως στη συγχρηματοδότηση επενδύσεων στην έρευνα.

Πρωτοβουλία για τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ταμείου καινοτομίας, έρευνας και ανάπτυξης που θα καταστήσει εφικτή τη δραστική μείωση και προοπτικά τον μηδενισμό των εκπομπών άνθρακα της ποντοπόρου ναυτιλίας αναλαμβάνει ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης. Σε επιστολή του προς την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν αναφέρει μεταξύ άλλων πως επειδή η πορεία μετά το 2030 προς την απανθρακοποίηση είναι προς το παρόν άγνωστη, είναι πιθανόν να μην είναι εφικτές αποφασιστικές μειώσεις των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου στις θαλάσσιες μεταφορές ελλείψει ώριμων και διαθέσιμων τεχνολογικών λύσεων σε κλίμακα. Ως εκ τούτου υπάρχει επιτακτική και άμεση ανάγκη υποστήριξης της έρευνας και της καινοτομίας και γι' αυτό η Ελλάδα καταθέτει πρόταση για τη δημιουργία Ερευνητικού Κέντρου Εναλλακτικών Θαλάσσιων Καυσίμων και Τεχνολογιών της Ε.Ε. Σκοπός του κέντρου θα είναι ο συντονισμός των ενδιαφερομένων, εντός και εκτός κλάδου, που εμπλέκονται στην ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων και ενδεχομένως συγχρηματοδότηση επενδύσεων στην έρευνα και ανάπτυξη μέσω του Ταμείου Καινοτομίας. Μεταξύ άλλων, το κέντρο θα παρουσιάσει ένα τεχνικό σχέδιο, συμπεριλαμβανομένων χρονοδιαγραμμάτων για την πράσινη μετάβαση στις θαλάσσιες μεταφορές.

Επιπλέον, αναφέρει ο πρωθυπουργός στην επιστολή του προς την πρόεδρο της Ε.Ε., η επέκταση του συστήματος εμπορίας εκπομπών ρύπων της Ε.Ε. (ETS) στις θαλάσσιες μεταφορές πρέπει να είναι δίκαιη και αναλογική. Συγκεκριμένα, η κατανομή των εσόδων που δημιουργούνται από την επέκτασή του στη ναυτιλία θα πρέπει να είναι ανάλογη με τις συνολικές θαλάσσιες εκπομπές της Ε.Ε. στα κράτη-μέλη και να χρησιμοποιείται κυρίως για την υποστήριξη της απαλλαγής από άνθρακα των θαλάσσιων μεταφορών.

Επίσης, η επέκταση του ETS της Ε.Ε. θα πρέπει να σχεδιαστεί σύμφωνα με την αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» και χωρίς να στρεβλώνεται ο ανταγωνισμός εντός του τομέα, ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθιστώντας τον εμπορικό φορέα του πλοίου (ship commercial operator) υπεύθυνο για τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά γενικό κανόνα. Τέλος, αλλά όχι λιγότερο σημαντικό, ζητείται η επέκταση του ETS της Ε.Ε. στις θαλάσσιες μεταφορές να συνοδεύεται από μέτρα που εξασφαλίζουν αυστηρή επιβολή και διασφαλίσεις για τη διατήρηση ίσων όρων ανταγωνισμού για τη ναυτιλία στην Ε.Ε., τόσο έναντι άλλων δικαιοδοσιών όσο και άλλων τρόπων της μεταφοράς.

Σε επιστολή του προς την πρόεδρο της Ε.Ε. Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο Κυρ. Μητσοτάκης επισημαίνει την ανάγκη συντονισμού και επενδύσεων.

Η Ελλάδα προτείνει λοιπόν τη δημιουργία ενός Κέντρου Ερευνών της Ε.Ε. για εναλλακτικά θαλάσσια καύσιμα και τεχνολογίες. Αυτός ο οργανισμός θα αντιμετωπίσει τις αποτυχίες συντονισμού μεταξύ των ενδιαφερομένων και θα βοηθήσει τις επενδύσεις, χωρίς κίνδυνο σε εναλλακτικά καύσιμα και τεχνολογίες θαλάσσης που χρηματοδοτούνται από έσοδα από την επέκταση του ETS της Ε.Ε. στις θαλάσσιες μεταφορές. Σημειώνεται πως η ελληνική ναυτιλία αντιπροσωπεύει το 58% της χωρητικότητας της Ε.Ε. και περίπου το 20% του παγκόσμιου εμπορικού στόλου, ενώ διατηρεί άριστες σχέσεις εντός του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO) και όλων των μελών του, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Πολιτειών και της Κίνας. Ως εκ τούτου, η Ελλάδα μπορεί να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο στον συντονισμό των παγκόσμιων προσπαθειών για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (GHG) από τις θαλάσσιες μεταφορές. Αντίστροφα, οι πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί χωρίς την ενεργό συμμετοχή της Ελλάδας και του ναυτιλιακού τομέα της είναι πιθανό να αποδειχθούν λιγότερο αποτελεσματικές.

Οι θαλάσσιες μεταφορές πρέπει να συμβάλουν με το δίκαιο μερίδιό τους στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Ωστόσο, σε σύγκριση με άλλους κλάδους, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Fit for 55» για τις θαλάσσιες μεταφορές είναι άνιση: οι μακροπρόθεσμες αλλαγές που απαιτούνται για να επιτευχθεί το μεγαλύτερο μέρος της μείωσης των αερίων του θερμοκηπίου μεταξύ 2030-2050 εξακολουθούν να είναι σε μεγάλο βαθμό απροσδιόριστες – και περιλαμβάνουν εναλλακτικά καύσιμα και σχετικές τεχνολογίες που δεν έχουν αναπτυχθεί και δοκιμαστεί ακόμη, πόσο μάλλον ωριμάσει για εμπορική χρήση. Ελλείψει διαθέσιμων εναλλακτικών θαλάσσιων καυσίμων και σχετικής ώριμης τεχνολογίας, η προτεινόμενη επέκταση του συστήματος εμπορίας εκπομπών της Ε.Ε. (ETS) στις θαλάσσιες μεταφορές –ξεκινώντας από το 2023– δεν θα επιφέρει βιώσιμες μειώσεις των αερίων του θερμοκηπίου, αυξάνοντας παράλληλα το κόστος τόσο για τους καταναλωτές όσο και για τις επιχειρήσεις της Ε.Ε.

Σε ανατιμήσεις στα προϊόντα της θα προχωρήσει η Αθηναϊκή Ζυθοποιία

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Αναπόφευκτες θεωρεί τις ανατιμήσεις στα προϊόντα της το επόμενο διάστημα η Αθηναϊκή Ζυθοποιία, καθώς σειρά πρώτων υλών, υλικών συσκευασίας και φυσικά το ενεργειακό κόστος έχουν αυξηθεί. Την ίδια ώρα η εταιρεία, όπως και άλλες βιομηχανίες, αναζητεί λύσεις σε εναλλακτικές πηγές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της εγκατάστασης φωτοβολταϊκών, χωρίς, ωστόσο, να έχουν ληφθεί ακόμη οι οριστικές αποφάσεις.

«Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι κάποια στιγμή θα προχωρήσουμε σε ανατιμήσεις. Προσπαθούμε να βρούμε τη χρυσή ισορροπία μεταξύ βιωσιμότητας της εταιρείας και του τι θα απορροφήσει η αγορά», ανέφερε χαρακτηριστικά ο κ. Αλέξανδρος Δανιηλίδης, διευθύνων σύμβουλος της Αθηναϊκής Ζυθοποιίας σε συνέντευξη Τύπου που παραχώρησε για να παρουσιάσει την Εκθεση Βιώσιμης Ανάπτυξης 2019-2020 της εταιρείας. Οι τελευταίες ανατιμήσεις που έγιναν από την εταιρεία ήταν τον περασμένο Φεβρουάριο και ήταν της τάξης του 1,5%. Ηδη η εταιρεία αγόρασε το κριθάρι που απαιτείται για την παραγωγή βύνης σε τιμές 6% πάνω από αυτές τις οποίες προβλέπουν τα συμβόλαια που έχει με τους συνεργαζόμενους παραγωγούς (ανέρχονται σε 2.000) στο πλαίσιο του προγράμματος συμβολαιακής γεωργίας. Μάλιστα, φέτος ήταν μόλις η δεύτερη φορά στα 13 χρόνια που εφαρμόζει το εν λόγω πρόγραμμα που χρειάστηκε να καταβάλει στους παραγωγούς υψηλότερη τιμή από αυτήν των συμβολαίων. Λόγω επίσης της μικρής παραγωγής κριθαριού φέτος, η Αθηναϊκή Ζυθοποιία δεν πρόκειται να προβεί σε εξαγωγές βύνης το 2022, όπως έκανε τα προηγούμενα χρόνια, καθώς η νέα σοδειά επαρκεί για να καλύψει μόνο τις δικές της ανάγκες. Φέτος πραγματοποίησε εξαγωγές 17.000 τόνων βύνης στις αγορές της Ιταλίας, της Αλβανίας και της Βουλγαρίας, το 2020 οι εξαγωγές ήταν 12.000 τόνοι και πραγματοποιήθηκαν στις αγορές της Ιταλίας και της Βόρειας Μακεδονίας, ενώ το 2019 11.000 τόνοι βύνης εξήχθησαν σε Αυστρία και Ισραήλ.

Λόγω αυξήσεων σε πρώτες ύλες, υλικά συσκευασίας και ενεργειακό κόστος.

Η εταιρεία αγόρασε το κριθάρι που απαιτείται για την παραγωγή βύνης σε τιμές 6% πάνω από αυτές που προβλέπουν τα συμβόλαια τα οποία έχει με τους συνεργαζόμενους παραγωγούς.

Σε ό,τι αφορά συνολικά την πορεία της αγοράς μπίρας φέτος, ο κ. Δανιηλίδης επισήμανε ότι αυτή διαμορφώνεται σε επίπεδα καλύτερα των προσδοκιών, κυρίως λόγω των πολύ υψηλών θερμοκρασιών που επικράτησαν το καλοκαίρι. Ωστόσο, το νέο lockdown που υπήρχε στην εστίαση μέχρι τις αρχές Μαΐου και η αργή επανεκκίνηση του τουρισμού έχουν ως συνέπεια η αγορά να παραμένει σε χαμηλότερα επίπεδα από αυτά του 2019.

Βιώσιμη ανάπτυξη

Η πανδημία επηρέασε βεβαίως και το επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρείας, το οποίο ενώ για την περίοδο 2019-2021 ήταν αρχικά 43 εκατ. ευρώ, αναμένεται να κλείσει τελικά σε περίπου 38 εκατ. ευρώ. Αυτό που μάλλον δεν επηρεάστηκε αρνητικά από την πανδημία ήταν οι προσπάθειες της εταιρείας για βιώσιμη ανάπτυξη.

Συγκεκριμένα, η Αθηναϊκή Ζυθοποιία έχει πετύχει το 96% των προμηθευτών της να δραστηριοποιείται στην Ελλάδα, με το 83% της εκτιμώμενης αξίας πληρωμών να παραμένει εντός των συνόρων της χώρας. Το 95% των φιαλών που εμπορεύεται είναι επιστρεφόμενες, ενώ το 35% του κριθαριού που χρησιμοποιεί, και το οποίο προέρχεται αποκλειστικά από εγχώρια παραγωγή, πιστοποιήθηκε ως προϊόν ορθής γεωργικής πρακτικής. Επιπλέον, η εταιρεία μείωσε μέσα στο 2020 σε σύγκριση με το 2019 κατά 21% τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα στην παραγωγή της, τις αναλήψεις νερού κατά 23% και ανακύκλωσε το 89% των αποβλήτων της.

Το 60% γερμανικής εταιρείας απέκτησε η Real Consulting

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Στην εξαγορά του 60% της Cloudideas προχωράει η εταιρεία πληροφορικής Real Consulting, έχοντας καταλήξει σε συμφωνία με την εταιρεία που διαθέτει έδρα στη Φρανκφούρτη και γραφεία στο Ντίσελντορφ της Γερμανίας. Η Real Consulting, που εισήλθε πριν από μερικούς μήνες στην Εναλλακτική Αγορά του Χρηματιστηρίου Αθηνών, επιδιώκει να διευρύνει την παρουσία της τόσο εντός όσο και εκτός Ελλάδας. Με τη δρομολογούμενη απόκτηση του 60% προσβλέπει στην επέκταση της δραστηριότητάς της στη Γερμανία προσθέτοντας στο χαρτοφυλάκιο των παρεχόμενων υπηρεσιών και λύσεων την πλατφόρμα Salesforce. Η Cloudideas αποτελεί πιστοποιημένο συνεργάτη της αμερικανικής Salesforce, που έχει αναπτύξει και διαθέτει ένα λογισμικό διαχείρισης πελατειακών σχέσεων το οποίο επιτρέπει την ολοκληρωμένη εξυπηρέτηση πελατών και συνεργατών και την αυτοματοποίηση ενεργειών μάρκετινγκ. Προσφέρει ακόμη λύσεις που επικεντρώνονται στο ηλεκτρονικό εμπόριο –π.χ. καθίσταται δυνατή η αποστολή στοχευμένων προσφορών στους πελάτες μιας εταιρείας– και στηρίζονται στην τεχνητή νοημοσύνη και την «έξυπνη» αξιολόγηση και επεξεργασία δεδομένων και επιχειρηματικών λειτουργιών.

«Η εξαγορά της Cloudideas επιτρέπει στη Real Consulting να δημιουργήσει έναν τρίτο πυλώνα, δηλαδή την παροχή λύσεων και υπηρεσιών Salesforce, με τους υπόλοιπους δύο να περιλαμβάνουν τη Microsoft και τη SAP, των οποίων η εταιρεία αποτελεί πιστοποιημένο συνεργάτη. Το Salesforce αποτελεί κορυφαίο λογισμικό παγκοσμίως, ενώ η απόκτηση της Cloudideas σηματοδοτεί τη διεύρυνση της δραστηριότητας της Real Consulting στη γερμανική αγορά» αναφέρει στην «Κ» ο διευθύνων σύμβουλος της Real Consulting Διονύσης Αθανασάκος. Για την ελληνική εταιρεία, που συμπληρώνει φέτος δέκα χρόνια δραστηριότητας, η αγορά της Γερμανίας είναι οικεία, δεδομένου ότι το 2012 εξαγόρασε τη γερμανική εταιρεία HP market Solutions (θυγατρική της Hewlett Packard), την οποία πούλησε αργότερα. Το συνολικό τίμημα εξαγοράς του 60% της Cloudideas διαμορφώνεται σε 800 χιλ. ευρώ. Από αυτά, σε πρώτη φάση, θα καταβληθούν 250 χιλ. ευρώ, με την πληρωμή του υπολειπόμενου ποσού να έχει συμφωνηθεί να πραγματοποιηθεί κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής, που τοποθετείται το πρώτο τρίμηνο του 2022.

Η Cloudideas αποτελεί εταίρο της Salesforce, διαθέτοντας πελάτες στον τομέα του τουρισμού και των ταξιδιών –όπου η διαχείριση των πελατειακών σχέσεων διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο– των υπηρεσιών προς επιχειρήσεις (B2B) και των επαγγελματικών ακινήτων. Κατά τη φετινή χρονιά η γερμανική εταιρεία υπολογίζεται ότι θα πραγματοποιήσει πωλήσεις της τάξεως των 1,8 εκατ. και θα εμφανίσει λειτουργική κερδοφορία (Ebitda) άνω των 350 χιλ. ευρώ.

Η Real Consulting κατά το πρώτο εξάμηνο της φετινής χρονιάς εμφάνισε, συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2020, αυξημένο κατά 12% κύκλο εργασιών, στα 11 εκατ. ευρώ και ενισχυμένα κατά 14% Ebitda, στο 1,4 εκατ. ευρώ.

Η Cloudideas αποτελεί πιστοποιημένο συνεργάτη της αμερικανικής Salesforce, που έχει αναπτύξει ένα λογισμικό διαχείρισης πελατειακών σχέσεων.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ο πληθωρισμός φοβίζει τους νέους στη Βρετανία

Των **VICTOR JACK** και **WILLIAM SCHOMBERG / REUTERS**

Στις ψηφιακές συζητήσεις με τους 132.000 ακολούθους του ο 19χρονος Βρετανός Τζόσουα Γκόσντεν, με μεγάλη επιρροή στα κοινωνικά δίκτυα, επικεντρώνεται ολοένα και περισσότερο στον πληθωρισμό. Και αυτό το κάνει, ενόσω οι τιμές ενέργειας παρουσιάζουν άνοδο και η παγκόσμια οικονομία αντιμετωπίζει κωλύματα στην προμηθευτική αλυσίδα.

Οι περισσότεροι νέοι δεν ανησυχούν, όπως οι γονείς και οι παππούδες τους, οι οποίοι θυμούνται τον ανεξέλεγκτο πληθωρισμό τις δεκαετίες του 1970 και του 1980 στη χώρα, ανεξαρτήτως του γεγονότος πως τόσο στη Βρετανία όσο και στον κόσμο ολόκληρο οι τιμές ακολουθούν την ανιούσα. «Αισθάνομαι πως πολλοί νέοι άνθρωποι δεν ασχολούνται με τέτοια θέματα. Αλλά να που τώρα αρχίζουν να σκέφτονται αλλιώς», λέει ο Γκόσντεν, ο οποίος επί του παρόντος σπουδάζει οικονομικά. Ο δείκτης του πληθωρισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο έχει διαμορφωθεί κατά μέσον όρο στο 2% τα τελευταία 20 χρόνια. Αλλά σήμερα πλέον φαίνεται να ανέρχεται τουλάχιστον στο 4%, δηλαδή να διπλασιάζεται από τον επίσημο στόχο της Τραπέζης της Αγγλίας.

> **Πολλοί νεαροί Βρετανοί είναι χαμηλά αμειβόμενοι, οπότε και λιγότερο ικανοί να αντεπεξέλθουν στις αυξήσεις τιμών.**

Εν τω μεταξύ, ορισμένοι οικονομολόγοι πιστεύουν πως ίσως ενισχυθεί έως και στο 5% ή το 6%, δεδομένης της πρόσφατης αύξησης στις παγκόσμιες τιμές ενέργειας. Προφανώς δεν προσεγγίζει τα επίπεδα της δεκαετίας του 1970 και μάλλον δεν θα αποβεί τόσο επίμονος, αλλά ο Τζόσουα Γκόσντεν εκτιμά πως οι νεότεροι θα πρέπει να μάθουν από τους μεγαλύτερους τη διαβρωτική του δύναμη – και με αυτήν τη δύναμη μπορεί να τους πλήξει ο πληθωρισμός ιδιαίτερα σκληρά.

Πολλοί νεαρής ηλικίας Βρετανοί και Βρετανίδες είναι χαμηλά αμειβόμενοι, οπότε και λιγότερο ικανοί να αντεπεξέλθουν στα ακριβότερα τιμολόγια του ηλεκτρικού ρεύματος.

Συν τοις άλλοις, η νεότερη γενιά στερείται του προστατευτικού πέπλου, το οποίο είχαν υφάνει οι μεγαλύτεροι άνθρωποι, έχοντας τα σπίτια τους και τις συντάξεις τους. «Δεν πρόκειται να διαπιστώσουν τις επιπτώσεις του πληθωρισμού, παρά μόνον όταν θα είναι πολύ αργά», επισημαίνει ο Τζόσουα Γκόσντεν.

Οι κάποιας ηλικίας άνθρωποι ολοένα και περισσότερο προβλέπουν πως οι τιμές θα ανέλθουν περαιτέρω το προσεχές 12μηνο, αλλά οι αντίστοιχες προσδοκίες στους 19-24 ετών διατηρήθηκαν αμετάβλητες εν σχέσει με το 2020, όπως αποτυπώνεται σε έρευνα του Σεπτεμβρίου της εταιρείας δημοσκοπήσεων GfK. Οι ανησυχίες των μεγαλύτερης ηλικίας ανθρώπων πιθανώς και να φανερώνουν το πόσο τραυματικό ήταν το ότι μια τόσο ισχυρή οικονομία, όπως η βρετανική, επλήγη δραστικά από την πετρελαϊκή κρίση των αρχών του ’70 και ο πληθωρισμός εκτινάχθηκε στο 25% έως το 1975. Οι κραδασμοί ήταν τόσο σοβαροί για εκατομμύρια νοικοκυριά τότε, που δεν ήξεραν αν θα τους φθάνουν τα χρήματα να πληρώσουν τα καύσιμα και το στεγαστικό δάνειο. Αυτό φαίνεται σαν να ανήκει στην αρχαιότητα για τους νεότερους.

Ο 22χρονος Αντριου Μακεβόι, μαθητευόμενος σε εργοστάσιο κατασκευής πτερυγίων της Airbus, κοντά στο Λίβερπουλ, όπου και το σπίτι του, τονίζει πως μόνο λίγοι από τους φίλους του έχουν συνειδητοποιήσει την άνοδο του πληθωρισμού.

Ωστόσο, ο ίδιος επενδύει τώρα, για να μπορέσει να προστατεύσει την αξία των αποταμιεύσεών του. «Ισως η γενιά μου να μην είμαστε τόσο ενημερωμένοι σχετικά με το θέμα και με τους τρόπους να βοηθήσουμε τους εαυτούς μας, το οποίο προφανώς δεν είναι κάτι καλό», όπως επισημαίνει, «διότι πολλοί είναι αυτοί που θα υποστούν δυσμενείς συνέπειες».

Πάντως, σε πιο καθησυχαστικό τόνο, η Τράπεζα της Αγγλίας προβλέπει ότι είναι προσωρινό φαινόμενο η αναθέρμανση του πληθωρισμού και υπενθυμίζει πως το 5% μετά την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση προ δεκαετίας υποχώρησε γρήγορα.

Στην Ισλανδία το καλύτερο σύστημα απονομής συντάξεων στον κόσμο

Αύξηση των ιδιωτικών προγραμμάτων συνιστά το Ινστιτούτο Mercer CFA

Η Ισλανδία διαθέτει το καλύτερο και το πιο αποτελεσματικό συνταξιοδοτικό σύστημα στον κόσμο, ενώ συγκαταλέγεται ανάμεσα στις πιο γενναιόδωρες χώρες ως προς το ύψος των συντάξεων που χορηγεί. Της δίνει την πρώτη θέση στον κόσμο στην παγκόσμια κατάταξη έκθεση του Ινστιτούτου Mercer CFA που αξιολογεί τα συνταξιοδοτικά συστήματα με κριτήρια όπως η αποτελεσματικότητά τους, η γενναιοδωρία τους και η βιωσιμότητά τους για το μέλλον. Τη δεύτερη και την τρίτη θέση μετά την Ισλανδία καταλαμβάνουν η Ολλανδία και η Δανία, που βρίσκονταν στις πρώτες θέσεις την προηγούμενη δεκαετία.

Το Ινστιτούτο Mercer CFA επισημαίνει πως η πανδημία έχει διευρύνει τις οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες σε πολλές χώρες, που αγωνίζονται να περιορίσουν τον οικονομικό της αντίκτυπο.

Οπως τονίζει, το παγκόσμιο οικονομικό περιβάλλον χαρακτηρίζεται «από επιβράδυνση που οδηγεί σε στασιμότητα των μισθών, από ιστορικά χαμηλά επιτόκια και σε ορισμένες περιπτώσεις από αρνητικές αποδόσεις». Η γενικότερη δυσπραγία επηρεάζει τα συνταξιοδοτικά συστήματα και αντανακλάται στους δείκτες αξιολόγησής τους, που υποχώρησαν σε 11 χώρες, μεταξύ των οποίων η Ινδία και η Κορέα. Παρά τις μεγάλες προκλήσεις και τις ιδιαιτερότητες του καιρού της πανδημίας, υπογραμμίζει πως κάθε άλλο ενδείκνυται η εποχή για να «παγώσουν» οι μεταρρυθμίσεις στα συνταξιοδοτικά συστήματα. Τάσσεται, αντιθέτως, ανοικτά υπέρ της μεταρρύθμισης, καθώς εκτιμά ότι «οι άνθρωποι πρέπει να αναλάβουν όλο και περισσότερο την ευθύνη για το εισόδημα που θα έχουν μετά τη συνταξιοδότησή τους». Προσθέτει, ωστόσο, ότι για να αναλάβουν αυτήν την ευθύνη, οι άνθρωποι χρειάζονται ένα ισχυρό ρυθμιστικό πλαίσιο και μια στιβαρή διακυβέρνηση που θα τους υποστηρίζει και θα τους προστατεύει.

Συνιστά, έτσι, στις κυβερνήσεις να αυξήσουν το ποσοστό των εργαζομένων σε ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των έκτακτων και προσωρινών υπαλλήλων καθώς και των αυτοαπασχολουμένων, να προχωρήσουν σε αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης ώστε να ανταναχλά την άνοδο του προσδόκιμου ζωής, να προωθήσουν τη συμμετοχή των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στο εργατικό δυναμικό των χωρών τους και να ενθαρρύνουν και την ιδιωτική αποταμίευση, ώστε να περιοριστεί σταδιακά η εξάρτηση των ηλικιωμένων από τις συντάξεις.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

> **Η αποτελεσματικότητα των συστημάτων δεν είναι ευθέως ανάλογη του οικονομικού μεγέθους μιας χώρας.**

Η εν λόγω έκθεση παρουσιάζει ορισμένα ευρήματα που εντυπωσιάζουν και καταδεικνύουν ότι η γενναιοδωρία και η αποτελεσματικότητα των συνταξιοδοτικών συστημάτων δεν είναι ευθέως ανάλογη του οικονομικού μεγέθους μιας χώρας. Ενδεικτική περίπτωση η Γαλλία, που καταλαμβάνει την εικοστή πρώτη θέση στην αξιολόγηση του συνταξιοδοτικού της συστήματος και έρχεται μετά την Ουρουγουάη όπως και οι ΗΠΑ που βρίσκονται στη 19η θέση, ενώ προηγούνται στη 18η και στη 16η θέση το Χονγκ Κονγκ και η Χιλή.

Το Ινστιτούτο Mercer υπογραμμίζει, πάντως, ότι οι ΗΠΑ μπορούν να βελτιώσουν τη θέση τους στην παγκόσμια κατάταξη αν προχωρήσουν σε αύξηση της κατώτερης σύνταξης για τους χαμηλοσυνταξιούχους.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη οικονομία στον κόσμο, την Κίνα, καταλαμβάνει την 28η θέση. Υπογραμμίζεται, ωστόσο, ότι η Κίνα και η Βρετανία, που έρχεται ένατη στην κατάταξη, βελτίωσαν πέρυσι τα συνταξιοδοτικά τους συστήματα με συστηματικές μεταρρυθμίσεις. Το Ινστιτούτο θεωρεί αποτελεσματικό ένα συνταξιοδοτικό σύστημα όταν χορηγεί στους φτωχότερους πολίτες μια ελάχιστη σύνταξη αντίστοιχη με ένα λογικό ποσοστό των μέσων εισοδημάτων στη χώρα και προσφέρει στους εργαζομένους πλήρους απασχόλησης εισόδημα τουλάχιστον 70% ενός μέσου εισοδήματος.

Σε ό,τι αφορά τη βιωσιμότητα ενός συνταξιοδοτικού συστήματος, το Ινστιτούτο κρίνει αναγκαίο να καλύπτεται τουλάχιστον το 80% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού από ιδιωτικά συνταξιοδοτικά συστήματα, τουλάχιστον το 80% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού 55 έως 64 ετών να συμμετέχει στην αγορά εργασίας και τα περιουσιακά στοιχεία των συνταξιοδοτικών ταμείων να υπερβαίνουν το 100% του ΑΕΠ για να αντεπεξέρχονται στις υποχρεώσεις τους.

Ανω του 1 δισ. ευρώ οι εξαγορές από νεοφυείς εταιρείες

Σε εξαγορές συνολικής αξίας άνω του ενός δισ. ευρώ έχουν προχωρήσει οι ευρωπαϊκές νεοφυείς εταιρείες, οι γνωστές startups, από την αρχή του έτους. Πρόκειται για ποσό δεκαπλάσιο του αντίστοιχου που κατεγράφη στο σύνολο του περασμένου έτους. Κάποιοι εντυπωσιάζονται ενδεχομένως, καθώς οι startups γίνονται πολύ συνηθέστερα στόχοι εξαγορών . Στην πραγματικότητα, όμως, αποτελεί σύγχρονη τάση των ευρωπαϊκών νεοφυών εταιρειών τεχνολογίας να προχωρούν σε εξαγορές μικρότερων νεοσύστατων εταιρειών και να κλείνουν συμφωνίες ολοένα και συχνότερα και μεγαλύτερης αξίας. Τα κίνητρα των νεοφυών εταιρειών που αποφασίζουν να εξαγοράσουν άλλες νεοφυείς ποικίλλουν. Μεταξύ άλλων πολλές στοχεύουν να αποκτήσουν μερίδιο σε αγορές στις οποίες δεν έχουν δραστηριοποιηθεί.

> **Πρόκειται για δεκαπλάσιο ποσό του αντίστοιχου που κατεγράφη στο σύνολο του περασμένου έτους.**

Το τρέχον έτος, ειδικότερα, αποδεικνύεται μια εντυπωσιακή χρονιά από αυτή την άποψη, καθώς έχει καταγραφεί αριθμός συμφωνιών και ύψος αξιών που προκαλούν έκπληξη. Σύμφωνα με στοιχεία που δίνει η ιστοσελίδα ενημέρωσης για τη δραστηριότητα εξαγορών Dealroom, ο αριθμός των ευρωπαϊκών εταιρειών που με την υποστήριξη καιτονόμων κεφαλαίων έχουν προχωρήσει ήδη σε δύο εξαγορές μέσα στο τρέχον έτος έχει ήδη φτάσει τις 13. Ο αντίστοιχος αριθμός για το περασμένο έτος ήταν μόλις 8 εταιρείες. Σε ό,τι αφορά τη συνολική αξία των εξαγορών που έχουν ανακοινωθεί από εταιρείες χρηματοδοτούμενες από καινοτόμα κεφάλαια ανέρχεται από την αρχή του έτους και έως σήμερα σε πάνω από ένα δισ. ευρώ. Πρόκειται για έναν αριθμό δεκαπλάσιο από τη συνολική αξία των αντίστοιχων εξαγορών στη διάρκεια του 2020, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία του Dealroom.

Καθοριστική υπήρξε η εξαγορά της αμερικανικής SparkPost από τη startup της Ολλανδίας MessageBird. Ηταν μια κολοσσιαία συμφωνία συνολικής αξίας 600 εκατ. δολαρίων που οδήγησε το σύνολο της αξίας των φετινών συμφωνιών στα ύψη. Τις περισσότερες εξαγορές είχαν υλοποιήσει μέχρι τα μέσα Αυγούστου η βρετανική νεοφυής ψηφιακών εκδηλώσεων Hopin, που είχε προβεί σε πέντε εξαγορές και η επίσης βρετανική εταιρεία τεχνολογίας χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών Fintech, SaltPay, όπως και η φινλανδική επίσης τεχνολογίας χρηματοπιστωτικών Klarna, που είχαν υλοποιήσει τέσσερις εξαγορές. Ακολουθούν με τρεις εξαγορές η ολλανδική MessageBid, η νορβηγική πλατφόρμα εκπαίδευσης Kahoot! και η ισπανική υπηρεσιών κατ’ οίκον παράδοσης παραγγελιών Glovo.

Σε τρεις εξαγορές προχώρησε φέτος η ισπανική startup υπηρεσιών κατ’ οίκον παράδοσης παραγγελιών Glovo.

Φόβοι για ελλείψεις προϊόντων στη χριστουγεννιάτικη αγορά

Πολλές οι ακυρώσεις παραγγελιών λόγω προβλημάτων στην εφοδιαστική αλυσίδα

Παλαιότερα προβληματιζόμασταν ποια δώρα να διαλέξουμε για τους οικείους μας όταν πλησίαζαν τα Χριστούγεννα. Τώρα πλέον αναρωτιόμαστε εάν θα υπάρχουν δώρα στα ράφια για να αγοράσουμε. Η πανδημία, όπως επισημαίνει σε σχετικό της δημοσίευμα η Deutsche Welle, αφήνει πίσω της πολλές ελλείψεις στην αγορά. Οι ειδικοί κάνουν λόγο για αναταραχή στην εφοδιαστική αλυσίδα, εννοώντας πως πολλά προϊόντα δεν μπορούν να φτάσουν εγκαίρως στον καταναλωτή, όταν δεν συγκεντρώνονται οι απαραίτητες πρώτες ύλες για την παραγωγή τους. Το πρόβλημα αφορά κυρίως τις ηλεκτρονικές συσκευές. «Πολλοί κατασκευαστές μάς λένε ότι δεν είναι σε θέση να προμηθευτούν εγκαίρως επαρκείς ποσότητες για να αναπληρωθούν οι σημερινές ελλείψεις», λέει ο Στέφεν Καντ, επικεφαλής του γερμανικού συνδέσμου εμπορίας ηλεκτρονικών συσκευών, στο Γερμανικό Πρακτορείο Ειδήσεων (DPA). Το ίδιο συμβαίνει, εν μέρει, και στον κλάδο της ένδυσης και υπόδησης. Λόγω της πανδημίας πολλοί προμηθευτές, ιδιαίτερα από την Ασία, δεν μπορούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους. «Σε όλα τα προϊόντα τον τελευταίο χρόνο είχαμε ελλείψεις και καθυστερήσεις», τονίζει ο Γιόχεν Κράμερ, επικεφαλής του τμήματος προμηθειών της Electronic Partner. «Η κατάσταση αυτή θα συνεχιστεί για απροσδιόριστο ακόμη χρονικό διάστημα, άρα προφανώς θα επηρεάσει και τη χριστουγεννιάτικη αγορά». Στη Γερμανία η αναζήτηση του «κατάλληλου» δώρου αρχίζει νωρίς. Αλλωστε η παράδοση θέλει τα δώρα να δίνονται το αργότερο την παραμονή των Χριστουγέννων και όχι την Πρωτοχρονιά, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην Ελλάδα. «Βλέπουμε ότι ένας προμηθευτής μας μπορεί

EPA

Οι πιο σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται σε φορητούς υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα, τηλεοράσεις και σε κάθε είδους συσκευές για το νοικοκυριό.

Αρκετοί προμηθευτές δεν μπορούν να ανταποκριθούν στη ζήτηση, καθώς οι πρώτες ύλες είναι δυσεύρετες.

να ακυρώσει την παράδοση του εμπορεύματος την τελευταία στιγμή, επειδή με τη σειρά του ένας δικός του προμηθευτής δεν είχε παραδώσει εγκαίρως τα απαραίτητα εξαρτήματα ή τις πρώτες ύλες που χρειάζονται», λέει χαρακτηριστικά ο κ. Κράμερ. Οι πιο σημαντικές ελλείψεις παρατηρούνται σε φορητούς υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα, τηλεοράσεις και κάθε είδους συσκευές για το νοικοκυριό.

Πάντως, οι δύο μεγαλύτερες αλυσίδες ηλεκτρονικών συσκευών στη Γερμανία, η Saturn και η Media Markt, διαβεβαιώνουν ότι «αυτή τη στιγμή δεν αντιμετωπίζουμε ελλείψεις, γιατί διαθέτουμε επαρκείς ποσότητες στα καταστήματα και τις αποθήκες μας». Από την πλευρά του ο Αξελ Λουγκουστίν, από τον γερμανικό Σύνδεσμο Εμπόρων Ειδών Ενδυσης (BTE) υποστηρίζει ότι οι ελλείψεις άρχισαν ήδη από τον Σεπτέμβριο, κατά πάσα πιθανότητα θα συνεχιστούν την περίοδο των εορτών και στην πραγματικότητα δεν θα ξεπεραστούν πριν από την άνοιξη του 2022.

Θύμα των περιστάσεων ήταν και η αλυσίδα εκπτωτικών σούπερ μάρκετ Aldi Nord, που κατά καιρούς εμπορεύεται ρούχα και αξεσουάρ μόδας. Σε πολλές περιοχές της Γερμανίας η παρουσίαση της νέας κολεξιόν για το φθινόπωρο αναβλήθηκε λόγω ελλείψεων. Οι αντοχές της αγοράς αναμένεται να δοκιμαστούν σε λίγες εβδομάδες στην αποκαλούμενη Black Friday στα τέλη Νοεμβρίου.

Αλλοι αξιοποιούν αυτή την ημέρα «γενναίων» εκπτώσεων για να αγοράσουν τα πρώτα χριστουγεννιάτικα δώρα, άλλοι για να καλύψουν δικές τους ανάγκες, όπως αναφέρει η Deutsche Welle. Υπάρχει όμως και ένα – ίσως σημαντικότερο– πρόβλημα, επισημαίνει ο Βίνσεντ Στάμερ, αναλυτής του Ινστιτούτου της Παγκόσμιας Οικονομίας στο Κίελο: οι ελλείψεις προκαλούν αναπόφευκτα αύξηση στην τελική τιμή των αγαθών. Στα πιο περιζήτητα προϊόντα, τονίζει ο αναλυτής, οι ανατιμήσεις αναμένεται να φθάσουν φέτος το 10% σε σύγκριση με τα Χριστούγεννα του 2021.

Εξαγορά της Pinterest εξετάζει η PayPal

Σε συζητήσεις για την εξαγορά του δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου ανάρτησης και διαμοιρασμού φωτογραφιών Pinterest βρίσκεται ο κολοσσός των ψηφιακών πληρωμών της PayPal, όπως αναφέρει σε σχετικό του δημοσίευμα το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Εν τω μεταξύ, προ καιρού η βρετανική εφημερίδα των Financial Times είχε αναφέρει πως την εταιρεία είχε προσεγγίσει και η Microsoft, αλλά δεν είχαν τότε λάβει χώρα σχετικές διαπραγματεύσεις. Σήμερα, και όπως επισημαίνει το Bloomberg, η διοίκηση της PayPal εξετάζει την πιθανότητα απόκτησης του Pinterest, έχοντας ήδη προσεγγίσει τους ανθρώπους της εταιρείας. Οι μέχρι στιγμής συζητήσεις εξελίσσονται σε ιδιωτικό επίπεδο, με την πιθανή τιμή εξαγοράς να κυμαίνεται στα 70 δολάρια ανά μετοχή. Αυτό, σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, ισοδυναμεί με ένα ποσό της τάξεως των σχεδόν 45 δισ. δολαρίων, εφόσον πρόκειται για το 100% των μετοχών του Pinterest. Οταν έγινε γνωστή η πρόθεση της PayPal, η τιμή της μετοχής της τελευταίας στην αμερικανική αγορά εμφάνισε πτώση 5%, ενώ αντιθέτως εκείνη του Pinterest εκτινάχθηκε έως και 13%. Υπενθυμίζεται ότι το βράδυ της Τρίτης η μετοχή του Pinterest είχε κλείσει στα 55,58 δολάρια και μετά τη χθεσινή άνοδο είχε διαμορφωθεί στα 63,31 δολάρια, με την κεφαλαιοποίησή της να ξεπερνάει τα 40 δισ. δολάρια.

Η κυοφορούμενη συμφωνία συζητείται ενώ έχουν περάσει μόνο δύο χρόνια από τότε που η εταιρεία του Pinterest εισήλ-

SHUTTERSTOCK

Οι μέχρι στιγμής συζητήσεις εξελίσσονται σε ιδιωτικό επίπεδο, με την πιθανή τιμή εξαγοράς να κυμαίνεται στα 70 δολάρια ανά μετοχή. Με αυτή την τιμή ανά μετοχή, το 100% της Pinterest αποτιμάται στα 45 δισ. δολάρια.

Η PayPal επιθυμεί να εισέλθει στην αγορά των κοινωνικών δικτύων για να εκμεταλλευθεί την αλματώδη ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου.

θε στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης, με αποτίμηση τότε στα 10 δισ. δολάρια. Πάντως, όπως επισημαίνουν αναλυτές, εάν ευοδωθεί η εξαγορά, τότε η εταιρεία ψηφιακών πληρωμών θα εισέλθει δυναμικά και στον κλάδο των κοινωνικών δικτύων, ο οποίος χάρη στην ανάπτυξη του ηλεκτρονικού εμπορίου γνωρίζει άνθηση. Αξίζει να αναφερθεί ότι πρόσφατα η PayPal απέκτησε την ιαπωνική εταιρεία PaidFor αντί τιμήματος 2,7 δισ. δολαρίων, η οποία δραστηριοποιείται στο πεδίο «αγόρασε τώρα, πλήρωσε μετά». Οσες εταιρείες βρίσκονται σε αυτή την αγορά αναπτύσσουν δημοφιλείς χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, επιτρέποντας στους καταναλωτές γενικά και στους νεότερους ειδικά, που τις προτιμούν, να επιμερίζουν τις οφειλές τους μέσα στον χρόνο. Συνήθως δεν καταβάλλουν τόκους. Η PayPal επιδιώκει να εκμεταλλευθεί το πλεονέκτημα της ισχυρής μετοχής της, ώστε να διεκπεραιώσει τη συναλλαγή, δεδομένου ότι από το ναδίρ του Μαρτίου πέρυσι, έχει εκτιναχθεί σήμερα κατά 150%. Με το εργαλείο αυτό θα προωθήσει στρατηγικές εξαγορών, προσβλέποντας να καταστεί μια υπερεφαρμογή, όπως το WeChat στην Κίνα, το οποίο επίσης λειτουργεί ως μια πλατφόρμα κοινωνικών δικτύων. Τέλος, τον Ιούλιο ο πρόεδρος της PayPal ήδη είχε παρουσιάσει την εφαρμογή «Consumer Wallet SuperAppli» για τις ΗΠΑ, η οποία παρείχε δυνατότητες αποταμίευσης, ηλεκτρονικού εμπορίου, συναλλαγών σε κρυπτογραφημένα νομίσματα και ανταλλαγής μηνυμάτων.

Αύξηση εσόδων 57%, στα 13,8 δισ. δολάρια, για Tesla το γ΄ τρίμηνο

Μπορεί τα έσοδα τρίτου τριμήνου της Tesla να μην ανταποκρίθηκαν στις προσδοκίες των αναλυτών, αλλά τα κέρδη της είχαν καλύτερη επίδοση, αποδεικνύοντας ότι μπορούν να υπερκεράσουν τις ελλείψεις ημιαγωγών και τη συμφόρηση της εφοδιαστικής αλυσίδας – ουσιαστικά, τα κοινά προβλήματα που ταλανίζουν τον κλάδο, αλλά δεν έπληξαν τόσο δραστικά την καλιφορνέζικη αυτοκινητοβιομηχανία του Ελον Μασκ. Τα αποτελέσματα της περιόδου Ιουλίου - Σεπτεμβρίου σηματοδοτούν το ένατο κατά σειρά τρίμηνο με κέρδη για την εταιρεία, η οποία ιδρύθηκε πριν από δεκαοκτώ χρόνια και έχει έδρα στο Πάλο Αλτο. Η Tesla κατόρθωσε να έχει αυτή την επίδοση το τρίτο τρίμηνο παρά τις συνεχιζόμενες διακοπές ρεύματος στην Κίνα και τα κωλύματα στα λιμάνια. Ειδικά τα προβλήματα στην Κίνα τη δυσκόλεψαν να έχει πάντα σε πλήρη λειτουργία το εργοστάσιό της στη Σαγκάη.

Συγκεκριμένα, τα έσοδα αυξήθηκαν θεαματικά κατά 57% στα 13,8 δισ. δολάρια, όταν αναλυτές και ειδικοί του κλάδου ανέμεναν 13,9 δισ. δολάρια.

Τα δε κέρδη διαμορφώθηκαν σε 1,86 δολ. ανά μετοχή σε προσαρμοσμένη βάση, όταν οι προβλέψεις τα ήθελαν κατά μέσον όρο σε 1,67 δολάρια ανά μετοχή. Τα δε αυτοκίνητα, που διέθεσε στη διεθνή αγορά το τρίτο τρίμηνο, ανήλθαν σε 241.000 μονάδες, αριθμός-ρεκόρ για την Tesla. Τα μοντέλα της Model S, X, 3 και Y τα κατασκευάζει στο Φρίμοντ της Καλιφόρνιας, ενώ τα μοντέλα Model 3 και Y τα κατασκευάζει και στο εργοστάσιο της Σαγκάης. Το 96% και πλέον των πωλήσεών της αφορά τα μοντέλα 3 και Y.

Πέραν τούτων, η καλιφορνέζικη αυτοκινητοβιομηχανία, η οποία άρχισε από νωρίς να δίνει τον τόνο στην πορεία του κλάδου προς την εποχή της ηλεκτροκίνησης, αρχίζει να εξετάζει νέες επιλογές μπαταριών, οι οποίες είναι φθηνότερες και απαιτούν για την κατασκευή τους λίθιο, σίδηρο και φωσφορικό άλας, οι γνωστές ως LFP.

Η στροφή αυτή σχετίζεται και με το ότι οι τιμές πρώτων υλών έχουν εκτιναχθεί. Η κατηγορία των μπαταριών LFP θα χρησιμοποιείται στα χαμηλότερης τιμής μοντέλα της αυτοκινητοβιομηχανίας, κάτι το οποίο είχε ήδη

Τα κέρδη διαμορφώθηκαν σε 1,86 δολ. ανά μετοχή – Πρόκειται για το ένατο κατά σειρά τρίμηνο με κέρδη για την εταιρεία του Ελον Μασκ.

ανακοινωθεί από πέρυσι. Αξίζει να αναφερθεί πως στην πλειονότητά τους οι εταιρείες στον κλάδο του αυτοκινήτου βασίζονται στο νικέλιο και το κοβάλτιο, που ενυπάρχουν στις μπαταρίες ιόντων λιθίου, ούτως ώστε να ενδυναμώσουν την απόδοση των ηλεκτρικών τους αμαξιών.

Σήμερα, όμως, οι προμήθειες αμφοτέρων των υλικών είναι περιορισμένες, ενώ εγείρονται ηθικά ζητήματα στην εξόρυξη του κοβαλτίου από τα ορυχεία της Δημοκρατίας του Κονγκό, η οποία είναι παγκοσμίως και η χώρα με τα πλουσιότερα κοιτάσματα. Τέλος, το νικέλιο, που προσφέρει ισχύ και κάλυψη αποστάσεων, αποδεικνύεται εύφλεκτο.

BLOOMBERG

Στροφή Facebook προς Ευρώπη για το «metaverse»

Εως και 10.000 νέες θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης μέσα στην επόμενη πενταετία σχεδιάζει να δημιουργήσει το Facebook στην Ευρωπαϊκή Ενωση.

Στόχος του είναι να προσελκύσει ταλαντούχους εργαζομένους για να συμβάλουν στην ανάπτυξη του «metaverse», του φιλόδοξου νέου εγχειρήματος της εταιρείας, που αφορά έναν νέο διαδικτυακό κόσμο, ο οποίος θα επιτρέπει στους χρήστες να συνυπάρχουν και να αλληλεπιδρούν σε εικονικούς χώρους μέσω της τεχνολογίας επαυξημένης πραγματικότητας.

«Η επένδυσή μας σε νέες θέσεις εργασίας αποτελεί ψήφο εμπιστοσύνης στη δύναμη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας τεχνολογίας και στο ευρωπαϊκό δυναμικό των τεχνολογικών ταλέντων», αναφέρει ο τεχνολογικός τιτάνας στην ανακοίνωσή του, συμπληρώνοντας πως η Ευρώπη βρίσκεται στο επίκεντρο των σχεδίων του για την ανάπτυξη του καινοτόμου «metaverse».

Σε κοινή δήλωσή τους, οι αντιπρόεδροι του τεχνολογικού κολοσσού Νικ Κλεγκ και Ξαβιέ Ολιβαν τόνισαν ότι το Facebook βρίσκεται στο ξεκίνημα της οικοδόμησης της επόμενης υπολογιστικής πλατφόρμας, η οποία θα προσφέρει εικονικές εμπειρίες αλληλεπίδρασης, με τη χρήση των τεχνολογιών της εικονικής και επαυξημένης πραγματικότητας.

Διευκρίνισαν ότι «καμία εταιρεία δεν θα έχει την ιδιοκτησία και δεν θα λειτουργεί μόνη της το “metaverse”», καθώς, ακριβώς όπως το ίδιο το Διαδίκτυο, βασικό χαρακτηριστικό της νέας πλατφόρμας θα είναι η ανοικτή αρχιτεκτονική και η διαλειτουργικότητά του.

Η φιλοδοξία του Facebook να δημιουργήσει ένα νέο εικονικό περιβάλλον χρησιμοποιώντας νέες τεχνολογίες φανερώθηκε για πρώτη φορά σε ανακοίνωσή του τον Ιούλιο, όταν ανέφερε πως θα ξεκινήσει να εργάζεται στην εφαρμογή της εικονικής και επαυξημένης πραγματικό-

Στόχος, η δημιουργία έως και 10.000 νέων θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης μέσα στην επόμενη πενταετία.

τητας στο πλαίσιο των πλατφορμών κοινωνικής δικτύωσης. Τον Σεπτέμβριο, η εταιρεία γνωστοποίησε ότι, σε πρώτη φάση, σχεδιάζει να επενδύσει 50 εκατ. δολάρια για τη δημιουργία του «metaverse», με τον ιδρυτή της Μαρκ Ζούκερμπεργκ να χαρακτηρίζει την κίνηση εξαιρετικά σημαντική για το μέλλον της.

Ηδη, σήμερα το Facebook λειτουργεί πιλοτικά μια νέα εφαρμογή εικονικής πραγματικότητας, η οποία επιτρέπει σε χρήστες της συσκευής Oculus Quest 2 να πραγματοποιούν εικονικές συναντήσεις εξ αποστάσεως μέσω ψηφιακών αναπαραστάσεών τους.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Το Facebook ετοιμάζεται να αλλάξει όνομα

REUTERS

Ο κολοσσός υψηλής τεχνολογίας και κοινωνικών δικτύων Facebook πρόκειται την προσεχή εβδομάδα να ανακοινώσει τη νέα του επωνυμία, σύμφωνα με πληροφορίες του περιοδικού The Verge. Αυτό εκλαμβάνεται, στην καλύτερη των περιπτώσεων, ως δηλωτικό των προθέσεων της εταιρείας. Είτε το όνομα αποδειχθεί ανόητο ή ανιαρό, θα δώσει μια αίσθηση για το πώς ο συνιδρυτής του, Μαρκ Ζούκερμπεργκ, επιθυμεί το κοινωνικό του δίκτυο των 959 δισ. δολαρίων να θεάται από τους χρήστες του, τους επενδυτές και τις αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές.

Υπάρχουν τρεις κατευθύνσεις, τις οποίες θα μπορούσε να επιλέξει και η μία είναι ένα όνομα μεγαλόσχημο, η άλλη ένα τίμιο και η τρίτη ένα κοινότοπο. Αναφορικά με το μεγαλόσχημο, πώς θα σας φαινόταν το όνομα «Βυζάντιο»; Ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ έχει μια τρέλα με τον αυτοκράτορα Αύγουστο, ο οποίος εξασφάλισε στον κόσμο ειρήνη επί διακόσια χρόνια.

Η μεγαλόσχημη, η ανώδυνη και η «ειλικρινής» επιλογή για τη νέα ταυτότητα του κολοσσού.

Η Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία άντεξε για μία χιλιετία μετά την πτώση του υπό την καθοδήγηση απολυταρχικών ηγετών, ακριβώς όπως ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ λειτουργεί ως πρόεδρος του Δ.Σ. της εταιρείας, ως διευθύνων σύμβουλος και μεγαλύτερος μέτοχός της.

Περικυκλωμένη από ισχυρούς εχθρούς, η αυτοκρατορία βασιζόταν στην πολιτισμική ισχύ της και, όταν αυτό δεν αρκούσε, τους γέμιζε με αμύθητα πλούτη για να τους εξαγοράσει. Από τη δική του πλευρά το Facebook έχει πληρώσει πολυάριθμα πρόστιμα, αλλά παρά ταύτα εξακολουθεί να έχει 64 δισ. δολάρια σε ρευστό.

Εάν τώρα η κλασική οδός δεν είναι ενδιαφέρουσα, ο Ζούκερμπεργκ θα μπορούσε να επικεντρωθεί σε κάτι το οποίο οριακά θα κάνει κάποιον να δυσκολευθεί να αντιπαθήσει το Facebook.

Μεταξύ Βρυξελλών και Ουάσιγκτον, οι πολιτικοί πολέμιοί του έχουν κάνει διάφορες προτάσεις για τη διάσπασή του και την απογύμνωσή του από νομικές δικλίδες προστασίας – και αν συνέβαινε κάτι τέτοιο, τότε θα απειλείτο η ίδια του η ύπαρξη. Κάτι πιο ανώδυνο ως όνομα, το οποίο θα μπορούσε να βοηθήσει και την εταιρεία, ίσως να ήταν το «Sunshine» (λιακάδα/φως του ήλιου).

Αν μη τι άλλο, είναι δύσκολο να το προφέρει κάποιος άνθρωπος και να είναι θυμωμένος. Ας φανταστούμε τη γερουσιαστή Ελίζαμπεθ Γουόρεν, η οποία έχει στο στόχαστρο τους κολοσσούς υψηλής τεχνολογίας, να επιχειρηματολογεί ότι «η Sunshine είναι μία μηχανή παραπληροφόρησης με σκοπό το κέρδος». Ή τον πρόεδρο Τζο Μπάιντεν να ισχυρίζεται πως «η Sunshine σκοτώνει ανθρώπους».

Η τελευταία εναλλακτική θα ήταν μάλλον και η πιο ειλικρινής, δηλαδή το να ονομαστεί το όλον πράγμα απλώς Instagram. Η εφαρμογή για μοίρασμα φωτογραφιών, την οποία ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ αγόρασε το 2012 αντί 1 δισ. δολαρίων, αυτήν τη στιγμή αποτελεί τον πολυτιμότερο βραχίονα των δραστηριοτήτων του Facebook.

Το Instagram, το οποίο έχει μεγαλύτερη απήχηση στις ηλικίες 18-35, αντιστοιχεί στο περίπου ένα τρίτο των διαφημιστικών εσόδων του ομίλου, όπως υπολογίζει η eMarketer, αν και αποτιμάται πολύ περισσότερα από το ίδιο το κοινωνικό δίκτυο του Facebook στη βάση του εισοδήματος ανά δολάριο. Η δε μετοχή του εστιασμένου στη νεολαία κοινωνικού δικτύου Snap τελεί υπό διαπραγμάτευση 20 φορές τα έσοδά του, όταν η αντίστοιχη του Facebook διαπραγματεύεται στο εξαπλάσιο, σύμφωνα με τα στοιχεία της εταιρείας δεδομένων Refinitiv. Εντούτοις, αυτού του είδους το εμπορικό σήμα είναι το τελευταίο που θέλει ο Μαρκ Ζούκερμπεργκ. Επιδιώκοντας να δημιουργήσει, αυτό που αποκαλεί «μετασύμπαν», ίσως το μεγαλόσχημο και στομφώδες να είναι η τάση που τον διακρίνει.

Για αυξήσεις μισθών πιέζουν τα συνδικάτα σε ΗΠΑ και Ευρώπη

Προβληματισμός για τον κίνδυνο να δημιουργηθεί ένας φαύλος κύκλος πληθωρισμού

Από τους οδοκαθαριστές και τους υπαλλήλους του δήμου που κινούν τα απορριμματοφόρα στη νότια ακτή της Αγγλίας μέχρι τους χιλιάδες υπαλλήλους της βιομηχανίας τρακτέρ John Deere, τα εργατικά συνδικάτα στις δύο πλευρές του Ατλαντικού απαιτούν αυξήσεις μισθών. Οπως υπογραμμίζει σχετικό ρεπορτάζ των Financial Times, οι ελλείψεις προσωπικού μόνο στις ΗΠΑ –υπολογίζεται ότι υπάρχει έλλειμμα 4 εκατ. υπαλλήλων κάθε είδους–, η εκτόξευση της ζήτησης σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανάκαμψη της οικονομίας, αλλά και οι υψηλές τιμές της ενέργειας, με συνεπακόλουθο τον υψηλό πληθωρισμό, έχουν ενθαρρύνει το εργατικό δυναμικό πολλών χωρών να διεκδικήσει καλύτερες αποδοχές. Στη Γηραιά Ηπειρο, σημαντικές αυξήσεις μισθών καταγράφονται κατά κύριο λόγο στη Βρετανία και λιγότερο στην Ευρωζώνη, αν και εκεί έχει επιστρέψει η ανεργία στα προ της πανδημίας χαμηλά επίπεδα.

Οι συντονισμένες πιέσεις για καλύτερες αποδοχές των εργαζομένων εμπνέουν προβληματισμό για τον κίνδυνο να οδηγήσουν σε έναν φαύλο κύκλο πληθωρισμού του είδους που χαρακτήρισε τη δεκαετία του 1970, που αναπόφευκτα οδηγεί σε αυξήσεις επιτοκίων. Ανάμεσά τους το ΔΝΤ που την περασμένη εβδομάδα προειδοποίησε τις κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο καλώντας τες να εξακολουθήσουν «να παρακολουθούν πάρα πολύ προσεκτικά» την άνοδο των τιμών της ενέργειας αλλά και τις άλλες τιμές, καθώς τείνουν να μεταφράζονται σε υψηλότερους μισθούς και υψηλότερες τιμές. Για κάποιους άλλους, βέβαια, ήρθε απλώς η ώρα να δοθούν καθυστερημένα αυξήσεις στους μισθούς που είχαν μείνει στάσιμοι επί χρόνια και να αναδιανεμηθεί ένα μέρος του εισοδήματος προς όφελος της εργασίας. Οπως επισημαίνουν όσοι υποστηρίζουν αυτή την άποψη, έχουν προηγηθεί πολλά χρόνια συνεχούς ανόδου των τιμών, των περιουσιακών στοιχείων και των αποδόσεων του κεφαλαίου.

Στην Ευρώπη, ενδεικτική περίπτωση είναι η Γερμανία, όπου ένα από τα μεγαλύτερα εργατικά συνδικάτα της χώρας, το IG Bau των 890.000 εργαζομένων στον κατασκευαστικό κλάδο, διεκδικεί αυξήσεις μισθών 5,3%. Την ίδια στιγμή στη Βρετανία εντείνονται οι πιέσεις για αυξήσεις μισθών, ενώ η χώρα πάσχει από ανεπάρκεια οδηγών βαρέων φορτηγών – η πλέον εξόφθαλμη από όλες τις ελλείψεις προσωπικού που πλήττει όλους τους τομείς, από την εφοδιαστική αλυσίδα μέχρι το προσωπικό για το γύρισμα ταινιών. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της κεντρικής τράπεζας της Αγγλίας καταγράφονται αυξήσεις μισθών της τάξης του 4%, που έχουν υπερβεί τα προ πανδημίας επίπεδα, ενώ από τις έρευνες μεταξύ επιχειρήσεων προκύπτει πως πολλοί εργοδότες αυξάνουν τους μισθούς για να δελεάσουν τους επίδοξους υπαλλήλους τους. Ισχύει όμως και στη Βρετανία ό,τι και στις ΗΠΑ: οι μεγαλύτερες αυξήσεις μισθών καταγράφονται σε τομείς με χαμηλούς μισθούς και ιδιαιτέρως στους τομείς των logistics ή στο προσωπικό των ξενοδοχείων.

Στη Γερμανία, ένα από τα μεγαλύτερα εργατικά συνδικάτα της χώρας, το IG Bau των 890.000 εργαζομένων στον κατασκευαστικό κλάδο, διεκδικεί αυξήσεις μισθών 5,3%.

Οι μεγαλύτερες αυξήσεις μέχρι τώρα καταγράφονται σε τομείς με χαμηλούς μισθούς.

Στην Ιαπωνία, ο πρωθυπουργός Φούμιο Κισίντα επιδιώκει να επανεκλεγεί στις εκλογές εντός του μηνός και έφτασε στο σημείο να υποσχεθεί φοροαπαλλαγές σε όσες επιχειρήσεις αυξήσουν τους μισθούς των υπαλλήλων τους. Σημειωτέον ότι στην Ιαπωνία οι μισθοί έμειναν σχεδόν στάσιμοι επί 30 χρόνια, ενώ στη διάρκεια του περασμένου έτους αυξήθηκαν μόλις κατά 0,2%. Στις ΗΠΑ, το μέσο ωρομίσθιο αυξάνεται τελευταία κατά 4,5% σε ετήσια βάση, ακριβώς επειδή το εργατικό δυναμικό έχει μειωθεί κατά 4,5 εκατ. από τα 165 εκατ. άτομα, στα οποία ανερχόταν πριν από την πανδημία.

Οι περισσότερες αυξήσεις καταγράφονται, πάντως, στις χαμηλά αμειβόμενες εργασίες, με τους ανειδίκευτους και χαμηλόμισθους να έχουν ενθαρρυνθεί μετά την απόφαση της Amazon να αυξήσει τις αποδοχές του προσωπικού αποθηκών στα 18 δολάρια την ώρα. Στη διάρκεια του περασμένου έτους, βέβαια, οι μισθοί υποχώρησαν, και όπως τόνισε το ΔΝΤ τον περασμένο μήνα, οι αυξήσεις μισθών στις ΗΠΑ παραμένουν έως τώρα «μέσα στα φυσιολογικά πλαίσια».

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περι Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224 ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:

Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/4719/2021

Πωλητής /τές: BANK OF CYPRUS POUBLIC COMPANY LIMITED
ΣΤΑΣΙΝΟΥ, 51, 2002, ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής: (1) ΛΟΥΚΑ ΛΟΥΚΑΣ
ΜΑΝΟΥ ΚΑΤΡΑΚΗ, 6, 2200, ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΙΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: (2) ΛΟΥΚΑ ΜΑΡΙΝΑ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, 10, 2123, ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: (3) ΛΟΥΚΑ ΜΑΡΙΑΝΝΑ
ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ, 10, 2123, ΔΗΜΟΣ ΑΓΛΑΝΤΖΙΑΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Ακίνητο:
Αρ. Εγγραφής: 9/534
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ. /Κλίμ.: 30/24E2/9/596/4
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Εμβαδό τ.μ,: 12640
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΔΗΜΟΣ ΓΕΡΙΟΥ,
Τοποθεσία: ΚΟΛΥΜΠΟΣ ΤΟΥ ΤΣΙΟΛΑΚΚΗ
Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/3
Ποσό Πώλησης: 50.600,00 ευρώ
ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περι Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224 ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:

Δήλωση Μεταβίβασης: 6/Π/1869/2021

Πωλητής /τές: CCSSRE REAL ESTATE COMPANY LIMITED
ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ,8, 1096, ΤΡΥΠΙΩΤΗΣ,
ΔΗΜΟΣ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής: WOLF WILLIAM DOUGLAS
16 AGIOU ATHANASIOU STR. HOUSE 2, 8560, PEGEIA, PAPHOS

Ακίνητο:
Αρ. Εγγραφής: 0/46307
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ. /Κλίμ.: 45/17/0/699/5
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Υποιδιοκτησίες: ΧΑΡΟΥΠΙΕΣ (8), ΕΛΑΙΩΝΑΣ

Εμβαδό τ.μ: 1351
Γεωγραφική Περιοχή: ΠΑΦΟΣ ΔΗΜΟΣ ΠΕΓΕΙΑΣ
Τοποθεσία: ΛΟΥΒΙΑΣ
Μεταβίβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/2
Ποσό Πώλησης: 31.000,00 ευρώ

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α , ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΓΙΑ ΠΤΥΧΙΑΚΕΣ, ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΚΑΙ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2020/21

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών δημοσίευσε στις 20/10/21, με βάση τον αριθμό πολιτικής ταυτότητας / ARC, τον κατάλογο των προσώπων που εξασφάλισαν υποτροφία για πτυχιακές, μεταπτυχιακές και διδακτορικές σπουδές. Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ενημερωθούν μέσω της ιστοσελίδας http://www.cyscholarships.gov.cy. Θα αποσταλούν σχετικές επιστολές.

Κάθε μέρα, κάθε λεπτό

kathimerini.com.cy

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ONLINE

ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ - ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ
SHOWBIZ - GOOD LIFE - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Real Estate
ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Υψηλή ζήτηση για κατοικίες σε προάστια

Με αυξήσεις στις τιμές των ενοικίων μέχρι και 38,3% και μέχρι 25% στις τιμές πώλησης ολοκληρώθηκε το τρίτο τρίμηνο του 2021 στην αγορά κατοικίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη τιμών Spitogatos Property Index (SPI), σε πανελλαδικό επίπεδο, οι ζητούμενες τιμές πώλησης αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 7,1%, ενώ οι ζητούμενες τιμές ενοικίασης αυξήθηκαν κατά 1,3%, καθώς σε κάποιες περιοχές έγιναν μικρές διορθώσεις μετά την εκτίναξη των ενοικίων τα προηγούμενα τρία χρόνια.

Είναι χαρακτηριστικό ότι στην Αττική, στην περιοχή της Πετρούπολης, η μέση ζητούμενη τιμή πώλησης αυξήθηκε κατά 25% σε σχέση με πέρυσι, αγγίζοντας τα 1.923 ευρώ/τ.μ., ενώ στον Χολαργό η αύξηση διαμορφώθηκε σε 23,7%, στα 2.767 ευρώ/τ.μ. Μεγάλη αύξηση κατά 21,2% σημειώθηκε και στα Βριλήσσια με 21,2% και μέση τιμή 2.666 ευρώ/τ.μ., ενώ αύξηση κατά 23% καταγράφεται και σε πιο προσιτές περιοχές, όπως ο Αγ. Ιωάννης Ρέντης, με τη μέση τιμή να διαμορφώνεται πλέον σε 1.294 ευρώ/τ.μ. Σύμφωνα με την ανάλυση της εταιρείας ηλεκτρονικών αγγελιών, οι υψηλότερες αυξήσεις στις τιμές πώλησης καταγράφονται πλέον σε περιοχές που απέχουν από το κέντρο της Αθήνας, όπως π.χ. τα βόρεια προάστια (Χολαργός και Βριλήσσια) καθώς και τα δυτικά προάστια (Πετρούπολη και Κερατσίνι). Αντίστοιχα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις τιμών στα ενοίκια αφορούν κυρίως παραθαλάσσια σημεία και παραθεριστικές περιοχές κοντά στην Αθήνα. Για παράδειγμα, στην Ανάβυσσο παρατηρείται αύξηση των ενοικίων κατά 38,3% σε 8,3 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθεί με αύξηση 26%, σε 7,6 ευρώ/τ.μ., η γειτονική περιοχή της Παλαιάς Φώκαιας. Στο δε Μοσχάτο, η μέση τιμή έχει εκτιναχθεί κατά 24,4%, σε 9,4 ευρώ/τ.μ.

Αντίστοιχα στη Θεσσαλονίκη, οι μεγαλύτερες αυξήσεις των τιμών πώλησης παρατηρούνται σε περιοχές έξω από το κέντρο. Για παράδειγμα, στον Βαρδάρη η αύξηση αγγίζει το 32,2%, με τη μέση ζητούμενη τιμή να ανέρχεται σε 1.461,5 ευρώ/τ.μ., και στην Τριανδρία το 25,7%, στα 1.571 ευρώ/τ.μ. Οσον αφορά τα ενοίκια, οι μεγαλύτερες αυξήσεις εντοπίζονται στο Πανόραμα με 21,4% (6,8 ευρώ/τ.μ.), ενώ έπεται η περιοχή του Αγίου Παύλου, με τη μέση τιμή να διαμορφώνεται σε 7,9 ευρώ/τ.μ., αυξημένη κατά 18,6% σε σχέση με το τρίτο τρίμηνο του 2020.

Οπως σημειώνει ο διευθύνων σύμβουλος της Spitogatos, Δημήτρης Μελαχροινός, «η πανδημία δείχνει να έχει αλλάξει μόνιμα τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των χρηστών, με τους υποψήφιους αγοραστές και ενοικιαστές να δείχνουν προτίμηση σε μεγαλύτερα ακίνητα εκτός του κεντρικού ιστού των δύο μεγαλύτερων πόλεων της χώρας μας». Σύμφωνα με τον ίδιο, η αύξηση που παρατηρείται τόσο στις τιμές πώλησης όσο και στις τιμές ενοικίασης αντανακλά τη γενικότερη αύξηση της ζήτησης στο ελληνικό real estate τόσο από Ελληνες όσο και από ξένους.

Οι αντοχές και οι φόβοι

Σε κάθε περίπτωση, η ταχύτητα της ανάκαμψης των τιμών ακόμα και με το ζήτημα της πανδημίας να μην έχει υποχωρήσει πλήρως, καταδεικνύει τόσο τις αντοχές της αγοράς όσο και το μέγεθος των αναγκών που έχουν δημιουργηθεί στα νοικοκυριά λόγω της υποεπένδυσης κατά τα χρόνια που προηγήθηκαν. Πρόκειται για «ράλι» τα οποία έχουν να παρατηρηθούν στην κτηματαγορά από την περίοδο που προηγήθηκε της οικονομικής κρίσης, με αποτέλεσμα να ενισχύονται οι φόβοι ότι μπορεί να ξεκινά μια περίοδος κατά την οποία θα δημιουργηθεί μια νέα «φούσκα» τιμών στην αγορά κατοικίας.

Οταν έσπασε η προηγούμενη «φούσκα», λόγω της ύφεσης και της κρίσης χρέους, οι τράπεζες βρέθηκαν με κόκκινα στεγαστικά δάνεια ύψους της τάξεως των 45 δισ. ευρώ.

ΝΙΚΟΣ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ

Στα αζήτητα δεκάδες ακίνητα πτωχευμένων επιχειρήσεων

Οι γκρίζες ζώνες του νέου πτωχευτικού έχουν «παγώσει» τις εκποιήσεις

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ**

Περισσότερα από 100 ακίνητα και μεγάλες εκτάσεις σε όλη την Ελλάδα, που φιλοξενούσαν τις εγκαταστάσεις ορισμένων από τις άλλοτε ισχυρές επιχειρήσεις και βιομηχανίες της χώρας, όπως η αλυσίδα σούπερ μάρκετ Ατλάντικ, η βιομηχανία ξυλείας Shelman, η Ενωμένη Κλωστοϋφαντουργία (Εν.Κλω.) και η τεχνική εταιρεία ΔΙΕΚΑΤ, παραμένουν στα αζήτητα.

Ο λόγος αυτή τη φορά δεν είναι τόσο η απουσία επενδυτικού ενδιαφέροντος, αλλά οι αλλαγές για τις πτωχευτικές εκποιήσεις που προβλέπει ο νόμος 4738/2020 («Κώδικας για τη ρύθμιση οφειλών με παροχή δεύτερης ευκαιρίας») που μετράει ήδη περίπου ένα χρόνο ζωής. Οι νέες διατάξεις, όπως εξηγούν νομικοί κύκλοι, έχουν δημιουργήσει γκρίζες ζώνες των οποίων η ερμηνεία έχει προκαλέσει το «πάγωμα» πολυάριθμων πλειστηριασμών ακινήτων και εγκαταστάσεων εταιρειών που έχουν πτωχεύσει βάσει του νόμου 3588/2007. Σύμφωνα δηλαδή με το νέο καθεστώς, ακίνητα και εν γένει περιουσιακά στοιχεία πτωχευμένων επιχειρήσεων για τα οποία δεν υπήρξε υπερθεματιστής μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2020, ύστερα από πέντε προσπάθειες, θα πρέπει να βγαίνουν στο σφυρί διαδικτυακά, μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας (e-auction).

Οικοπεδικές εκτάσεις εκατοντάδων στρεμμάτων, κτιριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμός απαξιώνονται.

Ωστόσο, όπως εξηγούν νομικοί, μια πτωχευτική εκποίηση που προηγουμένως είχε επιχειρηθεί να πραγματοποιηθεί στο δικαστήριο, αλλά «μεταφέρεται» στο Διαδίκτυο χωρίς να έχει προηγηθεί η σύγκληση γενικής συνέλευσης (όπου συμμετέχουν εκπρόσωποι τραπεζών, Δημοσίου, ασφαλιστικών ταμείων, προμηθευτές, εργαζόμενοι κτλ.) που εγκρίνει τη διενέργεια online πλειστηριασμών, ενδέχεται να βρεθεί αντιμέτωπη με την άσκηση ανακοπής.

Σε αυτή την περίπτωση, οι πλειστηριασμοί παγιδεύονται σε έναν ατέρμονα, φαύλο κύκλο. Μέχρι να εκδοθεί η απόφαση για την άσκηση ανακοπής μπορεί να χρειαστούν πολλά χρόνια, ενώ προκαλούνται επιπρόσθετες δαπάνες για τη φύλαξη των εγκαταστάσεων –που θα έπρεπε, μέσω εκποίησης, να αλλάξουν χέρια και να αξιοποιηθούν– όπως και για αμοιβές λογιστών και αποζημιώσεις των συνδίκων. Ως αποτέλεσμα, οικοπεδικές εκτάσεις εκατοντάδων στρεμμάτων, σε όλη την Ελλάδα, όπως και κτιριακές εγκαταστάσεις και εξοπλισμός απαξιώνονται, ενώ οι πιστωτές των οποίων η ικανοποίηση είναι το ζητούμενο μέσω των πλειστηριασμών, κινδυνεύουν να αποζημιωθούν με πολύ λιγότερα χρήματα, επειδή τα περιουσιακά στοιχεία απαξιώνονται.

Επίσης, η πώληση μέσω Διαδικτύου ακινήτων εταιρειών, που ενδεχομένως έχουν πτωχεύσει πριν από δέκα χρόνια ή και περισσότερο, απαιτεί τη διενέργεια διπλής εκτίμησης, γεγονός που συνεπάγεται μεγαλύτερη καθυστέρηση αλλά και αυξημένα έξοδα. Και αυτό δεδομένου ότι, όπως εξηγούν νομικοί κύκλοι, η εύλογη αξία των ιδιοκτησιών θα πρέπει να προσαρμοστεί στην τελευταία τιμή –που είναι μειωμένη– στην οποία επιχειρήθηκε να εκποιηθεί μία ιδιοκτησία.

Με τα δεδομένα αυτά έχει συσσωρευτεί σε όλη την Ελλάδα ένας μεγάλος όγκος ακινήτων, τα οποία δεν είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν, ενώ η επαναλειτουργία ή μετεξέλιξη χρεοκοπημένων βιομηχανικών μονάδων αποτελεί άθλο. Είναι ενδεικτικό ότι η πτωχευμένη αλυσίδα Ατλάντικ διαθέτει τουλάχιστον 20 ακίνητα των οποίων η πώληση είναι αδύνατη, με τη λίστα να περιλαμβάνει ακίνητα «σε ομηρία» των Shelman, Εν.Κλω, Αλλατίνη και Ηλεκτρονική.

Για τις επιπτώσεις που έχουν προκαλέσει οι γκρίζες ζώνες του ν. 4738/2020 στις πτωχευτικές εκποιήσεις, έχουν ενημερωθεί, κατά πληροφορίες, τα συναρμόδια υπουργεία Οικονομικών, Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης, με το πρόβλημα να εκτιμάται ότι θα επιλυθεί μέσω ειδικής νομοθετικής ρύθμισης. Στόχος είναι, όπου η γενική συνέλευση πιστωτών δεν έχει αποφασίσει το αντίθετο, οι εκποιήσεις (για πτωχεύσεις εταιρειών βάσει του Ν. 3588/2007) να προχωρούν σύμφωνα με το παλαιό καθεστώς, δηλαδή όχι μέσω e-auction.

Οι πλειστηριασμοί, που βάσει του νέου πλαισίου πρέπει να υλοποιηθούν διαδικτυακά, μέσω της ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας (e-auction), παγιδεύονται σε έναν ατέρμονα, φαύλο κύκλο.

ΑΡΘΡΟ / *Του* **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Νέα μέτρα έλκυσης επιχειρήσεων και ακίνητα

Ανακοινώθηκε προχθές από το ΥΠΟΙΚ νέα ενισχυτική δέσμη μέτρων που σκοπό έχει την έλκυση ξένων εταιρειών για δραστηριοποίησή τους στην Κύπρο. Αν ήταν να αναφέρουμε επιγραμματικά δύο - τρία διαχρονικά προβλήματα που στάθηκαν εμπόδιο στη μαζική κάθοδο και δραστηριοποίηση ξένων εταιρειών στην χώρα μας, αυτά θα ήταν, πρώτον η δυσκολία εξεύρεσης ανθρώπινου δυναμικού, δεύτερον οι ατέρμονες διαδικασίες εγκατάστασης και εργοδότησης μελών της οικογένειας των ξένων υπαλλήλων, και τρίτον η έλλειψη θέσεων σε σχολεία για τα παιδιά τους.

Για το πρώτο πρόβλημα, μεγάλες διεθνείς εταιρείες που δραστηριοποιούνται σε τομείς όπως η φαρμακευτική βιομηχανία, η πληροφορική, η μεταποίηση κ.λπ., έθεταν διαχρονικά το θέμα πως υπάρχει μεγάλη αναντιστοιχία μεταξύ μορφωτικού επιπέδου και εξειδικευμένων γνώσεων αφενός και εμπειρίας και δεξιοτήτων αφετέρου στους τομείς που τους αφορούν. Δηλαδή, ναι μεν ως Κύπριοι συγκεντρώνουμε ψηλά ποσοστά μόρφωσης μέχρι πανεπιστημιακού επιπέδου, αλλά υστερούμε σε εξειδικευμένες γνώσεις, πρωτίστως σε εμπειρία.

Ναι μεν ως Κύπριοι συγκεντρώνουμε ψηλά ποσοστά μόρφωσης μέχρι πανεπιστημιακού επιπέδου, αλλά υστερούμε σε εξειδικευμένες γνώσεις, πρωτίστως σε εμπειρία.

Αυτό σε συνδυασμό με τους όποιους περιορισμούς περί απασχόλησης ξένων έχουμε ως χώρα, θέτει ένα μεγάλο εμπόδιο στη δραστηριοποίηση αυτών των εταιρειών εδώ, επειδή η όποια δραστηριοποίηση απαιτεί μεγάλο κόστος, αλλά και καθυστέρηση μέχρι να είναι πλήρως λειτουργικές ως επιχειρήσεις με ορατό μάλιστα το ενδεχόμενο να μη φθάσουν ποτέ σε επιθυμητό στάδιο επιχειρησιακής ανάπτυξης. Άρα, η όποια προσπάθειά μας έλκυσής τους ήταν σχεδόν θνησιγενής και μας έβαζαν «Χ».

Το πρόβλημα επιλύεται με διάφορους τρόπους, δύο από τους οποίους είναι: πρώτον, να χαλαρώσουμε τους περιορισμούς περί απασχόλησης ατόμων από τρίτες χώρες και δεύτερον, να δημιουργήσουμε εκείνες τις συνέργειες μεταξύ επιχειρηματικού κόσμου και ακαδημαϊκών ινστιτούτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης έτσι ώστε να εκπονηθούν προπτυχιακά προγράμματα με την περάτωση των οποίων ο φοιτητής να αποκτά μαζί με το πτυχίο και σχετική πείρα στο αντικείμενο του. Για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια κάτι τέτοιο μπορεί να είναι απλά θέμα επιχειρηματικής απόφασης, αλλά το Πανεπιστήμιο Κύπρου και το ΤΕΠΑΚ θα πρέπει να στηριχθούν από την πολιτεία (κυβέρνηση και βουλή) έτσι ώστε να μπορούν να εκπονήσουν τέτοια προγράμματα.

Στο νέο μοντέλο εξεύρεσης κατοικίας δεν θα διαδραματίζει προεξάρχοντα ρόλο η εγγύτητα σε πεθερές και παππούδες για να κουβαλούν με ευκολία τα παιδιά σε ιδιαίτερα, αλλά η ευκολία πρόσβασης στον χώρο εργασίας.

Το δεύτερο εμπόδιο που έθεταν οι εταιρείες του είδους ήταν η δυσκολία στην εγκατάσταση και εργασία της οικογένειας του εργατικού τους δυναμικού. Γιατί να έρθει ο σύζυγος ή η σύζυγος να εργαστεί εδώ όταν το έτερον ήμισυ δεν μπορούσε να εργαστεί εδώ Είναι αντιληπτό πως αυτός ο περιορισμός μας στέρησε σαν χώρα πάρα πολλά.

Το τρίτο πρόβλημα είναι ουσιαστικά μια προέκταση του δεύτερου. Ήδη το είδαμε πρόσφατα που έφτασαν στη χώρα μας γαλλόφωνα παιδάκια και δεν έχουμε αρκετές θέσεις σε σχολεία για να εγγραφούν και να φοιτήσουν.

Η δέσμη μέτρων που ανακοινώθηκε λοιπόν είναι καλοδεχούμενη επειδή αγγίζει το πρόβλημα στη ρίζα του και αν πετύχουμε να είμαστε αποτελεσματικοί στην εφαρμογή της, τότε αυξάνουμε κατακόρυφα τις πιθανότητες έλκυσης τέτοιων εταιρειών. Τώρα, τι σημαίνει αυτό για τη χώρα μας

Τα οφέλη θα είναι τεράστια και οι θετικές τους επιδράσεις θα διοχετευτούν σε όλο το φάσμα της οικονομίας. Ο τομέας των ακινήτων θα επωφεληθεί τα μέγιστα σε όλους τους τομείς. Για να το θέσουμε απλά, αν τα μέτρα πετύχουν θα αυξήσουμε το βάθος αγοράς – ένα στοιχείο που μας λείπει πάρα πολύ.

Θα αυξηθεί η ζήτηση για εμπορικούς και βιομηχανικούς χώρους για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες στέγασης αυτών των επιχειρήσεων. Εννοείται ότι στην πορεία μπορεί να προκύψουν εξαγορές κάποιων υφιστάμενων κυπριακών επιχειρήσεων, ενώ η Κύπρος θα κάνει τουλάχιστον ένα βήμα μακριά από το στρεβλωτικό μικροοικογενειακό μοντέλο επιχειρήσεων.

Αναπόφευκτα θα υπάρξει ανάγκη στέγασης αυτών των ατόμων. Άρα, η ζήτηση για διαμερίσματα και κατοικίες διαφόρων μεγεθών θα αυξηθεί. Ένα σημαντικό στοιχείο που θα προκύψει είναι πως το μοντέλο εξεύρεσης κατάλληλων χώρων θα είναι κάτι πολύ διαφορετικό από το κυπριακό μοντέλο. Στο νέο αυτό μοντέλο δεν θα διαδραματίζει προεξάρχοντα ρόλο η εγγύτητα σε πεθερές και παππούδες για να κουβαλούν με ευκολία τα παιδιά σε ιδιαίτερα μαθήματα, αλλά η ευκολία πρόσβασης στον χώρο εργασίας σε συνδυασμό με κάποιες παρεχόμενες σε αυτούς υπηρεσίες. Ο μέσος ξένος θεωρεί την πρόσβαση σε θάλασσα εντός 45 λεπτών βόλτα, σε αντίθεση με εμάς που πρέπει να το προγραμματίσουμε τουλάχιστον μία βδομάδα πριν.

Η ανάγκη για αναβάθμιση και επέκταση των εκπαιδευτηρίων μας από την πρώτη βαθμίδα μέχρι και την τελευταία είναι επιτακτική, οπότε και σε αυτόν τον τομέα θα δούμε θετικές αλλαγές. Τελευταίος αλλά όχι έσχατος είναι ο τομέας της υγείας. Πιστεύω έντονα ότι και εδώ θα επέλθουν θετικές αλλαγές λόγω των αυξημένων αναγκών που θα προκύψουν για ψηλά επίπεδα παρεχόμενων υπηρεσιών που και το real estate θα έχει να διαδραματίσει τον δικό του ρόλο.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

RCB
25 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
ζωή
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ • ΕΠΙΣΤΗΜΗ • ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

RCB
25 ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ 24 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2021

Μέσα σε τέσσερις εβδομάδες από την κυκλοφορία της στο Netflix, πάνω από 110 εκατομμύρια άνθρωποι διεθνώς παρακολούθησαν την κορεατική σειρά «Παιχνίδι του καλαμαριού», εκτοξεύοντάς την στην πρώτη θέση της σχετικής λίστας.

Η πολιτιστική απόβαση της Κορέας

Η παγκόσμια φρενίτιδα για το τηλεοπτικό «Παιχνίδι του καλαμαριού» και η πολιτική ήπιας ισχύος της Σεούλ

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

Το αποκαλούν «Korean Wave», «hallyu» στα κορεατικά. Στα ελληνικά θα το μεταφράζαμε ως «Κορεατικό Κύμα» – ένα παγκόσμιο κύμα δημοφιλίας της πολιτιστικής παραγωγής της Νότιας Κορέας, η οποία έχει οδηγήσει ολόκληρο τον κόσμο να μιλάει για το καλλιτεχνικό στερέωμα μιας χώρας της νοτιοανατολικής Ασίας με πληθυσμό περίπου 52 εκατομμυρίων ανθρώπων.

Μέσα σε τέσσερις εβδομάδες από την κυκλοφορία της στο Netflix, περισσότεροι από 110 εκατομμύρια άνθρωποι διεθνώς παρακολούθησαν την κορεατική σειρά-φαινόμενο «Παιχνίδι του καλαμαριού» («Squid Game»), εκτοξεύοντάς την στην πρώτη θέση της σχετικής λίστας. Παρά τη διαρκή αιματοχυσία και βιαιότητα –ίσως και εξαιτίας αυτών– πολλοί την παρακολούθησαν σε συνεχόμενη προβολή 9 ωρών, επιλέγοντας μάλιστα την αυθεντική εκδοχή στα κορεατικά, και όχι τη μεταγλωττισμένη.

Το «Παιχνίδι του καλαμαριού», όμως, δεν είναι η πρώτη καλλιτεχνική παραγωγή από τη Νότια Κορέα με εντυπωσιακό διεθνές αντίκρισμα. Το 2020, τα «Παράσιτα», του σκηνοθέτη Μπονγκ Τζουν-χο, έγιναν η πρώτη ξενόγλωσση ταινία στην ιστορία των Οσκαρ που κέρδισε το βραβείο καλύτερης ξένης ταινίας. Επίσης, από την κυκλοφορία του και μέχρι το 2017, το «Gangnam Style» του Psy ήταν το βίντεο με τις περισσότερες προβολές στο YouTube – μέσα σε πέντε χρόνια ξεπέρασε τα 3 δισ. προβολές.

Η K-pop, όπως ονομάζεται η ποπ κορεατική μουσική, διαθέτει ένα στρατό από φαν διεθνώς, με πιο δημοφιλές γκρουπ την αντρική μπάντα BTS, οι οποίοι δεν απολαμβάνουν μόνο διεθνή αναγνωρισιμότητα αλλά και αναγνώριση, κερδίζοντας βραβεία σε διάφορες χώρες. Το 2021, παραδείγματος χάριν, τους απονεμήθηκε βραβείο Grammy, από το 2019 δε έχουν σαρώσει και τα βραβεία MTV. Εχουν συνεργαστεί με καλλιτέχνες όπως ο Στιβ Αόκι και ο Εντ Σίραν, ενώ η πιο γνωστή γυναικεία μπάντα της K-pop, οι Blackpink, έχει συνεργαστεί με τις Ντούα Λίπα, Λέιντι Γκάγκα και Σελίνα Γκόμεζ.

Οταν το 1994 η κορεατική κυβέρνηση διαπίστωσε ότι τα έσοδα του «Jurassic Park» αντιστοιχούσαν σε αυτά της Hyundai, αποφάσισε να χρηματοδοτήσει την πολιτιστική βιομηχανία.

Τον Αύγουστο, το Twitter ανακοίνωσε ότι η K-pop «συνεχίζει να κυριαρχεί στη διεθνή συζήτηση», καθώς σε ένα χρόνο, γράφτηκαν 7,5 δισεκατομμύρια tweets σχετικά με την K-pop.

Η επιρροή του «Korean Wave» δεν σταματά εδώ. Η σκηνή μοντέρνας τέχνης της Νότιας Κορέας, και ιδίως το καλλιτεχνικό κύμα Dansaekhwa, που γεννήθηκε τη δεκαετία του '70 και αφορά μονοχρωματικούς πίνακες, έχει αρχίσει να αποκτά δημοφιλία στο διεθνές στερέωμα, με εκθέματα να φιγουράρουν σε γκαλερί της Νέας Υόρκης. Ενα από τα εξέχοντα εκθέματα στο φετινό Frieze London ήταν της Κορεάτισσας καλλιτέχνιδος Ντο Χο Σουχ. Τον Μάιο ανακοινώθηκε πως το πρώτο Frieze στην Ασία θα γίνει στη Σεούλ, την πρωτεύουσα της Νότιας Κορέας, όχι στο Χονγκ Κονγκ ή στη Σανγκάη.

SHUTTERSTOCK

Οι BTS είναι η δημοφιλέστερη μπάντα της K-pop στον κόσμο. Πρόσφατα ταξίδεψαν με τον πρόεδρο της Νότιας Κορέας Μουν Τζάε Ιν στη Νέα Υόρκη, μιλώντας για τρίτη φορά στα Ηνωμένα Εθνη.

Σύμφωνα με την κορεατική κυβέρνηση, τα μέλη των παγκόσμιων οργανώσεων που σχετίζονται με το «Κορεατικό Κύμα» αυξάνονται κατά 36% ετησίως – το 2020, έφταναν τα 100 εκατομμύρια. Την ίδια χρονιά, οι New York Times χαρακτήρισαν τη Νότια Κορέα «τον σημερινό αναπτύρητο πρωταθλητή της πολιτιστικής ήπιας ισχύος». Πώς έγινε αυτό;

Σύμφωνα με τον Τσανγκ Μιν Λι, senior fellow στο Carnegie Endowment for International Peace στην Ουάσιγκτον και καθηγητή στο Advanced Institute for Science and Technology της Κορέας, η διεθνής επιτυχία είναι ένας συνδυασμός παραγόντων, με κυριότερο έναν: «Υπάρχει φυσικά η κυβερνητική πολιτική προώθησης της κορεατικής κουλτούρας», λέει στην «Κ».

Η Ιρέμ Τζιχάν, διδακτορική φοιτήτρια στο School of Oriental and African Studies (SOAS) στο Λονδίνο, επίκεντρο της έρευνας της οποίας αποτελεί η πολιτιστική διπλωματία της Νότιας Κορέας, αναφέρει στην «Κ» πως όταν το 1994, η κορεατική κυβέρνηση διαπίστωσε ότι τα διεθνή έσοδα του «Jurassic Park» αντιστοιχούσαν σε αυτά της Hyundai, ίδρυσε το Cultural Industry Bureau, με σκοπό να χρηματοδοτήσει την πολιτιστική βιομηχανία. Η οικονομική υποστήριξη του καλλιτεχνικού τομέα έγινε ακόμη μεγαλύτερη κυβερνητική προτεραιότητα μετά την οικονομική κρίση της χώρας, το 1997, και συνεχίζει να είναι μέχρι σήμερα.

Οσον αφορά συγκεκριμένα την K-pop, ο κ. Λι τονίζει στην «Κ» ότι η δημιουργία των μουσικών γκρουπ είναι βιομηχανική. «Αρκετές εταιρείες ψυχαγωγίας κάνουν οντισιόν σε παιδιά και εφήβους, τα εκπαιδεύουν για κάποια χρόνια», αναφέρει, και μετά δημιουργούν τις μπάντες. «Είναι πολύ συστηματικό», επισημαίνει.

Η διεθνής δημοφιλία της κορεατικής κουλτούρας, πάντως, δεν είναι μόνον αποτέλεσμα κυβερνητικής πολιτικής ή ιδιωτικών επενδύσεων. Οσον αφορά την K-pop, αγγλικοί στίχοι σε κάποια τραγούδια ίσως βοήθησαν το κοινό να εξοικειωθεί με τις μπάντες, όπως και το ότι ενώ η μουσική έχει δυτικά στοιχεία ταυτόχρονα είναι και «πολύ, πολύ ασιατική», γεγονός που την κάνει πολύ ελκυστική στη Δύση, υπογραμμίζει ο κ. Λι.

Η έκφραση

Σχετικά με άλλες πολιτιστικές εκφάνσεις, λέξη-κλειδί είναι η έκφραση. «Είναι πολύ εύκολο για τους Κορεάτες να εκφραστούν, κάτι σπάνιο σε κομφουκιανικές κοινωνίες», δηλώνει ο κ. Λι, τονίζοντας πως μέσω του Ιντερνετ και της τεχνολογίας, της οποίας οι Κορεάτες είναι πρωτοστάτες –την εισάγουν με ποικίλους τρόπους στις καλλιτεχνικές τους δραστηριότητες– έχουν καταφέρει να ακουστούν, ενώ μέχρι τώρα ήταν «στριμωγμένοι ανάμεσα σε γίγαντες – είναι πολύ δύσκολο να βρεις τη φωνή σου ανάμεσα στην Κίνα και στην Ιαπωνία», αναφέρει.

Ο Ρόαλντ Μαλιανγκάι, αναπληρωτής καθηγητής Κορεατικών Σπουδών στο Australian National University, σημειώνει στην «Κ» ότι ο ενθουσιασμός της Δύσης με την κορεατική κουλτούρα έγκειται στη high-tech κορεατική κοινωνία, η οποία παρ' όλα αυτά διατηρεί και τα παραδοσιακά στοιχεία της – χάρη σε αυτό το μείγμα συζητά με τρόπο τόσο ενδιαφέροντα παγκόσμια θέματα όπως ο κοινωνικός διαχωρισμός.

«Αυτό που έδειξαν τα "Παράσιτα" και το "Παιχνίδι του καλαμαριού" είναι ότι η ανισότητα στην ουσία της είναι πολύ, πολύ αιματηρή», λέει ο κ. Λι, κάτι που έχει απήχηση και σε άλλες καπιταλιστικές χώρες.

Σύμφωνα όμως με την Τζένα Γκίμπσον, διδακτορική φοιτήτρια με έμφαση στην Κορέα στο University of Chicago και τέως διευθύντρια του Korea Economic Institute of America, η παγκόσμια διάδοση της κορεατικής κουλτούρας δεν έχει να κάνει μόνο με την καλλιτεχνική παραγωγή, η οποία τονίζει ότι σε μέρη όπως η Μέση Ανατολή και η Λατινική Αμερική είναι δημοφιλής εδώ και δεκαετίες. «Νομίζω έχει να κάνει περισσότερο με το ότι η Δύση είναι έτοιμη να εκτιμήσει την ποπ κουλτούρα μη αγγλόφωνων χωρών», αναφέρει στην «Κ». Παρ' όλα αυτά, τονίζει κι εκείνη ότι η πολιτιστική υπερδύναμη της Κορέας τη βοηθάει τόσο οικονομικά όσο και διπλωματικά. Παραδείγματος χάριν, οι BTS ταξίδεψαν πρόσφατα με τον πρόεδρο Μουν Τζάε Ιν στη Νέα Υόρκη, μιλώντας για τρίτη φορά στα Ηνωμένα Εθνη. «Είναι έξυπνη κίνηση ήπιας ισχύος στην πράξη», συμπληρώνει.

Μπορεί αυτή η πολιτική ήπιας ισχύος να μη λύσει τα προβλήματα της χώρας με τη Βόρεια Κορέα, την Κίνα ή την Ιαπωνία, αλλά επιτρέπει να ακουστεί η φωνή της παγκοσμίως, λέει ο κ. Λι. «Δίνει προοπτική», επισημαίνει, «σε μια ζώνη σκληρής ισχύος στη Νοτιοανατολική Ασία».

Ατζέντα

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

24-30.10.2021

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Paroles» στο Ριάλτο

Η alliance Française de Limassol παρουσιάζει στο θέατρο Ριάλτο τη μουσική παράσταση "Paroles": μουσικός υπερρεαλισμός σε κείμενα Γάλλων ποιητών. Δύο μουσικοί και μια ηθοποιός συναντιούνται στη σκηνή υπό το μανδύα μιας μπάντας. Έχοντας ως αφετηρία έργα Γάλλων ποιητών, η παράσταση καταπιάνεται και σχολιάζει τη φύση του ανθρώπου και την αστεία προσπάθειά του να κατανοήσει τον κόσμο. Μια αφηγηματική μουσική παράσταση που ανακατεύει ιδιαίτερα μουσικά όργανα, beat, samples, μπασογραμές, τραγούδι και αφήγηση καθώς και κείμενα Γάλλων ποιητών. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιώτη 19, πλατεία Ηρώων Λεμεσός, Τέταρτη 27 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 77777745.**

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

Κόμπτον Μακένζι 27, & Προμηθέως 4, Λευκωσία

Η Echo Arts / Arianna Economou παρουσιάζει μια παλιμψηστική περφόρμανς γύρω από τη θεματική της μετατόπισης, εγκατάλειψης και ερήμωσης στον χώρο και στον χρόνο. Πιο συγκεκριμένα επιχειρείται να ερευνηθεί η έννοια της μετατόπισης και εγκατάλειψης τρόπων ζωής και η δημιουργία ενός νέου κοινωνικού ιστού, ως αποτέλεσμα ραγδαίων πολιτισμικών αλλαγών και αξιών. Η περφόρμανς με κεντρικό άξονα τις δύο κατοικίες στη Λευκωσία στην ΚΟΜΠΤΟΝ ΜΑΚΕΝΖΥ, 27 (κατοικία της εκλιπούσας μουσικού Μαρί Καζαντζιάν) και στην οδό Προμηθέως 4, πρώην κατοικία του εκλιπόντος διπλωμάτη και συγγραφέα Νίκου Κρανιδιώτη, κτίζει μια περφόρμανς όπου οι καλλιτέχνες θα δημιουργήσουν υλικό μέσα από τις δικές τους μνήμες, βιώματα, και τη δική τους σχέση με την εγκατάλειψη, την ερήμωση και τη μετατόπιση. Συντελεστές: Σύλληψη: Παντελής Γεωργίου / Αριάννα Οικονόμου. Χορογραφία / Δραματουργία: Αριάννα Οικονόμου. Βίντεο και επιμέλεια: Maud Nivet. Βίντεο εγκαταστάσεις Maud Nivet & Arianna

Economou. Επιμέλεια ήχου/ Κείμενα/ κοστούμια: Αριάννα Οικονόμου. Τεχνική υποστήριξη : Γιώργος Λάζογλου. Παραστάσεις Πέμπτη 28 και Σάββατο 30 Οκτώβρη, Στέγη Χορού Λευκωσίας, Παρθενώνος 25. Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία (Αγορά Αγίου Ανδρέα) ώρα 5 μ.μ. - 7:30 μ.μ. **Πληροφορίες: echo-arts@cytanet.com.cy, 97772264, 99015347.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Πρεμιέρα «Βάρκα στο γιαλό» για τον Μίκη Θεοδωράκη

Η Θεατρική Πορεία Λεμεσού, με παρουσία 30 χρόνων στα θεατρικά και πολιτιστικά δρώμενα, επανέρχεται μετά τη διακοπή λόγω της πανδημίας, με την πολύ ενδιαφέρουσα μουσικοθεατρική παράσταση «Βάρκα στο γιαλό», που είναι βασισμένη στο ομώνυμο έργο της Μάρως Θεοδωράκη και αναφέρεται στα άγνωστα παιδικά χρόνια του θείου της, Μίκη Θεοδωράκη και της οικογένειάς του. Η σκηνοθεσία είναι του Άδωνη Φλωρίδη, τα σκηνικά της Άννας Βαρέλλα, τα κοστούμια της Ματίνας Λαμάρη. Η οργάνωση παραγωγής ανήκει στη Γιάννα Γεωργιάδου. Τεχνικός είναι ο Στέλιος Στυλιανού. Συμμετέχουν ηθοποιοί της Θεατρικής Πορείας: Κούλλης Καυκαλιάς, Ματίνα Λαμάρη και Χρίστος Χαρίτου. Συμμετέχουν επίσης τα Φωνητικά Σύνολα της Πολιτιστικής Κίνησης Επιλογή Λεμεσού με τον Μιχάλη Γρηγορίου στην Χορωδιακή Διασκευή και Πιάνο και την Κορίνα Βασιλείου στη διδασκαλία του Παιδικού Φωνητικού Συνόλου. Τραγούδι: Μαρία Γεωργίου, τραγούδι-κιθάρα: Σπύρος Χαραλάμπους, σόλο μπουζούκι: Γιώργος Παπαδόπουλος, κοντραμπάσο: Ιωάννης Καρσεράς, κρουστά: Γιώργος Κούλας, σολίστ: Δημήτρης Ιακώβου. Η πρεμιέρα θα ανέβει την Κυριακή 24 Οκτωβρίου 2021 στις 8:30 μ.μ., στο Θέατρο Ριάλτο στη Λεμεσό και χρηματοδοτείται από τις Πολιτιστικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας, προς τις οποίες η Θεατρική Πορεία εκφράζει ιδιαίτερες ευχαριστίες.

ΘΕΑΤΡΟ

«Εμείς/Αυτοί» της Carly Wijs από την ΕΘΑΛ

Το θεατρικό έργο που συγκλόνισε το κοινό σε Ηνωμένο Βασίλειο (National Theatre), Βέλγιο, Γαλλία, Νότια Αφρική, Η.Π.Α, Νέα Ζηλανδία, Αυστραλία και Καναδά, σημείωσε μεγάλη επιτυχία στο Φεστιβάλ Εδιμβούργου 2016 και βραβεύτηκε με το βραβείο «The Scotsman Fringe First Award» μεταξύ άλλων, ανεβαίνει σε Παγκύπρια και Πανελλαδική πρώτη από την Κεντρική Σκηνή της ΕΘΑΛ στα πλαίσια του Προγράμματος «Πολιτισμός ΙΙ» των Πολιτιστικών Υπηρεσιών του ΥΠΠΑΝ. Στο Εμείς/Αυτοί, δύο παιδιά, το Κορίτσι (Άνθη Κάσινου) και το Αγόρι (Ανδρέας Δανιήλ), δίνουν μια σχολαστικά λεπτομερή περιγραφή των γεγονότων της πολιορκίας, σκαρφαλώνουν τη διάταξη του σχολείου στο πάτωμα, γράφουν γεγονότα στον μαυροπίνακα και σκάνε μπαλόνια που αντιπροσωπεύουν εκρήξεις. Χρησιμοποιούν συμβολοσειρά για να αναπαραστήσουν τα καλώδια που έστησαν οι τρομοκράτες, κινούμενοι στο μεταξύ μέσα από τους μικροσκοπικούς χώρους που δημιουργούνται. Η πράξη της ανάμνησης και της εξιστόρησης των γεγονότων της πολιορκίας αντιμετωπίζεται σαν παιχνίδι, που παίζεται με τη μέγιστη σοβαρότητα. Το έργο εξερευνά τους τρόπους με τους οποίους τα παιδιά αντιμετωπίζουν εξαιρετικά τραυματικές καταστάσεις Θέατρο ΕΘΑΛ, πρεμιέρα: 29 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες 25877827.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Teach Me Something Wonderful» στην Eins

Ο Σωκράτης Φατούρος ανασυνθέτει αφηγήσεις και εικόνες από προηγούμενες εποχές, και ανασύρει μνήμες επιχειρώντας την ανακατασκευή τους με τη δημιουργία μιας εγκατάστασης μέσα στον χώρο της γκαλερί, όπου και μας καλεί να εισέλθουμε. Ο τίτλος της έκθεσης, Teach Me Something Wonderful, φανερώνει άμεσα την ανάγκη του καλλιτέχνη να μάθει από εμάς τους θεατές ό,τι μπορούμε να αποκομίσουμε από την εμπειρία μας μέσα σε αυτό το πρωτόγνωρο περιβάλλον. Ο Φατούρος δημιουργεί ένα αφήγημα γύρω από τρεις βασικούς χαρακτήρες/θεματικές: το κτήνος, τους κυνηγούς και το δόλωμα. Eins Γκαλερί, τα εγκαίνια της έκθεσης θα γίνουν το Σάββατο 30/10 στις 12:00 - 10:00 μ.μ. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 4 Δεκεμβρίου 2021. Θέμιδος 28, 3036, Λεμεσός. **Πληροφορίες 99522977**

ΜΟΥΣΙΚΗ

John Marshall στο The Hogshead LIVE

στην Κύπρο. Ο θρύλος JOHN MARSHALL, ο τρομπετίστας που στάθηκε επί σειρά ετών δίπλα από θρύλους όπως Buddy Rich, Dizzy Gillespie, Lionel Hampton, George Coleman και Benny Goodman, θα βρεθεί στην Κύπρο αυτό το μήνα για πέντε μαγευτικές εμφανίσεις που θα καταπλήξουν το μουσικόφιλο κοινό του νησιού. Η παρουσία του Marshall στην Κύπρο (για πρώτη φορά), αποτελεί ένα σπουδαίο σταθμό για τα μουσικά δρώμενα του νησιού. Ο 69χρονος Αμερικανός με το τόσο εντυπωσιακό βιογραφικό θα βρίσκεται στο νησί μας για να παίξει με το εξίσου καταπληκτικό ντόπιο σχήμα Workin' Trio.Σ' αυτές τις προγραμματισμένες παραστάσεις, το κοινό θα πρέπει να αναμένει μια πραγματικά συναρπαστική και αναζωογονητική εμπειρία, αφού οι τέσσερις μουσικοί, με την εμπειρία του Marshall και το ταλέντο των ντόπιων μουσικών, θα ενώσουν τις δυνάμεις τους. The Hogshead LIVE, την Τρίτη 26 Οκτωβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Λεωφ. Πετριδίων 47, Έμπα, Πάφος. **Πληροφορίες 96458609.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | *Του* **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Πού παν τα τέσσερά μας

Θα ήθελα να ασχοληθώ αυτή τη βδομάδα με τέσσερα χαρακτηριστικά παραδείγματα πολιτιστικής και εκπαιδευτικής/παιδαγωγικής πολιτικής, που στη χώρα μας τα θυμόμαστε μόνο όσοι παροικούμε την Ιερουσαλήμ, το Κρατικό Αρχείο, το νέο αρχαιολογικό μουσείο της Λευκωσίας, την Κυπριακή Βιβλιοθήκη και το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών. Έτσι για να πάρουμε μια γεύση, τι συμβαίνει σε επίπεδο έρευνας και πολιτιστικής πολιτικής.

Την περασμένη εβδομάδα άρχισε η μετακόμιση του Κρατικού Αρχείου σε νέο και πιο λειτουργικό χώρο. Έφυγε από το διαμέρισμα σε πολυκατοικία της πόλης, όπου στεγαζόταν μέχρι πρόσφατα και στέναζαν εργαζόμενοι και ερευνητές. Πλέον το Αρχείο θα έχει το δικό του κτήριο και θα πρέπει να αρχίσει και η Πολιτεία να βλέπει πολύ σοβαρά την αρχειακή της πολιτική, διότι δείχνει ότι έχεις ένα κράτος που το ενδιαφέρει το παρελθόν του, και ότι θέλει να χτίζει όχι επί ερειπίων, αλλά πάνω σε γερά θεμέλια. Η προηγούμενη υπουργός Δικαιοσύνης, η κα Γιολίτη, μέσα σε όλα όσα δεν έκανε σωστά, τα οποία ήταν πάρα πολλά, έκανε και κάτι πολύ σημαντικό, ενδιαφέρθηκε για το Αρχείο, και βοήθησε σε ό,τι της ζητήθηκε και θα πρέπει να της το πιστώσω. Από εδώ και πέρα λοιπόν, θα πρέπει να βρεθούν τα χρήματα και η όρεξη για να γίνει το Κρατικό Αρχείο μια σύγχρονη υπηρεσία, εξοπλισμένη με σύγχρονα εργαλεία έρευνας, με προσωπικό ικανό να αντεπεξέλθει στις απαιτήσεις των ερευνητών και φυσικά ικανό σε αριθμό, διότι δεν είναι μόνο ό,τι γίνεται εντός του κτηρίου, αλλά και αυτά που πρέπει να κάνει ένα σοβαρό Κρατικό Αρχείο, να έχει τη δυνατότητα να αξιολογεί και να περισυλλέγει όσα δημόσια έγγραφα θεωρεί ότι πρέπει να έχει στις συλλογές του. Και εδώ είναι που και οι υπόλοιπες υπηρεσίες του Δημοσίου θα πρέπει αφιερώσουν χρόνο, που δεν είναι άλλος από το να ανοίξουν τις αποθήκες/αρχεία τους και να δουν τι έχουν. Φτάνει πια να ακούω για πλημμυρισμένα υπόγεια, για ποντίκες, για αιτήσεις και για χαμένους φακέλους.

Ένα άλλο μεγάλο έργο πολιτισμού, το οποίο φαίνεται να μπαίνει σε τροχιά υλοποίησης είναι αυτό του νέου αρχαιολογικού μουσείου της Λευκωσίας. Την περασμένη επίσης βδομάδα, στο πλαίσιο των εργασιών του 4ου Digital Agenda η Θεώνη Ξάνθη, επικεφαλής της αρχιτεκτονικής ομάδας που έχει αναλάβει τη μελέτη του νέου μουσείου (διαβάστε και τη συνέντευξή της στη σελ. 4) παρουσίασε το νέο μουσείο και τι αυτό θα φέρει στην πόλη, πέραν του προφανούς. Στο ίδιο συνέδριο ο υπουργός Μεταφορών, Έργων και Επικοινωνιών κ. Γιάννης Καρούζος είπε ότι αυτό είναι το μεγαλύτερο έργο του κρατικού προϋπολογισμού και εντός των επόμενων ημερών θα προκηρυχτεί το έργο, το οποίο έχει ορίζοντα υλοποίησης 40 μήνες. Όλα αυτά είναι πολύ ωραία και όλοι/ες το περιμένουμε πώς και πώς. Θα ήταν καλό όμως όχι μόνο να το φτιάξουμε, αλλά να ξεκινήσει το Τμήμα Αρχαιοτήτων, σε συνεργασία με την όποια προϊστάμενη πολιτική αρχή και άλλα υπουργεία, εκστρατεία ενημέρωσης του κοινού για τους χώρους που έχει στη διαχείρισή του, είτε είναι μουσεία, είτε αρχαιολογικοί χώροι, να ξεκινήσει ενέργειες εξωστρέφειας, διότι ο πολύς κόσμος δεν τα ξέρει, και αν κατά λάθος μπει σε κάποιο μουσείο, φεύγει απογοητευμένος πολλές φορές. Δεν αρκούν απλώς οι σχολικές επισκέψεις. Το νέο μουσείο ας είναι αφορμή για αναδόμηση των πολιτιστικών πραγμάτων στον χώρο των μνημείων και των μνημείων. Έχουμε αργήσει, αλλά ποτέ δεν είναι αργά για τίποτε, ας εκμεταλλευτούμε το γεγονός της ανέγερσης του νέου μουσείου και δεν θα χάσουμε, είμαι βέβαιος.

Το τρίτο που θα ήθελα να θίξω είναι το ζήτημα της Κυπριακής Βιβλιοθήκης. Είναι κρίμα αυτός ο τόσο σημαντικός θεσμός να έχει περιπέσει σε τόση απαξίωση. Είμαι βέβαιος ότι κανείς δεν θέλει να βλέπει την Κυπριακή Βιβλιοθήκη ως μία άνευρη και αποστειρωμένη δημόσια υπηρεσία. Είναι κρίμα να μη βλέπεις καμία, μα καμία εξέλιξη σε κανέναν τομέα. Δεν είναι αποθετήριο βιβλίων και γραφείο έκδοσης ISBN η εθνική βιβλιοθήκη μιας χώρας –καλά ας μην την πούμε εθνική– και μπερδευτούμε με τις ταυτότητες, ας την πούμε Κεντρική. Είναι πληγή μεγάλη αυτό το χάλι, πού είναι ο διευθυντής της; Σε ποιες ενέργειες έχει προβεί τα τελευταία χρόνια για αναβάθμισή της; Θα πρέπει επιτέλους να δώσει απαντήσεις.

Τέλος, θα πρέπει η Πολιτεία, και συγκεκριμένα το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας να δει τι θα κάνει με το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών. Είναι το μοναδικό δημόσιο επιστημονικό ίδρυμα που διαθέτουμε, το οποίο ασχολείται με την κυπριακή ιστορία και λαογραφία. Εκεί υπάρχουν τρία εξαιρετικά αρχεία ιστορίας, το Αρχείο Προφορικής Ιστορίας, το Λαογραφικό Αρχείο και το Αρχείο Παλαιών Πολεμιστών, πλούτος ανεκτίμητης αξίας, ιδίως για τις κατεχόμενες περιοχές του νησιού. Το Κέντρο έχει ανάγκη στήριξης από την Πολιτεία, είναι εξίσου σημαντικό με το Κρατικό Αρχείο και την Κυπριακή Βιβλιοθήκη, με τα μουσεία μας.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ο Κολοκοτρώνης ατενίζει τον «Θίασο»

Το σκηνικό είναι ένας κλειστός χώρος με τζάμια γύρω γύρω. Μέσα κι έξω κινούνται ηθοποιοί, χωρίς σαφείς ρόλους, με εναλλασσόμενες ταυτότητες, περισσότερο θραύσματα της Ιστορίας και οι ίδιοι παρά πρόσωπα με σάρκα και οστά. Το τοπίο αυτό, από την παράσταση με τον μακροσκελή τίτλο «Ο Κολοκοτρώνης ατενίζει το μέλλον. Γυναίκες προετοιμάζονται για την επανάσταση κι εγώ, κάτι θα σκέφτομαι», που συνυπογράφουν ο Μιχαήλ Μαρμαρινός και ο Ακύλλας Καραζήσης και παρουσιάστηκε πρόσφατα στην Εναλλακτική Σκηνή, της Λυρικής, είχε μια κινηματογραφική προεγγραφή: τον «Θίασο» του Θόδωρου Αγγελόπουλου και συγκεκριμένα τη σκηνή στο κέντρο διασκέδασης, όπου αντιμάχονται μέσα από τα τραγούδια μια παρέα βασιλοφρόνων και νεαρά ζευγάρια κομμουνιστών. Η μάχη γίνεται με ρεφρέν τραγουδιών. Αλλα επιλέγουν οι παρακρατικοί, άλλα οι αριστεροί. Η ατμόσφαιρα είναι τεταμένη και η αρχική ευθυμία καταλήγει σε έναν μουσικό «εμφύλιο». Ο συνειρμός με τον «Θίασο» (προσωπικός, δικός μου, δεν υπάρχει πουθενά η ένδειξη) έχει και μια άλλη αφετηρία. Αν λέγαμε, όμως, το εμφανές, την Ιστορία, θα ήταν ακραία κοινότοπο.

Στην ανάγνωση που επιχείρησαν για το 1821 οι Μαρμαρινός - Καραζήσης, μέσα από μαρτυρίες καταγεγραμμένες ή προφορικές, σκέψεις διάχυτες, ερωτήματα διατυπωμένα ή υποβόσκοντα, κινήσεις συμβολικές και ατελείς (ένα τσάμικο σαν σε λούπα, σε αργή κίνηση), υπάρχει πάντα ο εμφύλιος που καραδοκεί. Οι «μεν» που υποσκάπτουν ή πολεμούν τους «δε». Μέσα σε μια επανάσταση που μπορεί να ονειρεύεται και να επιχειρεί το «αδύνατο», παρεισφρέει η πραγματικότητα του εφικτού: ο διαρκής εμφύλιος σπαραγμός. Υπόστρωμα, εκτός από τα εμφανή πάθη και τις αντιδικίες, η ασυνεννοησία.

Μέσα στο σκηνικό - καφενείο, προς το τέλος της παράστασης, τα πρόσωπα προσπαθούν να αφηγηθούν τι συνέβη μετά το 1821. Αδύνατον να συνεννοηθούν. Φιλικοί και κοτζαμπάσηδες, κυβερνητικοί και Πελοποννήσιοι, και οι σύγχρονοι αφηγητές που προσπαθούν να μιλήσουν για τα γεγονότα, το μόνο που κατορθώνουν είναι να ενισχύουν τον θόρυβο· τη χάβρα. Κανείς δεν ακούγεται, κανενός η φράση δεν ολοκληρώνεται, μιας και ο καθένας ασκείται στον δικό του μονόλογο, ερήμην του συνομιλητή του. Κατ' ευφημισμόν «συνομιλητή», αφού διάλογος δεν συντίθεται. Πίσω από τα τζάμια του καφενείου Ελλάς, όχι μόνο της Επανάστασης, του 1821 ή του 1823, αλλά και του 1946 του «Θιάσου» (της σκηνής που μνημονεύουμε, προεόρτια του Εμφυλίου), η έλλειψη κοινού τόπου είναι εμφανής. Μισοτελειωμένες φράσεις που δεν προλαβαίνουν να ολοκληρωθούν καθώς κάποια άλλη φωνή τις επισκιάζει, που ούτε όμως και αυτή προλαβαίνει να φτάσει σε μια τελεία, καθώς μια τρίτη παρεμβαίνει, κ.ο.κ. Μισοτελειωμένες σκέψεις σαν μισοτελειωμένα έργα. Καμβάδες πάνω στους οποίους δεν σχηματίζεται ποτέ ο αρχικός πίνακας. Το αρχικό «έργο» καλύπτεται από στρώματα επιχρωματισμένα. Στο τέλος, αδυνατεί κανείς να κατανοήσει την πρωτότυπη ιδέα.

Μέσα σε άχαρα καφενεία, αναπαράγεται, αιώνες τώρα, η Ελλάδα της «ατέλειωτης παράγκας», των εμφυλίων, πολιτικών, κοινωνικών, προσωπικών. Φέτες ζωής πανομοιότυπες, που έρχονται από το παρελθόν αλλά εκπροσωπούνται πάντα και στο –κάθε– παρόν. Υπάρχει ένας πίνακας του Κλέε που λέγεται «Angelus Novus». Αναφέρονται σε αυτόν στην παράσταση, μέσα από το κείμενο του Βάλτερ Μπένγιαμιν («Θέσεις για τη φιλοσοφία της ιστορίας»). «Αναπαριστά έναν άγγελο που μοιάζει να είναι έτοιμος να απομακρυνθεί από κάτι, πάνω στο οποίο έχει καρφώσει το βλέμμα του. Τα μάτια του είναι γουρλωμένα, το στόμα του ανοιχτό και τα φτερά του σε πλήρη έκταση. Έτσι πρέπει να μοιάζει ο άγγελος της ιστορίας. Έχει στραμμένο το πρόσωπό του στο παρελθόν. Οπου εμείς βλέπουμε μια αλυσίδα γεγονότων, αυτός δεν αναγνωρίζει παρά μία και μοναδική καταστροφή που ασταμάτητα σωρεύει ερείπια πάνω στα ερείπια και του τα πετάει μπροστά στα πόδια του. Ασφαλώς θέλει να παραμείνει, να ξυπνήσει τους νεκρούς και να συναρμολογήσει τα συντρίμμια. Αλλά μια θύελλα φυσάει από τον παράδεισο κι έχει πιαστεί στα φτερά του. Και είναι τόσο δυνατή, που ο άγγελος δεν μπορεί να τα κλείσει πια. Αυτή η θύελλα τον σπρώχνει με αδυσώπητη φόρα προς το μέλλον, στο οποίο έχει γυρισμένη την πλάτη, ενώ ο σωρός ερειπίων γιγαντώνεται μπροστά του προς τον ουρανό. Αυτό που ονομάζουμε πρόοδο, είναι αυτή η θύελλα».

Ζούμε σε έναν κόσμο χωρίς εποχές

Ο Αντώνης Κατσαρής μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Ο προφήτης», βασισμένη στο ομώνυμο ποίημα του Χαλίλ Γκιμπράν

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο ηθοποιός Αντώνης Κατσαρής μιλάει στην «Κ» για την παράσταση «Ο προφήτης», που είναι βασισμένη στο ομώνυμο ποίημα του Χαλίλ Γκιμπράν, και είναι μια ιδέα της χορογράφου και χορεύτριας Ελένης Aneesha Μιχαήλ. Ο Αντώνης Κατσαρής μού λέει πως στην παράσταση συνυπάρχουν ο λόγος, ο χορός και η μουσική που, παρόλο τον διαφορετικό τρόπο έκφρασης, επιτυγχάνουν μια αρμονική σχέση.

–Τι ήταν αυτό που σας έκανε να αναμετρηθείτε με ένα τέτοιο κείμενο;

–Κατ' αρχάς η γοητεία και η συγκίνηση που μου προκάλεσε διαβάζοντάς το. Ο φακός που μας δίνει ο Χαλίλ Γκιμπράν για να δούμε τον κόσμο, μέσα από το πρίσμα της αγάπης και της πνευματικότητας ανοίγει ορίζοντες. Πρόκειται για ένα φιλοσοφικό κείμενο που έχει εμπνεύσει γενεές ανθρώπων, καλλιτεχνών, αλλά και φιλοσόφων. Διαβάζοντάς το αισθάνθηκα πως αξίζει να παρουσιαστεί το σπουδαίο αυτό ποίημα σε κόσμο που δεν το γνωρίζει. Η πρωτοβουλία για το ανέβασμα επί σκηνής του «Προφήτη» είναι της χορογράφου και χορεύτριας Ελένης Aneesha Μιχαήλ που με κάλεσε να συμμετάσχω στη δουλειά της αυτή. Την ευχαριστώ γι' αυτό το κάλεσμα, γιατί η διαδικασία της πρόβας, η εμβάθυνση στα σπουδαία νοήματα του ποιήματος, είναι ένα αποκαλυπτικό ταξίδι προς τον μέσα κόσμο.

–Πόσο δύσκολο ήταν να μεταφερθεί επί σκηνής ένα κείμενο όπως είναι ο «Προφήτης» του Χαλίλ Γκιμπράν;

–Είναι όντως δύσκολο να μεταφέρει κανείς ένα ποίημα με τόσο βαθιά νοήματα επί σκηνής. Στο βιβλίο έχεις τη δυνατότητα να σταθείς σε κάποια σημεία και να τα μελετήσεις. Στη σκηνή ο λόγος τρέχει, ενώ συμβαίνουν παράλληλες δράσεις. Το ζητούμενο είναι οι δράσεις αυτές να είναι σε αρμονία μεταξύ τους και παράλληλα συνυφασμένες με την ουσία έτσι ώστε να εισπράξει ο θεατής το βαθύτερο νόημα του κειμένου. Στην παράστασή μας συνυπάρχουν ο λόγος, ο χορός και η μουσική που, παρόλο τον διαφορετικό τρόπο έκφρασης, επιτυγχάνουν μια αρμονική σχέση. Εκτός από τη χορεύτρια Ελένη Aneesha Μιχαήλ, επί σκηνής είναι και ο νεαρός και ταλαντούχος τσελίστας Μιχάλης Βασιλειάδης, ο οποίος έχει συνθέσει και τη μουσική. Ως προς το κείμενο χρειάστηκε να γίνει μια προσεκτική επιλογή των αποσπασμάτων έτσι ώστε να είναι κατανοητά στους θεατές, επιτυγχάνοντας να του μεταφέρουν τη συγκίνηση.

«Όταν ο ηθοποιός βιώνει με ειλικρίνεια και αλήθεια τον χαρακτήρα του, με την ίδια αλήθεια τον εισπράττει και το κοινό και εκεί είναι που συντελείται η μαγεία του θεάτρου».

«Διαβάζοντάς το αισθάνθηκα πως αξίζει να παρουσιαστεί το σπουδαίο αυτό ποίημα σε κόσμο που δεν το γνωρίζει. Η πρωτοβουλία για το ανέβασμα επί σκηνής του «Προφήτη» είναι της χορογράφου και χορεύτριας Ελένης Aneesha Μιχαήλ που με κάλεσε να συμμετάσχω στη δουλειά της αυτή» λέει ο Αντώνης Κατσαρής.

–Εσείς έχετε καταφέρει να δείτε τον κόσμο μέσα από τα μάτια του προφήτη, του Άλλου, του Υπεράνω;

–Όπως λέει και ο Γκιμπράν «στο βάθος μας υπάρχει η σιωπηλή μας γνώση για το υπερπέραν». Ο «Προφήτης» και ο κάθε σπουδαίος σοφός μάς μεταφέρει γενναιόδωρα τη γνώση του. Το πώς, με ποιες ταχύτητες και σε ποιο βάθος ο καθένας μας την αφομοιώνει είναι μια καθαρά προσωπική διαδρομή. Η πορεία της ζωής μας είναι ένα ταξίδι αυτογνωσίας. Σε κάποιο βαθμό όλοι μας πιστεύουμε πως ο κόσμος δεν είναι μόνο αυτό που βλέπουμε.

–Είναι η τέχνη του θεάτρου μια μορφή αποκάλυψης ενός άλλου, ίσως και αληθινού εαυτού;

–Διεισδύοντας μέσα του ο ηθοποιός ανακαλύπτει άγνωστους κόσμους. Μέσα του ενέχει ευρεία γκάμα χαρακτήρων. Δουλειά του ηθοποιού κάθε φορά είναι να ανασύρει τον κατάλληλο χαρακτήρα, να τον γευτεί, να τον αισθανθεί, να τον αγαπήσει, να αναμετρηθεί μαζί του και στη συνέχεια να τον φέρει στη σκηνή. Όταν ο ηθοποιός βιώνει με ειλικρίνεια και αλήθεια τον χαρακτήρα του, με την ίδια αλήθεια τον εισπράττει και το κοινό και εκεί είναι που συντελείται η μαγεία του θεάτρου. Η επικοινωνία του καλλιτέχνη με τον θεατή.

–Τι νομίζετε ότι κάνει την ανθρωπότητα να μην μπορεί να ζήσει ειρηνικά, ήσυχα, αληθινά; Έχετε καταλήξει σε κάποια απάντηση;

–Χωρίς να είμαι ανθρωπολόγος ή κάποιος ειδικός επί του θέματος θα τολμήσω να πω ότι ένας σημαντικός, ίσως, λόγος είναι η ανασφάλεια που πηγάζει από τον φόβο του θανάτου. Ο φόβος αυτός μας παρασύρει στην ανάγκη να νιώσουμε ισχυροί, να αποκτήσουμε δύναμη, πιστεύοντας ενδόμυχα ότι αποκτώντας αξιώματα και πλούτη θα ξορκίσουμε τον θάνατο. Στεκόμαστε αμήχανοι απέναντι στο άγνωστο και αντί να το εξερευνήσουμε αντιδρούμε εγωκεντρικά. Δίνουμε έμφαση σε μια υλιστική πορεία –θα μπορούσαμε να την πούμε και καριέρα– που επιδιώκει τον πλουτισμό και οδηγεί σε ανταγωνισμό, απληστία, αντιπαλότητα. Απομακρυνόμαστε όλο και πιο πολύ από την πνευματική μας διάσταση και στο τέλος καταλήγουμε δυστυχείς.

–Νιώθετε πως ως μονάδες έχουμε συνείδηση της φθαρτότητάς μας;

–Ναι, έχουμε συνείδηση της φθαρτότητάς μας, αν και μέσα από τη ρουτίνα και τις μικρές καθημερινές μας πράξεις το ξεχνάμε. Το σώμα φθείρεται –όλοι το γνωρίζουμε. Άλλωστε, η ίδια η ζωή συχνά πυκνά μας το υπενθυμίζει. Όμως, όπως είπα και πιο πάνω, η φοβία και η ανασφάλεια μας οδηγούν σε λάθος μονοπάτια.

–Τι μας εμποδίζει από το να είμαστε απλώς καλοί; Τι σημαίνει άλλωστε καλός άνθρωπος;

–Από το καλός μέχρι το κακός υπάρχει μια μεγάλη κλίμακα με πολλές αποχρώσεις. Το απόλυτα κακός δυστυχώς το βλέπουμε και το βιώνουμε συχνά. Δεν χωράει ερμηνείες. Το απόλυτα καλός μόνο Ένας το έφτασε, ο Χριστός. Δεν ξέρω άλλον που να αγάπησε ή να αγαπά (και) τον εχθρό του. Στο δικό Του παράδειγμα έχουμε την απάντηση και δεν είναι άλλη από το «Αγαπάτε Αλλήλους». Σε συνδυασμό με τη δικαιοσύνη και την αλήθεια μπορούμε να ασκηθούμε στην καλοσύνη.

–Γελάμε με μισό γέλιο, κλαίμε με τα μισά μας δάκρυα... Ζούμε ίσως στον χωρίς εποχές κόσμο;

–Οι εποχές είναι χαρακτηριστικό της φύσης και δυστυχώς εμείς απομακρυνόμαστε ολοταχώς από τη φύση, γι' αυτό και υπό μία έννοια, ναι, ζούμε σε έναν κόσμο χωρίς εποχές. Σε έναν επίπεδο ή και ισοπεδωμένο κόσμο. Παρόλο που και οι άνθρωποι είμαστε φύση, απομακρυνόμαστε όλο και πιο πολύ από αυτήν. Αν αφεθούμε να τη βιώσουμε, αν σεβαστούμε τη φύση μας, τότε και το γέλιο θα γίνει πηγαίο και λυτρωτικό και τα δάκρυά μας θα εξαγνίσουν την ψυχή μας.

–Τι σημαίνει τελικά αλήθεια, κύριε Κατσαρή;

–Σε πνευματικό επίπεδο ο καθένας από εμάς –βάσει των εμπειριών του και της αντίληψής του– έχει τη δική του αλήθεια. Με αυτήν πορεύεται προς τη γνώση.

• **Πληροφορίες:** Παράσταση βασισμένη στο ποίημα «Ο Προφήτης» του Χαλίλ Γκιμπράν, 29, 30, 31 Οκτωβρίου και 1 Νοεμβρίου, Αίθουσα Μελίνα Μερκούρη. Επί σκηνής: Αντώνης Κατσαρής: Ερμηνεία Ελένη Aneesha Μιχαήλ: Χορός, Μιχάλης Βασιλειάδης: Τσέλο. Πληροφορίες: 96306617.

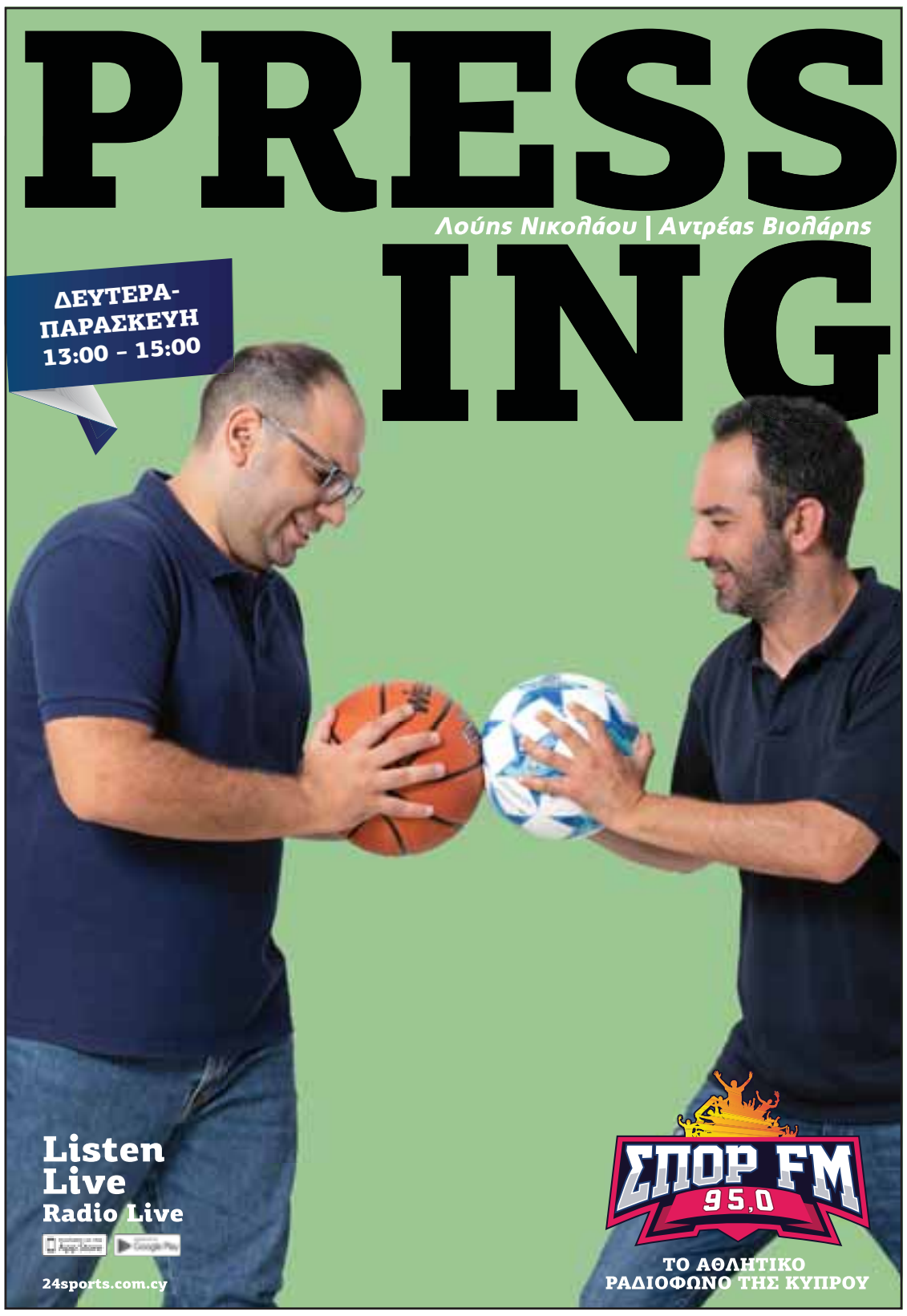

Το μουσείο σαν ένα ανοικτό πεδίο πολιτισμού

Η αρχιτέκτονας Θεώνη Ξάνθη μιλάει στην «Κ» για το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο, με αφορμή την παρουσία της στο 4ο DigitalAgenda

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η αρχιτέκτονας Θεώνη Ξάνθη, επικεφαλής της αρχιτεκτονικής ομάδας για το Νέο Κυπριακό Μουσείο με αφορμή την παρουσία της στο 4ο DigitalAgenda μιλάει στην «Κ» για το μεγαλύτερο έργο του κρατικού προϋπολογισμού, που αναμένεται να αλλάξει την περιοχή πέριξ του κοινοβουλίου. Η κα Ξάνθη σημειώνει πως θέλησαν να κάνουν ένα κτίριο που θα ενσωματώνει την κυπριακή ταυτότητα και με αυτό τον τρόπο θα αυτοπροσδιορίζεται μονοσήμαντα ως το αρχαιολογικό μουσείο της Κύπρου. Οπωσδήποτε επιθυμούσαν έναν χώρο ζωντανό, που να απευθύνεται στους σύγχρονους ανθρώπους μέσα από την εμπειρία, τη γνώση και τη διεπαφή. «Έτσι, ενώ μιλά για τον Παρελθόντα χρόνο να ενσωματώνει και να αναφέρεται στον Ενεστώτα».

–Ποιο ήταν το όραμά σας, σχεδιάζοντας το νέο αρχαιολογικό μουσείο Λευκωσίας;

–Να κάνουμε ένα κτίριο αντάξιο της σημασίας του για την πόλη της Λευκωσίας και την Κύπρο. Τη ζώσα κιβωτό του κυπριακού πολιτισμού, που θα γίνει το όχημα για την προβολή και την ανάδειξή του, τόσο στη συνείδηση των Κυπρίων όσο και διεθνώς. Για τους Κύπριους, όπως και για όλους τους λαούς, το αρχαιολογικό μουσείο είναι η παρουσία της διαχρονικής τους ταυτότητας. Το πολύτιμο φορτίο αυτής της ιδιαίτερης ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, που είναι ζωντανή μέσα στην πόλη, όχι μόνο μέσα από τα μνημεία και τα ιστορικά κατάλοιπα αλλά και μέσα από τη ζωντάνια της παράδοσης, τη γλώσσα και το τοπίο. Θέλαμε λοιπόν ένα κτίριο που θα ενσωματώνει αυτή την ταυτότητα και με αυτό τον τρόπο θα αυτοπροσδιορίζεται μονοσήμαντα ως το αρχαιολογικό μουσείο της Κύπρου. Με άλλα λόγια, ένα κτίριο που θα γεννιόταν από τον τόπο και όχι ένα κτίριο που θα ερχόταν να εγκατασταθεί στον τόπο. Αυτό ήταν που θα καθόριζε και τη μοναδικότητά του και όχι απλώς μια προσπάθεια νεωτερισμού ή αναπαραγωγής διεθνών μορφολογικών προτύπων. Ξέρετε σήμερα δεν σχεδιάζονται ευρέως νέα αρχαιολογικά μουσεία. Συνήθως, αυτά βρίσκουν καταφύγιο σε κτίρια ιστορικής αξίας ή σε υπάρχοντα κελύφη και άρα δεν είναι ζητούμενη η εκφορά του αρχιτεκτονικού σχεδιασμού. Αρχαίες μαρτυρίες που φιλοξενούνται σε παλιά κελύφη. Δεν είναι η περίπτωσή μας. Εδώ έχουμε ένα νέο κτίριο, το οποίο έρχεται σε μια εποχή παγκοσμιοποίησης όπου τα σύνορα και οι αντιλήψεις ενοποιούνται, να δηλώσει την ταυτότητά του. Παράλληλα με αυτό, είναι ένα κτίσμα σύγχρονο και τεχνολογικά άρτιο, ένας κτηριακός οργανισμός λειτουργικός και αποδοτικός, ικανός να εξυπηρετήσει τις ανάγκες ενός μουσείου διεθνών προδιαγραφών αλλά και τις ανάγκες της κυπριακής αρχαιολογίας σε μεγάλο βάθος χρόνου. Το όραμά μας ήταν μια νέα εγκατάσταση πολιτισμού που θα αποτελεί μια γενναιόδωρη χειρονομία προς την πόλη, θα γεννήσει νέα περιβάλλοντα και θα τροφοδοτήσει μια νέα κοινωνική και πολιτιστική αποδοτικότητα. Το μουσείο σαν ένα ανοικτό πεδίο πολιτισμού.

«Το όραμά μας ήταν μια νέα εγκατάσταση πολιτισμού που θα αποτελεί μια γενναιόδωρη χειρονομία προς την πόλη, θα γεννήσει νέα περιβάλλοντα και θα τροφοδοτήσει μια νέα κοινωνική και πολιτιστική αποδοτικότητα».

Όπως λέει η Θεώνη Ξάνθη το νέο μουσείο ήταν ένα κτίριο που θα γεννιόταν από τον τόπο και όχι ένα κτίριο που θα ερχόταν να εγκατασταθεί στον τόπο. «Αυτό ήταν που θα καθόριζε και τη μοναδικότητά του και όχι απλώς μια προσπάθεια νεωτερισμού ή αναπαραγωγής διεθνών μορφολογικών προτύπων».

–Χώρος, χρόνος, μνήμη, τι βάρυνε περισσότερο, όταν οραματίζόσασταν το νέο αρχαιολογικό μουσείο Λευκωσίας;

–Δημιουργήσαμε έναν Χώρο για να στεγάσει τη συλλογική Μνήμη, και να ζήσει στον παρόντα Χρόνο. Δηλαδή βάρυναν και τα τρία σε ένα αδιάρρηκτο σύνολο. Είναι σημαντικό να καταλάβουμε ότι το σύγχρονο μουσείο δεν είναι ένα μαυσωλείο. Ζει στην εποχή του, διαφυλάσσοντας και ερμηνεύοντας το παρελθόν. Και με αυτή την έννοια συμβάλλει στη διατήρηση της συλλογικής μνήμης και την αναπαραγωγή του πολιτισμού. Θα λέγαμε ότι προσπαθεί να διατηρήσει ορατό το νήμα, το ίχνος. Για να το πετύχει όμως αυτό θα πρέπει να είναι ένας χώρος ζωντανός, που απευθύνεται στους σύγχρονους ανθρώπους μέσα από την εμπειρία, τη γνώση και τη διεπαφή. Έτσι, ενώ μιλά για τον Παρελθόντα χρόνο να ενσωματώνει και να αναφέρεται στον Ενεστώτα.

–Ένα μουσείο δεν είναι απλώς ένα εκθετήριο αντικειμένων, με ποιον άλλο τρόπο μπορεί να γίνει και σημείο κοινωνικής διάδρασης;

–Νομίζουμε ότι ένα σύγχρονο αρχαιολογικό μουσείο δεν είναι ούτε ένας ναός της μνήμης, ούτε ένας χώρος αρχαιολογικής αισθητικής, μια γκαλερί αρχαιολογίας. Προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε έναν χώρο όπου συναντιούνται το παρελθόν με το παρόν, μέσα από τη ζωντανή καθημερινότητα της πόλης. Ένας χώρος που λειτουργεί μέσα στην πόλη, όχι σαν ένα στατικό συμβάν, αλλά σαν ένας χώρος που παράγει νέα περιβάλλοντα και συμπεριφορές, ανατροφοδοτώντας τη σύγχρονη ζωή με τα νοήματα και τους τρόπους του πολιτισμού που έχει ήδη παραχθεί. Παράλληλα, θελήσαμε η ίδια η περιήγηση της έκθεσης να είναι βιωματική τόσο από τις εικόνες που υποβάλλει η ίδια η αρχιτεκτονική δομή του κτιρίου, όσο και από τους χειρισμούς και τα μέσα της μουσειογραφίας. Να είναι μια εμπειρία που ο επισκέπτης θα θελήσει να την επικοινωνήσει και να ξαναζήσει.

–Εχετε έγνοια αν το νέο μουσείο συνομιλεί με τα πλησιόχωρα δημόσια κτήρια ή τη νέα πλατεία της πρωτεύουσας;

–Το νέο μουσείο θα επιβάλει μια νέα πραγματικότητα για όλη την γύρω περιοχή. Είναι εξ ορισμού ένα κτίριο που θα επιβάλλει την παρουσία του, χωρίς όμως να καθυποτάζει τον περίγυρό του. Αντίθετα, σχεδιάστηκε ώστε να αποτελέσει το κέντρο και τον ζωογονητικό παράγοντα για την περιβάλλουσα περιοχή. Δεν είναι τυχαίο ότι ο όγκος του μουσείου σηκώθηκε ώστε να αφήσει την πόλη να περάσει από μέσα του, και απέδωσε στην πόλη μια νέα μεγάλη πλατεία, στην οποία έχουν αναφορά τόσο το κοινοβούλιο, όσο και το παλιό μουσείο, που θα μετατραπεί σε Βυζαντινό, θα λέγαμε ακόμα και το Δημοτικό Θέατρο. Τη λέμε η Πλατεία των Μουσείων. Το κτίριο και η νέα μεγάλη αστική διαμόρφωση δεν ανταγωνίζονται την πλατεία Ελευθερίας. Συμμετέχει και εμπλουτίζει την αλληλουχία των δημόσιων χώρων που στοχεύουν στην αστική αναβάθμιση της πόλης της Λευκωσίας, και αρχίζει πλέον να γίνεται ορατή.

–Είναι ένα μουσείο βιβλίο περιπέτειας ή ένα ιλουστρασιόν περιοδικό τέχνης και πολιτισμού;

–Είναι σίγουρα το πρώτο. Το βιβλίο μιας μεγάλης περιπέτειας, που σε καλεί να το διαβάσεις και να το ζήσεις με τα μάτια του σήμερα. Η προσπάθειά μας ήταν να κάνουμε αυτό το διάβασμα συναρπαστικό και βιωματικό, να κάνουμε τον αναγνώστη – επισκέπτη να ταυτιστεί με τους ήρωες και τις εποχές, να πλάσει τις δικές του εικόνες και ερμηνείες. Ν' αναγνωρίσει τον εαυτό του μέσα στις ιστορικές διαδρομές. Και ίσως να αντιληφθεί βαθύτερα ή να επαναπροσδιορίσει με μεγαλύτερη αυτογνωσία την ταυτότητά του.

• **Διαβάστε** στην www.kathimerini.com.cy τη Δευτέρα για το πώς αναμένεται να αλλάξει το μακροπρόθεσμο αύριο της πόλης το νέο αρχαιολογικό Μουσείο της Λευκωσίας και τι περιλαμβάνουν οι τρεις νοηματικές ενότητές του.

Η εξοικονόμηση πόρων και η εξασφάλιση μηδενικού ενεργειακού αποτυπώματος

–Οπωσδήποτε ένα έργο όπως αυτό θα είχε αρχιτεκτονικές προκλήσεις και ιδιαιτερότητες, ποιες ήταν αυτές;

–Οι προκλήσεις ήταν πάρα πολλές. Εξ αρχής δεν θελήσαμε να αντιμετωπίσουμε το έργο σαν μια αρχιτεκτονική άσκηση που θα δικαίωνε απλώς τις αρχιτεκτονικές μας φιλοδοξίες. Ξέραμε ότι φτιάχνουμε το κτίριο που θα στεγάσει τη διαχρονική ύπαρξη αιώνων ενός ολόκληρου πολιτισμού, ενός λαού. Η πρώτη πρόκληση λοιπόν ήταν να κατανοήσουμε το περιεχόμενο του μουσείου. Μελετήσαμε επίμονα και σε βάθος την ιστορία της Κύπρου και τον πολιτισμό της και γνωρίσαμε σχεδόν ένα προς ένα τα 6.000 εκθέματα που πρόκειται να εκτεθούν. Το μουσείο γεννήθηκε από μέσα. Το περιεχόμενό του δημιούργησε τη δομή και τη μορφή του. Δεύτερη πρόκληση ήταν ο τρόπος που θα μπορούσε να υλοποιηθεί η ιδέα ενός «ανοιχτού» μουσείου. Όχι δηλαδή ενός κλειστού συμβάντος μέσα στην πόλη αλλά ενός συνολικού μουσειακού περιβάλλοντος, που θα προσελκύει τους πολίτες και οι πολίτες θα το οικειοποιηθούν. Η μεγάλη υπαίθρια διαμόρφωση, που περιβάλλει το μουσείο, αποκτά χαρακτηριστικά που θα την προσδιορίζουν όχι σαν μια πλατεία αλλά σαν την Πλατεία του Μουσείου. Τα δάπεδα αποκτούν Κυπροσυλλαβικά χαράγματα και τις ελληνικές μεταφράσεις τους, οι αναφωτίδες των εργαστηρίων γίνονται επιφάνειες ιστορικών πληροφοριών, τα υαλοπετάσματα αποκτούν γραφιστικά μοτίβα, τα παγκάκια και οι ανθώνες αποκτούν γλυπτικές μορφές και έτσι ο χώρος που περιβάλλει το μουσείο σε προϊδεάζει γι' αυτό που υπάρχει μέσα σε αυτό. Στη δυτική πλευρά δημιουργείται μια μεγάλη πλατφόρμα για υπαίθριες εκθέσεις, ενώ τα μεγέθη και η ογκοπλασία επιτρέπουν υπαίθριες εκδηλώσεις και πολιτιστικές δράσεις. Η τρίτη πρόκληση, καθαρά τεχνολογική, ήταν η στατική υλοποίηση. Οι τρεις υπερυψωμένου όγκοι επιλύθηκαν με ευφυή τρόπο σαν γέφυρες στηριγμένες σε δύο ισχυρές βάσεις. Αυτό έδωσε δύο μεγάλα πλεονεκτήματα. Το πρώτο ότι στατικός φορέας των όγκων είναι το ίδιο τους το κέλυφος, οπότε το εσωτερικό έμεινε ελεύθερο από υποστυλώματα για τη διάταξη των εκθέσεων. Το δεύτερο, ότι η κίνηση του σεισμού κλειδώθηκε με εφέδρανα στα δύο σημεία στήριξης και λύθηκε το θέμα του σεισμικού κραδασμού για τους εκθεσιακούς χώρους. Τέταρτο, το θέμα του βιοκλιματικού σχεδιασμού. Σχεδιάσαμε με τρόπο που η ίδια η δομή, η διάταξη και ο προσανατολισμός του κτιρίου να προσφέρει αφ' εαυτής οφέλη, που θα μειώνουν το ενεργειακό κόστος. Οι διακριτοί όγκοι που επιτρέπουν τους ευεργετικούς ΒΔ δροσιστικούς ανέμους το καλοκαίρι, ο σκιασμός που προσφέρουν οι υπερυψωμένοι όγκοι, το φίλτρο του στεγάστρου της εισόδου, το μικροκλίμα των μεγάλων και μικρών αιθρίων στο σώμα του κτιρίου και πολλά άλλα. Και ακόμα η τεχνολογική αρτιότητα που θα έπρεπε να συνδυάζεται με τη γήινη μορφή του χειροποίητου τεχνήματος. Η εξοικονόμηση πόρων και η εξασφάλιση μηδενικού ενεργειακού αποτυπώματος. Ο συνδυασμός της «Ανοιχτότητας» με την Ασφάλεια του μουσείου. Η προσβασιμότητα για όλους έξω και μέσα στο μουσείο. Θα μπορούσαμε να φτάσουμε στο εκατό. Αν το συνοψίσουμε όμως είναι η πρόκληση ότι προσπαθήσαμε να σχεδιάσουμε συνολικά ή όπως λέμε «ολιστικά». Δηλαδή η αρχιτεκτονική, η μουσειολογική, η στατική, η βιοκλιματική προσέγγιση να προκύπτουν η μία από την άλλη και να αλληλοτροφοδοτούνται, παράγοντας έναν ενιαίο σχεδιασμό που στοχεύει στο «όλον».

Το νέο μουσείο θα επιβάλει μια νέα πραγματικότητα για όλη την γύρω περιοχή. Είναι εξ ορισμού ένα κτίριο που θα επιβάλλει την παρουσία του, χωρίς όμως να καθυποτάζει τον περίγυρό του.

«Η πρώτη πρόκληση λοιπόν ήταν να κατανοήσουμε το περιεχόμενο του μουσείου. Μελετήσαμε επίμονα και σε βάθος την ιστορία της Κύπρου και τον πολιτισμό της και γνωρίσαμε σχεδόν ένα προς ένα τα 6.000 εκθέματα που πρόκειται να εκτεθούν. Το μουσείο γεννήθηκε από μέσα».

–Τα πλημμυρικά φαινόμενα που παρατηρηθήκαν σας ανάγκασαν σε τεχνικές αλλαγές, και τροποποίηση των αρχικών σχεδίων, σε τι βαθμό έγιναν αλλαγές;

–Διαθέσαμε πολύ μελετητικό χρόνο ώστε να εξασφαλιστεί η ασφάλεια του Μουσείου από ενδεχόμενα πλημμυρικά φαινόμενα σε πολύ μεγάλο βάθος χρόνου. Σκεφτείτε ότι δουλέψαμε με πλημμυρικά δεδομένα 200ετίας, όταν συνήθη έργα ακόμα και αντιπλημμυρικά έχουν δεδομένα 20ετίας. Αυτό επιβάρυνε βέβαια κατά τι τον προϋπολογισμό του έργου, όμως καταφέραμε να μην αλλοιώσει τον αρχικό αρχιτεκτονικό σχεδιασμό, ίσως γιατί είμαστε από τις ελάχιστες προτάσεις του διαγωνισμού που είχε λάβει σοβαρά υπόψη το πρόβλημα εξ αρχής και υπήρχαν οι αντίστοιχες επιλογές και προβλέψεις. Σε κάθε περίπτωση, οι ραγδαίες κλιματικές αλλαγές πιθανώς δικαιολογούν την επιμονή μας, την επιστημονική μεθοδικότητα και το χρόνο που αναλώθηκε πάνω σε αυτό το ζήτημα.

–Σε ποια φάση βρίσκονται οι εργασίες του μουσείου αυτή την περίοδο;

–Σήμερα, και μετά από μια πολύ δύσκολη διαδικασία μέσα στις συνθήκες της πανδημίας, έχει παραδοθεί το σύνολο των Μελετών Εφαρμογής και των Εγγράφων Δημοπράτησης του έργου και αναμένεται η τελική έγκριση από την πλευρά του εργοδότη, δηλαδή από το Τμήμα Δημοσίων Έργων του Υπουργείου. Το αμέσως επόμενο βήμα είναι η Προκήρυξης του διαγωνισμού Δημοπράτησης του έργου, που θα αναδείξει και θα εγκαταστήσει τον κατασκευαστή.

Ενα πείραμα δόσης καθημερινής τέχνης

«Πιστεύω ότι το έντυπο δεν θα πεθάνει ποτέ» αναφέρει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο «digital» καλλιτέχνης ArtDose404

Συνέντευξη στη **ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ**

Στην Κύπρο ήλθε σχετικά πρόσφατα η διαδικτυακή μορφή της τέχνης τα τελευταία 5-6 χρόνια, σημειώνει ο ArtDose404.

Η «Κ» παρευρέθηκε σε μυστική τοποθεσία του show του καλλιτέχνη ArtDose404 την Κυριακή 17 Οκτωβρίου. Σε μια τοποθεσία κοντά στην παλιά Λευκωσία, μπαίνοντας στον χώρο καταλάβαινες ότι θα ήταν μια πολύ διαφορετική παρουσίαση. Μουσική δυνατή, neon signs, δύο διαφορετικά δωμάτια με τα κομμάτια τέχνης μέσα, ένα βίντεο και φυσικά τα περιοδικά που είχαν μόλις κυκλοφορήσει. Σίγουρα ήταν μια πολύ διαφορετική εμπειρία και πρωτόγνωρη για τα καλλιτεχνικά δρώμενα της Κύπρου. Ο δημιουργός ArtDose μίλησε στην «Κ» βάζοντάς μας στον δικό του τρόπο σκέψης. Ξεκινώντας από την ιδέα για τη δημιουργία του περιοδικού, λέει: «Με την κυκλοφορία του περιοδικού αποφάσισα να κάνω και την έκθεση.

Έχει δύο χρόνια που σκέφτομαι τη δημιουργία του περιοδικού τέχνης και ήθελα να βγάλω κάτι σε περιορισμένη έκδοση αντιτύπων με τη δουλειά μου, αλλά που σιγά σιγά θα μπουν και άλλοι Κύπριοι καλλιτέχνες. Το πρώτο τεύχος έχει να κάνει με την προσωπική μου δουλειά και είναι μια εισαγωγή στο Art Dose». Αυτό που βρήκε ενδιαφέρον είναι πως ένας «digital» καλλιτέχνης αποφάσισε να δημιουργήσει κάτι σε μια έντυπη μορφή, ενώ όπως εμφατικά ανέφερε, «γι' αρχή μου αρέσουν πολύ τα prints είμαι graphic designer εξάλλου, και για εμένα το τυπωμένο είναι κάτι το αληθινό, ενώ το digital δεν είναι και τόσο. Άλλο να έχεις κάτι χειροπιαστό και άλλο να κρατάς το κινητό στα χέρια σου, που το κάνεις αυτό όλη μέρα, έχει άλλη βαρύτητα η έντυπη μορφή. Παρόλο που είμαστε σε μια μεταβατική περίοδο, όπου η digital εποχή παίρνει τα ηνία ακόμη και στην τέχνη, πιστεύω ότι το έντυπο δεν θα πεθάνει ποτέ».

Καινούργιο εγχείρημα

Για έναν καλλιτέχνη το να γίνει γνωστή η δουλειά του μέσω διαδικτύου είναι κάτι πολύ καινούργιο ειδικά στην Κύπρο, υπογραμμίζει στην «Κ» ο ArtDose. Σχετικά με το πώς ξεκίνησε η διαδικτυακή καριέρα του, αναφέρει τα εξής: «Πειραματιζόμουν με διάφορα στην αρχή, μάθαινα διάφορες τεχνικές και το μελετούσα, έτσι μου ήρθε η ιδέα να βγάζω κάθε μέρα έναν πίνακα. Σκέφτηκα ότι θα μπορούσε αυτό να προβληθεί μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και συγκεκριμένα μέσω του Instagram.

Όπως είναι γνωστό, το είναι κάποιος καλλιτέχνης και να βιοπορίζεται από αυτό είναι γενικά κάτι πολύ δύσκολο.

Ήθελα για ένα χρόνο κάθε μέρα να αναρτώ έναν πινακά μου, σαν πείραμα, σαν δόση καθημερινής τέχνης. Και κάπως έτσι βγήκε και το όνομά μου Art Dose. Το έκανα αυτό για 365 μέρες και για κάποιο λόγο πήγε αρκετά καλά».

Συγχρόνως, ο καλλιτέχνης μίλησε για το πώς η «digital» μορφή τέχνης μπορεί να μην είναι και κάτι τόσο καλό. «Στην Κύπρο ήρθε σχετικά πρόσφατα η διαδικτυακή μορφή της τέχνης τα τελευταία 5-6 χρόνια. Αλλά, να σου πω την αλήθεια, δεν ξέρω εάν είναι κάτι το καλό, το θέμα με το digital είναι ότι οποιοσδήποτε μπορεί να ανοίξει μια σελίδα, και πολλοί νομίζουν ότι επειδή είναι τόσο προσβάσιμο είναι και εύκολο στο να παράγουν καλή δουλειά», σημείωσε. Σε ερώτηση για ποια στοιχεία θεωρεί ότι η δουλειά του κατάφερε να αναγνωριστεί μέσω του διαδικτύου, σχολίασε, «η συστηματική μου δουλειά ίσως είναι και ένας από τους λόγους που το Art Dose πέτυχε, το να είσαι ξύπνιος, να κάνεις προπόνηση, να διαφοροποιείσαι, αλλά και να "γουστάρεις" αυτό που κάνεις είναι τα κύρια στοιχεία που ξεχώρισε η τέχνη μου. Όσο το τρέχεις, σε τρέχει και εκείνο, εγώ αυτό ξέρω».

Ο βιοπορισμός

«Όπως είναι γνωστό, το είναι κάποιος καλλιτέχνης και να βιοπορίζεται από αυτό είναι γενικά κάτι πολύ δύσκολο, και ακόμη πιο δύσκολο στην Κύπρο όμως πλέον λόγω του διαδικτύου η δουλειά σου μπορεί να βρεθεί στην άλλη άκρη του κόσμου με ένα κλικ» σημειώνει χαρακτηριστικά ο καλλιτέχνης. Όπως τονίζει, «γενικά το να είσαι καλλιτέχνης είναι δύσκολο και ειδικά στην Κύπρο και η αλήθεια είναι ότι οι περισσότερες δουλειές που έκανα και που μου αρέσαν είναι από συνεργασίες που βρήκα μέσω του Instagram από το εξωτερικό. Με ένα κλικ μπορεί οποιοσδήποτε να σε δει, σε όποιο μέρος του κόσμου, μέσα σε λίγα δευτερόλεπτα. Αυτό εμένα μου άνοιξε πολλές πόρτες και έκανα συνεργασίες με αρκετό κόσμο που εγώ θαύμαζα και δεν το πίστευα ποτέ μου ότι θα κάνω. Για παράδειγμα έκανα τα cover των δίσκων μεγάλων καλλιτεχνών της ελληνικής ραπ μουσικής, άτομα που άκουγα από τον καιρό που ήμουν παιδί και δεν το πίστευα ποτέ μου ότι θα κάνω».

Ο ArtDose μίλησε επίσης για το πώς βλέπει ο κόσμος την τέχνη στην Κύπρο. «Στην Κύπρο γενικά η τέχνη είναι υποτιμημένη. Ο κόσμος είναι δύσκολο να εκτιμήσει την εργασία που ρίχνεις για να δημιουργηθεί ένα κομμάτι τέχνης. Αυτό όμως αλλάζει, τώρα είμαστε σε ένα στάδιο αλλαγής στην Κύπρο. Εάν δεν πιστεύω ότι υπάρχει ελπίδα, δεν θα πάμε πουθενά». Για τον ίδιο, ο ρόλος του καλλιτέχνη πρέπει να μπορεί να αφυπνίσει τον άνθρωπο, επισημαίνοντας πως ο ρόλος του καλλιτέχνη είναι να δημιουργεί με ένα επαναστατικό χαρακτήρα, να πηγαίνει αντίθετα από το ρεύμα και να ξυπνά τον κόσμο. «Η δουλειά του Instagram δεν πιστεύω ότι έχει αυτή τη δυναμική, αλλά και γι' αυτό θέλω να βγω στους δρόμους και να κάνω τέχνη εκεί, διότι μέσω της δημόσιας προβολής μπορείς να αφυπνίσεις τον κόσμο» υπογραμμίζει.

Ολοκληρώσαμε τη συζήτησή μας, ρωτώντας τον αν η τέχνη είναι τελικά ένα προνόμιο για λίγους θεατές και όχι για όλο τον κόσμο, εξηγώντας: «Αυτό που μπορώ να σου πω με σιγουριά είναι ότι δεν είναι όλα για όλους. Για παράδειγμα η δική μου τέχνη δεν θα αρέσει σε όλους, όπως και σε εμένα δεν μου αρέσουν όλα όσα βλέπω καλλιτεχνικά. Ο καθένας κάνει τις δικές του επιλογές και έχει τις δικές του προτιμήσεις. Δεν μπορείς να αναγκάσεις το κοινό να του αρέσουν όλα τα έργα σου και είναι κάτι πολύ σεβαστό» κατέληξε.

ΡΙΚ 1 | ΡΙΚ HD

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΗΣ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑΣ

Δεύτερος κύκλος της δραματικής σειράς του ΡΙΚ, γεμάτος με καλά κρυμμένα μυστικά, αστυνομικές έρευνες, εκδίκηση, ίντριγκες και πολλές ιστορίες αγάπης.

Ηθοποιοί:
Γιώργος Νινιός, Λήδα Ματσάγγου, Νεοκλής Νεοκλέους, Αχιλλέας Γραμματικόπουλος, Μέμος Μπεγνής, Ερμίνα Κυριαζή, Ανδρέας Βασιλείου, Αλέξανδρος Παρίσης, Ηλέκτρα Φωτιάδου, Δημήτρης Γκουτζαμάνης, Κατερίνα Νικολοπούλου, Φώτης Καράλης, Ανδρέας Βούλγαρης, Μαρίλια Χαριδήμου, Νίκος Γκέλια, Άννα Βλάχου, Νικόλας Στραβοπόδης, Άνθια Κασίνου. Στον ρόλο του Σάββα ο Ανδρέας Τσουρής. Μαζί μας και οι μικροί Γιώργος Κουρής, Μόνικα Λάμπρου.

Σενάριο
Άντα Γκουρμπαλή

Σκηνοθεσία
Σταύρος Ποταμάρης

Διεύθυνση Φωτογραφίας
Σάββας Χρυσοστόμου

Παραγωγή
Arts and Films Productions

Δευτέρα, Τρίτη, Τετάρτη
10.00 μ.μ.
ΡΙΚ 1 & ΡΙΚ HD

ΡΙΚ 1 | ΡΙΚ HD

ΧΑΛΚΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η σειρά εποχής που αγαπήσατε επέστρεψε (5η χρονιά) ανανεωμένη, με νέους ήρωες, που κουβαλούν τα δικά τους μυστικά.

Μεγάλοι έρωτες ζωντανεύουν μέσα από τις στάχτες της απώλειας, ενώ το πάθος για εκδίκηση γεννά τους δικούς του σκληρούς νόμους.

Άραγε ποιο είναι το τίμημα που θα πληρώσουν οι ήρωές μας;

Χάλκινα Χρόνια.

Όταν το καθήκον για την πατρίδα θα φέρει επιτέλους τη λύτρωση...

Δευτέρα με Παρασκευή
9.05 μ.μ.
ΡΙΚ 1 & ΡΙΚ HD

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

VICTORIA AND ALBERT MUSEUM

ΛΟΝΔΙΝΟ
Οψιμος Κόνσταμπλ

Αυτή η υδατογραφία του 1835 δείχνει το Στόουνχεντζ όπως το είδε ο αγαπημένος ζωγράφος των Αγγλων Τζον Κόνσταμπλ (1776-1837). Στη Βασιλική Ακαδημία Τεχνών του Λονδίνου παρουσιάζεται η νέα έκθεση αφιερωμένη στα έργα της τελευταίας περιόδου της ζωής του Τζον Κόνσταμπλ, τα οποία δοξάζουν το πνεύμα της αγγλικής υπαίθρου και εξοχής με τρόπο ιδιαίτερα δραματικό και εσωτερικό. Ο Κόνσταμπλ είχε μεγάλη επιδραστικότητα στους ζωγράφους της επόμενης γενιάς.

PETER LANGDOWN

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
Βραβείο RIBA

Για 25η χρονιά, το Βασιλικό Ινστιτούτο Βρετανών Αρχιτεκτόνων (RIBA) ανήγγειλε το βραβείο αρχιτεκτονικής που έχει θεσπίσει για έργα στο Ηνωμένο Βασίλειο. Για φέτος, το βραβείο δόθηκε στο έργο των Grafton Architects (με έδρα το Δουβλίνο) στο Πανεπιστήμιο Κίνγκστον. Είναι το Town House, το νέο κεντρικό κτίριο του πανεπιστημίου με πρόσβαση στον περιβάλλοντα αστικό χώρο, προϋπολογισμού 50 εκατ. στερλινών. Το 50% των εσωτερικών χώρων είναι ενιαίοι.

ORANGERIE

ΠΑΡΙΣΙ
Ενας χρόνος στη Νορμανδία

Εγκατεστημένος στη Νορμανδία από τις αρχές του 2019, ο Βρετανός ζωγράφος Ντέιβιντ Χόκνεϊ έχει αφιερώσει ένα μέρος της δημιουργίας του σε ένα μεταϊμπρεσιονιστικό ημερολόγιο, εμπνεόμενος από τον πολιτισμό της γαλλικής εξοχής. Είναι ζωγραφική στο iPad, τεχνική που έχει υιοθετήσει εδώ και μία δεκαετία. Τα γεμάτα χρώμα έργα του παρουσιάζονται σε μια νέα έκθεση στο Μουσείο της Orangerie του Παρισιού. Η διάρκεια της έκθεσης είναι έως τις 14 Φεβρουαρίου.

MUSEO DEL PRADO

ΜΑΔΡΙΤΗ
Η Αμερική στην Ισπανία

Μια μεγάλης πνοής έκθεση παρουσιάζει το Μουσείο Πράδο στη Μαδρίτη, εστιάζοντας στην τέχνη που προήλθε από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής. Εργα τέχνης, διακοσμητικά αντικείμενα, αγιογραφίες, διάσπαρτα σε ιδιωτικούς και δημόσιους χώρους, καθώς και σε πλήθος ναών στην Ισπανία, συγκεντρώθηκαν με τη συνδρομή των χωρών προέλευσης έτσι ώστε να συγκροτήσουν ένα πανόραμα πολιτιστικής ακμής από τους αιώνες ισπανικής κυριαρχίας στην αμερικανική ήπειρο.

MENAHEM KAHANA / AFP

ΙΣΡΑΗΛ
Βυζαντινό οινοποιείο

Η μεγάλη αρχαιολογική ανασκαφή στο Γιαβνέ, νοτίως του Τελ Αβίβ, έφερε στο φως εντυπωσιακών διαστάσεων οινοποιείο, που πιθανότατα ήταν σε πλήρη ανάπτυξη πριν από 1.500 χρόνια. Είναι βυζαντινής περιόδου και είναι θαυμαστή η κατάσταση στην οποία βρέθηκε, αλλά και το πλήθος των αντικειμένων που ήρθαν στο φως. Αποκαλύπτουν πιεστήρια, αγγεία και αποθηκευτικούς χώρους, ένα πλήρες κέντρο παραγωγής οίνου, που δείχνει το επίπεδο της οικονομικής ζωής της εποχής.

KUPFERSTICH-KABINETT, STAATLICHE KUNSTSAMMLUNGEN DRESDEN/ ANDREAS DIESEND

Αντον Ράφαελ Μενγκς (1728-1779). Αυτοπροσωπογραφία του ζωγράφου όταν ήταν δώδεκα ετών (1740). Μαύρη και ερυθρή κιμωλία.

Οι συλλογές της Δρέσδης στη Βιβλιοθήκη Μόργκαν

Στη Νέα Υόρκη, η Βιβλιοθήκη και το Μουσείο Μόργκαν (225 Μάντισον Αβενιου) είναι ένας ναός αισθητικής παιδείας, γνώσης και πλουσιότατων συλλογών. Είναι ένα σχολείο αγωγής. Στη φιλοσοφία αυτού του πνευματικού ναού είναι η γνωριμία του κοινού με μεγάλες συλλογές της Ευρώπης έτσι ώστε να δημιουργείται διαρκής ώσμωση με τα βασικά και όχι πάντα τόσο γνωστά κεφάλαια της ιστορίας της τέχνης και μέσω αυτών με τους κομβικούς παράγοντες που συνετέλεσαν στην άνθηση των τεχνών. Η νέα έκθεση στη Μόργκαν είναι εισαγωγή στην ιστορία των ιδεών στην Ευρώπη, καθώς εστιάζει στις μεγάλες συλλογές της Δρέσδης καλύπτοντας μια διαδρομή από τον 15ο στον 20ό αιώνα. Η έκθεση έχει τίτλο «Από τον Βαν Αϊκ στον Μόντριαν: 300 χρόνια συλλογών στη Δρέσδη» και όλα τα έργα είναι έργα σε χαρτί, μια θαυμαστή παράδοση, η οποία δοξάζεται στο παλαιότατο και φημισμένο μουσείο της Δρέσδης Kupferstich-Kabinett. Το μουσείο αυτό είναι από τα παλαιότερα στο είδος του στον κόσμο. Ιδρύθηκε το 1720 από τον Αύγουστο Β΄ τον Ισχυρό, εκλέκτορα της Σαξονίας, από τους μεγαλύτερους και μανιώδεις συλλέκτες έργων τέχνης στην ιστορία της Δύσης. Από τα χρόνια του Αυγούστου Β΄, οι συλλογές στο Kupferstich-Kabinett μεγάλωσαν, επέζησαν από πολέμους και εντέλει άνθησαν, κατακτώντας δικαίως τη φήμη ως μοναδικού σε πληρότητα αποθετηρίου σχεδίων, χαρακτικών και φωτογραφιών. Η Βιβλιοθήκη Μόργκαν θα είναι ο μοναδικός σταθμός στις ΗΠΑ για τη συλλογή αυτή που ταξιδεύει για να τιμήσει την επέτειο των 300 (και άνω) ετών από την ίδρυσή της. Η έκθεση φέρνει στη Νέα Υόρκη επιλογή από 60 κορυφαία σχέδια, με τη λογική ότι το καθένα έχει μια ιστορία να αφηγηθεί στα ρεύματα των ιδεών. Το εξαιρετικό των συλλογών του Kupferstich-Kabinett είναι ο διαρκής και σταθερός ερευνητικός χαρακτήρας τους, καθώς ανιχνεύουν και τη σύγχρονη παραγωγή έργων τέχνης στο χαρτί. Ανάμεσα στα έργα που εστάλησαν στη Νέα Υόρκη περιλαμβάνονται σημαντικά δείγματα της Αναγέννησης του Βορρά και του Μπαρόκ, δύο χρονικών περιόδων στις οποίες το μουσείο της Δρέσδης έχει πρωτοκαθεδρία. Ο επισκέπτης θα δει προσωπογραφίες του Γιαν βαν Αϊκ, έργα του Λούκας Κράναχ του πρεσβύτερου και του Χανς Χολμπάιν του νεότερου, του Ρέμπραντ και του Ρούμπενς. Ορισμένα έργα ξεχωρίζουν για τη μοναδικότητά τους, όπως η πολύ νεανική αυτοπροσωπογραφία του Αντον Ράφαελ Μενγκς ή οι σπουδές του Γκόγια, του Κάσπαρ Νταβίντ Ντίτριχ ή ακόμη και του Γκούσταφ Κλιμτ και του Οτο Ντιξ στις αρχές του εικοστού αιώνα. Είναι μια εισαγωγή στην ιστορία του σχεδίου στην Ευρώπη.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι γαλαξίες είναι τα γράμματα στο βιβλίο του σύμπαντος

Ο νυχτερινός ουρανός δεν έχει κανένα δικαίωμα να είναι σκοτεινός. Θα έπρεπε να είναι διαρκώς τόσο λαμπρός, ώστε να μην έχει σημασία εάν ο Ηλιος έχει ανατείλει ή όχι. Αλλά το σύμπαν δεν υπήρχε ανέκαθεν, και έτσι το φως από τους πολύ απομακρυσμένους γαλαξίες δεν είχε αρκετό διαθέσιμο χρόνο για να φτάσει σε εμάς. Αν η Μεγάλη Εκρηξη συνέβη πριν από 15 δισεκατομμύρια χρόνια, οι γαλαξίες που βρίσκονται σε απόσταση μεγαλύτερη από 15 δισεκατομμύρια έτη φωτός είναι αόρατοι σε εμάς, διότι το φως τους ακόμη ταξιδεύει και δεν μας έχει φτάσει. Από αυτή τη σκοπιά, μπορούμε να πούμε ότι η πραγματική απόδειξη ότι συνέβη η Μεγάλη Εκρηξη είναι ότι υπάρχει η νύχτα.

Η νύχτα έχει τα άστρα, το φεγγάρι, τις φωτεινές κουκκίδες που είναι οι γαλαξίες. Αλλά και αυτά κάποτε

Ο νυχτερινός ουρανός δεν έχει κανένα δικαίωμα να είναι σκοτεινός.

θα σβήσουν. Ετσι όπως διαστέλλεται το σύμπαν, οι γαλαξίες απομακρύνονται ο ένας από τον άλλο. Είμαστε σαν μυρμήγκια πάνω σε ένα μπαλόνι που διαρκώς φουσκώνει. Δεν απομακρυνόμαστε το ένα από το άλλο – ο χώρος μεγαλώνει και μας χωρίζει. Επιπλέον, τα άστρα θα καταναλώσουν τα καύσιμά τους και θα σβήσουν. Το σύμπαν θα βυθιστεί σε ένα παγερό σκοτάδι. Θα κοιτάζουμε με το τηλεσκόπιο τον ουρανό και δεν θα βλέπουμε τίποτα.

«Μάλλον όχι εμείς, διότι στο μεταξύ το δικό μας άστρο θα έχει διογκωθεί καταπίνοντας και τη Γη,

SHUTTERSTOCK

Η φαντασμαγορία του έναστρου ουρανού. Δεν θα διαρκέσει για πάντα, δυστυχώς. Αλλά εμείς δεν θα είμαστε εδώ για να το ζήσουμε αυτό...

σε 4-5 δισεκατομμύρια χρόνια», με διορθώνει ο Γάλλος αστροφυσικός Νταβίντ Ελμπάζ (συνέντευξή του στη σελ. 14). «Αλλά ίσως κάποια άλλα νοήμονα όντα σε έναν εξωπλανήτη άλλου αστρικού συστήματος να έχουν μια τέτοια αποκαρδιωτική εμπειρία του νυχτερινού ουρανού».

Υπάρχει ένας κοσμολογικός ορίζοντας που περικλείει το παρατηρήσιμο σύμπαν. «Είναι σαν να βρισκόμαστε στην επιφάνεια μιας σφαίρας. Η επιφάνεια αυτή ονομάζεται κοσμολογικός ορίζοντας: δεν μπορούμε να δούμε πέρα από αυτό τον ορίζοντα που χρονολογείται 380.000 έτη μετά τη Μεγάλη Εκρηξη. Καθώς κυλάει ο χρόνος, αυτός ο κοσμολογικός ορίζοντας στενεύει. Οταν δεν θα μπορούμε να δούμε άλλους γαλαξίες», λέει ο Ελμπάζ, «θα χαθεί κάτι ζωτικής σημασίας. Οι γαλαξίες είναι τα γράμματα στο βιβλίο του σύμπαντος. Αν αφαιρέσεις τα γράμματα, δεν έχεις βιβλίο. Δεν μπορείς πλέον να διαβάσεις την ιστορία του σύμπαντος. Καθώς αυτός ο κοσμολογικός ορίζοντας στενεύει, διαγράφει και το παρελθόν μας».

Αλλά αυτή η μοίρα είναι τόσο μακρινή που σχεδόν δεν μας αφορά. Γυρίζω στο ωραίο βιβλίο του Ελμπάζ, «Αναζητώντας το αόρατο σύμπαν». Αναφερόμενος στη θεωρία του πληθωριστικού σύμπαντος του Αλαν Γκουθ, ο Ελμπάζ μιλάει ποιητικά για την κοσμογονία της σύγχρονης επιστήμης. «Το δάσος του Αμαζονίου, ο Παρθενώνας, οι πυραμίδες της Αιγύπτου, η Γη, η Σελήνη, ο γαλαξίας, το σμήνος γαλαξιών της Κόμης της Βερενίκης», ακόμη και εσείς που διαβάζετε τώρα αυτές τις γραμμές, όλα «προέκυψαν από μια κρίση λόξιγκα του κοσμικού κενού» – τη Μεγάλη Εκρηξη. Κάπως έτσι, η αιώνια νύχτα δίνει τη θέση της στο φως...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ**

Της βίας το ανάγνωσμα

Ασφαλώς και δεν υπάρχει ανάγνωσμα της βίας. Αλλά θα ήταν ένας τρόπος να εγγράψουμε εκεί, στη γραφή, κάτι που δεν μπορεί να εγγραφεί, να συμπεριλάβουμε τη βία εκεί ακριβώς όπου δεν συμπεριλαμβάνεται, δηλαδή στην αναγνωσιμότητα του λόγου. Ενώ η βία είναι εκείνο που περισσεύει, εκείνο που μένει πάντα εκτός λόγου. Επειδή ο λόγος δεν μπορεί και δεν γίνεται να συμπεριλάβει το άπαν, το σύνολο, αφού η λειτουργία του είναι πάντοτε επιμεριστική. Δρα στο σημείο όπου εκείνο το οποίο εκφράζεται με τη βία σπάει και ο ολοκληρωτισμός της θραύεται, δυνητικά τουλάχιστον, εις τα εξ ων συνετέθη.

Γιατί εκεί όπου αναδύεται η βία παραμονεύει ο ολοκληρωτισμός, και αυτό τη διακρίνει από κάθε μορφή επιθετικότητας. Η δεύτερη έχει συνήθως λόγο και αιτία· όταν εκτρέπεται σε βία μεταπίπτει στο ά-λογο, σε εκείνο που ενίοτε δεν θέλει, και δεν γίνεται ποτέ, να αποτελέσει μέρος του λόγου.

Η βία, όποια μορφή και να πάρει, αφορά μια σύγκρουση η οποία επιθυμεί και ζητάει να καταλύσει τον άλλον: να του αφαιρέσει κάθε υπόσταση υποκειμενικότητας, να τον καταρρίψει από κάθε συστατική θέση άλλου. Αποτελεί μια έσχατη απόπειρα να σταθεί ο εκφραστής της στα ερείπια αυτού του άλλου και με αυτά ως βάση να πάρει μορφή. Οι τρεις βασικές απαγορεύσεις της αιμομιξίας, του φόνου και του κανιβαλισμού που συστήνουν το κοινωνικό, είναι απαγορεύσεις μιας βίας που αποσκοπεί στην κατάργηση του άλλου της σεξουαλικότητας και της γενεαλογίας, του άλλου της ζωής και του άλλου της μορφής. Οι απαγορεύσεις αυτές συστήνουν ως αρχές τις βάσεις και τα βασικά της ετερότητας.

Γι' αυτό, όταν παραβιάζονται μέσω της βίας τα όρια που αυτές οι απαγορεύσεις θέτουν, συμβαίνουν κοινωνικοί μικροί και μεγάλοι σεισμοί. Κάθε φορά που παραβιάζεται είτε ο άλλος ως υποκείμενο είτε πολλοί άλλοι μαζί. Με τη σεξουαλική βία και τον βιασμό, την έμφυλη και την άφυλη βία, με την κακοποίηση και την όποια κατάχρηση του άλλου, με τον φόνο, με τη βία του κράτους και τη βία των εμπρηστών, με τη βία όσων κρύβουν τα πρόσωπά τους με κουκούλες σε κάθε ιστορική περίοδο προοικονομώντας έτσι συνάμα την έκλειψη της υποκειμενικότητας του θύτη, με τη βία των πολέμων επίσης, όσο κι αν αυτή προσπαθεί να οργανωθεί μέσα σε λόγους και αιτίες και να μεταπλαστεί σε επιθετικότητα. Η βία θα είναι πάντα το αρχαϊκό μέρος της ψυχής που ζητάει το μερίδιό του στο εκάστοτε παρόν.

Η βαρβαρότητα που θα απαιτεί και θα κερδίζει το μερίδιό της από τον πολιτισμό, όταν ο ίδιος ο πολιτισμός δεν συστήνει έναν παράδρομο για τη βία τελειοποιώντας τις μεθόδους της ώστε να εκπέσει και να εκβάλει πάλι στη βαρβαρότητα. Γιατί υπάρχει και η βία του πολιτισμού, με την κρούστα και τα μέσα των επιτευγμάτων του, όπως και η πρωτόγονη βία. Από το νταηλίκι με την απειλή βίας (που έχει χάσει το βιωματικό του βάθος, καθώς μετονομάστηκε νεοελληνιστί σε bullying) μέχρι τον βίαιο λόγο που καταφέρνει την εισαγωγή της βίας εκεί όπου κανονικά εκείνη δεν χωράει. Αλλά τουλάχιστον ο βίαιος λόγος προειδοποιεί, όσους μπορούν να ακούσουν, ότι βρισκόμαστε μια ανάσα δρόμο από το ξέσπασμα της πράξης της φυσικής βίας. Γιατί συνήθως η απειλή που εκτοξεύεται δεν γίνεται πράξη, μολονότι μερικές φορές μπορεί να πραγματοποιηθεί και να επιτελέσει το βίαιο έργο της, που δεν είναι άλλο από την καταστροφή.

Η βία είναι σταθερή σύντροφος της ανθρωπιάς μας. Είναι η αντίστιξή της, η δυνατότητά μας να σκοτώσουμε αντί να γεννήσουμε, να αφανίσουμε αντί να δημιουργήσουμε. Το ζήτημα είναι προς τα πού θα στραφεί το ζωτικό δυναμικό του καθενός: προς τον θάνατο ή προς τη ζωή; Αμείλικτο και σταθερό το ερώτημα συναγελάζεται κάθε γενιά. Μίσος ή αγάπη, ή αγάπη και μίσος; Η προσπάθεια ενίοτε για την καθαρότητα του ενός έναντι του άλλου οδηγεί στο αντίθετό του. Κι ενώ η ανθρώπινη ψυχή στην κυριολεξία είναι ένα μεικτό κέντημα από αυτά τα αντίθετα, η μη αποδοχή και η συνύπαρξή τους οδηγεί συχνά στη ρήξη του ίδιου του ιστού, του κεντήματος που υφαίνει μέχρι κάποια στιγμή με τη ζωή του ο καθένας. Και βεβαίως της τυφλότητάς του ως προς τον ίδιο τον καμβά αλλά και ως προς τους διαφορετικούς σχεδιασμούς και τα σχέδια πάνω σ' αυτόν.

Η βία σκίζει και ξεσκίζει τον καμβά, εχθρεύεται όχι μόνο το σχέδιο που με κόπο και πόνο σχηματίζεται πάνω του, αλλά και αυτό επάνω στο οποίο αρχίζουν να αναδύονται τα σχήματα. Η βία και η έκφρασή της δηλώνει την έχθρα προς τη ζωή και τα υλικά της, αυτά τα φθηνά και τόσο πολύτιμα, αυτά τα εφήμερα και τόσο επαναληπτικά αιώνια, ζητάει να τα καταλύσει. Με σημαία και λάβαρό της τον θάνατο καταστρέφει και καταργεί ό,τι περνάει από το χέρι της. Αλλά αυτό το χέρι που απειλεί τη ζωή, αυτήν ακριβώς την οποία το ίδιο δεν αντέχει, έχει ανάγκη τον λόγο ως χειροπέδη, ως οριστικό όριο και χαλινάρι της βίας, όποια μορφή και να παίρνει αυτή.

ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΡΑΔΟ

«Η 3η Μαΐου του 1808», του Φρανσίσκο Γκόγια. Η βία είναι σταθερή σύντροφος της ανθρωπιάς μας. Είναι η αντίστιξή της, η δυνατότητά μας να σκοτώσουμε αντί να γεννήσουμε, να αφανίσουμε αντί να δημιουργήσουμε.

Οποια μορφή και να πάρει, αφορά μια σύγκρουση η οποία επιθυμεί και ζητάει να καταλύσει τον άλλον: να του αφαιρέσει κάθε υπόσταση υποκειμενικότητας

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ**

Το παρελθόν ακόμη καπνίζει

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΣΤΕΡΙΟΥ
Μικρές αυτοκρατορίες
MURATTI / Ενας αποχαιρετισμός
εκδ. Πόλις, **σελ.** 96

«**Στην πραγματικότητα,** είμαστε όλοι μικρές αυτοκρατορίες, προορισμένες να χαθούν». Σε αυτή την καθοριστική φράση συμπυκνώνεται η ουσία της προβληματικής του βιβλίου. Ο Χρήστος Αστερίου αναδιφά το παρελθόν της καπνοβιομηχανίας Muratti, προτείνοντας το ερευνητικό του ενδιαφέρον σαν απόπειρα απώθησης της λήθης, ειμαρμένης της οικουμένης. Ο αφηγητής, ένας χήρος εβδομήντα δύο ετών, ανίατα άρρωστος, ζει στο Βερολίνο δίχως να απολαμβάνει κανένα από τα πολύμορφα ερεθίσματα της γερμανικής μητρόπολης. Ωστόσο, ένα βράδυ βλέποντας γυναικεία δάχτυλα να ακουμπούν πάνω σε ένα πακέτο Muratti, βρίσκει τη θέληση να αναμετρηθεί με ένα επίμονο ερώτημα: είναι, άραγε, εφικτό το παρελθόν να επιζήσει του επιλήσμονος μέλλοντος;

Ο αφηγητής, φοβούμενος πως το τέλος της ζωής του θα τον σβήσει διά παντός από τον κόσμο, καταπιάνεται με κάτι μεγαλύτερο από τον ίδιο, μια καπνοβιομηχανία, που και αυτή τη συνέθλιψε η μέγγενη του χρόνου, από τον οποίο διασώθηκαν μόνο τα Muratti Ambassador, «που σαν υπέργηρος πρέσβης έμεινε να αντιπροσωπεύει μια αλλοτινή αυτοκρατορία που δεν υπάρχει πια». Μελετώντας με ακαδημαϊκή ζέση, που μαρτυρεί πανεπιστημιακές περγαμηνές, αρχεία και φωτογραφίες, ο αφηγητής διαφεύγει από τη φθίνουσα ύπαρξή του και διαχέεται στον παλιό, ατέρμονο χρόνο, φτάνοντας στην αλκή της Γερμανικής Αυτοκρατορίας. Από τον 21ο αιώνα οπισθοχωρεί στον 19ο, όπου τον περιβάλλουν ζωηρόχρωμες σκιές, που αργοσαλεύουν στη μαυλιστική φρενίτιδα της Μπελ Επόκ, αγνοώντας τον όλεθρο που καραδοκεί. Αλλά και την εποχή του Μεσοπολέμου, η ανθρωπότητα ξαναβρίσκει το κέφι της, για να οδεύσει αργότερα μες στην καπνομίχλη των ερειπίων προς τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Ο Αστερίου συνδυάζει προσφυώς την απειλή του χαμού με το κάπνισμα, που εκπνέει σε θνησιγενή, φαιά αραβουργήματα. Δεν στοχάζεται μόνον την πτώση μιας καπνικής αυτοκρατορίας ούτε την παρακμή ενός άρρωστου σώματος, αλλά και τον αφανισμό του καπνίσματος από το κοινωνικό προσκήνιο. Τα γυναικεία δάχτυλα που κάπνιζαν Muratti είχαν ξυλιάσει από το βερολινέζικο κρύο. Το κάπνισμα έχει περιοριστεί σε εξωτερικούς χώρους, ενώ οι εναπομείναντες καπνιστές υπομένουν τον εξοβελισμό τους, «υποταγμένοι στη δύναμη μιας συνήθειας που δοκιμάζει τα όρια ανοχής των υπολοίπων». Το κάπνισμα έχει χάσει τη φλόγα του. Ωστόσο, στις αρχές του 20ού αιώνα δεν ήταν μια έξη στιγματισμένη με την απειλή του θανάτου, αλλά μια απόλαυση, που δεν της έλειπε η εκλέπτυνση.

Με γοητεύουν ιδιαίτερα οι στιγμές όπου ο Αστερίου εγκαταλείπει την «ιστοριογραφική» γλώσσα για να υποδείξει την κρισιμότητα της έρευνας για τον ερευνητή. Τέτοιες στιγμές είναι οι δύο επιστολές που απευθύνει ο αφηγητής στους αδελφούς Muratti. Το βαθιά προσωπικό ύφος, που απομιμείται μια εγκάρδια συνομιλία, αποσπά τους ιδρυτές της καπνοβιομηχανίας από την ακαμψία της ανυπαρξίας για να τους φέρει στη ζωή του επιστολογράφου. Μαζί τους θα κάνει ένα τελευταίο τσιγάρο, πριν από τον αποχαιρετισμό. Μες στην αιθάλη των Muratti ο αφηγητής διαγράφει την τρομακτική τροχιά του αισθητού χρόνου, «από τη ρωμαλέα σπίθα της νεότητας στη θνήσκουσα τελευταία καύτρα».

Με μεστή, συγκεκομμένη αφήγηση, φτιαγμένη σαν μωσαϊκό, ο Αστερίου φιλοτεχνεί ένα πορτρέτο της πόλης που αγαπά, τονίζοντας τις πτυχώσεις του χρόνου. Τα τσιγάρα Muratti δεν στέκονται απλώς η αφορμή μιας ιστορικής αναδρομής, αλλά συνιστούν το θεμέλιο της λογοτεχνικότητας του βιβλίου. Ο αφηγητής επιθυμεί να αποδώσει στο Βερολίνο έναν λησμονημένο μύθο, από τους πολλούς που συνθέτουν τη μυθολογία του. Τα στοιχεία, όμως, που συλλέγει είναι ελλιπή. Από αυτή την έλλειψη εκπηγάζει η φαντασία, ο μίτος του μύθου. Το παρελθόν για να μιλήσει, χρειάζεται έναν φιλόπονο όσο και ευφάνταστο ακροατή.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΟΝ **ΑΛΕΞΙΟ ΜΑΪΝΑ**

Ο Αλέξιος Μάινας (γενν. 1976) σπούδασε φιλοσοφία στη Βόννη. Πρόσφατη ποιητική συλλογή: «Προσκόμματα και ποιμαντικές λύσεις για την κατάβαση της αγέλης στον κάμπο σε περίπτωση αντάρας» (Μικρή Αρκτος, 2021).

Ποια βιβλία έχετε αυτό τον καιρό δίπλα σας;
Την «Ευθραυστότητα του αγαθού» της σπουδαίας Μάρθα Νούσμπαουμ και το διαυγές «Τέχνη του βίου» του καθηγητή μου Κρίστοφ Χορν, που με έμαθε φιλοσοφία. Στο κομοδίνο ποίηση: μεταφρασμένο Γκρύνμπαϊν («Αστρονόμος»), το επιδραστικό «Οσο ακούω σε χρώμα» του Γιάννη Τζανετάκη, την ίσως μόνη αξιοπρεπή προσπάθεια ανθολόγησης της νέας γενιάς: το «Ποίηση με πείσμα», και την πρόσφατη, στοχαστική συλλογή «Θα ήσουν παντελώς ανυπεράσπιστος» της Δήμητρας Κωτούλα.

Ποιος ήρωας λογοτεχνίας θα θέλατε να είστε και γιατί;
Οταν γράφεις τόσο «φανατικά» (εντατικά), πρέπει να διαβάζεις σε βάθος, δηλαδή αναλυτικά. Και καταφατικά, ως σεμνός ταξιδιώτης απέναντι στο τοπίο του. Οταν διαβάζεις πρέπει να βλέπεις. Και ν' αφήνεις να σ' αγγίξουν, να «ενσυναισθάνεσαι» θερμά όσα ο νους συνέλαβε, για να μη στερέψεις ως δημιουργός. Διαβάζω αργά, αλλά κατεβαίνω στο κείμενο, γίνομαι Ρασκόλνικοφ, είμαι ο Ιάγος, είμαι η Μήδεια, αλλά πάνω απ' όλα γίνομαι ο νους που τους συνθέτει. Ε ναι, λοιπόν, είμαι ο συγγραφέας του Δον Κιχώτη. Ναι, είμαι ο συγγραφέας του Σάντσο Πάντσα.

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους συγγραφείς και ποιητές καλείτε, ζώντες και τεθνεώτες;
Ενα νέο Συμπόσιο! Αν ήταν γεύμα, θα 'ταν η καντιανή συνήθεια. Αλλά εδώ σε κατηγορούν αμέσως ότι θέλεις να πάρεις το Κρατικό... Ω, έχω απορίες: Αριστοτέλη, Σαίξπηρ, πώς υπήρξατε, πώς είναι δυνατόν; Ομηρε, ποιοι είσαι; Αινίγματα – με αρακά...

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός ποιήματος;
Ο Ντιράκ κατέκρινε το ενδιαφέρον του Οπενχάιμερ για την ποίηση! (Γεράσιμος Βουτσινάς)

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Τη σπάνιας ωριμότητας κατάθεση ενός 30χρονου το 1927: «Το γεφύρι του Σαν Λούις Ρέι» του Θόρντον Ουάιλντερ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Σε κάποιους μάγους μαθητεύω στο διηνεκές: στον οπαλίζοντα Πλάτωνα, στον πυριφλεγή Σοπενχάουερ, στον νηφάλιο Χιουμ. Σε τρεις όμως από πολύ νωρίς: στον μη μεταφράσιμο Νίτσε, στον Κάφκα και στον Μπόρχες.

«Προσκόμματα και ποιμαντικές λύσεις για την κατάβαση της αγέλης στον κάμπο σε περίπτωση αντάρας», νέα ποιητική συλλογή. Πώς προστατεύεται η αγέλη;
«Αγέλη» είμαστε όλοι κατά μία έννοια, γιατί είναι αγελαία η φυσιολογία μας. Ψυχο-λογικές κακοτεχνίες (αν το δει κανείς γνωσιολογικά ή ηθικά), δυσήνιες ροπές, τυχαία βιώματα, βάναυσες καμτσικιές της μοίρας μάς εξωθούν σε παραλογισμούς και αυτοκαταστροφικές πλαγιές. Θέλει αυτογνωσία η φρόνηση. Και ουδείς καλός τσοπάνης του εαυτού του.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Μελέτες, δοκίμια, βιογραφίες

1 **«Ενα σκοτεινό δωμάτιο»** του Αλέξη Παπαχελά (Μεταίχμιο)

2 **«Η δύναμη της γεωγραφίας»** του Τιμ Μάρσαλ (Διόπτρα)

3 **«Χωράει όλη η αρχαιότητα στο ασανσέρ;»** του Θεόδωρου Παπακώστα (Key Books)

4 **«Μοντεσόρι, από τη γέννηση έως 3 ετών»** Συλλογικό (Μίνωας)

5 **«Η Ρόζα του Αρκά - Μελαγχολίεθ»** του Αρκά (Πατάκη)

Αυτή την εβδομάδα

Λογοτεχνία

1 **«Σασμός»** του Σπύρου Πετρουλάκη (Μίνωας)

2 **«Ο Τζίμης στην Κυψέλη»** του Χρήστου Χωμενίδη (Πατάκη)

3 **«Μισό παιδί»** του Αύγουστου Κορτώ (Πατάκη)

4 **«Η λέσχη φόνων της Πέμπτης»** του Ρίτσαρντ Οσμαν (Ψυχογιός)

5 **«Ο δολοφόνος είναι νεκρός»** του Τζον Βέρντον (Διόπτρα)

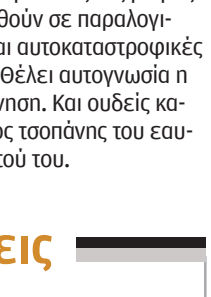

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από τα βιβλιοπωλεία «Public» (Αθήνα και Θεσσαλονίκη)

Η παράδοση δεν είναι μουσειακό είδος

Ο Σταύρος Ξαρχάκος μιλάει για το πρωτότυπο μουσικό εγχείρημά του με αφορμή την επέτειο των 200 χρόνων από την Εθνεγερσία

Συνέντευξη στη **ΓΙΩΤΑ ΣΥΚΚΑ**

Η δημιουργική ενασχόληση του Σταύρου Ξαρχάκου με τη λαϊκή και τη δημοτική μας παράδοση χρονολογείται ήδη από τη δεκαετία του ’60. Ομως, για πρώτη φορά ο σπουδαίος συνθέτης παρουσιάζει ένα τόσο φιλόδοξο εγχείρημα στην υπηρεσία του οράματός του για τον αναστοχασμό των Ελλήνων μέσα από το δημοτικό τραγούδι. Εγχείρημα που υποστήριξε η εταιρεία Lidl Ελλάς σε μια κοινή πρωτοβουλία, ώστε να δημιουργηθεί ένα σημαντικό πρόγραμμα που ξεκίνησε πριν από λίγους μήνες και κορυφώθηκε πρόσφατα με την επιτυχημένη συναυλία ενός καινούργιου έργου του συνθέτη στο Ηρώδειο, με τίτλο «Θέλει αρετή και τόλμη το... τραγούδι».

Αφιερωμένο στην επέτειο των 200 χρόνων από την Εθνεγερσία, το πρόγραμμα αυτό χωρίστηκε σε τρεις κύκλους. Ο πρώτος περιέλαβε τη σύνθεση 21 νέων τραγουδιών, την οποία ο Στ. Ξαρχάκος ανέθεσε σε σύγχρονους Ελληνες δημιουργούς που εκπροσωπούν διαφορετικά μουσικά ιδιώματα: τους Δήμητρα Γαλάνη και Θωμά Κωνσταντίνου, Νεοκλή Νεοφυτίδη, Παύλο Παυλίδη, Κατερίνα Πολέμη, Ταφ Λάθος, Palov & Mishkin και New York Gypsy All Stars.

Ο δεύτερος κύκλος, υπό την επιμέλεια του Λάμπρου Λιάβα, απαρτίζεται από αγαπημένα δημοτικά τραγούδια που αποδίδουν οι Polis Ensemble, παρέα με τους Κατερίνα Παπαδοπούλου και Παναγιώτη Αγγελακόπουλο, σε ενορχήστρωση του Αλέξανδρου Καψοκαβάδη. Στον τρίτο κύκλο, ο συνθέτης και μαέστρος παρουσίασε και διηύθυνε ένα καινούργιο έργο του – μια σουίτα για ορχηστρικό σύνολο, χορωδία και τραγουδίστρια την Ηρώ Σαΐα, με πηγή έμπνευσης 21 επίλεκτα δημοτικά τραγούδια.

Σκοπός του, η δημιουργική «ανασύνθεση» μέσα από τη σύγχρονη ενορχηστρωτική ματιά του, που γεφυρώνει το παρελθόν με το παρόν. Με την ευκαιρία αυτής της πρωτότυπης και μοναδικής δράσης, ο συνθέτης απάντησε στις ερωτήσεις της «Κ».

– Σχεδιάσατε ένα φιλόδοξο πολύπλευρο πρόγραμμα τριών κύκλων στο πλαίσιο των εορτασμών για τα 200 χρόνια από την Εθνεγερσία, με την υποστήριξη της Lidl. Ποιες δημιουργικές δυσκολίες αντιμετωπίσατε στην υλοποίησή του;

– Η επιλογή 21 τραγουδιών μέσα από έναν πακτωλό μοναδικών δημοτικών τραγουδιών ήταν η σοβαρότερη δυσκολία που αντιμετώπισα.

– Επιδιώξατε να φέρετε το δημοτικό τραγούδι στο σήμερα. Κάνοντας τώρα τον απολογισμό αυτής της τριπλής εργασίας, τι θα λέγατε ότι επιτύχατε;

– Συνειδητός μας στόχος υπήρξε εξαρχής να κάνουμε όχι απλώς μια αναδρομή στα διάφορα είδη και ύφη του δημοτικού τραγουδιού, αλλά να αναστοχαστούμε σε σχέση με τον διαχρονικό ρόλο και τις λειτουργίες του. Κυρίως θέλαμε να εμπνευστούμε και να αναδημιουργήσουμε προβάλλοντας τη δυναμική της ελληνικής μουσικής παράδοσης στο σήμερα.

Η επιλογή 21 τραγουδιών μέσα από έναν πακτωλό μοναδικών δημοτικών τραγουδιών ήταν η σοβαρότερη δυσκολία που αντιμετώπισα.

Το στοίχημα –που θεωρώ ότι τελικά κερδήθηκε– ήταν η «νέα πνοή» να σεβαστεί απολύτως το ύφος των τραγουδιών.

Η ανάγκη πολλών νέων για επανασύνδεση με σταθερά στοιχεία αναφοράς για την πολιτισμική τους ταυτότητα τους έχει οδηγήσει στην επανασύνδεση με το τρίπτυχο τραγούδι - μουσική - χορός.

– Οι δημιουργοί με τους οποίους συνεργαστήκατε στον πρώτο κύκλο προέρχονται από διαφορετικούς μουσικούς χώρους – έως και από το χιπ χοπ. Πόσο διαφορετικά αντιμετώπισαν τη δημιουργική πρόκληση που θέσατε; Υπήρξαν εκπλήξεις ακόμη και για εσάς;

– Τα πολύ ενδιαφέροντα και ποικίλα κομμάτια που κατέθεσαν τόσοι καλλιτέχνες, εκπροσωπώντας διαφορετικές γενιές και καταβολές (από την μπαλάντα μέχρι το χιπ χοπ), αποδεικνύουν ότι η ελληνική μουσική παράδοση δεν έχει μόνο βαθιές ρίζες, αλλά κλαδιά που απλώνονται σε κάθε κατεύθυνση. Εξάλλου, η δυναμική μιας παράδοσης, ως πράξη μεταβίβασης, δοκιμάζεται και επιβεβαιώνεται ακριβώς στη δυνατότητά της να αναπλάθεται και να εξελίσσεται.

Οπως ένα μεγάλο ποτάμι που δέχεται πολλούς παραπόταμους και καταλήγει σε ένα γονιμοποιό δέλτα. Επιβεβαιώσαμε λοιπόν ότι η μουσική μας παράδοση δεν είναι ένα μουσειακό είδος και υλικό για φολκλορικές αναπαραστάσεις, αλλά μπορεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την έκφραση και επικοινωνία των νέων καλλιτεχνών και ακροατών.

«Η δυναμική μιας παράδοσης, ως πράξη μεταβίβασης, δοκιμάζεται και επιβεβαιώνεται ακριβώς στη δυνατότητά της να αναπλάθεται και να εξελίσσεται», λέει ο Σταύρος Ξαρχάκος.

– Οι καλλιτέχνες του δεύτερου κύκλου, τον οποίο επιμελήθηκε ο Λάμπρος Λιάβας, βρίσκονται πιο κοντά στην παραδοσιακή πλευρά. Κι όμως, δίνουν και αυτοί μια νέα πνοή σε αγαπημένα τραγούδια, όπως «Τα παιδιά της Σαμαρίνας» κ.ά. Είναι κάτι το οποίο επιδιώξατε;

– Δεν θα μπορούσε να γίνει αλλιώς, αφού πρόκειται για νέους εξαιρετικούς δεξιοτέχνες που προσεγγίζουν τη μουσική μας παράδοση μέσα από το μεγάλο εύρος γνώσης και πληροφορίας της γενιάς τους και μέσα από την ώσμωση με πολλά και διαφορετικά είδη και πολιτισμούς. Ομως το στοίχημα –που θεωρώ ότι τελικά κερδήθηκε– ήταν ακριβώς αυτή η «νέα πνοή» να σεβαστεί απολύτως το ύφος των τραγουδιών και των παραδοσιακών οργάνων. Στόχος του Λάμπρου σε αυτό τον κύκλο ήταν «να ανοίξουμε τα παράθυρα για ν’ αεριστεί το κλειστό σπίτι».

– Στο δικό σας μουσικό έργο αξιοποιείτε μια δυτική μουσική φόρμα, τη φόρμα της σουίτας, για να αποδώσετε με προσωπικό τρόπο 21 δημοτικά τραγούδια. Ανάλογα εγχειρήματα μεγάλων συνθετών, όπως ο Μπραμς, ο Ντβόρζακ, ο Βίλα Λόμπος, ο Γκέρσουιν, ο Σκαλκώτας, έχουν αποδώσει πολύ σημαντικά λόγια έργα με διαφορετικές λαϊκές παραδόσεις. Υπάρχει πάντα ένας νέος δημιουργικός τρόπος να επιχειρήσει κανείς μια τέτοια σπουδή;

– Γιατί όχι; Στη φόρμα της σουίτας, όταν αυτή σου επιτρέπει τη συνέπεια και τη συνέχεια της παραδοσιακής μουσικής, δίνοντάς της ένα σύγχρονο πρόσωπο, αναδεικνύοντας την αντοχή της στον χρόνο, αλλά και τη συνύπαρξή της ακόμα και με τα πιο ακραία μουσικά ακούσματα. Αξιοποιώντας, παράλληλα, φωνές, όπως αυτή της αστραφτερής Ηρούς Σαΐα, και μουσικούς, όπως αυτοί που με συνόδευσαν στο μουσικό μου ωδη-πορικό στο Ηρώδειο.

– Τις τελευταίες δεκαετίες οι νεότεροι δείχνουν αυξανόμενο ενδιαφέρον για την παραδοσιακή μουσική και την πολιτισμική τους ταυτότητα. Πού νομίζετε ότι οφείλεται αυτό το ενδιαφέρον; Στο ξεθώριασμα των παλιών παρεξηγήσεων; Στα μουσικά γυμνάσια;

– Απέναντι στην ομοιομορφία της παγκοσμιοποίησης, η ανάγκη πολλών νέων για επανασύνδεση με σταθερά στοιχεία αναφοράς για την πολιτισμική τους ταυτότητα τους έχει οδηγήσει στην επανασύνδεση με το παραδοσιακό τρίπτυχο τραγούδι - μουσική - χορός. Προς αυτή την κατεύθυνση έχουν οπωσδήποτε συμβάλει σημαντικά τα μουσικά σχολεία και οι μουσικές σχολές των πανεπιστημίων, όπου από τη δεκαετία του 1990 διδάσκονται πλέον συστηματικά τα ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα, η θεωρία και το πολύμορφο ρεπερτόριο της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής στη διαχρονικότητά της (αρχαία, βυζαντινή, δημοτική και αστική). Παράλληλα, λειτουργούν ανάλογα τμήματα σε πολλά ωδεία και μουσικές σχολές σε όλη την Ελλάδα.

Επίσης, δραστηριοποιούνται περισσότεροι από 3.000 λαογραφικοί σύλλογοι, όπου χιλιάδες νέοι μαθαίνουν τους δημοτικούς χορούς, διοργανώνοντας σε τακτική βάση όχι μόνο γιορτές και παραστάσεις, αλλά και βιωματικά γλέντια. Ανάλογοι σύλλογοι (πάνω από 1.500) δραστηριοποιούνται και στις ελληνικές κοινότητες της διασποράς, μυώντας στην ελληνική ταυτότητα χιλιάδες νέους ελληνικής καταγωγής μέσα από το τραγούδι και τον χορό.

Τέλος, σε όλη την Ελλάδα λειτουργούν μουσικές σκηνές, όπου συγκροτήματα νέων μουσικών παρουσιάζουν σε τακτική βάση, και κυρίως σε ένα πολυάριθμο κοινό, προγράμματα που περιλαμβάνουν παραδοσιακές μουσικές, συχνά σε δημιουργικό διάλογο και με άλλα είδη, όπως ροκ, τζαζ, ραπ κ.ά. Οι νέοι μουσικοί που παίζουν μουσικά όργανα ερευνούν και ανακαλύπτουν παλιές και σπάνιες ηχογραφήσεις και αρχειακό υλικό, επανεκλέγουν με σύγχρονη δυναμική το παλιό ρεπερτόριο, αλλά και κάνουν δικές τους συνθέσεις βασισμένες σε παραδοσιακά σχήματα. Αυτό το πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε το επιβεβαίωσε περίτρανα.

– Τι θα συμβουλεύατε τους νέους μαθητές - μουσικούς που θα τιμηθούν με την υποτροφία Σταύρου Ξαρχάκου;

– Θα τους επαναλάμβανα τον τίτλο που επιλέξαμε για το πρόγραμμα παραφράζοντας τον Κάλβο, «Θέλει αρετή και τόλμη το... τραγούδι», γιατί αυτό διδάσκει διαχρονικά στους Ελληνες: ελευθερία και γλώσσα!

Και θα τους υπενθύμιζα τη φράση «Μουσικήν ποίει και εργάζου!» Είναι η εντολή που έλαβε στο όνειρό του ο Σωκράτης στον πλατωνικό διάλογο του «Φαίδωνα». Δηλώνει τη σημασία της μουσικής παιδείας και γενικότερα της τέχνης, για την ανύψωση του ανθρώπου από άτομο σε πολίτη, με γνώση και ευαισθησία, με κρίση και ανθρωπιά, με εσωτερική καλλιέργεια και κοινωνική συνείδηση. Η τελευταία φράση, αφιερωμένη «στους παροικούντες την Ιερουσαλήμ».

Γιατί επιλέξαμε την πρωτοβουλία «200 χρόνια Δημοτικό Τραγούδι»

Πώς μια ιδιωτική εταιρεία αγκαλιάζει το όραμα ενός συνθέτη και υποστηρίζει την πρωτοβουλία του, η οποία αντλεί μέσα από την ανεξάντλητη δεξαμενή του δημοτικού τραγουδιού; Η Βασιλική Αδαμίδου, διευθύντρια Επικοινωνίας και Εταιρικής Υπευθυνότητας Lidl Ελλάς, απαντά γιατί η εταιρεία επέλεξε την πρωτοβουλία «200 χρόνια Δημοτικό Τραγούδι».

«Αποφασίσαμε να προσεγγίσουμε τα 200 χρόνια από τον ξεσηκωμό του γένους μέσα από το πρίσμα της ιστορικής συνέχειας. Θελήσαμε να τιμήσουμε ταυτόχρονα την πολιτισμική μας παράδοση, φέρνοντας τις ρίζες της εθνικής μουσικής ταυτότητας στο σήμερα. Με σύμμαχο και συνοδοιπόρο τον Σταύρο Ξαρχάκο, προτείναμε ένα πολύπλευρο πρόγραμμα δράσεων μέσα από τρεις κύκλους, που συμβολικά ο καθένας περιέχει 21 τραγούδια, προσφέροντάς το ως παρακαταθήκη μνήμης για το χθες, μέθεξης για το παρόν και έμπνευσης για το μέλλον. Για όλες και όλους εμάς στη Lidl Ελλάς, η ευθύνη, το ήθος και η έννοια της ποιότητας σε κάθε έκφανση της ζωής μας παραμένουν οριζόντιες αξίες. Είναι αυτές που μας συνοδεύουν στον δρόμο για ένα κοινό, καλύτερο αύριο».

Μιλάει στην «Κ» η Βασιλική Αδαμίδου, διευθύντρια Επικοινωνίας και Εταιρικής Υπευθυνότητας Lidl Ελλάς.

VAGGINET

Ο Σταύρος Ξαρχάκος με τη Βασιλική Αδαμίδου.

– Ποιες δράσεις στο πλαίσιο της εταιρικής ευθύνης στηρίζει η Lidl Ελλάς;

– Ο δρόμος για ένα καλύτερο αύριο που ακολουθεί με συνέπεια η Lidl Ελλάς είναι στην ουσία η σταθερή συμπόρευση με τις αξίες της ευθύνης και της αλληλεγγύης. Εστιάζουμε και προσαρμόζουμε την εταιρική μας υπευθυνότητα στις προκλήσεις που αναδύονται κάθε φορά, μέσα στην κοινωνία και στο περιβάλλον. Στεκόμαστε δίπλα σε ευπαθείς ομάδες συμπολιτών μας, όσες και όσους έχουν ανάγκη. Ταυτόχρονα, ενδυναμώνουμε όλα όσα ενισχύουν την ποιότητα ζωής, τη γνώση, την καινοτομία, τον πολιτισμό. Στηρίζουμε την εθνική πολιτισμική έκφραση με το βλέμμα στη δημιουργική ανανέωση. Και πάντα με στοχευμένες ενέργειες, επιδιώκοντας να βρισκόμαστε πάντα ένα βήμα μπροστά. Να ηγούμαστε στην έμπνευση. Να πρωτοστατούμε στην καινοτομία.

Η αποκωδικοποίηση μιας αυτοκρατορίας

Ο Τζεφ Μπέζος και το παγκόσμιο φαινόμενο Amazon

BRAD STONE
Amazon unbound
εκδ. Simon and Schuster, **σελ.** 488

Του **ΑΧΙΛΛΕΑ ΠΑΠΑΡΣΕΝΟΥ***

Για τις ανάγκες του «Amazon Unbound», ο Στόουν μίλησε με πολλούς εντός και εκτός επιχείρησης, όχι όμως και με τον ιδρυτή της.

Από το 2017 εναλλάσσεται στην πρώτη θέση της λίστας με τους πλουσιότερους ανθρώπους στον κόσμο, με προσωπική περιουσία που έχει φτάσει τα 200 δισ. δολάρια, δηλαδή μεγαλύτερη από το ΑΕΠ πολλών χωρών, περιλαμβανομένου και του ελληνικού. Το μικρό διαδικτυακό βιβλιοπωλείο που έστησε το 1994 σε ένα γκαράζ στο Σιάτλ, με δάνειο 250.000 δολαρίων από τους γονείς του, γιγαντώθηκε σήμερα σε μια παγκόσμια αυτοκρατορία, την Amazon, που «πουλάει τα πάντα και παντού» και με χρηματιστηριακή αξία 1,6 τρισ. δολαρίων και 1,3 εκατ. υπαλλήλους κυριαρχεί στο ηλεκτρονικό λιανεμπόριο και στις υπηρεσίες λογιστικού νέφους και παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαδικτυακή διαφήμιση, στην παραγωγή κινηματογραφικών και τηλεοπτικών ταινιών, και στην αγορά βιολογικών τροφίμων.

Ο ιδρυτής της υπήρξε αντικείμενο θαυμασμού και φθόνου ήδη από το 1999, όταν ανακηρύχθηκε από το περιοδικό Time «πρόσωπο της χρονιάς» για τις τεχνολογικές καινοτομίες του, βρέθηκε επανειλημμένως στο στόχαστρο του Ντόναλτ Τραμπ ως ιδιοκτήτης της Washington Post και στο επίκεντρο της δημοσιότητας με τις διαστημικές φιλοδοξίες του και ένα επεισοδιακό διαζύγιο μετά 25 χρόνια γάμου.

Ποιος όμως είναι ο Τζεφ Μπέζος που εγκατέλειψε μια καλοπληρωμένη δουλειά στη Γουόλ Στριτ για το ρίσκο του Σιάτλ και ύστερα από 25ετή πορεία «προφητικής καινοτομίας, στρατηγικού οράματος και πειθαρχημένης διοίκησης» συσσώρευσε τόσο πλούτο, δύναμη και φήμη; Την αποκωδικοποίησή του επιχειρεί ο Μπραντ Στόουν, αρχισυντάκτης τεχνολογίας στο Bloomberg, 10 χρόνια μετά την κυκλοφορία του προηγούμενου βιβλίου του για τον τεχνολογικό κολοσσό. Στη δεκαετία που μεσολάβησε η αξία της επιχείρησης εικοσαπλασιάσθηκε και ο προσωπικός πλούτος του ιδρυτή της δωδεκαπλασιάσθηκε, σε μια φρενήρη επέκταση, που ούτε το διαζύγιό του το 2019, το οποίο του κόστισε 38 δισ. δολάρια, ούτε η πανδημία του κορωνοϊού το 2020 μπόρεσαν να ανακόψουν. Η πανδημία, μάλιστα, λειτούργησε ως «αυξητική ορμόνη» για την επιχείρηση, καθώς ήταν πανέτοιμη να ανταποκριθεί στη δραματική αύξηση της ζήτησης για το ηλεκτρονικό εμπόριο και την κατ' οίκον παράδοση σε συνθήκες εγκλεισμού.

Κατά τον συγγραφέα, όποια γνώμη και αν έχει κανείς για τον Μπέζος, ένα είναι σίγουρο: με τη δημιουργία της Amazon άνοιξε «ένα δρόμο χωρίς πισωγύρισμα».

Για τη συγγραφή του βιβλίου ο συγγραφέας μίλησε με πολλούς εντός και εκτός της επιχείρησης, όχι όμως και με τον ιδρυτή της. Από την αφήγηση αναδύεται ο θαυμασμός για την τεχνολογική ιδιοφυΐα και το επιχειρηματικό δαιμόνιο του Μπέζος, αλλά και η κριτική για μονοπωλιακές πρακτικές, φοροαποφυγή και αντισυνδικαλιστική συμπεριφορά, με κόστος για τους εργαζομένους και τις μικρές επιχειρήσεις. Ο Μπέζος είναι για τους θαυμαστές του ο «διορατικός εφευρέτης, ο καινοτόμος του Διαστήματος και ο προστάτης της ανεξάρτητης δημοσιογραφίας», αλλά για τους επικριτές του στερείται ενσυναίσθησης και ευθύνεται για την παραμέληση των εργαζομένων και τον θάνατο του εμποράκου.

Σε μια εποχή εντυπωσιακής τεχνολογικής προόδου, ο Μπέζος δεν φοβάται τον πειραματισμό και τα λάθη. Απόδειξη η αποτυχία του να κατασκευάσει ένα έξυπνο τηλέφωνο, το Fire Phone, ξοδεύοντας 170 εκατ. δολάρια, ή να διεισδύσει αποτελεσματικά στην Κίνα και την Ινδία. Τον ενδιέφεραν πάντα οι μεγάλες ιδέες και πίεζε τους συνεργάτες του για ριψικίνδυνες, πρωτοποριακές τεχνολογικές λύσεις. Ενώ η Google ήξερε τι αναζητούσαν οι χρήστες της και η Facebook τι τους άρεσε, η Amazon γνώριζε τι αγόραζαν. Ετσι δημιούργησε ένα «χρυσωρυχείο στην αυλή της», όταν επέτρεψε σε τρίτους την προβολή και διαφήμιση των προϊόντων τους στην πλατφόρμα της αποκομίζοντας τεράστια κέρδη από προμήθειες και διαφημιστικά έσοδα, όπως χρυσοφόρα απεδείχθη και η παροχή σε τρίτους υπηρεσιών υπολογιστικού νέφους AWS.

Οι επικρίσεις ανάγκασαν την Amazon του 1,6 τρισ. δολαρίων χρηματιστηριακής αξίας και του 1,3 εκατ. εργαζομένων να αυξήσει το ελάχιστο ωρομίσθιο στα 15 δολάρια, ποσό διπλάσιο από το κατώτερο σε ομοσπονδιακό επίπεδο.

Για τον Μπέζος προέχει η προσήλωση στο δόγμα της «Πρώτης Ημέρας», όταν η επιχείρηση δρα διαρκώς όπως την πρώτη ημέρα της λειτουργίας της, με την εφαρμογή νέων καινοτομιών, ενώ αν επικρατήσει η νοοτροπία της «Δεύτερης Ημέρας» ακολουθούν η στασιμότητα, η παρακμή και ο αργός θάνατος. Ετσι δημιουργήθηκαν ο ψηφιακός βοηθός Alexa, το Amazon Go για να χρεώνεται ο καταναλωτής στο ράφι, χωρίς να στήνεται στην ουρά του ταμείου, το Kindle για το βιβλίο χωρίς χαρτί, η συνδρομή Prime για παράδοση εντός 24 ωρών μέσω μιας τεράστιας εφοδιαστικής αλυσίδας.

Με την αγορά της Washington Post το 2013 έναντι 250 εκατ. δολαρίων, ο Μπέζος δεσμεύθηκε να επενδύσει στην ανεξάρτητη δημοσιογραφία ως θεμέλιο της δημοκρατίας. Με σλόγκαν «η δημοκρατία πεθαίνει στο σκοτάδι» έδωσε νέα πνοή στη μεγάλη εφημερίδα, αλλά εισέπραξε την εχθρότητα του Τραμπ, καθώς αυτή στάθηκε επικριτικά στην προεδρία του. Εχει εισέλθει επίσης δυναμικά στην οικιακή διασκέδαση με το Prime Video, στο Χόλιγουντ με το στούντιο της Amazon και στο Διάστημα με την εταιρεία Blue Origin. Καθώς συμμετείχε ο ίδιος στο παρθενικό διαστημικό ταξίδι της φέτος, το όραμά του είναι να μειωθεί το κόστος πρόσβασης στο Διάστημα για εμπορικούς και τουριστικούς σκοπούς, και να απελευθερωθούν οι ίδιες δημιουργικές δυνάμεις που έφεραν τη χρυσή εποχή της καινοτομίας στο Διαδίκτυο.

Ενώ σφίγγει ο κλοιός για όλους τους τεχνολογικούς κολοσσούς, η Amazon αντιμετωπίζει την εξονυχιστική έρευνα του Τύπου και των ρυθμιστικών αρχών στις δύο όχθες του Ατλαντικού για καταχρηστικές πρακτικές, φοροελαφρύνσεις και εξοντωτικές συνθήκες εργασίας. Οι επικρίσεις πάντως ανάγκασαν την εταιρεία να αυξήσει το ελάχιστο ωρομίσθιο στα 15 δολάρια, ποσό διπλάσιο από το κατώτερο σε ομοσπονδιακό επίπεδο, και τον Μπέζος να υποσχεθεί τη διάθεση 10 δισ. δολαρίων για την προστασία του περιβάλλοντος.

Καθώς ο ιδρυτής ανακοίνωσε πρόσφατα ότι θα παραδώσει τα ηνία του διευθύνοντος συμβούλου, ο συγγραφέας διερωτάται αν τελικά ο κόσμος έγινε καλύτερος με την Amazon, για να καταλήξει ότι όποια γνώμη και αν έχει κανείς για τον Μπέζος, δημιούργησε μια εταιρεία που έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας, «ανοίγοντας ένα δρόμο χωρίς πισωγύρισμα».

* Ο κ. Αχιλλέας Παπαρσένος υπηρέτησε στην ελληνική πρεσβεία της Ουάσιγκτον ως προϊστάμενος του Γραφείου Τύπου και Επικοινωνίας.

TET-A-TET
στον Alpha
ΚΥΡΙΑΚΗ 18:45

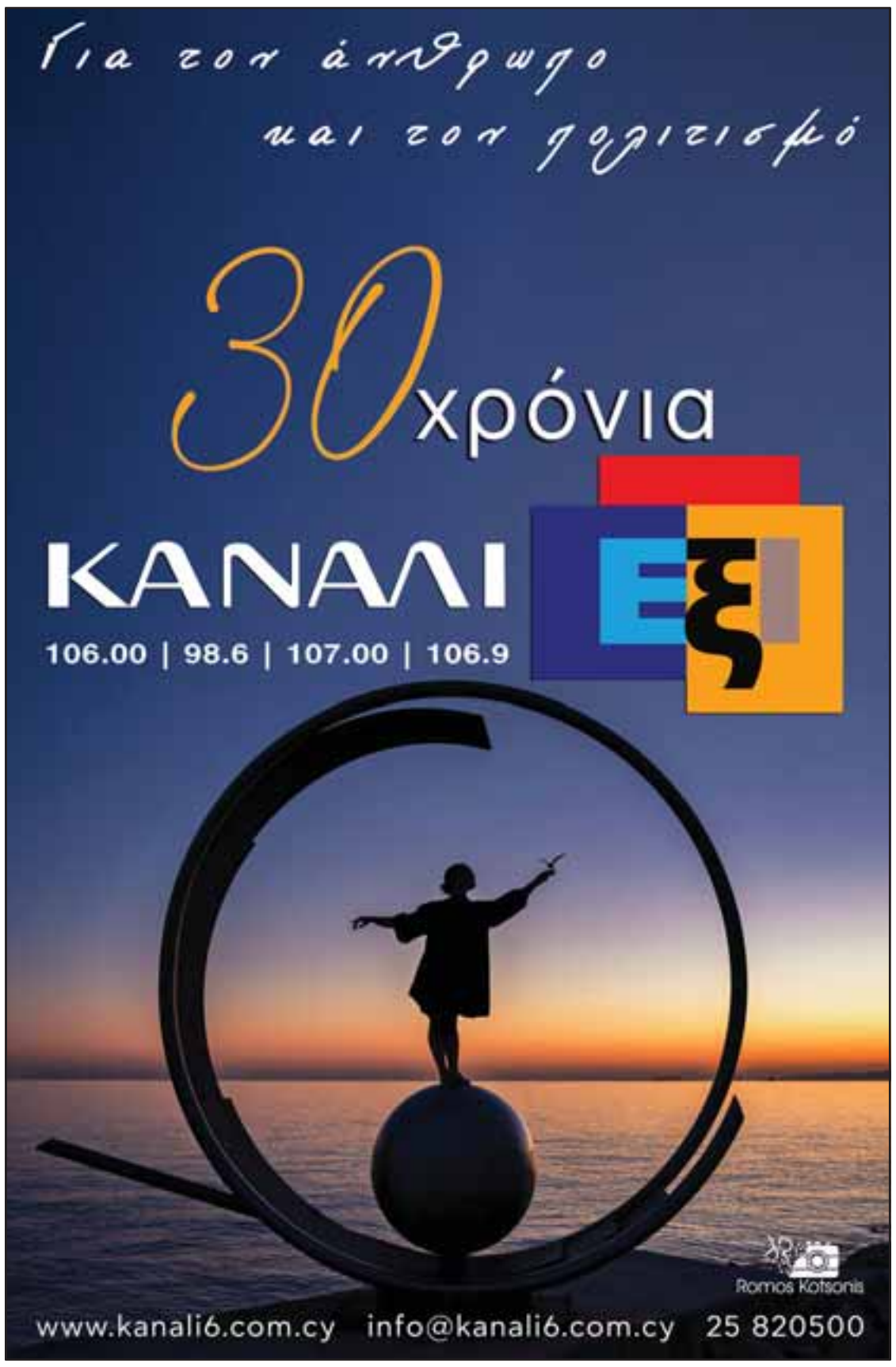
Για τον άνθρωπο
και τον πολιτισμό
30 χρόνια
ΚΑΝΑΛΙ
106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9
Romos Kotsonis
www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Η βαριά σκιά πάνω από το Ιράν

Η βραβευμένη ταινία του Μ. Ρασούλοφ με θέμα τη θανατική ποινή

Στην ταινία υπάρχουν όλα εκείνα που συνθέτουν την αξιοθαύμαστη ταυτότητα του σύγχρονου ιρανικού σινεμά: εξαιρετικά καλογραμμένο σενάριο, στιβαρές, ανθρώπινες ερμηνείες και κοινωνική παρατήρηση σε βάθος.

Δεν υπάρχει κακό ★★★½
ΔΡΑΜΑ (2020)
Σκηνοθεσία: Μοχαμάντ Ρασούλοφ
Ερμηνείες: Μπαράν Ρασούλοφ, Μαχτάμη Σερβάτι, Ζίλα Σάχι

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η Χρυσή Αρκτος του Φεστιβάλ Βερολίνου για το 2020 είναι ένα γενναίο φιλμ, το οποίο ωστόσο εκτός από την τόλμη του δεν στερείται καθόλου και καλλιτεχνικής αξίας. Ο Ιρανός κινηματογραφιστής Μοχαμάντ Ρασούλοφ («Ενας ακέραιος άνθρωπος») δεν κατάφερε να παραστεί στην τελετή απονομής καθώς του απαγορεύθηκε η έξοδος από τη χώρα, τη δε ταινία του τη γύρισε κρυφά αφού η λογοκρισία στο Ιράν δύσκολα θα την ενέκρινε. Και αυτό διότι οι τέσσερις βινιέτες, οι οποίες τη συγκροτούν, ασχολούνται με ένα από τα πιο σοβαρά ζητήματα που ταλαιπωρούν ακόμη και διχάζουν τη χώρα της Μέσης Ανατολής – και όχι μόνο: τη θανατική ποινή. Ενας αφοσιωμένος πατέρας και σύζυγος περνάει την ημέρα του κάνοντας θελήματα για την οικογένεια, φροντίζοντας την ανήμπορη μητέρα του, παίζοντας με τα παιδιά κ.ο.κ.

Οταν τα ξημερώματα θα πάει στη δουλειά του, θα ανακαλύψουμε μια σοκαριστική πραγματικότητα. Ενας νέος στρατιώτης αναγκάζεται να φέρει εις πέρας μια εκτέλεση στις φυλακές όπου υπηρετεί και κάνει το παν για να την αποφύγει, ενώ ένας άλλος πηγαίνει να επισκεφθεί την αγαπημένη του κουβαλώντας μαζί του ένα τρομακτικό μυστικό. Τέλος, μια νεαρή φοιτήτρια επιστρέφει στην πατρίδα του πατέρα της, για να κάνει μια συνταρακτική ανακάλυψη σχετικά με την ίδια της την ταυτότητα.

Ο Ρασούλοφ χρησιμοποιεί σχεδόν υποδειγματικά διαφορετικές σεναριακές τεχνικές προκειμένου να περάσει τα μηνύματά του, τα οποία έχουν να κάνουν κυρίως με τον διαρκή τρόμο της δίωξης από το καθεστώς αλλά και της θανατικής ποινής, η οποία καταστρέφει με πολλούς τρόπους τις ζωές των ανθρώπων – και όχι μόνο των εκτελεσμένων. Στην πρώτη ιστορία του υπάρχει το στοιχείο της έκπληξης και του σοκ.

Στη δεύτερη, εκείνο του σασπένς και της δράσης, ενώ η τρίτη, η οποία είναι ίσως και πιο ενδιαφέρουσα, εκτυλίσσεται αργόσυρτα υιοθετώντας τους κώδικες της αρχαίας τραγωδίας. Ολα τα παραπάνω μέσα από σχεδόν εξίσου σπουδαία κινηματογράφηση, η οποία κινείται άνετα τόσο στους κλειστοφοβικούς χώρους, π.χ., μιας φυλακής όσο και στην απεραντοσύνη του ερημικού τοπίου.

Φυσικά υπάρχουν εδώ και αδύναμα σημεία, όπως για παράδειγμα η κάπως μπερδεμένη τέταρτη ιστορία, ωστόσο σε μεγάλο βαθμό έχουμε όλα εκείνα που συνθέτουν την αξιοθαύμαστη ταυτότητα του σύγχρονου ιρανικού σινεμά: εξαιρετικά καλογραμμένο σενάριο, στιβαρές, ανθρώπινες ερμηνείες και κοινωνική παρατήρηση σε βάθος, η οποία εδώ αποκτά πολύ περισσότερη σημασία αφού εμπεριέχει και πραγματικό ρίσκο από την πλευρά των συντελεστών της ταινίας.

HOME CINEMA

Μια διαφορετική αυτοσχεδιαστική κωμωδία

Hannah Gadsby: Nanette
ΚΩΜΩΔΙΑ (2021)
Δημιουργός: Χάνα Γκάντσμπι
Εμφανίζεται: Χάνα Γκάντσμπι

Εχουμε αναφέρει αρκετές φορές πως ένα από τα πιο αξιόλογα προγράμματα που μας φέρνει σταθερά το Netflix είναι τα κωμικά specials, οι παραστάσεις δηλαδή των αυτοσχεδιαστικών κωμικών, κυρίως της αμερικανικής σκηνής. Μια τέτοια είναι φαινομενικά και το «Nanette» της Αυστραλής Χάνα Γκάντσμπι, κινηματογραφημένο με ζωντανό κοινό στην επιβλητική Οπερα του Σίδνεϊ. Το σόου ξεκινά με την κωμικό να εισάγει μερικά τυπικά αυτοσαρκαστικά αστεία πάνω στον γκέι σεξουαλικό προσανατολισμό της, στην οικογένειά της κ.ο.κ. Η συνέχεια, ωστόσο, είναι αρκετά διαφορετική και σε ένα βαθμό... συγκλονιστική.

Με βαθιά εξομολογητική διάθεση και τη φωνή της σχεδόν να σπάει, η Γκάντσμπι ξεκινά μια προσωπική αφήγηση, η οποία κινείται κάπου ανάμεσα στο τραγικό βάρος και στο μαύρο χιούμορ, στον εκρηκτικό θυμό και στην πικρή ειρωνεία. Ολος αυτός ο χείμαρρος συναισθημάτων πιάνει τον θεατή ελαφρώς απροετοίμαστο και πιθανότατα αυτός είναι και ο σκοπός της Γκάντσμπι. Οι αόρατες «άνω τελείες» που συνοδεύονται από αινιγματικές ατάκες στο τέλος των προτάσεών της, είναι άλλος ένας αριστοτεχνικός τρόπος να απευθυνθεί στο κοινό και να το προβληματίσει πάνω σε θέματα κοινωνικού ρατσισμού, σεξισμού και άλλων σύγχρονων ζητημάτων. Ο ρόλος του απλού «διασκεδαστή» ολοφάνερα δεν είναι για εκείνη.

Επάνω, η κωμικός Χάνα Γκάντσμπι στο «Hannah Gadsby: Nanette», που είναι διαθέσιμο στο Netflix. Κάτω, Τζόναθαν Πράις και Ανταμ Ντράιβερ στην ταινία «Ο άνθρωπος που σκότωσε τον Δον Κιχώτη», που προβάλλεται στο Cinobo.

Ο άνθρωπος που σκότωσε τον Δον Κιχώτη ★★★
ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2018)
Σκηνοθεσία: Τέρι Γκίλιαμ
Ερμηνείες: Ανταμ Ντράιβερ, Τζόναθαν Πράις, Στέλαν Σκάρσγκαρντ

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε την προσέγγιση του Τέρι Γκίλιαμ, ενός από τους ευφάνταστους κινηματογραφιστές της εποχής μας, στον θεμελιώδη μύθο του Δον Κιχώτη. Το σενάριο, το οποίο ο Γκίλιαμ υπογράφει μαζί με τον συνεργάτη του Τόνι Γκρισόνι, έχει για πρωταγωνιστή τον Τόμπι (Ανταμ Ντράιβερ), έναν σκηνοθέτη διαφημιστικών σποτ που κάνει γύρισμα στην Ισπανία με θέμα τον ήρωα του Θερβάντες. Παράλληλα, ανακαλύπτει πως το κοντινό χωριό, όπου γύρισε την πρώτη του σπουδαστική ταινία, έχει αλλάξει για πάντα ύστερα από αυτήν. Τα πράγματα θα πάρουν τον εξωφρενικό κατήφορο, όταν ο Τόμπι θα συναντήσει έναν γέρο τσαγκάρη της περιοχής, ο οποίος πιστεύει πως είναι στα αλήθεια ο Ιππότης της Ελεεινής Μορφής.

Ο Γκίλιαμ δημιουργεί μια εξτραβαγκάντσα επικών διαστάσεων, με κωμικά και παραμυθιακά στοιχεία που παραπέμπουν στο παρελθόν της φιλμογραφίας του. Τόσο το σενάριο όσο και οι σκηνοθετικές ιδέες του περιέχουν ουκ ολίγες στιγμές ιδιοφυΐας, παρόλο που η πλοκή είναι αρκετά βαρυφορτωμένη και η συνολική διάρκεια της ταινίας αχρείαστα εκτεταμένη. Ο Ανταμ Ντράιβερ είναι για άλλη μία φορά θετικός, ενώ ακόμη καλύτερος είναι ο Τζόναθαν Πράις στον ρόλο του σύγχρονου Δον Κιχώτη.

ΡΙΚ1 ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία λειτουργία
10.30 Σπίτι στη φύση - (Ε) Περιβαλλοντική εκπομπή.
11.00 Κοίτα με στα μάτια - (Ε) Κοινωνική εκπομπή.
11.30 Χρυσές συνταγές Με τη Μαριλ. Ιωαννίδου.
12.00 Brand News
14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
14.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης Ενημερωτική εκπομπή.
15.00 Road Trip - (Ε) Ντοκυμαντέρ.
15.30 Προσωπογραφίες, V «Γιάννης Δεμιρτζόγλου».
16.15 Project: Nostalgia Σειρά ντοκιμαντέρ.
17.30 Χρονογράφημα, IV Ντοκυμαντέρ.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
18.20 Τα καλύτερά μας χρόνια Σειρά εποχής.
19.20 Ειρήνη Πάσι Κωμωδία εποχής.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.00 Αθλητική Κυριακή Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντρη Καραντώνη.
23.15 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
23.20 Εκείνη και εκείνοι - (Ε) Νέα εκπομπή.
00.20 Προσωπογραφίες - (Ε)
01.15 Road Trip - (Ε)
01.45 ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.15 Αμύνεσθαι περί πάτρης
03.45 Project: Nostalgia - (Ε)
04.30 Σπίτι στη φύση - (Ε)
05.00 Χρονογράφημα, IV - (Ε)

ΡΙΚ2 ΤΗΛ.: 22862000

21.05 The Zookeeper's Wife
07.30 Μαγικός κόσμος - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
07.55 Παιδική ζώνη α. Μάγια η μέλισσα β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νιλς Χόλγκερσον γ. Ο μικρός Χνουδωτός δ. Μπόμπι και Μπιλ ε. Σπίριτ, το άγριο άλογο στ. Τα τρενάκια ρομπότ
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε) Παιδικό πρόγραμμα.
11.30 Παιδική ζώνη
16.00 Ιστορίες του χωρκού - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Ανδρέα Αργυρίδη, Δώρα Κακουράτου, κ.ά.
16.30 Μανώλης και Κατίνα - (Ε) Κωμική σειρά.
16.55 Κοίτα με στα μάτια Κοινωνική εκπομπή.
17.00 Baywatch - (Ε) Περιπετειώδης σειρά.
17.45 Μαζί / Birlikte, II - (Ε) Δικοινοτική εκπομπή.
18.30 Εκείνη & εκείνοι Με την Αθηνά Χάλκου.
19.30 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία
19.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)
19.50 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική)
21.05 Η γυναίκα του ζωολογικού κήπου (The Zookeeper's Wife) Βιογραφική δραματική με τους Τζέσικα Τσάστεϊν, Γιόχαν Χέλντεμπερχ.
23.05 The Sixties
23.50 Επαναλήψεις
05.20 ΓΙΟΥΡΟΝΙΟΥΣ

ALPHA ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Η γη της Ελιάς
06.00 60' Ελλάδα - (Ε) Ταξιδωτική εκπομπή.
07.00 Το αύριο μάς ανήκει - (Ε) Κοινωνική σειρά.
08.15 Η φαμίλια - (Ε) Κωμική σειρά.
09.15 Εύκολα και σπιτικά
10.00 Σ/Κ με τον Μάνεση Ενημερωτική εκπομπή.
12.50 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
13.50 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά.
15.15 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
16.15 Λούης Night Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
18.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ(νοηματική)
18.10 Λούης Night Show - (Ε) (Συνέχεια)
18.20 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά.
19.10 Άσε μας ρε μαμά Κωμική σειρά, με τους Παναγιώτα Βλαντή, Ιεροκλή Μιχαηλίδη, κ.ά.
20.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ
21.20 Η γη της Ελιάς Κοινωνική σειρά, με τους Πασχάλη Τσαρούχα, Αντιγόνη Κουλουκάκου, κ.ά.
23.15 Κάμπινγκ - (Ε) Κωμική σειρά.
01.00 Κάρμα - (Ε) Κοινωνική σειρά.
01.45 Κρατάς μυστικό - (Ε)
02.30 Οικογενειακές ιστορίες Κοινωνική σειρά.
03.15 Σ/Κ με τον Μάνεση - (Ε) Ενημερωτική εκπομπή.

ANT1 ΤΗΛ.: 22200200

21.20 Robin Hood
05.40 Δεληγιάννειο παρθεναγωγείο - (Ε) Κωμική σειρά.
06.30 40 κύματα - (Ε) Ελληνική σειρά.
08.00 Santa Γιολάντα - (Ε) Κωμική σειρά.
08.50 Μάμμα μία - (Ε) Κωμική σειρά.
09.20 Την πάτησα - (Ε) Κωμική σειρά.
10.20 Κάνε γονείς να δεις καλό Κωμική σειρά.
11.40 Υγεία πάνω απ' όλα Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φωτεινή Γεωργίου.
12.30 Ενώπιος ενωπίω - (Ε) Εκπομπή με τον Νίκο Χατζηνικολάου
13.55 4ο ΟΠΑΠ Soccer Tournament Τελικός
15.00 Ήλιος - (Ε) Δραματική σειρά.
16.20 Casa De Mikel, III - (Ε) Σατιρική εκπομπή, με τον Μιχάλη Σοφοκλέους και τη Χριστίνα Κυριάκου.
18.00 Τα νέα του ANT1 σε 10΄
18.15 La Pasta PomiLωri - (Ε) Κωμική σειρά.
20.15 Τα νέα του ANT1
21.20 Robin Hood Περιπέτεια, με τους Ράσελ Κρόου, Κέιτ Μπλάνσετ, κ.ά.
22.45 Our Kind Of Traitor Αστυνομικό θρίλερ.
00.50 Ιατρικό απόρρητο - (Ε)
01.40 7 ζωές - (Ε) Κωμική σειρά,
02.30 Το τρίτο στεφάνι - (Ε)

OMEGA ΤΗΛ.: 22477777

21.00 Dancing With the Stars
07.00 Θεία λειτουργία
09.50 OPEN Weekend Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι.
15.15 Αλήθειες με τη Ζήνα Κοινωνική εκπομπή, με τη Ζήνα Κουτσελίνη.
17.00 Εικόνες - (Ε) Ταξιδιωτική εκπομπή.
17.45 The OMG Show - (Ε) Σατιρική εκπομπή.
18.00 OMEGA NEWS
18.10 The OMG Show - (Ε) (Συνέχεια).
19.10 Σ' αγαπώ μεν... αλλά Νέα οικογενειακή κωμωδία, με τους Αλέξανδρο Μπουρδούμη, Ευσταθία Τσαπαρέλη, κ.ά.
20.10 OMEGA NEWS
21.00 Dancing With the Stars Χορευτικός διαγωνισμός, με τη Βίκυ Καγιά.
00.30 Total Blackout - (Ε) Τέσσερις τολμηροί συμμετέχοντες, καλούνται να τα βγάλουν πέρα με απρόβλεπτες δοκιμασίες σε ένα χώρο που δε μπορούν να δουν τίποτα!
01.30 OPEN Weekend - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή, με την Ελένη Τσολάκη.
04.00 Daddy cool - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Σάκη Μπουλά, Μαριάννα Καυκαρίδου.
05.00 Ο άντρας των ονείρων (Ε) Κωμική σειρά.

ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100

21.10 The Voice of Greece
06.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε) Κωμική σειρά.
07.00 Love it - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
08.00 Καλό μεσημεράκι - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Ώρα για φαγητό - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίγου.
10.00 Βουράτε γειτόνοι - (Ε) Κωμική σειρά.
10.40 Dot., V Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Νάντια Μπουλέ.
11.40 Κάτι ξαναψήνεται - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής, με την Κων/να Σπυροπούλου.
13.00 Passenger Ταξιδιωτική εκπομπή με τον Μάριο Πρ. Ιωαννίδη.
13.00 Όλα Γκουντ Ψυχαγωγική εκπομπή με τους Γρηγόρη Γκουντάρα, και Ναταλί Κάκκαβα.
16.30 The Voice of Greece - (Ε) Μουσικός διαγωνισμός.
18.00 Γεγονότα σε συντομία
18.10 The Voice of Greece (Συνέχεια)
19.10 Η πεθερά Κωμική σειρά.
20.00 Τομές στα γεγονότα
21.10 The Voice of Greece Μουσικός διαγωνισμός.
00.30 Γεγονότα σε τίτλους
00.40 Η πεθερά - (Ε) Κωμική σειρά.
01.30 1821: Οι ήρωες - (Ε)
02.30 Όλα Γκουντ - (Ε)
04.30 Ήρθε κι έδεσε - (Ε)

CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577

08.00 Ελληνική ταινία
09.35 Ξένη ταινία
11.20 Τηλεαγορά
12.00 Τάσος στη μουσική - (Ε)
13.10 Ελληνική ταινία
14.50 Τηλεαγορά
15.20 Ελληνική ταινία
17.00 Τηλεαγορά
19.05 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ξένη ταινία
01.00 Ξένη ταινία
02.30 Ξένη ταινία

PLUS ΤΗΛ.: 22259000

06.30 Παιδικές σειρές
08.05 Παιδικό παραμύθι
09.00 Cook Eat - (Ε)
13.00 ΑΝΝΙΤΑ κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φακός
19.00 Ταξίδι γεύσεων - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε) Με την Άννα Αντωνίου.
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

EXTRA ΤΗΛ.: 25715111

07.45 Διεθνείς Ειδήσεις
08.00 Μουσικό πρόγραμμα
10.20 Κορίτσια ο Μάρκουλης
12.30 Ελιές Θρούμπες
14.00 Ασημένια φεγγάρια
16.05 Κινημ/φικές επιτυχίες
16.10 Έξυπνες αγορές
16.40 Σύντομο Δελτίο Ειδήσεων
17.15 Αόρατος φακός
17.20 Έξυπνες αγορές
18.05 Ελληνική ταινία
19.45 EXTRA News
20.20 Ελληνική ταινία
22.00 Η προδοσία
23.45 Ξένη ταινία

MOVIES BEST

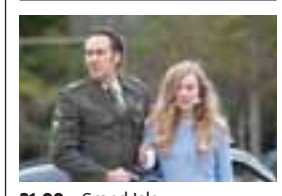

21.00 Grand Isle
06.30 The Donkey King
08.20 A Crooked Somebody
10.15 Deutschland 89 - Ep. 4
11.15 Boomerang
13.15 One Night In Istanbul
15.00 A Kid Like Jake
17.00 Family Pictures
19.00 Cold Brook
21.00 Grand Isle
23.00 McKellen: Playing The Part
00.45 Arkansas
02.30 The Revenant

GREEK CINEMA

20.00 Οι κληρονόμοι
06.00 Το ξύλο βγήκε απ' τον παράδεισο
07.35 Σκάνδαλα στο νησί του έρωτα
09.00 Το σωφεράκι
10.40 Χαμένη ευτυχία
12.10 Κυνηγημένη προσφυγοπούλα
13.40 Ο μάγκας με το τρίκυκλο
15.25 Ο μεθύστακας
17.10 Η κυρά μας, η μαμμή
18.30 Η ωραία του κουρέα
20.00 Οι κληρονόμοι
21.30 Το ξύλο βγήκε απ' τον παράδεισο
23.10 Νόμος 4000
00.45 Το σωφεράκι

«Η παρηγοριά που ήθελα να προσφέρω»

Ντοκιμαντέρ καταγράφει με ωμή ματιά τη μάχη της Αμερικανίδας ηθοποιού Σέλμα Μπλερ με τη σκλήρυνση κατά πλάκας

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ**

«Αυτή είναι η κατάσταση στην οποία βρίσκομαι. Καθένας βιώνει τη δική του, αλλά πιστεύω ότι όλοι είμαστε ενωμένοι στο να αισθανόμαστε μόνοι ή φοβισμένοι ή να φοβόμαστε όταν έρχεται μια μεγάλη αλλαγή στη ζωή μας», δήλωνε πρόσφατα η Αμερικανίδα ηθοποιός Σέλμα Μπλερ στους New York Times. Ποιο αναφέρεται; Στην πολύχρονη μάχη της με τη σκλήρυνση κατά πλάκας, μάχη που αποτελεί και το κεντρικό θέμα του ντοκιμαντέρ «Introducing, Selma Blair» σε σκηνοθεσία Ρέιτσελ Φλέιτ.

Από το 1999 έως το 2018, η Μπλερ απολάμβανε μια σημαντική καριέρα τόσο στον ανεξάρτητο αμερικανικό κινηματογράφο όσο και σε παραγωγές του Χόλιγουντ, αλλά και στην τηλεόραση. Το 2008 άρχισε να κουράζεται αφύσικα, να πονάει και να νιώθει αδύναμη, κάτι που επιδεινώθηκε το 2011 όταν γέννησε τον Αρθουρ, τον οποίο μεγάλωσε μόνη της μετά τον χωρισμό με τον πατέρα του, σχεδιαστή μόδας Τζέισον Μπλέικ. Αναγκάστηκε να περιορίσει τη δραστηριότητά της, αξιοποιώντας ευκαιρίες κοντά στο Λος Αντζελες.

Η Μπλερ ήταν πάντοτε σκληρό καρύδι. Γεννημένη ως Σέλμα Μπλερ Μπέιτνερ το 1972 στην πόλη Σάουθφιλντ, στο Μίσιγκαν των ΗΠΑ, από μέση εβραϊκή οικογένεια, είναι η μικρότερη από τις τέσσερις κόρες της δικαστού Μόλι Αν Μπέιτνερ και του δικηγόρου, ενεργού μέλους του Αμερικανικού Δημοκρατικού Κόμματος και ακτιβιστή, Ελιοτ Μπέιτνερ. Αποφοίτησε από το Πανεπιστήμιο του Μίσιγκαν το 1995 με πτυχία στην αγγλική φιλολογία, την ψυχολογία και τη φωτογραφία. Μετακόμισε σχεδόν αμέσως στη Νέα Υόρκη επιδιώκοντας να ακολουθήσει την καριέρα ηθοποιού ή φωτογράφου. Αρχισε μαθήματα υποκριτικής στη Σχολή της Στέλα Αντλερ και στο Column Theater, όπου διακρίθηκε για το ταλέντο της.

Από τα 20 μέχρι τα 30 της, σε ηλικία που οι ηθοποιοί πασχίζουν να βρουν ρόλους στη Νέα Υόρκη και στο Λος Αντζελες, η Μπλερ έφτιαξε ένα πλούσιο βιογραφικό συμμετέχοντας σε παραγωγές μεγάλων κινηματογραφικών στούντιο όπως και σε ανεξάρτητες ταινίες. Το 1999 υποδύθηκε τη νεαρή, αφελή Σέσιλ Κάμπελ στο εφηβικό ρομαντικό δράμα «Cruel Intentions» με τους Σάρα Μισέλ Γκέλαρ, Ρις Γουίδερσπουν, Τζόσουα Τζάκσον. Πρωταγωνίστησε επίσης στην τηλεοπτική σειρά του δικτύου The WB, «Zoe», κερδίζοντας υποψηφιότητα για βραβείο Teen Choice.

Ακολούθησαν το «Legally Blonde» του 2001, όπου συναντιέται ξανά με την αγαπημένη φίλη της Ρις Γουίδερσπουν, η ρομαντική κωμωδία «The Sweetest Thing», το βραβευμένο αυτοβιογραφικό δράμα της Λόρι Πέτι «The Parker House», η ταινία δράσης του Γκιγιέρμο Ντελ Τόρο «Hellboy: Ο ήρωας της κόλασης» και το σίκουελ του το 2008, η ρομαντική κωμωδία «Dark Horse» και η σατιρική κωμωδία-δράμα «Storytelling» του Τοντ Σόλοντζ.

Η ζωή της όμως άλλαξε δραματικά τον Αύγουστο του 2018, όταν αυτό που πίστευε ότι ήταν υπερκόπωση αποδείχθηκε μια σοβαρή αρ-

Από το 1999 έως το 2018, η Μπλερ απολάμβανε μια σημαντική καριέρα τόσο στον ανεξάρτητο αμερικανικό κινηματογράφο όσο και σε παραγωγές του Χόλιγουντ.

ρώστια: διαγνώσθηκε με σκλήρυνση κατά πλάκας, μια αυτοάνοση νευρολογική νόσο. Απτόητη, αποφάσισε δύο μήνες αργότερα να κοινοποιήσει την είδηση στο Instagram. «Είμαι ανάπηρη. Πέφτω κάτω μερικές φορές και ρίχνω αντικείμενα. Εχω θολή μνήμη, η αριστερή μου πλευρά ζητάει οδηγίες από ένα φθαρμένο "κέντρο ελέγχου". Ομως, τα καταφέρνουμε, προσπαθώ για το καλύτερο (...) πιθανόν να είχα αυτή την ανίατη ασθένεια εδώ και τουλάχιστον 15 χρόνια», αποκάλυψε στη λεζάντα μιας φωτογραφίας της.

Μετά τη διάγνωση

Αργότερα, ανέφερε στην τηλεοπτική εκπομπή «Good Morning America» ότι η διάγνωση της έδωσε μιαν αίσθηση ανακούφισης. Παραδέχθηκε επίσης ότι δίνει μάχη με τον αλκοολισμό, την κατάθλιψη και

Η Σέλμα Μπλερ δεν δίσταζε να εμφανιστεί στο κόκκινο χαλί με τη βοήθεια ενός μπαστουνιού και να δίνει συνεντεύξεις, επιθυμώντας οι δημοσιογράφοι να μην κρύβουν τις διαταραχές στην ομιλία και τα προβλήματα στην κίνησή της.

JORDAN STRAUSS / INVISION / A.P.

το άγχος. Στη συνέχεια, ανακοίνωσε ότι κερδίζει τη μάχη και γιόρτασε τα δύο χρόνια νηφαλιότητας. Μετά την τολμηρή ομολογία, συνέχισε να ενημερώνει για την υγεία της μέσα από το Instagram. Δεν δίσταζε να εμφανιστεί στο κόκκινο χαλί με τη βοήθεια ενός μπαστουνιού και να δίνει συνεντεύξεις, επιθυμώντας οι δημοσιογράφοι να μην κρύβουν τις διαταραχές στην ομιλία και τα προβλήματα στην κίνησή της. Η διάθεση της, ωστόσο, είχε εναλλαγές: τη μια στιγμή ήταν χαρούμενη και την επομένη λυπημένη.

Η ηθοποιός γρήγορα κατάλαβε ότι, παρά τα προβλήματα, ανοιγόταν μπροστά της μια νέα ευκαιρία. Να βοηθήσει άτομα με το ίδιο πρόβλημα και να ενημερώσει το κοινό για την εμπειρία της, κάτι που έκανε με το ντοκιμαντέρ «Introducing, Selma Blair».

Αυτό τώρα ήταν κάτι διαφορετικό. Σε όλη την καριέρα της στο

Η κάμερα την ακολουθεί στο σπίτι, στο κρεβάτι, στις δύσκολες, συγκινητικές και τρυφερές στιγμές με τον γιο της, στο νοσοκομείο, στην πρώτη χημειοθεραπεία.

απαιτητικό επάγγελμα του ηθοποιού, η Σέλμα Μπλερ δεν σταμάτησε ποτέ να διηγείται ιστορίες. Αυτή τη φορά, όμως, δεν πρόκειται για ταινία μυθοπλασίας, αλλά για ένα αφήγημα που αφορά την ίδια της τη ζωή βιώνοντας μια σκληρή αρρώστια.

Οι μύθοι και ο φόβος

Πρόκειται για μια «ωμή» καταγραφή της καθημερινότητας πριν και μετά τη θεραπεία της, που ξεκίνησε το 2019 και βασιζόταν σε συνδυασμό χημειοθεραπείας και μεταμόσχευσης βλαστοκυττάρων. Το φιλμ, που ήδη προβάλλεται στις αμερικανικές αίθουσες και διαδικτυακά στην πλατφόρμα discovery+, διερευνά περίπλοκα ζητήματα, όπως οι μύθοι γύρω από την εξωτερική εμφάνιση και τον φόβο που προκαλούν η αναπηρία και η προοπτική θανάτου.

Η Μπλερ γνώρισε τη σκηνοθέτιδα Ρέιτσελ Φλέιτ λίγο μετά τη διάγνωση και συμφώνησαν να ξεκινήσουν τα γυρίσματα μερικές ημέρες πριν από το ταξίδι στο Σικάγο για τη θεραπεία. Η σκηνοθέτις και παραγωγός, που πάσχει από αλωπεκία, είπε ότι ένιωσε μια ιδιαίτερη σύνδεση με την ηθοποιό όσο προχωρούσαν τα γυρίσματα. Είχε την ελευθερία να μεταφέρει την ιστορία στην οθόνη, χωρίς παρεμβάσεις στο σενάριο ή στο μοντάζ. Οπως εξήγησε στους New York Times, «η πρωταγωνίστρια ήταν πρόθυμη να δείξει στον κόσμο τι πραγματικά της συνέβη, δηλαδή τη σκληρή πραγματικότητα και την ειλικρίνεια που δεν είναι εμφανής».

«Δεν έχω συνειδητοποιήσει ότι θα κυκλοφορήσει φιλμ όπου θα είμαι το κεντρικό πρόσωπο. Η αλήθεια είναι ότι δεν το έχω επεξεργαστεί ακόμη στο μυαλό μου», συμπλήρωσε η Μπλερ.

Απρόσμενη ελπίδα

Η κάμερα την ακολουθεί στο σπίτι, στο κρεβάτι, στις δύσκολες, ευάλωτες, τρυφερές και συγκινητικές στιγμές με τον γιο της, στο νοσοκομείο, στην πρώτη χημειοθεραπεία. Τα πλάνα δείχνουν τον πόνο, τον φόβο και σε μερικές περιπτώσεις την ψυχραιμία απέναντι στην ασθένεια. Αλλά, παρά τη δύσκολη καθημερινότητα και τη δύναμη για να αντεπεξέλθει στις προκλήσεις, δεν έχασε το χιούμορ της. Το ίδιο απρόσμενα που ήρθε η διάγνωση, πάντως, ήρθε και η ελπίδα. Η θεραπεία στην οποία υποβλήθηκε έφερε τελικά θετικά αποτελέσματα, καθώς από τον Αύγουστο του 2021 η ασθένεια βρίσκεται υπό έλεγχο, όπως δήλωσε η ίδια σε πάνελ της Ενωσης Κριτικών Τηλεόρασης.

Με το ντοκιμαντέρ, η Μπλερ ελπίζει ότι οι προσπάθειές της θα αποτελέσουν παράδειγμα για την αξία της ειλικρίνειας στις σχέσεις ενός δημόσιου προσώπου με τους θαυμαστές του. «Μπορεί να κάνει τη διαφορά. Και δεν εννοώ επιφανειακά. Εννοώ οι άνθρωποι να αφιερώσουν χρόνο και να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους, γιατί ποτέ δεν ξέρεις τι κουβαλάει ο καθένας μέσα του και πόσο ανακουφίζει το να γνωρίζουν ότι ακόμη και αξιαγάπητοι άνθρωποι σαν εμένα (γελάει) μπορεί να έχουν σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα. Αυτή είναι η παρηγοριά που θα ήθελα να προσφέρω».

Η Αντέλ εξηγεί στον γιο της γιατί χώρισε και έφυγε

Με το νέο της άλμπουμ «Easy on me», η διάσημη Βρετανίδα τραγουδοποιός δείχνει να ενηλικιώνεται στα 30 της

Της **ΣΤΑΜΑΤΙΝΑΣ ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΥ**

Κάθε τραγούδι και μια κραυγή. Κάθε δίσκος μια συλλογή αναμνήσεων. Τα άλμπουμ της είναι σαν ημερολόγια, πρώτα το παρθενικό 19, μετά το χαρακτηριστικό 21, μετά το σχεδόν απολογητικό 25 και τώρα το λυτρωτικό 30. Στα 30 της και με το «Easy on me», η Αντέλ κάνει επίκληση στην επιείκεια των πιο δικών της ανθρώπων για να τους εξηγήσει γιατί φεύγει από το πλέον ασπρόμαυρο και με αναποδογυρισμένα έπιπλα ή καλυμμένα με σεντόνια σπίτι του «Hello». Γιατί μετέτρεψε σε ένα σχεδόν αυτοσχέδιο φορτηγό το αυτοκίνητό της και πήρε μια μικρή βαλίτσα στο χέρι. Γιατί φαίνεται σαν να το έβαλε στα πόδια. Γιατί στη διαδρομή έπιανε τον αέρα με τα χέρια της και οι παρτιτούρες έμοιαζαν να δραπετεύουν. Γιατί στο τέλος ξαναβρίσκει το χαμόγελό της.

Η Αντέλ –που κατάφερε να είναι το μοναδικό πρόσωπο για πρώτη φορά που πρωταγωνιστεί ταυτόχρονα στο εξώφυλλο τόσο της αμερικανικής όσο και της βρετανικής Vogue– παραδέχθηκε ότι αυτή τη φορά κατάλαβε ότι τελικά το πρόβλημα είναι η ίδια, δεν έψαξε να βρει λόγους και λάθη των άλλων, γι' αυτό και το νέο της άλμπουμ είναι τόσο διαφορετικό από τα άλλα, τόσο μοναδικό. Αποδέχεται δημοσίως για όσα η ίδια ευθύνεται και δεν κρύβεται. Της πήρε τρία χρόνια να φτιάξει ένα ολόκληρο άλμπουμ για να δώσει εξηγήσεις, όχι στο κοινό της αλλά στον πρώην σύζυγό της και κυρίως στον γιο τους, που, όπως είπε στις τελευταίες συνεντεύξεις της, είχε τόσες αθώες ερωτήσεις που δεν κατάφερε να του τις απαντήσει, δεν είχε τι να του πει. Ηθελε όμως να ξέρει όταν μεγαλώσει γιατί πήρε την απόφαση να χωρίσει, να

Ηταν γνωστή η εξάρτησή της από το αλκοόλ, τώρα έκανε γνωστή τη νέα της «εξάρτηση» από τη γυμναστική.

κυνηγήσει τη δική της ευτυχία ρισκάροντας τη δική του. «Ο γιος μου είχε πολλές ερωτήσεις. Πραγματικά καλές ερωτήσεις, πραγματικά αθώες ερωτήσεις, στις οποίες απλώς δεν έχω απάντηση. Οπως "γιατί δεν μπορείτε να είστε ακόμη μαζί;". Απλώς ένιωσα ότι ήθελα να του εξηγήσω, μέσω αυτού του δίσκου, όταν είναι στα είκοσι ή τα τριάντα του, ποια είμαι και γιατί επέλεξα εθελοντικά να διαλύσω ολόκληρη τη ζωή του αναζητώντας τη δική μου ευτυχία. Τον έκανα πραγματικά δυστυχισμένο μερικές φορές. Και αυτό είναι μια πραγματική πληγή για μένα που δεν ξέρω αν θα μπορέσω ποτέ να θεραπεύσω. (...) Υπάρχουν κανόνες που διαμορφώνονται στην κοινωνία για το τι συμβαίνει και δεν συμβαίνει στον γάμο και μετά τον γάμο, αλλά είμαι πολύ πολύπλοκος άνθρωπος».

Η «βασίλισσα της σκηνής», όπως την αποκαλούν πολλοί, που στα 23 της χρόνια συμπεριλήφθηκε στη λίστα του Time με τα πρόσωπα που έχουν τη μεγαλύτερη επιρροή παγκοσμίως, με τις 293 υποψηφιότητες, τα 136 βραβεία, με τα εκατομμύρια πωλήσεις και τα ρεκόρ που σπάνε ξανά και ξανά, δεν γεννήθηκε ούτε μεγάλωσε πάνω σε κάποιο ροζ συννεφάκι. Μέχρι χθες έδειχνε να αναμετριέται με τα δικά της «φαντάσματα». Ομως δεν ψάχνει πια για δικαιολογίες και ενηλικιώνεται στα 30 της. Δήλωσε ότι αυτό το άλμπουμ είναι η αυτοκαταστροφή της, αλλά μάλλον σημαίνει περισσότερο τη λύτρωσή της. Πρώτα, ωστόσο, είχε απελευθερωθεί και από τα δεσμά της σχέσης της με τον πατέρα της, που την εγκατέλειψε σε ηλικία 3 ετών, που έβγαινε κι έκανε τη μία δήλωση μετά την άλλη για να την «κερδίσει», που όσο κι αν έκανε λόγο για δήθεν παρεξήγηση που εκ των υστέρων λύθηκε τόσο εκείνη έκανε ανακοινώσεις, ακόμη και από τα βραβεία Γκράμι, για το πόσο δεν τον αγαπάει. Διόλου τυχαίο ότι πηγές του περιβάλλοντός της, όπως έχει επικαλεστεί η Daily Mail, έβλεπαν τον θάνατο του πατέρα της περισσότερο ως απελευθέρωση για την ίδια.

Ηταν γνωστή η εξάρτησή της από το αλκοόλ, αν και αυτό της στέ-

Η αποκαλούμενη «βασίλισσα της σκηνής» στα 23 της χρόνια συμπεριλήφθηκε στη λίστα των προσώπων του Time με τη μεγαλύτερη επιρροή παγκοσμίως.

20ή ΑΠΟΝΟΜΗ

Τράπεζα Κύπρου

MAN

OF THE YEAR

20 YEARS

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

- MANAGER / ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
- ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ
- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
- INVESTOR OF THE YEAR
- ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΥΠΡΙΟΣ
- ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
- ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ
- LIFETIME ACHIEVEMENT
- MAN OF THE YEAR

ΚΟΙΝΟ ΚΥΠΡΙΩΝ

© Η διοργάνωση και το λογότυπο «Man of the Year» είναι πνευματική ιδιοκτησία του ομίλου Sppmedia

ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Johnnie Walker Keep Walking

Οδηγεί με ασφάλεια

Χαρ. Πηλακούτας Λτδ.

IWC SCHAFFHAUSEN

UNIVERSITY of NICOSIA

ΟΠΑΠ ΚΥΠΡΟΥ / ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ ΣΟΥ

αλφαμεγα

PARKLANE RESORT & SPA LIMASSOL

ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Deloitte.

MAN MAGAZINE